EX PANNONIA 22

STUDIJE /KUTATÁSOK / STUDIES
ARHIVISTIKA / ARCHIVISZTIKA /ARCHIVAL SCIENCE
IZ ARHIVSKE GRAĐE / LEVÉLTÁRI ANYAG /FROM ARCHIVAL MATERIAL
IZ RAD ARHIVA / A LEVÉLTÁR TEVÉKENYSÉGÉBŐL /ARCHIVES' ACTIVITIES
PRIKAZI / ISMERTETÉSEK /REVIEWS

СУБОТИЦА / SUBOTICA / SZABADKA
2018.

EX PANNONIA

22

Суботица / Subotica / Szabadka
2018

У финансирању овог броја часописа учествовали су:
Град Суботица, фондација *Bethlen Gábor*

EX PANNONIA

Број 22
Суботица 2018.

Издавач:
Историјски архив Суботица

Главни и одговорни уредник:
Стеван Мачковић

Редакција:
Стеван Мачковић, Татјана Сегединчев, Золна Матијевић, др Золтан Месарош, Дијана Бореновић, др Золтан Девавари, доц. др Борис Стојковски, проф. др Светозар Бошков

Лектор за српски језик:
Дијана Бореновић

Лектор за мађарски и хрватски језик:
Золна Матијевић

Превод сажетака на мађарски језик:
Золтан Месарош

Publisher:
The Historical Archives of Subotica

Editor-in-chief:
Stevan Mačković

Editorial Board:
Stevan Mačković, Zolna Matijević, Tatjana Segedinčev, Zoltán Mészáros Phd, Dijana Borenović, Zoltán Dévavári PhD, Asst. prof. Boris Stojkovski PhD, Assoc. Prof. Svetozar Boškov PhD

Copy Editor for Serbian:
Dijana Borenović

Copy Editor for Hungarian and Croatian:
Zolna Matijević

Translation of Resumes in Hungarian:
Zoltán Mészáros

Адреса редакције/Address: Trg slobode 1/III,
Телефон/Telephone: +381 (0)24 524-033
https://www.suarhiv.co.rs
http://expannonia.suarhiv.co.rs/
info@suarhiv.co.rs
redakcija@suarhiv.co.rs

Часопис *Ex Pannonia* излази једном годишње.

САДРЖАЈ

СТУДИЈЕ
ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА
Дејан Мркић, Изградња новог подвожњака у Суботици 1958. године и догађаји који су томе претходили 5
Емил Либман, Бранка Милисављевић, Зорица Либман, Социјално-здравствена заштита новорођенчади и мале деце у Суботици током XX и почетком XXI века. Поводом 60 година оснивања и рада Службе за неонатологију у суботичкој болници (1958–2018) 9
Карло Славић, Оснивање Удружења Трговаца Суботице 1941. године. (A Szabadkai Kereskedők Egyesületének magyar és zsidó tagjainak névsora 1941-ből) 21

ИСТОРИЈА
Золтан Месарош, Биланс једног ратног губитника 27

АРХИВИСТИКА
Тијана Рупчић, Спашавање грађе Грунтовног суда Велика Кикинда 32

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ
Зоран Вукелић, Друштво *Истра–Трст–Горица* у Суботици 37
Тибор Халас, Суботица 1918. године у светлу скупштинских записника (Szabadka 1918–ban. A közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében) 42
Ana Štimac, Država Slovenaca, Hrvata i Srba kroz Zbirku stampata Hrvatskog državnog arhiva 62

ИЗ РАДА АРХИВА
Дијана Бореновић, Библиографија *Ex Pannonia* 17–21, 2013–2017. 73
Золна Матијевић, Изабела Папди, Magyar László Bibliográfiája / Bibliografija Lasla Mađara 83
Тамара Петковић, Летопис Историјског архива Суботица у 2017. години 116
Татјана Сегединчев, 4. дани ICARUS-а u Хрватској и EURBICA конференција, European archival landscape: Reaching out for new horizons, Сплит–Трогир, 14–16. март 2018. 119

ПРИКАЗИ
Стеван Мачковић, Приказ књиге Катарине Корпонаић *Тајанствена Суботица – Породична и завичајна хроника*. Суботица 2017, издавач Историјски архив Суботица 121
Хелена Омеровић, Приказ Изложбе *Палић 1945–1985*, у организацији Историјског архива Суботица и Градске библиотеке Суботица, *Ноћ музеја* 19. маја 2018, Градска библиотека Суботица на Палићу 123

IN MEMORIAM 125
АУТОРИ У ОВОМ БРОЈУ 126
УПУТСТВО САРАДНИЦИМА 127

TARTALOM

KUTATÁSOK
HELYTÖRTÉNET
Mrkić Dejan, A szabadkai aluljáró megépítése 1958-ban, és az azt megelőző események 5
Libman Emil, Milisavljević Branka, Libman Zorica, Az újszülöttek és kisgyerekek szociális és egészségügyi gondozása Szabadkán a XX. században és a XXI. század elején A Szabadkai Kórház Neonatológiai Szolgálata megalapításának 60. évfordulójára 9
Szlávics Károly, A Szabadkai Kereskedők Egyesületének magyar és zsidó tagjainak névsora 1941-ből 21

TÖRTÉNET
Mészáros Zoltán, Egy háborús vesztes végszámadása 27

ARCHIVISZTIKA
Rupčić Tijana, A nagykikindai Telekkönyvi Hivatal (Gruntovni sud) iratanyagának megmentéséről. A Kikindai Történelmi Levéltár tapasztalatai az iratképzőnél 32

LEVÉLTÁRI ANYAG
Vukelić Zoran, Az Isztria-Trieszt és Goricia Társaság Szabadkán 37
Halász Tibor, Szabadka 1918–ban. A közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében 42

Štimac Ana, A szlovének, horváto és szerbek állama a Horvát Állami Levéltár Nyomtatvány Gyűjteményének tükrében 62

A LEVÉLTÁR TEVÉKENYSÉGÉBŐL

Borenović Dijana, Matijević Zolna, Az Ex Pannonia bibliográfiája 17–21 számok, 2013–2017 73

Papdi Izabella, Magyar László Bibliográfiája / Bibliografija Lasla Mađara 83

Petković Tamara, A Szabadkai Történelmi Levéltár 2017. évi tevékenysége 116

Segedinčev Tatjana, 4. ICARUS-napok Horvátországban: European archival landscape: Reaching out for new horizons és az EURBICA konferencia, Split–Trogir, 2018. március 14–16. 119

ISMERTETÉSEK

Mačković Stevan, Katarina Korponaić Titokzatos Szabadka – családi és helytörténeti krónika című könyvének ismertetése, Szabadka 2017. A Szabadkai Történelmi Levéltár kiadása. 121

Omerović Helena, Palics 1945-1985. című kiállítás ismertetése. A kiállítást a Szabadkai Történelmi Levéltár és a Szabadkai Városi Könyvtár szervezte. Múzeumok éjszakája, 2018. május 19. A Szabadkai Városi Könyvtár palicsi épülete. 123

IN MEMORIAM 125

E SZÁM SZERZŐI 126

UTASÍTÁSOK MUNKATÁRSAINKNAK 127

CONTENTS

STUDIES

LOCAL HISTORY

Dejan Mrkić, Building of the new underline bridge in Subotica in 1958 and the events before 5

Emil Libman, Branka Milisavljević, Zorica Libman, Social and health care of newborns and small children in Subotica during the 20th and the beginning of 21st century 60 years since the founding of Neonatology Department in the General Hospital in Subotica (1958–2018) 9

Károly Szlávics, Establishment of the Tradesmen Association in Subotica in 1941 21

HISTORY

Zoltán Mészáros, The Balance Sheet of the Defeated 27

ARCHIVAL SCIENCE

Tijana Rupčić, Rescue of the holdings of the Great Court of Kikinda. Experiences of the Historical Archives in Kikinda 32

FROM THE ARCHIVAL MATERIAL

Zoran Vukelić, *Istria–Trieste–Gorica* Society in Subotica 37

Tibor Halász, Subotica in 1918 through the City Assembly protocols 42

Ana Štimac, The State of Slovenes, Croats and Serbs in the Stampata Collection of the Croation State Archives 62

ARCHIVES' ACTIVITIES

Dijana Borenović, Zolna Matijević, Bibliography of *Ex Pannonia* 17–21, 2013–2017 73

Izabella Papdi, Bibliography of László Magyar 83

Tamara Petković, Chronical of The Historical Archives of Subotica for the year 2017. 116

Tatjana Segedinčev, 4. days of ICARUS Croatia and EURBICA conference, *European archival landscape: Reaching out for new horizons*, Split–Trogir, March 14–16, 2018. 119

REVIEWS

Mačković Stevan, Review of the book *Tajanstvena Subotica – Porodična i zavičajna hronika*. Subotica 2017, published by The Historical Archives of Subotica 121

Helena Omerović, Exibition *Palić 1945–1985* review, ogranized by The Historical Archives of Subotica and The City Library Subotica, *Night of the Museums*, May 19, 2018, City Library Subotica – Palić department 123

IN MEMORIAM 125

AUTHORS IN THIS ISSUE 126

INSTRUCTION TO PARTICIPIANTS 127

UDC 625.712.35(497.113 Subotica)“1958“

Дејан Мркић
Историјски архив Суботица

Изградња новог подвожњака у Суботици 1958. године и догађаји који су томе претходили

Сажетак: Возом се у Суботицу стиже готово у центар вароши. Станицу од градског шеталишта дели само парк. Цена тога је да железница дели овај град на два дела који су међусобно повезани на свега четири места, а најосетљивије је оно где се „гвоздени пут“ укршта са саобраћајно најфреквентнијом суботичком улицом, некада магистралним путем Е-75. Подвожњак који имамо на том месту, постоји од 1958. године. Његовој изградњи претходило је пар драматичних догађаја.

Кључне речи: подвожњак, експлозија, Паралелни пут

Стари подвожњак

Стари подвожњак стајао је на том месту до пролећа 1941. године и почетка рата. Годинама је око града грађен систем одбране и фортификација у неколико линија, велики број резервиста је мобилисан услед ратне претње,[1] међутим када је Југославија нападнута, ситуација на осталим фронтовима је налагала повлачење са ових положаја. Немачке оклопне колоне ушле су у Банат из Румуније а са друге стране агресор је напредовао у Славонији. Југословенска војска је започела повлачење са

Стари подвожњак почетком XX века, ИАСу, Ф. 180, Збирка фотографија

Између два рата, ИАСу, Ф.180, Збирка фотографија

северне границе без непосредног додира са непријатељем, коме је могла да успори напредовање једино рушењем саобраћајних комуникација. Мађарску војску дочекао је срушен подвожњак.[2] У допису[3] од 15. маја који Министарству трговине Мађарске из Су-

Подвожњак 1941. године (преузето са: www.fortepan.hu)

[1] Димче Најдески, *Дан уочи велике борбе*, у: Зборник Сећања, Суботица 1985, 460, 461.

[2] Рудолф Герхарт, *Fragmentumok Szabadka krnológiájához 1941–1944*, у: Bácsország, 30, Суботица 2004, 24.

[3] Историјски архив Суботица (ИАСу), Ф. 60, Градско начелство слободног краљевског града Суботице (1941–1944), Р-1950/1941.

ботице шаље војска, наводи се да је тунел дигнут у ваздух 12. априла. Каже се да су тада прекинути водови и трамвајска пруга те да је за сада направљен један пролаз за пешаке, а потпуна поправка је неопходна што пре. Поред важности за саобраћај, истиче се и податак како се иза железнице налазе Сегедински виногради (данас МЗ Кертварош и Нови Град) који нису више изван вароши. Број становника тог дела града се од 1910. године са 1665 попео на 4223.

О разарању неких објеката и постројења тих дана говори Филмски журнал[4] и сачуване фотографије а када је реч о колатералној штети насталој на имовини грађана у непосредној близини, подаци постоје у пријавама ратне штете, које чува Историјски архив Суботице.

Велика експлозија на Паралелном путу

Приликом повлачења Југословенске краљевске војске, осим подвожњака срушен је оближњи водоторањ на железничкој станици и објекти око њега. Експлозија је нанела велику штету приватним кућама које су се налазиле преко пута. Куће на адресама Паралелни пут (данас Јована Микића) број 8, 10 и 12 претрпеле су најтежа оштећења, након чега је само она на броју 8 потпуно обновљена. Овај призор нашао се у тадашњим мађарским филмским новостима, чак и на разгледници, а више фотографија су направили грађани. Пошто је рат у Суботицу тек стигао, оставило је то снажан утисак код Суботичана тих дана, али пошто су следила још већа разарања и људске жртве, сви детаљи о догађају на Паралелном путу нису се нашли у ратним хроникама које су објављене након ослобођења.

Разгледница послата из Суботице за Сегедин 5. јуна 1941. На слици: Паралелни пут (Јована Микића), куће број 8, 10, 12 и 14 (с десна на лево), збирка Ђорђа Драгојловића

Највећа кућа која је оштећена, спратница на броју 10, била је у власништву Ђуле Циглера који је јуна 1941. године пријавио ратну штету новим властима.[5] Приложио је и фотографију оверену од јавног бележника, на чијој полеђини пише да су „српске трупе које су се повлачиле дигле у ваздух водоторањ који се налази око 25 метара од куће и да је тада настало оштећење.“ У пријави још наводи да је у срушеној најамној палати било 11 станова који су након тога у ратном метежу опљачкани.

По свему судећи, кућевласник Циглер није добио надокнаду јер је након рата, августа 1945. поново поднео пријаву Градској комисији за ратну штету.[6] „На основу спроведеног доказног поступка, Комисија је установила да је у пријави наведена штета заиста настала, па је висину ратне штете утврдила у износу означеном у диспозитиву овог закључка.“

У обрасцу „Штета на имовини и имовинским правима“, у рубрици *Проузроковач штете*, стоји: Стара југословенска војска.

Након запоседања града 1941. године, што је брже могла, подвожњак је оспособила окупациона власт јер је на том месту пресечена железничка веза према југу, али он тада није враћен у претходно стање већ је, као привремено решење, мост подупрт дебелим балванима. Много већи подухват била је велика реконструкција железничке станице[7] која је уследила још исте године, на јесен. Лист *Делвидеки мађаршаг*[8] писао је о детаљима проширења и адаптацији станичне зграде којој су са бокова дозидана два крила на спрат, постављена нова врата, преуређена и модернизована унутрашњост – од тоалета и чекаоница, до нових шалтера и локала. Пројекат реконструкције је направио суботички архитекта Балтазар Дулић.

Судар возова и изградња

Три године након завршетка рата уследила је нова криза, када је из правца севера поново почео да дува претећи ветар, овај пут због неслагања са земљама социјализма предвођеним великим Совјетским савезом. Сва већа улагања у овај део земље су заустављена због ратне опасности, што може бити једно од оправдања због чега поправка једне овако значајне саобраћајнице није била међу приоритетима. За грађане Суботице такво стање је представљало не само претњу безбедности већ и саобраћајни проблем према делу града који се ширио. Пре и након радног времена предузећа, код узаног пролаза се стварала гужва коју су правили пешаци и возила.

„Подвожњак је уско грло на главној артерији града. Пред њим се сваког сата ствара гужва јер два возила не могу проћи упоредо. Туда пролази и трамвајска пруга и аутобуси за Палић и Хоргош. Гро суботичке индустрије се налази с оне стране подвожњака. Сваког јутра хиљаде радника и службеника пролазе испод, баш у исто време када одлазе и долазе возови. Често се дешава да им се врућа вода из ло-

[4] https://www.youtube.com/watch?v=Z7p-qMreTnU, преузето 8. маја 2018.

[5] ИАСу, Ф. 60, Р-8799/1941.

[6] ИАСу, Ф. 69, Градска комисија за ратну штету – Суботица (1945–1946); 1945–1946, 9 rb. 2931.

[7] ИАСу, Ф. 60, 2008/1941.

[8] *200 000 pengő költséggel látványosan megszépítik és kibővitik a szabadkai pályaudvar épületét*, у: Délvidéki magyarság, Суботица, 17. октобар 1941, 3.

комотиве сручи на главу…“ – наводи се у локалним новинама.

И без незадовољних грађана, овај привремени подвожњак са пругом на балванима ишао је своме крају. Допринела је томе и незгода која се десила баш изнад пролаза. Суботичке новине 1957. године пишу да је узрок судара отказивање кочнице: „Последњи судар возова на подвожњаку узнемирио је многе становнике нашег града. Пуким случајем није дошло до људских жртава. Међутим, то не значи да једног дана неће и до тога доћи, уколико се опасност не уклони и град ослободи једне велике бриге. Хиљаде Суботичана и они који пролазе овим међународним друмом, нису сигурни да им се једног дана неће срушити локомотива или неки вагон. Сувишно би било доказивати колике опасности прете већ годинама. Многи се питају зашто железница одуговлачи, зашто већ једном не испуни обећање и изгради подвожњак.“[9]

Писац Бошко Крстић у књизи „Суботичке сенке“ овако описује последње дане подвожњака: „Иако су Савезници крајем Другог светског рата жестоко бомбардовали пругу и подвожњак од дрвених шлипера, он је преживео све до касних педесетих прошлог века када су кроз њега пропали точкови једне локомотиве. Иако смо тада били у потпуном заносу изградње, то као да је наслућивало данашњу судбину наших железница. Након што су Суботичани из свих делова града неколико дана долазили да виде то чудо, локомотиву пропалу кроз мост, донета је одлука да се изгради нови подвожњак.[10]

Радови су завршени 1958. године и град је добио нови саобраћајни објекат а железница олакшан пролаз овим правцем. Пошто се подвожњак није могао градити више у вис због железничке станице, морало се ићи на спуштање самог пута. Коловоз је у односу на ранији спуштен за преко један метар тако да је повећан слободан простор између коловоза и моста.[11]

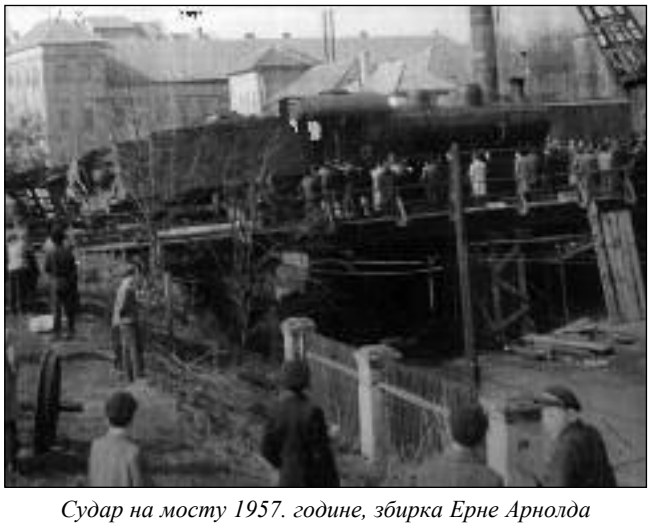

Судар на мосту 1957. године, збирка Ерне Арнолда

Суботичке новине пишу: „Уочи Дана Републике пуштен је у саобраћај новоизграђени део међународног пута у дужини 1.300 м од зграде Окружног суда до Фабрике бицикала „Партизан“. Још раније у саобраћај је пуштен подвожњак. Нови део пута заједно са подвожњаком чини најлепши део нашег града. Управо ово „уско“ грло је овим коначно решено. Нови пут је знатно проширен, што омогућава несметан пролаз свим возилима на овој веома прометној саобраћајници. Подлога коловоза је изграђена од туцаника, а горњи слој је завршен са ситном коцком у песку. Нагиб коловоза од моста према суду је 1,61 одсто, а са друге стране 2,33 одсто. Иако је овај нагиб већи него што је раније био, тиме није отежан саобраћај овим делом пута.

Сада се ужурбано ради на завршавању тротоара с леве стране пута. Овај тротоар ће бити издигнут зато што главни одводни канал иде испод самог тротоара и изнад темеља моста. У време јаких пљускова тротоар ће увек бити чист и подесан за пролазнике. Због великог нагиба, да не би за време поледице и зими уопште долазило до клизања, тротоар ће ићи степенасто. Новим одводним каналом решено је и питање одвода отпадних вода са овог терена. Нови канал има пречник преко једног метра и он одводи све воде до Првомајске улице.“[12]

Неонска светла која су тада постављена дуж пута, додатно су улепшала нови објекат и његову околину. Као и на многим другим градилиштима тих година, свој допринос радном акцијом дала је омладина. Успомену на те дане чува једна од камених плоча којима је обложен пролаз. На њој пише: *Земљане радове – ископ и нивелацију извела је омладина Суботице.*

Извори из архивске грађе

Историјски архив Суботица (ИАСу), Ф. 60, Градско начелство слободног краљевског града Суботице (1941–1944)

ИАСу, Ф. 69, Градска комисија за ратну штету – Суботица (1945–1946); 1945–1946

Литература и извори

200 000 pengő költséggel látványosan megszépitik és kibővitik a szabadkai pályaudvar épületét, Délvidéki magyarság, Суботица, 17. октобар 1941.

Рудолф Герхарт, *Fragmentumok Szabadka kronologiájához 1941–1944*, у: Bácsország, 30, Суботица 2004.

Бошко Крстић, *Суботичке сенке*, Суботица 2005.

Димче Најдески, *Дан уочи велике борбе,* у: Зборник Сећања, Суботица 1985.

Суботичке новине, Суботица 1957, 1958.

[9] Исто.
[10] Бошко Крстић, *Суботичке сенке*, Суботица 2005, 22.
[11] *Уско грло је решено*, у: Суботичке новине, 49, Суботица 1958, 4.
[12] Исто.

Összefoglaló

A szabadkai aluljáró megépítése 1958-ban, és az azt megelőző események

A városi aluljáró fontos csomópont Szabadkán, akár a város keleti kapujának is nevezhetnénk. Ezért volt a hídja célpontja a második világháborús harci eseményeknek is. Már 1941. áprilisában felrobbantották, más vasúti szerkezetekkel. Az aluljáróval szembeni víztorony is összedőlt. A rombolás megváltoztatta a környéket is, a víztorony mögötti utcában is. Ezek voltak az első háborús károk Szabadkán. A vasútállomást és a víztoronyt még a megszállás ideje alatt felújították, de az aluljáró feletti hídat csak részben, és csak annyira, hogy elbírja a vasúti közlekedést.

A háború után még tizenhárom évnek kellett eltelnie, amíg a régi, sérült felüljárót új váltotta fel. Abban az 1958-as évben Szabadka új és szép közúti szerkezettel bővült és a környezet, valamint az aluljáróhoz vezető utakat is felújították.

Kulcsszavak: aluljáró, robbanás, a „párhuzamos út”

Resume

Building of the new underline bridge in Subotica in 1958 and the events before

The underline bridge has always been an important city hub – the eastern gate to the town. This is the reason why it was a target during the World War II. It was destroyed in April 1941, along with other railroad installments. Next to the underline bridge, the water tower located across the railway station was also destroyed.

The railway station and the water tower where reconstructed during the occupation, however the underline bridge was only partially repaired, only enough to withstand the basic railway traffic. After the war and the destruction, the old damaged bridge got its successor after 13 years. In 1958 Subotica got a nice new underline bridge with the access to it and the surroundings nicely arranged.

Key words: Underline bridge, explosion, Parallel road

UDC 614.2-053.3(497.113 Subotica)“19/20“
UDC 364-053.3(497.113 Subotica)219/20“

Емил Либман,
Бранка Милисављевић,
Зорица Либман
Научно друштво за историју
здравствене културе Војводине, Суботица

Социјално-здравствена заштита новорођенчади и мале деце у Суботици током XX и почетком XXI века

Поводом 60 година оснивања и рада Службе за неонатологију у суботичкој болници (1958–2018)

Сажетак: У раду су изнете намере и могућности пружања социјалне и здравствене помоћи новорођеној и малој деци током XX и почетком XXI века. Изнети су кратки описи социјалних и здравствених установа које су биле спремне да укажу заштиту и бригу о малој деци и новорођенчади: основан је 1902/03. године Дом за заштиту мале, напуштене и угрожене деце (*Сиротиште*, касније названо *Колевка*), био је покушај оснивања Огранка *Стефаниа* – Установе за пружање помоћи трудним женама и малој деци (1918), изграђено је Одељење за гинекологију и акушерство (1937) и отворени су Одељење за дечје болести (1947), Одсек за неонатологију (1958) и Одсек за генетику (1998) у суботичкој болници. Приказане су и кратке биографије лекара–неонатолога и других лекара који су пружали или пружају заштиту малој деци.

Кључне речи: здравствене установе, социјалне установе, Одељење за дечје болести, Одсек за неонатологију, Одсек за генетику, биографије лекара–неонатолога

Период од 1900. до 1918. године

Испостава (Огранак) Земаљског Удружења за помоћ сирочади и напуштеној деци *Бели крст* (A *Fehér kereszt* országos lelenczház Egyesület szabadkai fiok intezete), чије је седиште било у Будимпешти, основана је 1892. године у Суботици.[1] Предвиђено је тада да се изгради Дом за ову децу. Пошто зграда Дома није подигнута, Управни одбор Испоставе доноси маја 1900. године одлуку да се изнајми и опреми кућа Јожефа Беџуле, јер Магистрат слободног краљевског града Суботице задњих година брине о 260 сирочади и напуштеној деци.[2] Привремени Дом, назван *Сиротиште* отворен је 17. септембра 1900. године. На свечаној Скупштини Испоставе *Бели крст* новембра исте године велики жупан слободних краљевских градова Суботице и Баје, Ендре Шмаус (Endre Schmaus) одржао је говор у којем је, између осталог, рекао: „...више векова се друштво брине о новорођеној и напуштеној деци... У нас је у Краљевском допису 1724. године била Општа наредба по којој је свака општина била обавезна да води рачуна о својој сиротињи... У Наредби Министарства унутрашњих послова 1872. године наглашено је, да је нега сирочади обавеза сваке општине... Ову материју регулише и Закон из 1886. године – уколико средства добровољних друштава нису довољна за одржавање градске сиротиње, онда свака Општина треба да брине о свом сиромашном становништву... Израђен је Правилник... у којем се налази објашњење ко се сматра сиромашним дететом... регулисан је и поступак за негу и бригу сиромашне деце испод 7 година живота... Истим Правилником се одређује, да у периоду док држава не подигне објекте за збрињавање сирочади, установе које су до сада бринуле о сиромашној и напуштеној деци, треба и даље да брину о њима...“[3]

У Извештају управника *Сиротишта* др Дежеа Валија (Vali Dezső, 1870–?) сазнајемо да су у Установи од 18. септембра до 28. децембра 1900. године била 84 детета а до 4. априла 1901. смештено је 129 деце.[4] Маја 1902. године разматрао се предлог Министарства унутрашњих послова да се Дом за сирочад подигне на Сегединском путу (зграда је седамдесетих година прошлог века срушена и данас је на том месту објекат Међуопштинског секретаријата за унутрашње послове).[5]

Сиротиште је радило у оквиру *Белог крста* и постало је једна од карика у ланцу организоване социјалне заштите деце која је обухватала целу Аустро-Угарску монархију.

[1] Историјски архив Суботица (ИАСу), Ф. 2, Градско веће слободног краљевског града – Суботица (1861–1918), 1838–1918, пред. бр. 472/1900.

[2] Види напомену 1; ИАСу, Ф. 377, Уред катастра Суботице (1945–1965), 1898–1968. Кућа учитеља Јожефа Беџуле (Bedzsula József) налазила се на Паралелном путу (Párhuzamos út) на парцели бр. 7825/4, према катастарској мапи из 1882. године.

[3] Види напомену 1; ИАСу, Ф. 32, Уред великог жупана Суботице и Баје (1871–1928), 1872–1918.

[4] Види напомену 1.

[5] *Lelenczház és szanatorium*, Bácskai Hirlap, 1902. V 16.

Суботички Дом одваја се 1903. године од Главног удружења за помоћ сирочади и напуштеној деци у Будимпешти и постаје самостална установа *Државно сиротиште у Суботици*.[6]

Године 1906. и 1911. спомиње се у Суботици и рад *Сирочадског стола* (Szabadka sz. kir. város árvaszéke).[7]

Немамо података о раду *Сиротишта* током Првог светског рата али рад Дома није прекинут, вршио је своје обавезе и у том периоду примао и ратну сирочад. У том ратном времену размишљало се о заштити трудница, породиља, одојчади и мале деце сиромашних мајки, размишљало се о оснивању Испоставе хуманитарног удружења за заштиту мајке и детета *Стефаниа* чије је средиште било у Будимпешти.[8]

Др Антал Барта (1860–1935), главни лекар града од 1914. до 1919. године, даје предлог о оснивању и објашњава важност ове Установе.[9] Уједно је предложио и отварање амбуланте за преглед одојчади и мале деце у оквиру ове Испоставе. У амбуланти би лекар радио бесплатно а уколико би било потребно мајке би примале храну за одојчад и малу децу бесплатно. Сиромашне мајке, труднице и жене у бабињама добијале би бесплатно прехрамбене артикле за породицу.[10]

У амбуланти је почео са радом др Елек Рајс (Reisz Elek), педијатар,[11] а за в.д. шефа Испоставе постављен је др А. Барта.

Предлагало се и отварање *Породилишта и Школе за неговатељице* (*Szülőintézet és Védőnőiskola Szabatkán*) али се од овог предлога др А. Барте одустало због недовољних материјалних средстава у градском буџету.[12]

Период између два светска рата

Рат је оставио многа разарања, беду, сиромаштво, јављао се велики број болесника оболелих од тифуса, дизентерије, туберкулозе, венеричних болести... Епидемија трахома је и даље присутна у озбиљним размерама и многа деца су оболела (епидемија трахома почела је 1868. године). Ту су, затим, рањеници и болесници са ратишта. Све треба збринути, многима пружити лечење, сиромашнима помоћи око набавке хране, угроженима побољшати услове живота... Смртност мале деце и одојчади је узнемиравајућа.

Краљевско војно заповедништво у Суботици упућује *Допис* да се на српском, мађарском и француском језику обавести грађанство о обавезном прегледу јавних жена понедељком, средом и петком.[13] Министарство народног здравља и социјалне политике Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца издаје *Проглас* да се сви градски физикуси и све здравствене установе заложе за очување здравља становништва одржавањем популарних предавања о болестима, о превентивним мерама за спречавање и ширење заразних болести и да помогну организовање месних удружења која би учествовала у организацији и спровођењу тих мера. Основана је *Бесплатна државна амбуланта* 1921. године у којој су амбуланте за плућне, венеричне, очне и дечје болести и амбуланте за преглед одојчади. Касније је у дворишту ове Амбуланте изграђена зграда Школске поликлинике.[14] *Амбуланта* је отворена у тзв. Безередијевој кући која се налазила на углу Харамбашићеве улице и Трга бана Јелачића (данас кућа АТД).[15]

Сирочадски сто 1920. носи назив *Сирочадски сто Суботица*.

---

[6] …*Сиротиште* постаје градска обавеза, у: *Колевка* љуља срцем, Суботица 2003, 23–28.

[7] ИАСу, Ф. 26, Сирочадски сто града Суботице (1874–1947). Сирочадски сто је старатељска власт коју су у првом степену вршили градови са уредном управом (сенатом). Главни задатак Сирочадског стола био је очување интереса штићеника; ИАСу, Ф. 8, Јожеф Глудовац, краљевски комесар – Суботица (1788–1790); 1779–1793, пред. бр. 9–С–114/Glud. 1789. О Сирочадском питању крајем XVIII века води бригу један у спољном сенату суботичког Магистрата задужен члан назван „сирочадски отац“ (árvaatya, Curator pupillorum) који се спомиње у једном Извештају Магистрата о несређеним рачунима Градске благајне и Сирочадског стола за 1784. и 1785. годину. Тачна година оснивања Стола није позната.

[8] Дијана Бореновић, *Оснивање и почетак рада Савеза Стефаниа у Суботици – из архивске грађе ИАСу*, у: Ex Pannonia, 21, Суботица 2017, 55–59.

[9] *Az anya – és csecsmő mentése – a szabadkai Stefánia szövetség megalakulása*, у: Bácskai Napló, 1918. V 18.

[10] *A szabadkai csecsemő – és gyermek-ambulátorium megnyitása*, у: Bácsmegyei Napló, 1918. VII 23.

[11] ИАСу, Ф. 47, Градско поглаварство – Суботица (1918–1941), 1919–1942, пред. бр. 1003. Именик зубних лекара, зубних техничара, бабица, приватних-градских лекара 1887–1937, – Елек Рајс (Reisz Elek, 1887–?), дипломирао је на Мед. факултету у Будимпешти 1910. Лекарски стаж обавио на клиникама и у болницама у Будимпешти од 15. XI 1910. до 31 VIII 1911. Од 1. IX 1911. до 31 XII 1917. је на Клиници код проф. др Јаноша Бокаија (Bókay János, 1858–1937), оснивача и управника Удружења *Стефаниа*. Од 1. I 1918. до 1. II 1919. и од 1. XI 1923. био је управник Државног дома за одојчад и малу децу (*Колевка*). Радио је у амбуланти Дирекције државних железница у Суботици (од 1922).

[12] *Szülőintézet és védőnő iskola*, у: Bácsmegyei Napló, 1918, VII 2.

[13] ИАСу, Ф. 2, пред. бр. XXI-1/1919.

[14] Татјана Петковић, *Оснивање Бесплатне државне амбуланте у Суботици*, у: Век научних прегнућа (Зборник радова), Суботица 2000, 117–123; *Meg az idén tető alá kerül a szabadkai egészségügy otthona*, у: Bácsmegyei Napló, 1921. VII 14.

[15] Гордана Прчић-Вујновић и сарад., *Градотворци, књ. 2*, Суботица 2006, 82–85. Иштван Безереди (Bezerédi István, 1861–1909) школовао се у Печују (Pécs) и Будимпешти. Полагао је официрске испите па је као официр био у 4. хусарском пуку до 1895. Затим је посланик старокањишког среза на листи Слободоумне странке у Угарском сабору а од 1906. до 1909. велики жупан Суботице. Купио и доградио кућу на углу данашње Харамбашићеве улице и Трга жртава фашизма. Кућа је 1911. постала власништво града. У њој је била официрска школа а од 1921. Бесплатна државна амбуланта.

Сиротиште ради после рата у нешто скромнијим условима. Први управник је био др Фрањо Сударевић од 1919. до 1920. године,[16] затим др Ђура Јовановић од 1920. до 1921. године.[17] За његово време *Сиротиште* мења име и добија назив *Колевка – дом за одојчад*.

Зграда старе Колевке

Године 1923. отворена је у „баштенском делу града“ (Kertváros) у улици Марије Војнић - Тошинице број 11 Јеврејска болница *Милосрђе*. Имала је две зграде. У једној је било Одељење за женске болести и акушерство. Примане су у посебним собама сиромашне болеснице и породиље јеврејске вероисповести, а уколико је било слободних места и сиромашне жене других вероисповести. Лечење је било бесплатно, а у болници су радили лекари – Јевреји специјалисти за гинекологију и акушерство и педијатрију.[18]

Испостава *Стефаниа* престаје са својом делатношћу због финансијских потешкоћа.[19]

Рад у болници је отежан због послератне економске кризе (1922–1924) па је др Андрија Штампар (1888–1958), начелник за социјалну медицину и јавну хигијену у Министарству за народно здравље, затражио 1926. да градски физикуси са својим лекарима начине *Програм рада* борбе против трахома и да отворе у што већем броју диспанзере за заштиту мајке и деце, школске поликлинике и друге амбуланте за пружање здравствене помоћи оболелом становништву. Мрежа ових установа обухватила би целу државу.[20]

Зграда Одељења за гинекологију и акушерство (1937–1952) и Одељења за Дечје болести (1952–1972)

Поновна економска криза крајем двадесетих и почетком тридесетих година прошлог века није омела Управни одбор и управника болнице др Пају Ивковића-Ивандекића[21] да донесу *Одлуку* о изградњи

[16] Стеван Мачковић, *Др Фрање Сударевић*, у: Век научних прегнућа (Зборник радова), Суботица 2000, 127–128; И. П. Јаблановић, *Др Фрање Сударевић*, у: Суботичка Даница, календар за 1925. годину, 38–41. Сударевић Фрање (1868–1924), лекар политичар, културни радник, матурирао је 1890. у Марморашу Сигету (Mármorás Sziget). Након петог семестра студија на Мед. факултету у Будимпешти, вратио се у Суботицу. Студије је завршио 1899. и кратко време радио као лекар. Један је од оснивача *Кола младих* (1984), Земљодилске штедионице (1901), Буњевачке странке (1906) и сарадник–уредник листа *Невен* (1903–1910). После смрти свог оца, по тадашњим законима вирилиста (велико опорезованих), био је члан Скупштине града. Народни заступник је у Уставотворној скупштини (1920), градоначелник и велики жупан Суботице (1920), посланик у Народној скупштини (1922–1923) и управник *Сиротишта* (1919–1920).

[17] П. Микић, Б. Пешић, *Др Ђуро Јовановић*, у: Српски биографски речник, књ. 4, Нови Сад 2009, 499–500. Рођен је 1892. Матурирао је у Новом Саду 1911. Уписао је мед. студије 1914. у Пешти. Мобилисан и радио у Војном превијалишту на фронту у Галицији. У Коложвару (Cluj) је 1916. у Војној болници. Ту је похађао Мед. факултет и дипломирао 1919. Секундарни лекар је у суботичкој Војној болници, и управник *Сиротишта* 1920, које за његово време добија име *Колевка – дом за одојчад*. У Берлину је специјализирао педијатрију и 1922. је шеф Дечјег диспанзера у Новом Саду. На војној вежби је у близини Скопља 1941. и у априлском рату је заробљен; бежи из Скопља у Нови Сад где је преживео рацију окупатора. Пензионисан је 1944. али води Дечје одељење у Санаторијуму др Узелца. Основао је Дечју болницу која касније постаје наставна база Мед. факултета. Објавио је неколико радова. Умро је 1977. године.

[18] Олга Френкл-Шомли, *Историја Јеврејске болнице „Др Сингер Бернард“ у Суботици*, у: Зборник радова Првог састанка Секције САП Војводине Научног друштва за историју здравствене културе Југославије, Суботица 1969, 91–103.

[19] ИАСу, Ф. 47, пред. бр. 1441. 29/1919; види и напомену 8.

[20] Мирко Дражен-Грмек, *Штампар Андрија (1888–1959)*, у: Мед. Енциклопедија, књ. 9, Загреб 1964.

[21] Емил Либман, *Истакнути лекари Суботице (1792–1992). Потешкоће и успеси у раду. Др Пајо Ивковић-Ивандекић (1890–1973)*, Суботица 2003, 84–87. После положене велике матуре у Суботици (1908), одлази на медицинске студије у Будимпешту. Дипломирао је 1913. Стажирао је у суботичкој болници. Многи лекари су мобилисани а др П. Ивковић-Ивандекић је био ослобођен војне обавезе због урођене мане десне шаке, па је постављен за шефа Хируршког одељења (више из формалних разлога). За управника болнице именован је 1919. и на тој дужности остао до априлског рата (1941). Тада је смењен и држан као талац до 1944. када је поново управник болнице до одласка у пензију (1950). Према Правилнику о раду болнице из 1894, био је шеф Одељења за кожне болести и Пододељења за умоболне болеснике. Успешно је водио болницу током економске кризе 1922–1923. и 1927–1928. Подржао је Одлуку о изградњи Павиљона за гинекологију и акушерство. Имао је успеха у лечењу својих болесника лечених у болници.

једноспратног Павиљона за гинекологију и акушерство[22] који ће бити повезан једним ходником али и административно са Одељењем за хируршке болести (шеф Хируршког уједно је и руководилац Одељења за гинекологију и акушерство). Акушерско одељење које је до тада било смештено у просторијама на спрату Павиљона „Е“ (Централна кухиња болнице) са 13 болесничких кревета за сиромашне труднице и породиље, биће премештено у нову зграду Гинеколошко – акушерског одељења, које ће имати 56 кревета. У приземљу су биле собе за труднице и породиље а на спрату собе за болеснице са женским болестима. Крај кревета породиље били су креветићи од плетене жице за новорођенчад. На Одељењу су радиле бабице, неговатељице и часне сестре.[23] Изградња овог Павиљона била је оправдана како из медицинских разлога тако и из социјалних потреба. Имућне жене лечиле су се у приватним ординацијама лекара опште медицине и у санаторијумима др Ђерђа Шанте (Sántha György, 1863–1947) и др Имреа Вилхајма (Wilheim Imre, 1886–1930).

Током 1935/66. године преселила се *Јеврејска болница* из старих зграда у зграду бившег Санаторијума др Имреа Вилхајма када је исту откупила Јеврејска вероисповедна општина. На спрату су биле собе за породиље, две операционе сале, соба за порођај и посебна соба за новорођенчад.[24]

Др Милица Митровић-Поповић, која је руководилац *Школске поликлинике*, била је мишљења да је велики број смртности новорођенчади и мале деце последица социјалних проблема: многе труднице због сиромаштва не одлазе на прегледе код лекара који раде у својим приватним ординацијама, породиље се порађају у нехигијенским условима код своје куће често без бабица, због запослености многе мајке дају своју новорођенчад или малу децу на чување жени која их нестручно и несавесно негује и храни, затим када је кућни амбијент поремећен у случају алкохолизма или нередовне контроле и лечења венеричних болести једног од родитеља детета, незнање мајке у вези са негом и исхраном новорођенчади и др.

Да би се овакве ситуације ублажиле, лекарка сматра да је потребно отворити *саветовалишта за мајку и дете* и о томе обавестити грађанство. И она ради у једном Саветовалишту два пута недељно у поподневним часовима. Прима на преглед здраву и болесну децу и мајкама даје савете како да негују и хране своју малу децу. Услуге су бесплатне, па ипак многе мајке не долазе у Саветовалиште. Каже, даље, лекарка, да постоји и кућна посета школованих неговатељица које контролишу да ли се мајке придржавају добијених упутстава. Пожељно је, такође, да се у болници отвори *Одељење за дечије болести* и да Градска власт размотри могућност отварања обданишта за децу запослених мајки. Треба мислити и о отварању млечних кухиња у граду.[25]

У период од 1941. до 1944. године сирочад и напуштена мала деца била су смештена у самостанима *Милосрдне сестре* (у данашњој Загребачкој улици) и *Мала света Тереза* (у данашњој Скерлићевој улици). Издржавање ове деце било је у надлежност града.[26]

Период од 1944. до 2018. године

После Другог светског рата остали су многи озбиљни проблеми у економији и здравству. Осиромашена земља захтевала је максимално залагање за што бржу обнову здравствене службе у граду, што ефикасније пружање помоћи грађанству, рањеницима, болесницима, војним заробљеницима, са расположивим медицинским кадром…

Основана је привремена Војна управа (17. X 1944) и Команда места Суботице (07. XI 1944). Проблемима здравства бавили су се упоредно органи Санитетског одељења при Команди места и органи народне власти Градског физиката при Народном одбору среза. Постојали су Војни (за руске војнике) и Цивилни здравствени центри (за грађанство).

На првом заседању Народно-ослободилачког одбора (НОО) формиран је *Здравствени одбор* чији је задатак био да решава здравствену проблематику у оквиру затеченог стања у здравству.[27]

Поред здравствених мера и лечења, предузимају се и кораци у решавању социјалних проблема (нехигијенски услови становања, здравствена помоћ сиромашнима, трудницама и породиљама, мајкама после порођаја, брига о новорођеној и малој деци).

Забележене су појаве заразних болести, нарочито међу сиромашним становништвом где су услови живота неодговарајући, а број угрожене и често напуштене деце у порасту.

Црвени крст и друге хуманитарне организације скупљали су и делили храну трудницама, породиљама и новорођенчадима, те одећу сиромашним породицама.

Општа болница радила је у границама могућности: недостајао је медицински кадар, недостајали су лекови, опрема и санитетски материјал. Све се тешко набављало, а број оболелих био је у порасту.

---

[22] ИАСу, Ф. 47, Записници Градског већа Суботице бр. 35 Г. В. / IV–797 од 14. III 1935.

[23] Милован Капор, *Развој Гинеколошко-акушерске службе на подручју Суботице*, у: 250 година акушерства и гинекологије на тлу Војводине, Нови Сад 1983, 78–86. Átadták rendeltetésének a szuboticai kórház ötvenhat ágyas szülészeti osztályát, у: Napló, 1937. XI 29.

[24] Градска библиотека – Завичајно одељење. Z-S-I-103, …A tizenötéves szuboticai zsidó kórház.

[25] *S. J., A gyermekhalandoság elleni harc,* у: Napló, 1940 XII 25.

[26] ИАСу, Ф. 60, Градско начелство Слободног краљевског града – Суботица (1941–1944); 1941–1944. пред. бр. 10487/1943; Rudolf Gerhardt,*Fragmentumok Szabadka kronológiájához 1941–1944*, у: Bácsország, VII–VIII, Szabadka 2004, 30.

[27] Татјана Сегединчев, *Здравствена служба у Суботици 1944–1945. године (Период Војне управе)*, у: Ex Pannonia, 17, Суботица 2013, 96–103; ИАСу, Ф. 68, Градски народни одбор – Суботица (1944–1955); 1944–1958, Записници са седнице НО града Суботице 1944–1950, 7.

Виши медицински кадар био је малобројан – многи лекари су отишли у Мађарску, многи се из депортације и заробљеништва нису вратили. Број средњег медицинског особља био је недовољан – примљене су нешколоване девојке, часне сестре су напустиле своја радне места… Организован је септембра 1945. *Тронедељни течај за неговатељице*[28] и *Шестомесечни течај* за медицинске сестре, помоћне бабице и медицинске лаборанте.[29] Године 1947. отворена је и почела са радом *Средња медицинска школа*.[30]

Отворено је 1947. *Одељење за дечје болести* у суботичкој болници. Одељење се налазило у просторијама спрата једноспратног павиљона „Е“ (изнад Централне болничке кухиње). Ту су раније биле часне сестре, односно Одељење за порођај најсиромашнијих трудница, док се није изградило Одељење за гинекологију и акушерство 1937. године. Дечије одељење је имало 13 кревета а за шефа је постављен др Јулије Волф (Wolf Djula), педијатар.[31] Године 1949. примљена је на специјализацију из педијатрије др Адријена Свобода (Szvoboda Adrienn).

Гинеколошко – акушерско одељење се 1947. године одваја од Хируршког и за начелника је постављен др Карло Терек (Terek Károly, 1908 – 1977). Прегледе жена и трудница обављали су лекари опште медицине у својим приватним ординацијама све док приватна пракса није укинута. Порођаји су се вршили у Акушерском одељењу Опште болнице и у ванболничким породилиштима у Суботици, Таванкуту, Бајмоку...[32]

Функцију *Сирочадског стола* преузео је 1948. године Одсек за социјалну политику и народно здравље при Извршном одбору Градског народног одбора.[33]

Колевка је 1945. године почела са радом под називом *Дом за збрињавање социјално и здравствено угрожене деце сиромашних породица*. У Дом су примали напуштену децу до 5-6 година узраста, ратну сирочад, а касније и децу из социјално угрожених породица, децу напуштену од стране родитеља из најразличитијих разлога, те децу заосталу у расту и психо-физичком развоју до 7 година живота.[34]

Године 1950. отварају се саветовалишта за трудне жене и малу децу у Суботици, Таванкуту, Бајмоку…[35] Саветовалишта су носила назив *Психо-соматско саветовалиште* а од 1961. *Развојно саветовалиште* које ради у склопу Дома здравља.

Зграда Диспанзера за заштиту мајке и детета

У *Развојном саветовалишту* су у почетку били запослени лекар педијатар, социјални радник, психолог и медицинска сестра, а деведесетих година прошлог века још и дефектолог–реедукатор и дефектолог–логопед. *Саветовалиште* се налази у новоизграђеној двоспратној згради Диспанзера за заштиту мајке и детета (улица Ђуре Ђаковића).

У приземљу су амбуланте за преглед одојчади, предшколске деце и Саветовалиште за мајку и дете. На првом спрату су амбуланте за гинеколошке и превентивне гинеколошке прегледе и Стоматолошка амбуланта за труднице. На другом спрату се налазе Амбуланта за школску децу и Саветовалиште за адолесценте (основано 2000. године) и Стоматолошка амбуланта за децу.

У склопу Диспанзера била је и Поливалентна патронажна служба која се 2005. одваја и смештена је у просторијама амбуланте I, у којима је и Служба за кућно лечење (Кумичићева улица).

Деведесетих година прошлог века отворена је *Школа за труднице* (у просторији на спрату Амбуланте на Београдском путу) ради упознавања трудница са негом новорођенчади.[36]

Одељење за гинекологију и акушерство пресељава се 1951/52. године из болничког комплекса у

[28] Слободна Војводина, 25.09.1945.

[29] Hrvatska riječ, 25.08.1945.

[30] Татјана Сегединчев, Емил Либман, *Оснивање и прве године рада Медицинске школе у Суботици (1947–1954)*, у: Ex Pannonia, 18, Суботица 2014, 74–86.

[31] Емил Либман, Теодор Ковач, *Волф Јулије*, у: Српски биографски речник, књ. 2, Нови Сад 2006, 307. Рођен 1887. у Калочи (Kalocsa). Дипломирао је на Мед, факултету 1909. Стажирао је на Гинеколошкој и Дечјој клиници и на Одељењу за унутрашње и хируршке болести Јеврејске болнице у Будимпешти. Од јануара 1911. до октобра 1913. радио је у *Жигмонд и Абел* дечјој болници у Будимпешти. Од 1913. до краја свог живота био је дечји лекар у Суботици. Био је први дечји лекар у Војводини. Специјализација из педијатрије призната му је 1925. од стране Министарства народног здравља Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Обављао је приватну лекарску праксу и радио у Јеврејској болници у Суботици до депортације (1944). Вратио се у Суботицу 1945. и када је отворено Дечје одељење у суботичкој болници (1947) постављен је за првог начелника и на тој дужности је био до своје смрти 1954. године. Објавио је неколико стручних радова.

[32] Види напомену 24; Hrvatska riječ, 28.07.1946.

[33] ИАСу, Ф. 26, Сирочадски сто града Суботице (1874–1947).

[34] Војислав Николић, Марија Бијачи, *Колевка као савремена социјална установа*, у: Мед. преглед, 11–12, 1988, 473–475.

[35] Hrvatska riječ, 28.07.1950.

[36] Мира Ускоковић, мед. сестра са вишом стручном спремом, главна медицинска сестра у Диспанзеру за здравствену заштиту мајке и деце; Нада Еветовић, мед. сестра са средњом стручном спремом у Поливалентној патронажној служби Дома здравља Суботица.

зграду бивше Јеврејске болнице (ул. Ђуре Ђаковића), а Одељење за Дечје болести у просторије у којима је било Одељење за гинекологију и акушерство и тиме добило знатно веће могућности за рад и развој.

После смрти др Ј. Волфа (1954), за начелника Дечјег одељења постављена је др Адријена Свобода (Szvoboda Adrienn, 1914–2012).

Гимназију је завршила у Сомбору а медицинске студије у Загребу (1940). На Одељење дечјих болести примљена је 1949. године. Специјалистички стаж обавила је у суботичкој болници и на Клиници за Дечје болести Медицинског факултета у Загребу. Специјалистички испит положила је 1954. године на Клиници у Загребу. Исте године је именована за начелника Одељења за дечје болести и на тој функцији је остала до 1975. године. Радила је темељно на програму дечје заштите, примењивала је нова достигнућа у дијагностици и лечењу. Увођењем интензивне и полуинтензивне неге одојчади и мале деце и тзв. дириговане рехидратације у лечењу токсикоза на основу АСТРУП-а, смртност одојчади и мале деце се смањила. Примењивала је савремене тестове у откривању цистичне фиброзе панкреаса. Посветила се проблему исхране одојчади и мале деце. Објавила је неколико радова у стручној литератури. Дала је основе Служби за неонатологију.[37]

Инкубатори

У то време, средином прошлог века, у многим медицинским центрима Европе постојала је жеља да се испита узрок ране перинаталне смрти новорођене односно превремено рођене деце. Отварали су се одсеци за неонатологију при Одељењу за гинекологију и акушерство. Велика пажња посветила се прилагођавању новорођенчета новом амбијенту. Рођењем оно нагло мења своју средину – од заштићеног живота у материци своје мајке долази у додир са вањском околином.

Поред овог очигледног утицаја на нежно тело новорођенчета, свакако делују и социјални фактори, генетска основа родитеља, опремљеност одсека и обученост особља перинаталне службе.[38]

Пратећи развој медицинске науке др Карло Терек, начелник Одељења за гинекологију и акушерство (1947–1964), специјалиста за гинекологију и акушерство, сматрао је такође да је потребно посветити већу пажњу новорођеној деци, па је отворио *Одсек за неонатологију* на свом Одељењу 1958. године.

Једна наша статистика нам указује да је забележена перинатална смртност 1972. године – 27,32%, 1982. године – 20,32%, године 1993. смртност у перинаталном период је била 15,86%, 2002. – 7,97%, 2006. – 6,48% односно 2016. – 3,77%.

И у случају превремено рођених новорођенчади налазимо (у групи тзв. средњих прематуруса – тежина детета је око 2000 гр) да је почетком шездесетих година смртност до 1982. године износила 8,48%, а 2005. године – 6,12%.[39]

Ови подаци указујуна оправданост оснивања Службе за неонатологију.

Један од специјализаната за време руковођења др А. Свободе био је на Дечјем одељењу др Цветко Глоговчан (Кикинда, 26.11.1922 – Суботица, 12.08. 2000).

У месту рођења је похађао основну школу и ниже разреде гимназије. Велику матуру положио је у суботичкој гимназији. Уписао је медицинске студије у Београду (1940). За време Другог светског рата студирао је у Сегедину. Као студент је 1944/45. био у Народно-ослободилачкој војсци. Студије наставља у Загребу где је дипломирао 1951. године. Добио је специјализацију из педијатрије. Специјалистички стаж је обавио у Суботици и на Клиници за дечје болести у Београду. Испит је положио 1956. и радио на Одељењу за дечје болести у суботичкој болници. Показао је велико занимање за патологију новорођенчади и мале деце. Прелази на Одељење за гинекологију и акушерство где је основан Одсек за неонатологију. Усавршавао се на Клиници за женске болести и порођаје у Београду и на Институту у Стразбуру (Strasburg). Педијатријска и Гинеколошко

[37] Емил Либман, *Истакнути лекари Суботице (1792–1992). Оснивање Одељења за дечје болести – др Свобода Адријена (1914–2012)*, Суботица 2003, 135–188.

[38] Ристановић и сарад., *Анализа перинаталне смртности на Гинеколошко-акушерском одељењу болнице у Ужицу у десетогодишњем периоду (1988–1997)*, у: Зборник радова/садржаја радова Јубиларног симпозијума за перинаталну медицину Српског лекарског друштва, Београд 1998, 25–26.

[39] Цветко Глоговчан и сарад., *Четврт века његе недоношчета у Регионалном медицинском центру Суботица*, у: Зборник радова Првог југословенског конгреса перинаталне медицине, Загреб 1982, 195–196; Бранка Милисављевић, *Из Извештаја и Протокола о раду Одсека за неонатологију Опште болнице у Суботици*, Усмено саопштење.

– акушерска секција Српског лекарског друштва издале су му *Потврду* о стручној верификацији за звање неонатолога (1965). Објавио је већи број радова.[40]

За потребе Одсека за неонатологију набављени су: инкубатори, baby респиратори, лампа за фототерапију, гермицидна светиљка, суви стерилизатор, електрична пумпа за млеко, прецизне ваге, отворена је посебна чајно–млечна кухиња и др.

Када је Гинеколошко – акушерско одељење 1971/72. прешло у просторије новоизграђене болнице, Одсек за неонатологију имао је већи обим рада. Број болесница са женским болестима и број породиља је повећан. Тако је др Ц. Глоговчан, који је био једини лекар на Одсеку и био у сталној приправности, добијао повремено помоћ појединих педијатара (др Илонка Фехер, др Дејан Ивошевић) са Одељења за дечје болести и педијатара из Дечјег диспанзера (др Ружица Црњаковић-Тонковић), током седамдесетих година прошлог века. Године 1983. на Одсеку је волонтерски радила др Љиљана Добрић.

Др Љ. Добрић рођена је у Бајмоку 17.02.1958. године. Завршила је гимназију у Суботици и медицинска студије у Београду. Након дипломирања (1982) обавља лекарски стаж у Здравственом центру Суботица, а затим лекарску праксу у Дечјем диспанзеру у Суботици. Године 1984. примљена је за сталног лекара на Одсеку за неонатологију. Специјалистички испит из педијатрије положила је 1991. на Медицинском факултету у Новом Саду. Године 1990. одбранила је магистарски рад *Стресна стања новорођене деце* на истом факултету. Почела је писати и докторску дисертацију *Значај одређивања нуклеотида у еритроцитима мајке и плода код ЕПХ гестозе*, коју је одбранила 2002. када је крајем прошлог века отишла на Клинику за гинекологију и акушерство у Новом Саду. Има већи број објављених радова у стручној литератури.[41]

Др Ц. Глоговчан одлази у пензију 1989. године. Тада је именована за шефа Одсека за неонатологију др Ружица Михајловић, која је почела са радом на Одсеку 1986. године.

Др Ружица Михајловић рођена је у Бачком Петровом Селу 07.03.1948. године. Након завршеног школовања студирала је на Медицинском факултету у Новом Саду, где је дипломирала 1973. године. Радила је у амбуланти Дома здравља у Бечеју (1973–1986). Похађала је *Курс из социјалне педијатрије* 1978. на Институту за здравствену заштиту мајке и детета у Новом Саду. Специјалистички испит положила је на Клиници за Дечје болести Медицинског факултета у Новом Саду 1985. године. Примљена је 1986. у Медицински центар Суботица – ООУР (основна организација удруженог рада) за здравствену заштиту мајке и деце као педијатар. Прешла је на Одсек за неонатологију исте године. На Медицинском факултету у Загребу похађала је постдипломске студије из перинатологије (1987–1988). Од 1995. водила се на месту шефа Одсека за неонатологију при Служби за гинекологију и акушерство као педијатар субспецијалиста неонатологије.[42]

Године 1989. примљена је у стални радни однос на Одсеку за неонатологију др Бранка Милисављевић.

Рођена је у Суботици 10.10.1960. године. Основну школу и Средњу медицинску школу завршила је у Суботици. Дипломирала је 1985. године на Медицинском факултету у Новом Саду. Лекарски стаж је обавила у Здравственом центру у Суботици. Од 1986. до 1989. године радила је у Центру за мајку и дете – Диспанзер за школску децу и омладину, а од 1989. до 2007. на Неонатолошком одсеку Гинеколошко акушерског одељења суботичке болнице. Од 2007. ради на Одељењу неонатологије у Служби за гинекологију, акушерство и неонатологију Опште болнице Суботица. Специјалистички испит из педијатрије положила је 1994. на Медицинском факултету у Београду. Магистарски рад *Рани неонатални исход и перинатални фактори угрожености новорођених близанаца* одбранила је 1993. године на Медицинском факултету у Новом Саду. Усмени испит из уже специјализације из неонатологије положила је 1999, а рад под називом *Предикција интраутерусног застоја раста* одбранила је 2002. на Медицинском факултету у Београду. У Крагујевцу је завршила Школу ултразвука (УЗ) - ендокранијум. Од 2007. године помоћник је директора Опште болнице Суботица за организацију и организациона питања. Начелник је Одељења за неонатологију од 2010. године. Има неколико радова у домаћим и страним стручним часописима.[43]

Током ових година набављени су: нови инкубатори, оксигенатор, амбу балон, сонда за мерење температуре, сонда за мерење концентрације кисеоника, ињектомат, инфузиона пумпа, фотолампа, респиратори, монитори, пулсни оксиметар, nCPAP, реанимациони сто…

Постоји сарадња, по потреби, са лекарима других специјалности: са рендгенолозима, трансфузиолозима, хирурзима, инфектолозима и др.

Одељење за гинекологију и акушерство тих година располаже са 101 болесничким креветом. Чини се да је број наталитета у опадању што је

[40] Емил Либман, *Истакнути лекари Суботице (1792–1992). Оснивање службе за неонатологију у Суботици – др Цветко Глоговчан (1922–2000),* Суботица 2003, 147–150.

[41] Љиљана Добрић, Из моје биографије (рукопис).

[42] Подаци Архива Опште болнице у Суботици.

[43] Бранка Милисављевић, Неки подаци из моје биографије (рукопис).

констатовано још 1990. године. Постоји вероватно више разлога, а најглавнији су стамбени и материјални проблем, одгој детета у првим годинама живота и др. Тако је 1996. године рођено 1780 новорођенчади, 2006. године 1560, а 2016. године 1400.[44]

Порођаји се на Гинеколошко – акушерском одељењу врше у 4 порођајне сале (четири кревета) и у операционој сали где се порођаји завршавају царским резом.

Одсек за неонатологију има 40 кревета, Јединицу за интензивну негу новорођенчади и превремено рођене деце, посебну собу (бокс) за оболелу новорођенчад. Код гушења (asphyxia) детета при порођају, реанимација почиње још у порођајној сали: примењу је се baby пулмотор са екситермом, одређује се pH, дају се бикарбонати у пупчану вену, евентуално интубација уз помоћ анестезиолога. На Одсеку се, иначе, дају по потреби инфузије, трансфузије са трансфузиологом, врши се лумбална пункција, Doppler – прегледи, примењује се тродимензионални ултразвучни прегледи, мониторинг прегледи и др.

Године 1997. примљена је др Жужана Ујхељи (Ujhelyi Zsuzsanna).

Рођена је у Бачким Виноградима (насеље крај Суботице) 2.10.1955. године. Основну школу завршила је Бачким Виноградима, а математичку гимназију у Суботици. Дипломирала је 1981. на Медицинском факултету у Сегедину. Лекарски стаж је обавила у Здравственом центру у Суботици. Од 1982. до 1997. радила је на Одељењу педијатрије Здравственог центар Нови Кнежевац. Од 1997. до 2007. ради на Неонатолошком одсеку Гинеколошко акушерског одељења суботичке болнице; од 2007. до одласка у пензију 2016, на Одељењу неонатологије у Служби за гинекологију, акушерство и неонатологију Опште болнице Суботица. Од 2008. до 2010. била је начелник Одељења за неонатологију. Специјалистички испит из педијатрије положила је 1989. на Медицинском факултету у Београду. Усмени испит из уже специјализације из неонатологије положила је 2001, а рад под називом *Дијагностика и прогностика динамичног сонискринга у раном откривању развојног поремећаја кука* одбранила је 2003. на Медицинском факултету у Београду. Године 1992, на Медицинском факултету у Новом Саду, завршила је основни Курс из области УЗ дијагностике конгениталне дисплазије кука. Након тога похађала је неколико школа из области УЗ дијагностике: Југословенску школу УЗ у педијатрији (Крагујевац 1993), Југословенску школу ултразвука – абдомен, урологија и нефрологија (Крагујевац 1996), Југословенску школу ултразвука – ортопедија и педијатрија (Крагујевац 1996). Године 2007, на Медицинском факултету у Новом Саду похађала је Едукативни семинар под називом *Новорођенче и порођајна траума – терапија*.[45]

Од давнина је познато да је најприродније да новорођенче буде после рођења на мајчиним грудима. Но, све до пре две-три деценије, новорођенче је било одвојено због мишљења да се мајка боље и брже опоравља после порођаја а новорођенче да се успешније чува од инфекција.

Данас се примењује споменути природни однос мајка–дете.

У суботичкој болници први порођај након којег је новорођенче одмах дато на подој и заједно са мајком из порођајне сале пренето у болесничку собу – догодио се 1995. године. Ускоро су собе са мајком–породиљом опремљене малим креветићима па је мајка све време постпорођајног доба, била уз своје дете.

Почела је едукација особља како би се што успешније пружала помоћ у перинаталном добу, а мајке су се подучавале о техникама подоја и упознавале са значајем и предношћу природне исхране новорођенчета.

Комисија за акредитацију Министарства здравља посетила је једном приликом (1996) суботичку болницу и закључила да може добити назив *Болница – пријатељ деце* (Baby Friendly Hospital) због узорног рада и спровођења „Baby Friendly" програма на Гинеколошко – акушерском одељењу и Одсеку за неонатологију.[46]

Baby Friendly

У раду смо споменули да је један од узрока превременог порођаја деце и деце са неким психофизичким сметњама у развоју – генетски поремећај који може бити последица дејства штетних спољашњих фактора или нестабилне генетске основе родитеља детета.

[44] К. И. Милошев, *Бебе као драгоценост*, у: Суботичке новине, Суботица, 12.01.1990.; из Протокола о раду Одељења за неонатологију.

[45] Жужана Ујхељи, Из моје биографије (рукопис).

[46] К. И. Милошев, *На мајчиним грудима здравије и топлије*, у: Суботичке новине, Суботица, 27.06.1997.

Године 1998. отворен је Одсек за генетику при Одељењу за лабораторијску дијагностику болнице у Суботици. У свом саставу има *Цитогенетску лабораторију* и *Генетско саветовалиште*. Др Јасмина Дурковић, шеф Одсека,[47] организовала је са сарадницима, прва у овом делу Европе, јединствени популациони генетски скрининг код трудница у раној трудноћи.

Нешто касније, сачинила је и нову методу генетског скрининга – обрада фетусних материја у крви труднице између 11 и 13 недеље трудноће. Метода је 2018. године добила признање из Америке за научни допринос, као и позив да се уврсти у књигу Универзитета у Кембрицу.

Метода се примењује након узимања анамнестичких података о родослову супружника – да ли је било спонтаних побачаја, превремено рођене деце или поремећаја у психофизичком развоју детета и личних здравствених оптерећења супружника те представља индивидуалну обраду феталних материја.

Одсек постаје самостална јединица која функционише као *Регионални центар за генетска испитивања* северног дела Војводине. Од 2010. је у саставу научно-истраживачког *Пројекта Министарства за науку и технологију Србије*, а од 2014. се узоркују фетални ДНК из крви мајке; послат је у Америку први фетални геном из Србије у коме је очитан цео ДНК фетуса.

У Саветовалишту се родитељима даје генетска информација о постојању ризика, о резултатима узорка крви, дају се савети шта чинити у случају позитивних (патолошких) резултата на геному из фетуса.[48]

Године 2008. примљена је др Зорица Либман, након одласка др Р. Михајловић у пензију.

Др Зорица Либман рођена је у Суботици 25.02.1974. године. Основну школу и Средњу медицинску школу завршила је у Суботици. Дипломирала је 2000. на Медицинском факултету у Новом Саду. Лекарски стаж је обавила у Здравственом центру у Суботици у коме је стално запослена од 2001. године. Од 2001. до 2008. радила је у Дому здравља – Диспанзер за здравствену заштиту жена и деце, Одељење за одојчад и предшколску децу, а од 2008. ради на Одељењу неонатологије у Служби за гинекологију, акушерство и неонатологију Опште болнице Суботица. Специјалистички испит из педијатрије положила је 2006. на Медицинском факултету у Београду. Усмени испит из уже специјализације из неонатологије положила је 2011, а рад М*орбидитет и морталитет новорођенчади рођених царским резом* одбранила је 2017. године на Медицинском факултету у Београду и стекла звање субспецијалисте неонатологије. У Крагујевцу је завршила Школу УЗ-ендокранијум.[49]

Нега детета у Јединици интезивне неге

Године 2007. према *Развојном плану мреже здравствених установа* Министарства здравља, формирају се Општа болница и Дом здравља. Уследила је реорганизација у циљу рационализације обављања здравствене делатности према препоруци Министарства. У болници су основани сектори и службе делатности:

Сектор интернистичких грана медицине;
Сектор хируршких грана медицине;
Сектор заједничких послова;

[47] Емил Либман, Из биографије др Јасмине Дурковић (рукопис). Јасмина Дурковић (Суботица 5. VII 1960), педијатар, субспецијалиста клиничке генетике, дипломирала је на Мед. факултету у Београду (1985), радила је у Центру за заштиту мајке и деце у Суботици од 1987. до 1996. Специјалистички испит из педијатрије положила је 1994. а субспецијалистички из клиничке генетике 1997. Субспецијалистички рад *Испитивање етиологије менталних ретардација код деце у Развојном саветовалишту Мед. центра у Суботици* одбранила је 1998. на Мед. факултету у Београду за звање „педијатар-субспецијалиста клиничке генетике“ и тако постала прва са тим звањем у Србији. Основала је Одсек за генетику (1998), данас Регионалиони центар за генетику северне Бачке. Магистарски рад *Значај Pregnancy associated plasma protein-A, слободног естриола и генетског скора у откривању анеуплоидија плода током првом триместра трудноће* одбранила је 2001. на Мед. факултету у Београду. Добила је звање „primarius“ 2005. Оснивач је програма цитогенетског испитивања на сваком побаченом фетусу који се у нашој земљи ради једино у Суботици. Нешто касније сачинила је и методу генетског скрининга – обрада фетусних материја у крви труднице између 11 и 13 недеље трудноће. Објавила је многе стручне радове у домаћој и страној литератури.

[48] Јасмина Дурковић, Кратак преглед развоја Одсека за генетику.

[49] Зорица Либман, Из моје биографије (рукопис).

Служба за педијатрију, гинекологију, акушерство и неонатологију, психијатрију и продужено лечење и негу; Служба за правна, економска, финансијска и техничка питања.

Од тог времена Одсек за неонатологију је Одељење. Начелник Одељења је др Б. Милисављевић а исте године примљен је др Зоран Манигода.

Рођен је у Јабланици 01.06.1957. године. Основну школу завршио је у Јабланици, а гимназију у Коњицу. Дипломирао је 1982. на Медицинском факултету у Сарајеву. Лекарски стаж је обавио у Регионалном Медицинском Центру „Др Сафет Мујић“ у Мостару. Од 1983. до 1986. ради у Служби хитне медицинске помоћи Дома здравља Јабланица; од 1986. до 1993. године на Неонатолошком одељењу Гинеколошко акушерске клинике, Клиничког болничког центра (КБЦ) Тузла; од 1993. до 1994. на Неонатолошком одељењу Гинеколошко акушерске клинике, КБЦ Бања Лука; од 1994. до 1995. на Одсеку за неонатологију Гинеколошко акушерског одељења суботичке болнице; од 1995. до 2010. на Дечјем одељењу болнице у Суботици; а од 2010. је стално запослен на Одељењу неонатологије у Служби за гинекологију, акушерство и неонатологију Опште болнице Суботица. Специјалистички испит из педијатрије положио је 1992. године на Медицинском факултету у Београду. Усмени испит из уже специјализације из нео-натологије положио је 2004. године на Медицинском факултету у Београду. Објавио је радове у Зборнику конгреса педијатара Србије и Црне Горе.[50]

Данас Одељење за неонатологију ради у оквиру Службе за гинекологију, акушерство и неонатологију Опште болнице. Одељење се налази уз сале за операције и порођајне сале.

На Одељењу неонатологије се налази: 6 инкубатора у Јединици интензивне неге, 5 инкубатора у Јединици полуинтензивне неге и 7 креветића у боксу за царске резове, а на Одељењу акушерства 24 креветића за новорођенчад.

На Одељењу се врше многе лабораторијске претраге (АБС, ЦРП, прокалцитонин, билирубин, ШУК…) и биохемијске анализе (брисеви, хемокултура…), скрининг на критичне УСМ (од 2016), имунизација против туберкулозе и хепатитис Б (од 2006). Књига наркотика се води од 1982. године.

У оквиру Одељења за неонатологију постоји од 2001. године Неонатолошка амбуланта која ради сваки дан. У амбуланти се врше прегледи здраве новорођенчади у другој недељи живота и болесне новорођенчади упућене од стране патронажне медицинске сестре из Поливалентне патронажне службе Дома здравља Суботица или од стране педијатра из Дома здравља. У амбуланти се врши вакцинација против туберкулозе и хемаптитиса Б, узима се крв за скрининг на хипотиреозу, фенилкетонурију и цистичну фиброзу панкреаса и за друге лабораторијске анализе.

Нека угрожена и превремено рођене деце шаљу се у више медицинске установе од 1980. године („транспорт од себе“) а од 1982. године Одељење прима упућену децу из других места („транспорт ка себи“).

На Одељењу раде лекари педијатри–неонатолози и главна медицинска сестра са вишом стручном спремом.[51]

Од 2014. главна медицинска сестра је Наташа Загорац.

Рођена је 5.12. 1979. у Суботици Основну школу и Средњу медицинску школу (смер Медицинска сестра општег смера) завршила је у Суботици. Године 2007. завршила је Вишу медицинску школу у Београду (смер Виша медицинска сестра општег смера) а 2011. године Високу здравствену школу струковних студија у Београду (смер Струковна медицинска сестра). Радила је на Одељењу за неонатологију и као медицинска сестра–сарадник невладиних организација HCIT (Humanitarian Center for Integration and Tolerance).[52]

У сменском раду је 21 медицинска сестра са средњом стручном спремом и три медицинске сестре са вишом стручном спремом обучене за негу новорођенчади. Ту је и помоћно особље неопходно за нормалан и успешан рад одељења.

Извори из архивске грађе

Архива Опште болнице у Суботици

Историјски архив Суботица (ИАСу), Ф. 2, Градско веће слободног краљевског града – Суботица (1861–1918), 1838–1924.

ИАСУ Ф. 8, Јожеф Глудовац, краљевски комесар – Суботица (1788–1790); 1779–1793.

ИАСу, Ф. 26, Сирочадски сто града Суботице (?–1947).

[50] Зоран Манигода, Неки подаци из моје биографије (рукопис).

[51] Главне медицинске сестре са вишом стручном спремом биле су до 2014. године Тереза Хорват, Розалија Нађ-Варјаши, Верица Пашић, Биљана Сунђи, Амалка Екард, Гизела Фењвеши и Ивана Доктор.

[52] Наташа Загорац, Из моје биографије (рукопис).

Новорођенчад на Одељењу неонатологије

ИАСу, Ф. 32, Уред великог жупана Суботице и Баје (1871–1928), 1872–1918.

ИАСу, Ф. 47, Градско поглаварство – Суботица (1918–1941), 1919–1942, пред. бр. 1003.

ИАСу, Ф. 60, Градско начелство Слободног краљевског града – Суботица (1941–1944); 1941–1944.

ИАСу, Ф. 68, Градски народни одбор – Суботица (1944–1955); 1944–1958.

ИАСу, Ф. 377, Уред катастра Суботице (1945–1965), 1898–1965.

Извори и литература

Az anya – és csecsmő mentése – a szabadkai Stefania szövetség megalakulása, у: Bácskai Napló, 1918. V 18.

Átadták rendeltetésének a szuboticai kórház ötvenhat ágyas szülészeti osztályát, у: Napló, 1937. XI 29.

Дијана Бореновић, *Оснивање и почетак рада Савеза Стефаниа у Суботици – из архивске грађе ИАСу*, у: Ex Pannonia, 21, Суботица 2017, 55–59.

Rudolf Gerhardt,, Fragmentumok Szabadka kronológiájához 1941–1944, у: Bácsország, VII–VIII, Szabadka 2004, 30.

Цветко Глоговчан и сарад., *Четврт века његе недоношчета у Регионалном медицинском центру Суботица*, у: Зборник радова Првог југословенског конгреса перинаталне медицине, Загреб 1982, 195–196.

Мирко Дражен-Грмек*, Штампар Андрија (1888–1959)*, у: Мед. енциклопедија, књ. 9, Загреб 1964.

И. П. Јаблановић, *Др Фрање Сударевић*, у: Суботичка Даница, календар за 1925. годину, 38–41.

Милован Капор, *Развој Гинеколошко-акушерске службе на подручју Суботице*, у: 250 година акушерства и гинекологије на тлу Војводине, Нови Сад 1983, 78–86.

Колевка љуља срцем, Суботица 2003, 23–28.

Lelencház és szanatorium, у: Bácskai Hirlap, 1902. V 16.

Емил Либман, Теодор Ковач, *Волф Јулије*, у: Српски биографски речник, књ. 2, Нови Сад 2006, 307.

Емил Либман, *Истакнути лекари Суботице (1792–1992),* Суботица 2003.

Стеван Мачковић, *Др Фрање Сударевић*, у: Век научних прегнућа (Зборник радова), Суботица 2000, 127–128.

Meg az idén tető alá kerül a szabadkai egészségügy otthona, у: Bácsmegyei Napló, 1921. VII 14.

П. Микић, Б. Пешић, *Др Ђуро Јовановић*, у: Српски биографски речник, књ. 4, Нови Сад 2009, 499–500.

К. И. Милошев, *Бебе као драгоценост*, у: Суботичке новине, Суботица,12.01.1990.

К. И. Милошев, *На мајчиним грудима здравије и топлије*, у: Суботичке новине, Суботица, 27.06.1997.

Војислав Николић, Марија Бијачи, *Колевка као савремена социјална установа*, у: Мед. преглед, 11–12, 1988, 473–475.

S. J, *A gyermekhalandoság elleni harc*, y: Napló, 1940 XII 25.

Szülőintézet és védőnő iskola, y: Bácsmegyei Napló, 1918, VII 2.

Átadták rendeltetésének a szuboticai kórház ötvenhat ágyas szülészeti osztályt, y: Napló, 1937. XI 29.

Татјана Петковић, *Оснивање Бесплатне државне амбуланте у Суботици*, у: Век научних прегнућа (Зборник радова), Суботица 2000, 117–123;

Гордана Прчић-Вујновић и сарад., *Градотворци*, књ. 2, Суботица 2006.

Ристановић и сарад., *Анализа перинаталне смртности на Гинеколошко-акушерском одељењу болнице у Ужицу у десетогодишњем периоду (1988–1997)*, у: Зборник радова/садржаја радова Јубиларног симпозијума за перинаталну медицину Српског лекарског друштва, Београд 1998, 25–26.

Татјана Сегединчев, *Здравствена служба у Суботици 1944–1945. године (Период Војне управе)*, у: Ex Pannonia, 17, Суботица 2013, 96–103;

Татјана Сегединчев, Емил Либман, *Оснивање и прве године рада Медицинске школе у Суботици (1947–1954)*, у: Ex Pannonia, 18, Суботица 2014, 74–86.

Слободна Војводина, 25.09.1945.

Олга Френкл-Шомло, *Историја Јеврејске болнице „Др Сингер Бернард“ у Суботици*, у: Зборник радова Првог састанка Секције САП Војводине Научног друштва за историју здравствене културе Југославије, Суботица 1969, 91–103.

Hrvatska riječ, 28.07.1950; 25.08.1945.

Összefoglaló

Az újszülöttek és kisgyerekek szociális és egészségügyi gondozása Szabadkán a XX. században és a XXI. század elején

A Szabadkai Kórház Neonatológiai Szolgálata megalapításának 60. évfordulójára

A szöveg az újszülöttek és kisgyerekek szociális és egészségügyi gondozásának lehetőségeiről szól Szabadkán a XX. században és a XXI. század elején. Röviden bemutatja a szociális és egészségügyi intézeteket, amelyek, alapításuktól, 1902/3-tól, tudták ellátni a kisgyermekeket és újszülötteket. Ekkor alakult meg a Kis-, Elhagyott és Segélyre Szoruló Gyermekek Otthona (Dom za zaštitu male, napuštene i ugrožene dece), az Árvaház (Sirotište), amelyet később Bölcsőnek (*Kolevka*) neveztek.

Ilyen kezdeményezés volt a Stefánia – A Terhes és Kisgyerekes Anyák Intézete (*Štefanija* – Ustanova za pružanje pomoći trudnim ženama i maloj deci) is 1918-ban. A Szabadkai Kórházban felépítették a nőgyógyászati és szülészeti rendelőt 1937-ben, majd megnyitották a Gyermekgyógyászati Osztályt (Odeljenje za dečje bolesti) 1947-ben, 1958-ban a Neonatológiai Osztályt és 1998-ban a Genetikai Részleget (Odsek za genetiku). Bemutattuk a neo-natológus orvosok, valamint a kisgyerekeket gyógyító orvosok rövid életrajzát.

Kulcsszavak: egészségügyi intézmények, szociális intézmények, gyermekgyógyászati osztály, újszülött részleg, genetikai részleg, neonatológus orvosok életrajzai

Resume

Social and health care of newborns and small children in Subotica during the 20th and the beginning of 21st century

60 years since the founding of Neonatology Department in the General Hospital in Subotica (1958–2018)

The paper presents and analyzes the intentions and capability of providing newborns and infants with social and health care during the 20th and at the beginning of the 21st century. The paper gives short descriptions of social and health institutions which were ready to protect and take care of newborns and small children. Center for protection of small, abandoned and endangered children was established in 1902/3 (Orphanage, later called *Kolevka*).

Later in 1918 there was an attempt to establish an Institution for helping pregnant women and small children called *Stefania*. An obstetrics and gynecology department was built in 1937 and the General Hospital in Subotica got new departments: Children's Ward in 1947, Neonatology Department in 1958 and Genetics Department in 1998.

The paper also contains short biographies of doctors-neonatologist and other doctors which are involved in children care.

Key words: Health institutions, social institutions, Children's Ward, Neonatology Department, Genetics Department, biographies of doctors-neonatologist

UDC 339.1-051(=511.141)(497.113 Subotica)"1941"

Szlávics Károly
Független kutató

A Szabadkai Kereskedők Egyesületének magyar és zsidó tagjainak névsora 1941-ből[1]

Összefoglaló: A munka bemutatja a Szabadkai Kereskedők Egyesületének 1941 tavaszán való megalakulásának körülményeit. Továbbá közli a magyar és zsidó tagjainak névsorát. A névsor fontos kútfő a szabadkai kereskedők történetének, mivel fel van tüntetve az illető szakmája (foglalkozása) és címe. Elemezve a foglalkozásokat, melyekből van több mint 50 féle (gyümölcskereskedő, puskaműves, illatszerész, sertéskereskedő, optikus, ószeres, fakereskedő, szesznagykereskedő stb.), ami utal a tevékenység sokféleségére és a helyi adottságokra.

Kulcsszavak: Szabadka, magyar és zsidó kereskedők, 1941.

A szabadkai kereskedők alapító közgyűlésüket 1899. november 5-én tartották. Jelentőségét bizonyítja a Bácskai Hírlap, 1900. május 16-i száma, mely a címlapon közli, hogy az Egyesület beköltözött helyiségébe és lassanként eredmények is várhatók.

1906-ban megnyílt a szakkáder neveléséhez szolgáló felsőkereskedelmi iskola, 1909-től pedig egyéves női kereskedelmi tanfolyamot is szerveztek. Az Egyesület hivatalos elnevezése Szabadkai Kereskedelmi Egyesület (Subotičko trgovačko udruženje). 1923-ban az egyesület elnevezése: Udruženje trgovaca i industrijalaca u Subotici. Ez az elnevezés egészen 1932-ig, megszűnéséig van érvényben, azzal, hogy időnként a Lloyd név is használtatik. 1932-ben alakult meg Szabadka Város Kereskedőinek Egyesülete (Udruženje trgovaca za grad Suboticu), mely 1941-ben szünt meg.

1941 kora tavaszán, miután a jugoszláv hatalmi és közigazgatási szervek elhagyták a várost, az egyesületek megszüntek létezni, így a Szabadkai Kereskedők Egyesületének utódja, Udruženje trgovaca za grad Suboticu is. Hogy folytathassa tevékenységét a Szabadkai Kereskedők Egyesülete május 6-án a katonai parancsnokságnál kérvényezte az ideiglenes működési engedély kiadását. Kérvényükhöz csatolták az igazgatóbizottsági és a felügyelőbizottsági tagjainak névsorát. A nevek mellett feltüntették tevékenységüket, címüket és vallásukat.[2]

„Az igazgatóbizottsági tagok névsora:

Sorsz.	N é v	Szakma	Cím	Vallás
1.	Almási József	gyümölcsker.	Petöfi-u. 2.	r. kat.
2.	Bacsa Imre	papirkeresk.	Szt. István tér	„
3.	Bencze János	írógépker.	Szt. Teréz tér 19.	„
4.	Hajnal Károly	tejtermékk.	Rudics-u. 3.	„
5.	Nagy József	illatszerész	Széchenyi tér	„
6.	Konrath Kornél	rádiókeresk.	Kossuth L. u. 6.	ref.
7.	Kujundzsits Józs.	sertéskeresk.	Kölcsey u. 44.	r. kat.
8.	Kovács Béla	üvegkeresk.	Teleki-tér 6.	„
9.	Petyerich Dániel	kézműáruker.	Szt. István tér	„
10.	Székely Benő	sertéskeresk.	Wesselényi-u. 28.	„
11.	Tolnay János	szesznagyker.	Mária Terézia Park 10.	ref.
12.	Varga Péter	fakeresk.	Sándor-Akácfa-u.	r. kat.“

„A felügyelőbizottsági tagok névsora:

Sorsz.	N é v	Szakma	Cím	Vallás
1.	Angyal Péter	vaskeresk.	Deák-u. 4.	r. kat.
2.	Borosich Vladimir	autokellék	Palicsi u. 26.	„
3.	Csajkás László	ékszerész	Szt. István tér	„
4.	Hekinger Károly	rádiókeresk.	Kossuth L. u. 9.	„
5.	Horvácki Fábián	temetkezés	Szt. Teréz-tér 20.	„
6.	Kis Albert	sertésker.	Zentai u. 116.	„
7.	Kovács Béla	üvegkeresk.	Teleki-tér 6.	„
8.	Káich Péter	illatszerész	Rudics-u. 2.	„
9	Tikvicki Márk	könyvkeresk	Rudics-u. 3.	„
10.	Tumbász Imre	kézmű-áru	Deák u. 11.	„

A névsort aláírásukkal hitelesítették Szepesi Pál titkár és Tolnay János elnök.

Bittó Dezső tábornok, katonai parancsnok, 1941. június 5-én, ideiglenes jelleggel, engedélyezte a Szabadkai

[1] A közzétett adatok egy iratcsomóban találhatók Tolnay János unokájánál. Ő őrizte meg, így tisztelegve nagyapja emléke előtt. Az adatokat betűhíven közlöm, innen egyes iratokban az ékezet hiánya.

[2] Kereskedők Egyesülete, Szabadka. Ad 1941/8. sz.

Kereskedők Egyesületének további működését a következő tagok, szabadkai lakosok, vezetése mellett és pedig:[3]

1. Batta Fábián — Jókai utca 15 sz.
2. Bencze János — Mátyás utca 7 sz.
3. Siflis Pál — Tököly ut 21 sz.
4. Szöllösi Antal — Wesselényi ut 144 sz.
5. Vass Jenő — Damjanich utca 23.
6. Hajnal Károly — Rudics utca 3.“

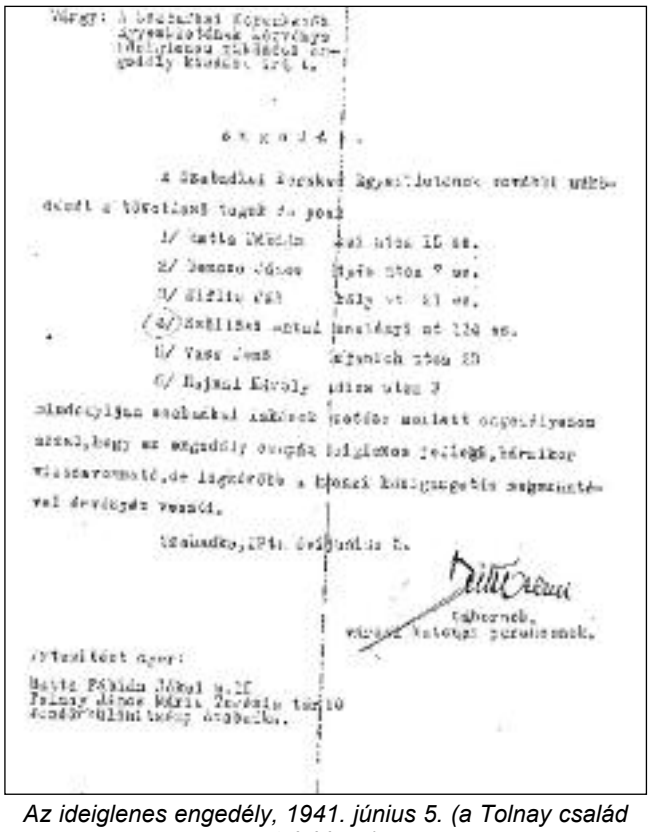

Az ideiglenes engedély, 1941. június 5. (a Tolnay család tulajdona)

Az ideiglenes vezetéssel megbízott személyek, Batta Fábián elnök, Vass Jenő, Bencze János és ifj. Siflis Pál az egyesület nevében június 11-én levélben értesítették, többek között, Tolnay Jánost, hogy az átadást és átvételt a hivatalos helyiségükben június 15-én foganatosítsák.

Egy iratcsomóban, dátum, szám és aláírás nélkül, található a Szabadkai Kereskedők Egyesületének két különálló, magyar és zsidó tagjainak névsora. Csak a zsidó kereskedők névsorát tartalmazó összeírás első oldalán látható a Kereskedők Egyesületének pecsétje.

A Szabadkai Kereskedők Egyesületének magyar tagjainak névsora:

1. Angyal és Cabai	vaskereskedés és festék	Deak utca 4.
2. Almasi Jozsef	gyümölcs kereskedö	Pethöfi utca 2.
3. Agardi Jozsef	auto-takszis	Zentai ut 118.
4. Bajazet Jozsef	ügynök	Bleszak utca 3.
5. Baka Ambrozija	„	—
6. Bata Fabijan	puska müves	Kossuth utca 7.
7. Balazs Piri Gaspar	élelmiszer ker.	Folyo utca 42.
8. Bence Janos	gép, íro/ ker.	Terezia Tér 20.
9. Balog Péter	müvirag keres.	Terézia Tér 20.
10. Bacsa Imre	Sz. Istvan tér	Varos haza
11. Bosnyak Istvan	joszag keres.	Bosnyak utca 8.
12. Berényi Jozsef	fakereskedö	Zimonyi ut 32.
13. Mr. Ph. Botka Laszlo	illatszertar	Sz. István tér 3.
14. Cvenics Janos	„	Varos haza
15. Ciraki Karoly	auto-takszis	Janos utca 79.
16. Csík Pal	diszno keres.	Galamb utca 29.
17. Csajkas Laszlo	ékszerész	Sz. Istvan tér 5.
18. Dorozsmai Sandor	gyümölcs keres.	Szecsenyi tér 11.
19. Dudas Pal	bicikli keres.	Deak utca 9.
20. Francer Andras	üveg keres.	Pethöfi utca 9.
21. Futo Lajos	gyümölcs keres.	Szecsenyi tér 11.
22. Farago Bela	élelmiszer ker.	Eötvös utca 24.
23. Farkas Istvan	diszno ker.	Hajdu Jaras 75.
24. Fuderer Lajos	élelmiszer keres.	Jokai utca 24.
25. Fuderer Karoly	kézmüarú keres.	Pethöfi utca 9.
26. Farago Karoly	diszno kereskedö	Karoly utca 12.
27. Garai Jozsef	fakereskedö	Kozma utca 27.
28. Horvát József	kézmüaru keres.	Tölcsér utca 18.
29. Harangozo Vilmos	fakereskedö	Bajai út 24.
30. Feher Ferenc „Erdő”	„	Megyeri utca 7.
31. Hajnal Karoly	tejtermékek	Rudics utca 1.
32. Horvat Adam	rövid aru ügynök	Magyar utca 27.
33. Horak Andras	fakereskedő	Halasi ut 34.
34. Hekinger Karoly	radio kereskedö	Kossuth utca 11.
35. ifj. Hicsik Andras	festék kereskedö	Deak utca 11.
36. Hanak Geza	auto-taksi	Fűzfas utca 10.
37. Horvath Jozsef	temet. valalat	Bajai ut
38. Ilgen Karoly	fakereskedö	Damjanics utca 32.
39. Juhasz Jozsef	élelmiszer ker.	Rudics utca 2.

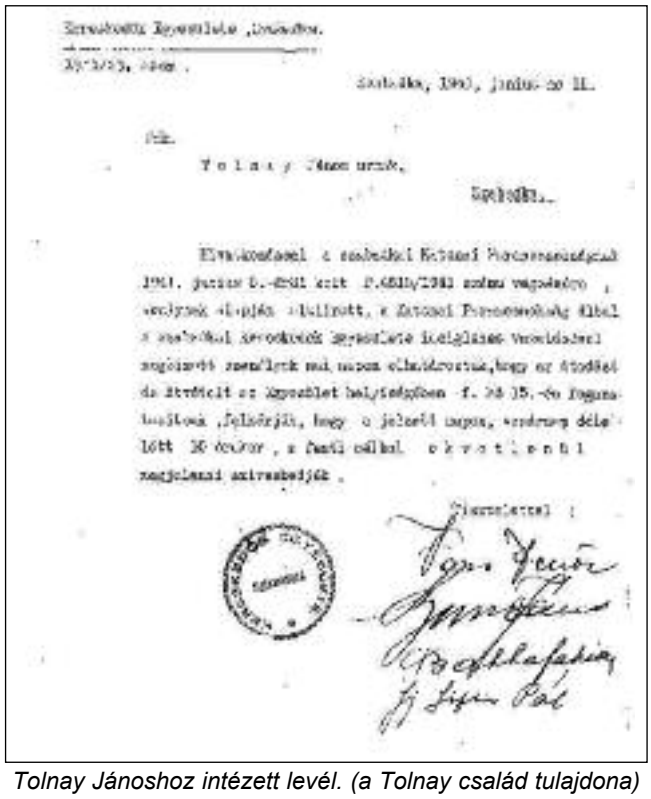

Tolnay Jánoshoz intézett levél. (a Tolnay család tulajdona)

[3] Az irat megtalálható a Szabadkai Történelmi Levéltárban is, F. 60. P-308/1941 címszó alatt.

40. Jancso Karoly	villany felszerelés ker.	Eötvös utca 20.
41. Kovacs Strikó Istvan	lopokroc kereskedö	Hosszu utca 16.
42. Kis Albert	diszno kereskedö	Zentai ut 126.
43. Kaics Peter	illatszertar	Rudics utca 2.
44. Kunyi Balazs	speditör	Bisztricska 5.
45. Kovacs Bela	üveges	Mussolini tér 6.
46. Kovacs Ferenc	vaskereskedö	Terezia Tér 20.
47. Kovacs Feliks	gyümölcs keres.	Katona utca 58.
48. Kun Szabo Ferenc „Kude”	bélyeg kereskedö	Egressi utca 2.
49. Kohajda Ferenc	oszeres	Damjanics utca 28.
50. Kurai Imre	liszt kereskedö	Betlehem utca 61.
51. Kanizsar Andras	fakereskedö	—
52. Kocsis Nandor mérnök	fogtehnikai kellékek ker.	M. Terézia Tér 8.
53. Kovacs Janos	fakereskedö	Erszébet utca 25.
54. Kovacs Janos	könyvkereskedö	Damjanics utca 20.
55. Lifka Sandor	villanyfel. rak.	Kossuth utca 8.
56. Mikuska Kalman	speditör	Erdő utca 39.
57. Pasztas Istvan/ Meinl Gyula	kavé lerakata	Sz. Istvan Tér 1.
58. Miskolci Ferenc	rövid aru keres.	Szecsenyi tér 14.
59. Molnar Imre	kézmüaru keres.	Nagyfény 138.
60. Nagy Jozsef	kefe kereskedö	Eötvös utca 7.
61. Nagy Jozsef „Nora”	illatszertar	Rudics utca 8.
62. Nagy Mihaly	üveges	Eötvös utca 7.
63. Paul György	ékszerész	Rudics utca 4.
64. Patocs István	teher auto szall.	Veselényi ut 118.
65. Rozsa Imre	ékszerész	Eötvös utca 8.
66. Rihter Sandor	bor kereskedés	Varos haza
67. Szencsi Janos	virag kereskedö	Deak utca 6.
68. Színes Jozsef	kézmüaru kereskedö	Pethöfi utca 2.
69. Szabo Imre	rövid aru kereskedö	Nyar utca 13.
70. Szaniter Tivadar	kályha kereskedö	Battyanyi utca 10.
71. Szaulics Mihaly	auto-taksi	Teszlina utca 22.
72. Szaulics Denes	„	—
73. Szabo Albert	„	Zentai ut 124.
74. Siflis Pal idősebb	vaskereskedö	Deak utca 1.
75. Straser Béla	kézmüaru keres.	Varos haza
76. Sagi Ilés	élelmiszer kereskedö	Kalman utca
77. Simon Rac Pal	„	Betlehem utca
78. ifj. Siflis Pal	vaskereskedö	Eötvös utca 22.
79. Takcs Szivesztер	élelmiszer keres.	Kürt utca 27.
80. Tucics Karoly	fakereskedö	Alsó Tavankut 426.
81. Tolnai Janos	bor kereskedö	Mari Terezia Tér 10
82. Varga Peter és Racsmany Bela	fa kereskedö	Sandor
83. Vilheim Laszlo	villany felsz.	Mussolini tér 6.
84. Vas Jenő	bor kereskedö	Damjanics utca 23.
85. Varga Pal	diszno kereskedö	Battyanyi utca 10.

A Szabadkai Kereskedők Egyesülete zsidó kereskedő tagjainak a névsora:

„N é v:	Szakma:	Utca:	Megjegyzés:
Braun Katica	cukorka üzlet	Rudics u. 3.	
Spitzer Adél	„	Kossuth u. 15.	
Özv. Kis Olga	„	Eötvös u. 16.	
Lebovics Gyula	„	Rudics u. 2.	

Tolnay János 1930 körül. (a Tolnay család tulajdona)

Zeisler Karoly	gyümölcs ker.	Deak u. 8.
Fleischer Marton	liszt ker.	Radanovác
Hartman és Tsai	hus és baromfi kiv.	Palicsi ut
Komor Gyula /A mi boltunk/	fűszerkeresk.	Széchenyi tér 4.
Sugár Mano	gyarmataru	Rudics u. 6.
Kemény Dezsö	kerti vetem. konzrv.	Szinhaz 5.
Pressburger Ernö	sertés eksport	Petöfi u. 6.
Baruch Aladar	baromfi eksport	Odor u. 9.

Kézmű konfekció és tekstilárú:

Burger Ilona	kézmüaru	Szechényi tér 2.
Gross Ignac	„ és szabó	Battyani u. 7.
Feld Ignac	„	Teréz tér 1.
Bek Lajos „Pritex”	„	Deak u. 2.
Deutsch és Polacsek	„	Szent Istvan tér 7.
Janovich Adolf	„	Vesselényi u. 1.
Freillich Növérek	„	Teréz tér 9.
Freilich és Goldberger	„	Petőfi u. 20.
Grosberger Ignac és Tsa	„	Petőfi u. 4.
Grosberger Mor „Tekstil”	„	Battyani u. 6.
Hermann Lea	„	Teréz tér 20.
Braun Oskarné szül. Junger	„	Vám u. 5.
Klein Mór	„	Széchényi tér 7.

Pressburger Kalman	„	Gazda u. 44.
Krámer Endre	„ és müvirág	Rudics u. 1.
Sonnenfeld Ferenc	„	Szécsényi tér 4.
Sár Sándorné	„	Szent István tér 19.
Weiner Gabor	„	Rudics u. 1.
Rockenstein Sandor	„	Bercsényi u. 8.
Réti Zoltan és Tsa	kézmüáru	Deak u. 3.
Weiss Oszkár	„	Széchényi tér 30.
Weingarten Salamon	„	Petöfi u. 10.
Klein Wolf	„	Magyar u. 9.
Weiss Rozsi	„	Petöfi u. 7.
Özv. Eisler Izson	konfekcio	Mussolini tér 6.
Földes Samu	„	Rudics u. 1.
Löwy Piroska	„	Szent István tér 3.
Hegyi Fülöp	„	Kossuth u. 9.
Dr. Schöffer Matyas	„	„
Beck Erzsébet	zsak, ponyva	Deak u. 5.
Hermann Kornélia	„ „	Deak u. 3.

Divat és rövidáru, kalap és bazár:

Balázs J. Jenö	divataru	Hitler tér 2.
Farago Istvan	„	Deák u. 2.
Kovács F. és Tsa	„	Szent Istvan tér 7.
Klopfer György „Ádám”	„	„ 5.
Klopfer Ilona „King”	„	„ 9.
Basch Jozsef	„	Rudics u. 2.
Bányai Mór	rövidaru	Eötvös u. 1.
Deutsch Paula	„	Szécsényi tér 1.
Engler Albert	„ és divataru	Eötvös u. 8.
Hütter Testvérek	rövidaru nagykeresk.	Bercsényi u. 4.
Haan Laszlo	rövidaru	Jokai u. 19.
Kohn Simon és neje	„	Széchényi tér 4.
Krausz Simon	„	Rudics u. 1.
Klopfer Sandor	„	Anyos u. 2.
Littman Testvérek	„	Eötvös u. 2.
Rona Miksa és fia	„	Eötvös u. 6.
Svarz Malvin	„	Szent Istvan 10.
Vamos Dezsö	„	Gyula u. 66.
Winkler Jozefina	„	Kossuth u. 1.
Weiss Henrik	kalap keresk.	Deak u. 5.
Özv. Roth Jakabné	„	Deak u. 2.
Özv. Csillag Vilmosné	bazar cikkek	Széchényi tér 3.
Prizner Berta	„	Rudics u. 4.

Vass Jenő reklámhirdetése. (A Munka, 1941. január 4.-5.)

Nyers és készböraru kereskedök:

Fischer Mor	nyers bör	Lenkei u. 15.
Glied Pal	„	Széchényi tér 25.
Koh Imre	„	„ 35.
Goldstein Jozsef	„ és toll	Zentai u. 25.
Hollender R.T.	„ „	Magyar u. 6.
Weitzenfeld Kalman	„ „	Lehel u. 5.
Kaufman Herman	készbör	Szent Istvan tér 12.
Klopfer Ignac	„	Széchényi tér 2.
Donat Testvérek	„	Deak u. 5.
Streisinger Izso	„	Rudics u. 3/a.
Schlager Henrik és Brodi	börönd keresk.	Rudics u. 1.
Berger Laszlo „Marica”	cipö keresk.	Eötvös u. 6.
Gonda Alfréd	„	Szent Istvan tér 10.
Englender Marzon „Palma”	„	Eötvös u. 4.
Lang Etel „Ilka”	„	„ 16.

Festék kereskedök:

Boros és Weiss	Petöfi u. 2.
Kalmar Testvérek	Mussolini tér 6.
Klein Geza és Fiai	Bercsényi u. 6.

Kőrösi Géza reklámhirdetése. (Velerasadnik Hirš Vladislava dipl. višeg baštovana i drugova – Glavni katalog za 1935/1936 g. – Hiršl Vladislav i drugovi, Subotica 1935, 53)

Hermann Kornélia reklámhirdetése. (Velerasadnik Hirš Vladislava dipl. višeg baštovana i drugova – Glavni katalog za 1935/1936 g. – Hiršl Vladislav i drugovi, Subotica 1935, 53)

Nemenyi György	Mussolini tér 5.
Schlésinger Mor	Greci u. 12.
Vasvári Jozsef	Mussolini tér 6.

Üveg és porcelan kereskedök:

Krauser Endre	Szent Istvan tér 12.
Özv. Kohn Józsefné	Rudics u. 8.
Kunetz Testvérek, Spitzer Ferenc	Szent Istvan tér 5.
Spitzer Salamon	Rudics u. 2.
Vandman Istvan	Széchényi tér 2.

Tüzelö és építöanyag kereskedök:

Engler Matyas	épületfa	Bognar u. 6.
Potasman Izso	„	Bercsényi u. 49.
Dohány Otto	„	Petöfi u. 20.
Paloc Mor	„	Halasi út 67.
Pilischer Géza	„	Majsai u. 55.
Schächter Salamon	„	Kisbajmok
Frankl és Löwy	„	Palicsi ut 3.
Vigh Lipot	„	„ 17.
Acs Andor	tüzifa	Wesselényi út 4.
Buchwald Gyula	„	Zentai út 55.
Sipos Sandorné	„	Kazinczy u. 6.
Kohn Adolf	„	Szerdahelyi u. 2.
Berner Sandor	„	Halasi ut 61.
Schreier Marton	„	Zombori u. 35.
özv. Révai Dora	„	Lenkei u. 10.
Sugár Andras	„	Palics
Löwy A. és Tsa.	szén	Albert u. 2.
Schulmann Imre	tüzifaügynök	Petöfi u. 6.
Herczog Laszlo	tüzifa	Zombori u. 35.
Glied Jakab	épületfa	Bethlen tér 2.
Szemzö Béla	tüzifa ügynök	Horthy Miklos u. 11.

Vas- ocskavas, kerékpar, varrogép stb. kereskedök:

Barzel R.T.	vaskeresk.	Deak u. 2.
Szenes vaskereskedés		Deak u. 7.
Engelsmann Zoltan	ocskavas	Füzfas u. 13.
Engelsman Lajos	„	„ 22.
Hauer Sandor	„	Dombos u. 10.
Kamhi Aron	ocskaruha	Kazinczy u. 2.
Klein Abraham	„	Baka u. 8.

Barzel d.d. reklámhirdetése. (Szőlőművelés 33 szövegábrával. Olcsó népkönyvtár, V. évf. 2. szám. A Munka kiadóhivatala. Subotica 1935, Hátsó borítólap)

Sandor Arpad	kerékpar	Deak u. 2.
Engl Ferenc	„ és varrogép	Rudics u. 3.
Wolkenstein Dezsö	kerékpar	Eötvös u. 16.

Könyv- és papirkereskedök:

Beck Margit	könyv. és papir	Eötvös u. 16.
Engler Miklos	papirkereskedö	Szalai Laszlo u. 12.
Fränkel Marton	zsidokönyvker.	Széchenyi tér 12.
Grinberg Sandor	könyv és papir	Battyanyi u. 6.
özv. Klopfer Sandorné	„	Szt. Istvan tér 12.
Lipschitz Sandor	papirker.	Eötvös u. 16.
Levy Jozsef	könyv és papir	Széchenyi tér 14.
Schwartz Andras	„ „	„ 1.
Vig Laszlo	„ „	Szt. Istvan tér 8.

Oras- ékszerész, optikus és illatszerüzletek:

Deutsch Izidor	optikus	Kossuth u. 5.
Tenner Imre	„	Hitler tér 1.
Krieszhaber Laszlo	„	Kossuth u. 7.
Mittler Gyula	illatszer.	Kölcsey u. 8.
Weinberger Eduard	órás	Rudics u. 4.
David Vilmos	„	Kossuth u. 2.
Fischer Imre	„	Eötvös u. 10.
Ádám Imre	„	Rudics u. 6.
Grünwald Rozsa	illatszer.	Szt. Istvan tér 7.
Herzl Jenő Mr. Ph.	„	Kossuth u. 1.
Herzl Simon	„	Eötvös u. 6.

Elektrotehnikai felszerelés, radio stb.:

Meider Rudolf	villanyszerel. rádió	Eötvös u. 6.
Wolkenstein Dezider	„	Eötvös u. 16.

Különfélék.

Brandeis Samuel	olajkeresk.	Kovacs u. 10.
Eisler Antal	olajbizományos	Lakatos u. 1.
Vass Gyula és Balog Lina	mükereskedés	Kossuth u. 5.

özv. Bedö Gézané	játékkártya	Bem u. 19.
Dr. Heisler Zoltan	gözfürdö	Kazinczy u 9.
Klein Margit, „Dentalia”	fogorvosi kellékek	Horthy u. 9.
Gingold Salamon	halkereskedö	Folyó-u. 10.
Allein Andor	villanyelemek	Zombori ut 39.
Heller Jozsef	gözfürdö	Battyanyi u. 12.
Rado Gyula	kefenyersanyag	Deak u. 5.

Az összeírásban összesen 240 kereskedő neve szerepel, 85 magyar és 155 zsidó.

Irodalom

A Szabadkai Történelmi Levéltár Levéltári kalauza I. kötet. Szabadkai Történelmi Levéltár. Szabadka, 2016. 135–136.

Gerhardt Rudolf, Fragmentumok Szabadka kronológiájához 1941–1944, in: Bácsország, 2004/VII-IX. (30. szám). Szabadka, 24–47.

Водич кроз архивске фондове Историјског архива Суботица XVIII/2, Суботица 2015.

Резиме

Оснивање Удружења трговаца Суботице 1941. године

Удружење трговаца Суботице је 7. маја 1941. године поднело захтев Војној команди у Суботици ради добијања привремене дозволе за рад. Генерал Деже Бито (Bittó Dezső) војни командант Суботице 5. јуна издаје привремену дозволу за рад Удружења.

У списима о дозволи за рад Удружења, налазе се и два интересантна списка. Један је списак трговаца мађарске, а други јеврејске националности. Спискови су вредан извор историје трговине у Суботици, пошто поред имена садрже податке о врсти делатности и адресе.

Списи са поменутим подацима налазе се у власништву унука Јаноша Толнаија, а те списе сачувао је из поштовања према свом деди. Подаци који су преписани у раду су дословце преписани, зато код неких речи недостаје акценат.

Кључне речи: Суботица, Мађари и Јевреји трговци, 1941. година

Resume

Establishment of the Tradesmen Association in Subotica in 1941

Tradesmen Association in Subotica sent a Request to the Military Command office on May 7, 1941, for the purpose of gaining a temporary work permit. General Dezső Bittó, military commandant in Subotica, issues a temporary work permit for the Association on June 5.

Among the documents gathered for the issuing of that permit, there are two interesting lists. One of them is a list of tradesmen of Hungarian nationality and the other is a list of tradesmen of Jewish nationality. These lists are significant history source. The lists contain addresses and information about the nature of business they were into, next to the names of tradesmen in the Association. Sources like these contribute to the research of the history of trade and economics of Subotica.

The mentioned documents are the property of János Tolnay’s grandson. He has saved those documents out of respect for his grandfather. The information in those documents has been transcribed in this paper as it is in the original. Mistakes in writing were not corrected.

Key words: Subotica, Hungarian and Jewish tradesmen, 1941.

UDC 94(100)“1914/1918“

Золтан Месарош
Историјски архив Суботица

Биланс једног ратног губитника

Сажетак: Студија анализира ратне губитке Мађарске. Почиње са нелогичним аспектима уласка у рат. Након тога, студија се бави нестанком илузија и социјалним колапсом. Коначно, поставља се питање да ли рат може донети праву добит за победнике, а одговор је јасан. У рату су и победници на губитку, а губитници губе још више.

Кључне речи: Први светски рат, пораз, губитак, Мађарска

Фасцинантне су бројке које показују људске губитке Краљевине Србије у Првом светском рату,[1] он је оставио дубоке ожиљке у демографском, али и у економском смислу. Но, Србија се знатно проширила, можда чак сувише да би нова држава Срба, Хрвата и Словенаца била стабилна.[2] Међутим, та проширена Краљевина је била на победничкој страни, због чега је могла бити поносна, а донекле су ратну штету надоместила проширења која су се десила. Са Угарском/Мађарском је другачији случај.

Зашто започети рат?

Угарску су од Аустроугарске нагодбе мучили тешки проблеми, које владајућа елита није могла, или није хтела да реши. Обично се мисли само на национално питање, али је она била само један од проблема, а сви остали проблеми су јачали један другог. На селима је било велико сиромаштво, са мноштвом малих поседника и беземљаша. Села су дакле била стални извор незадовољства, а свако ко је нудио поновну расподелу земљишта био је популаран. Радници у граду су такође били у тешком положају, али су били боље организовани него сиротиња на селу. Антисемитизам је био присутан код неких, јер их је иритирало како су се неке породице брзо обогатиле. Велики проблем је био што је бирачки систем постао све анахронији како је време одмицало, али нико није желео да мења нагодбу из 1867. године. Заправо, сама нагодба и све остало што је донела – економски развој, велелепну изградњу Будимпеште и друго, успавала је Мађарску/Угарску политичку елиту, а при томе су сањали да је Угарска заједно са Аустријом велесила, што и јесте била, али „најслабија“ међу велесилама, а озбиљан рат није водила већ деценијама. Такође, нису били свесни шта су основни фактори положаја велесиле били у јаком политичком центру у Бечу, и у великој економској производњи у Чешкој. Мађарској је уместо ратовања била потребна ревизија унутрашњег система и неколико мирних декада, да се економски оснажи. Заправо, упркос свим проблемима, Угарска је брзо напредовала, а институција жупанија је омогућила да централна власт угарског дела империје може врло добро да управља. Заправо, Угарској није била потребна ратна победа, ни проширење територије. То је знао и Иштван Тиса (Tisza István), који није желео да води рат, иако су му либерали то приписали. Заправо се не зна како је наведен да прихвати ратну опцију.[3]

У Бечу је одавно постојала ратна опција, али она није била довољно јака да убеди владара да крене у рат. Конрад фон Хецендорф (Conrad von Hötzendorf) је као ратни стратег имао визију да се треба обрачунати са могућим малим ривалима што пре. Када се десио Сарајевски атентат, то је променило расположење у Бечу, и хтели су брзо да „реше” проблеме са Србијом.

---

[1] Magyarország az első világháborúban (főszerkesztő Szíjj Jolán, szerkesztő Ravasz István), Budapest 2000, 151. У лексикону се наводи да су губици Румуније, Србије и Турске били највећи.

Андреј Митровић, *Србија у Првом светском рату*, Београд 2014, 295. Детаљно описује како је било под окупационом влашћу (264) и како су размишљали о расподели територије Србије. У Србији су се водиле устаничке борбе које исти аутор описује у *Устаничке борбе у Србији*, Београд 2016.

[2] Аутори као што су Коста Николић, Петар Б. Мандић и Зоран Вељановић, односе се амбивалентно према Југословенској идеји.

3 Милорад Екмечић, *Ратни циљеви Србије 1914*, Београд 2014. О разилажењу мишљења и славни српски историчар Милорад Екмечић посветио је део књиге (подужи предговор XVII–XXI).

Крај илузија

Угарска је пре првог светског рата имала 1 800 000 војника тј. 30% војске целе империје. У рату се то повећавало. Цела империја је укупно послала на ратиште око 8 милиона војника. Прва илузија са којем је кренула Аустроугарска у рат је била та, да ће рат кратко трајати. Заправо није само она имала ту заблуду него и све остале велесиле које су ушле у рат. Иначе су велике силе радиле на прекрајању Европе, а врхунац тога је била година 1914.[4] Аустроугарска је имала илузије и о томе колико њена војска вреди. Били су супериорни што се бројки и опреме тиче, али нису имали искуство. Задњи рат коју су војевали је био 1866. године, када су били потучени, и у којем су играли периферну улогу.[5]

Насупрот томе, Србија је имала и искусне војнике и искусне војне старешине, а и ратовали су успешно у Балканским ратовима. Заправо, читав 19. век је био пун ратних сукоба уз значајне победе. Србија је искусила и ратни пораз (у Српско-бугарском рату 1885. године), из којег је извукла и поуке. Не би се могло рећи да је први напад Аустроугарске очекивала сасвим припремљена. Међутим, искуство и познавање терена је резултирало победом у Церској бици. Тако је пропала прва илузија Аустроугарске. Убрзо после тога, случај се поновио и са Колубарском битком, шта више, српска војска је извршила и контра напад. Тада је већ било јасно да рат неће кратко трајати, поготово што је већи део Европе био захваћен њим. Тада су политичари још увек мислили да је рат најефикаснији начин решавања проблема. То је такође била илузија. На Западном фронту је настала рововска борба, на Источном фронту су офанзиве и противофанзиве доносиле огромне губитке. У Угарску су почела да стижу писма о погибији очева, синова, супружника… У првих месец и по дана Аустроугарска је имала губитак од 600 000 људи (погинулих, несталих, заробљених). Ови месеци су одредили даљу судбину Аустроугарске монархије, јер је изгубила своје најбоље официре, иако су они били мање обучени од осталих учесника рата. Тај губитак је значио да ће Аустроугарска требати сталну потпору Немачке.

Губици су деморализовали становништво које је имало визију о рату, као да ће све то бити мало „пушкарање“, и да ће се сви вратити брзо и здраво. Војници из Угарске су служили или у заједничкој војсци, царској и краљевској војсци (k. u. k. тј. kaiserlich und königlich) или у Краљевској одбрани земље (Királyi Honvédség). На почетку рата су били ангажовани на Балканском или Јужном фронту (Колубара, Љиг) и на Источном фронту (Источна Галиција, дуж реке Дњестра, Пржемисла, река Шан, Горлице, река Буг, река Серет, река Вистула, Брест–Литовск, Лемберг (Лвив), река Прут и на Карпатима). Уз помоћ Немачке, српска војска је

Гранатирање у Верденској бици

поражена 1915. године, али не и уништена. Уз огромне губитке стигла је на Крф, што је била мирна зона под контролом сила Антанте, а војска Аустроугарске се сусрела са новим изазовом – отварањем италијанског фронта, пошто је Италија одлучила да ступи у рат на страни Антанте. То је било место огромног броја погибија, пошто су биле жестоке битке код реке Соче, код Добердоа, Капорета и Пијаве.

Након губитака првих илузија, започело је опадање морала, а уз то и основни проблеми су све више излазили на видело. Туга, очај и несташица су постали делови свакидашњице, симпатија према Антанти је расла, све је више било оних који су желели мир по сваку цену.

Распад друштвеног система

Истина је да Први светски рат није добијен или изгубљен оружјем, већ су економска стања довела до расплета. Централне силе нису имале толико залиха колико силе Антанте и њени савезници. Док на „Западу није било ништа ново“, код Централних сила и њених савезника је економско стање постало све горе. Антанта је 1917. године постала све јача уласком САД у рат, док је у Бугарској и Аустроугарској економско стање постало све горе. Просечни Мађар није знао због чега се ратује, Аустроугарска је имала неке планове, али су они били тајни. Тек је 1917. године обзнањено да је циљ рата одбрана земље, због чега није ни вредело ући у рат. Бугарска економија је била у распаду, па и војска. Део војске је кренуо својим кућама, пруживши шансу за пробој Солунског фронта. После тога следе најуспешнији месеци српске војске икад. Иако су велике силе више пута одбациле могућност пробоја, до њега је ипак дошло.[6] Са друге стране, Британски саветник је Србе и Србију веома ценио, јер је била најбоље утврђење против тежњи Немачке према блиском истоку.[7]

Што се Угарске тиче, распад је био тоталан и кобан за све делове друштва. Када се гледају ста-

[4] Андреј Митровић, *Време нетрпељивих*, Београд 2012, 31.

[5] Имали су војне акције, као што су Побуна у Котору 1869. године и запоседање Босне 1878. године, као и гушење устанка у Херцеговини 1882, али ништа од тога није био „прави“ рат.

[6] Драгољуб Р. Живојиновић, *Невољни ратници (Велике силе и солунски фронт 1914–1918),* Београд 2010, 314.

[7] Холм Зундхаузен, *Историја Србије од 19. до 21. века*, Београд 2007, 250.

тистике веома је поразна стопа инфлације и мањак радне снаге.[8] Распад економије је довео до несташица, основне намирнице нису стизале у градове, поготово у Будимпешту, чекало се у редовима да се купи месо, а касније је то био случај и са куповином хлеба. Политичка елита се распала, тако да је дошло до експлозије и „револуције јесењих ружа“. Она је дала власт Михаљу Карољу, који није био способан да води државу. Убрзо, пошто је из затвора довео у владу Белу Куна, преузимају власт комунисти, који су увели невиђени терор, а савезници Антанте су дубоко продрли у Угарску.

Неспособност одбране

Угарска није била способна да се брани из више разлога. Њени проблеми су се активизирали, и довели до побуне. Већина Мађара је желела мир по сваку цену. Наравно, нису ни помишљали каква ће да буде цена тога. Војници су стизали својим домовима једва чекајући да се раздуже. Са друге стране новоформирана Чехословачка војска је кренула из Пожуња (Братислава) и скоро без икакве борбе стигла до Мункачева и Ужгорода. Хрватска је прогласила самосталност, а српска војска је дочекала припремљена команду да са линије Дунава запоседне територије до Печуја, Баје и Сегедина. Против Угарске су најуспешнији били Румуни.[9] Иако је 1916. године, док је још функционисала војска Аустроугарске, она била поражена, њена престоница Букурешт заузета. Кренувши са Карпата, су стигли све до Тисе, а 4. августа 1919. су чак и Будимпешту заузели. Тријанонски мировни уговор је разорио Угарску,[10] али је у том моменту била повољнија него стање на терену.

До потписивања уговора, мађарски војни кругови су пронашли адмирала Хортија, који је био присталица преговарања,[11] а кога су и силе Антанте подржале да уведе ред. Он се обрачунао и са левим и са десним екстремистима, а пошто није био политичар, пронашао је премијера који је успео да после огромних губитака ипак покрене државу у економском и друштвеном смислу.

Губици

Ратни биланс Угарске, што се тиче територија, становништва и насеобина, поразно је лош. Када се упореди са осталим државама, она је губила највише. Делом је то било због тога јер је само посредно била међународни субјекат. Политички ентитети су је перципирали као део Аустроугарске. То је било у складу са међународним правом, јер је дуалистичка монархија била један правни субјекат, па Угарска није могла да штити своје државне интересе дипломатским путем jep de jure није ни била држава. Према томе, није имала никакав избор приликом потписивања Тријанонског уговора.

Године 1918. Угарска се морала суочити с тиме што је изгубила рат, иако још није знала какве су последице. До краја 1919. године, последице су се разјасниле, изгубила је и Иштвана Тису који је био тада најспособнији политичар (био је убијен од стране групације са црним кожним капутима, који су били вероватно комунисти). Право и коначно суочавање са губицима је следило 1920. године. Када се потписивао Тријанонски мировни уговор, звона су зазвонила, људи су били обучени у црно, у школама је стала настава. Мађари су изгубили несхватљиво много, тај губитак се може упоредити са губицима у 16. веку, када су Османлије заузели оргоман део средњовековне Угарске. Мало ко је веровао да ће Угарска бити способна да преживи те губитке. Сваки трећи Мађар је постао држављанин друге земље, а укупно, рачунајући и националне мањине, Угарска је изгубила још једну трећину становништва. Сама Румунија је добила већу територију (102.813 км^2) него што ће то остати послератна Мађарска (92 952 км^2). Делови Угарске су још прикључени Чехословачкој (61.646 км^2), Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца (63.370 км^2), а Угарске територије су добили чак и Аустрија (4.020 км^2), Пољска (589 км^2) и Италија (21 км^2). Дакле биланс губитака територије Угарске је 71%. Што се тиче становништва, у Угарској је остало 7 615 117 лица, а губитак је 10 649 416 тј. 64%. Такође је изгубила 9 643 градова и насеља.

Војне и цивилне жртве у Другом светском рату у процентима

Ипак, од свих губитака су најболнији они који су настали на ратиштима. Аустроугарска је од око 50 милиона становник изгубила 1–1,2 милиона, који су погинули, 1 943 000 је рањено, а у заробљеништву је било 2 128 600. Прецизан број погинулих из Угарске се не зна, јер су у почетку слали умањене податке настрадалих, а поготово се не може сасвим тачно одредити њихова национална припадност. Подаци о томе су 50-их година[12] уништавани, па је потребно да се то реконструише на основу података који су сачувани у дотичним архивима у Бечу, а претпоставља се да је са територије Угарске погинуло око 500000 до 660000 војника. Међу њима су и војници из Бачко-бодрошке жупаније.[13] Ова жупанија је једна

[8] Ferenc Szávai, *Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásának következményei*, Budapest 2004, 47, 51.

[9] Ignác Romsics, *A trianoni békeszerződés*, Budapest 2001, 85. Аутор детаљно говори и о активностима других војски.

[10] Ernő Raffay, *Trianon titkai (Avagy hogyan bántak el országunkkal)*, Budapest 1990. Аутор од странице 150 даје мађарски превод изворног документа, а након тога од странице 185. анализира разарање Угарске, као последицу мировног уговора.

[11] Balázs Ablonczy, *Trianon legendák*, Jaffa kiadó 2010, 49.

[12] Часопис *Múlt Kor* интернет издање: https://mult-kor.hu/cikk.php?id=39456 , преузето 11.04.2018.

[13] http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/54.html , преузето 11. 04. 2018.

Тријанонска палата изнутра

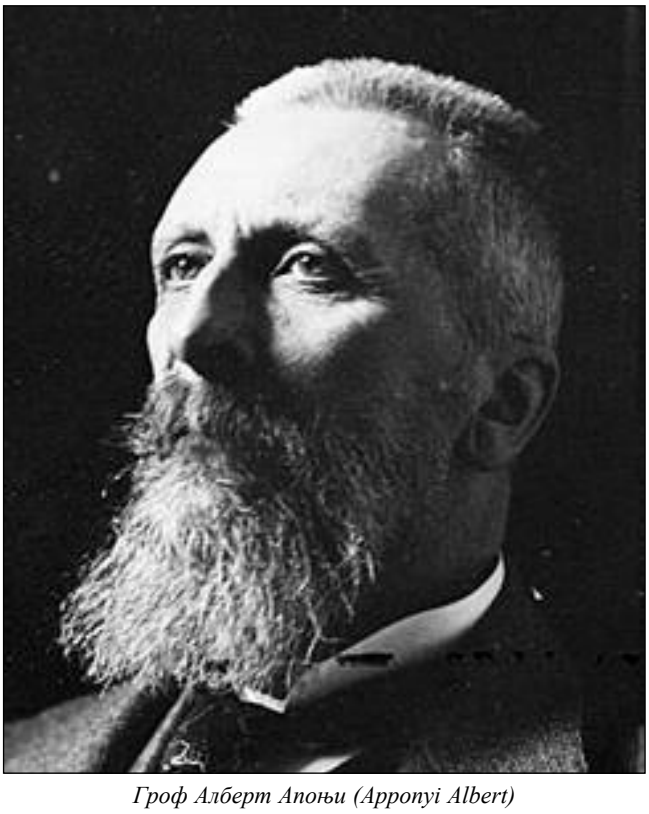

Гроф Алберт Апоњи (Apponyi Albert)

од оних које су имале веће губитке, јер су Аустро-угарске власти највише веровале Немцима, Мађарима, Хрватима и Словенцима. Њих су слали у задатке већег ризика. У Бачко-бодрошкој жупанији је живело пуно Мађара и Немаца.

Да ли постоје добитници у рату?

Посматрајући европску историју 20. века, дубоко сам убеђен да у рату не постоје добитници већ само победници и да су сви учесници рата губитници, чак и они који побеђују. То нам је највише уочљиво када посматрамо људске губитке Србије, који се и данас спомињу са неизмерном жалошћу. Они који не побеђују су друга категорија губитника. Њихову судбину одређују победници, таква је земља била и Угарска. Губици који су се десили током овог рата још се и данас памте,[14] јер су толико шокантни да се не могу заборавити.

Први светски рат је донео читавом региону и „губитак будућности“. Наиме, разлози почетка Другог светског рата леже у мировном систему који је донет крајем Првог светског рата. Први светски рат је између осталог донео и неповерење у Источној Европи, што се огледа у томе што се сваки ентитет бави својим жртвама, а мало је покушаја да се размишља и схвати губитак других народа или држава. То неповерење се осликало и у политици и у економији, и у односима људи који живе на овим просторима. А неповерење је ометало развој читаве источне Европе,[15] како би она кренула на кобан пут од „Версаја до Данцига“[16] тј. у Други светски рат, да након тога поново стиже у стање неповерења.

Тријанонска палата

[14] Arhimédesz Szidiropulosz, *Trianon utóélete. A Skultéty Csaba: Trianon a mindennapjainkban van jelen,* Budapest 2002. Аутор објашњава на страницама 53–85 како је проблематика Тријанона присутна у Мађарској, чак и када је објављена књига 2002. године.

[15] Андреј Митровић из другог аспекта резимира догађаје, тако да говори о настанку нове средње Европе, истичући југословенску идеју, вољу Чеха и Словака итд. Андреј Митровић, *Србија у Првом светском рату*, Београд 2014, 498.

[16] Надахнуто је писао о међуратном периоду академик Чедомир Попов, у својој књизи *Од Версаја до Данцига.*

Литература

Balázs Ablonczy, *Trianon legendák*, Jaffa kiadó 2010.

Милорад Екмечић, Ратни циљеви Србије 1914, Београд 2014.

Холм Зунхаузен, *Историја Србије од 19. до 21. века*, Београд 2007.

Драгољуб Р. Живојиновић, *Невољни ратници (Велике силе и солунски фронт 1914–1918),* Београд 2010.

Magyarország az első világháboróban, Lexikon (főszerkesztő Szíjj Jolán, szerkesztő Ravasz István), Budapest 2000.

Андреј Митровић, *Време нетрпељивих*, Београд 2012.

Андреј Митровић, *Србија у Првом светском рату*, Београд 2014.

Андреј Митровић, *Устаничке борбе у Србији*, Београд 2016.

Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1976.

Ernő Raffay, *Trianon titkai (Avagy hogyan bántak el országunkkal*), Budapest 1990.

Ignác Romsics, A *trianoni békeszerződés*, Budapest 2001,

Arhimédesz Szidiropulosz, *Trianon utóélete*, Budapest 2002.

Интернет извори

http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/54.html, преузето 11.4.2018.

Часопис *Múlt Kor*, интернет издање: https://multkor.hu/cikk.php?id=39456 , преузето 11.4.2018.

Összefoglaló

Egy háborús vesztes végszámadása

A tanulmány Magyarország háborús veszteségeit elemzi. A szerző a tanulmány kezdetén kiemeli, hogy a dualista rendszer, az egykori jó kompromisszum, elavult, kiemeli, hogy 1914-ben már idejétmúlt.

Kitér a háború kezdetére, a dilemmákra, és arra, hogy Magyarországnak nem fűződött semmilyen érdeke a háború megkezdéséhez.

Arról is ír a szerző, ahogyan elmúltak az illúziók, és ahogy a társadalom a nincstelenség, majd a felbomlás útjára lép, ez után következik a politikai élet és a hadsereg összeomlása, így Magyarország védtelen maradt. Végül azt a költői kérdést teszi fel tekintve, hogy a győztes Szerbia óriási veszteséget szenvedett, hogy egy háborúnak lehetnek-e igazi nyertesei, és a válasza egyértelmű. Háborúval a győztesek sem nyernek, és rengeteget szenvednek, a vesztesek pedig még többet vesztenek és szenvednek.

Kulcsszavak: I világháború, vereség, veszteség, Magyarország

Resume

The Balance Sheet of the Defeated

The study analyzes the war losses of Hungary. The author highlights that the dualistic system, the former good compromise, became obsolescent, it points out that it was obsolete in 1914 to.

Then the study deals with the beginning of the war, with the dilemmas, and with the fact that Hungary did not have any interest in starting the war. Author shortly describes how the illusions disappear, and as society moves into the path of incoherence and disintegration, then how the political life has gone to the collapse, a finally the disorganization, of the army result, that Hungary remains defenseless. Finally, he asks the poetic question, in the light that the victorious Serbia suffered a huge loss in war. Do the winners profit from war and the answer is clear. The winners also loose and suffer a lot, and the losers lose and suffer even more.

Keywords: World War I, defeat, loss, Hungary

Тијана Рупчић
Историјски архив Кикинда

UDC 347.9:930.25(497.113 Kikinda)

Спашавање грађе Грунтовног суда Велика Кикинда

Искуства са терена Историјског архива Кикинда

Сажетак: Рад прати напоре архивиста да спасу што се могло спасити од фонда бившег Грунтовног суда Велика Кикинда, у надлежности Општинског суда у Кикинди, а који га је, након продаје објекта бивше фабрике *Слога* спаковао и бацио у стару Касарну. Рад је пропраћен фотографијама са терена које вернije приказују у каквом стању је пронађена грађа од историјског значаја како за град Кикинду, тако и велики део севернобанатског округа.

Кључне речи: Грунтовни суд, Велика Кикинда, теренски рад, архивска грађа

Аутор ће у овом раду изложити пример једног великог проблема за струку, с којима се сусрећу како колеге архивисти из Историјског архива у Суботици, тако и колеге у Историјским архивима широм Србије. Нажалост, овај пример и искуство Историјског архива у Кикинди није ни први, а вероватно ни последњи с којим ће се архивисти сусрести.

Историјски архиви чувају грађу управних фондова, а такви фондови су у највећем броју од изузетног или великог значаја. Такође грађа везана за управу из неких других група фондова по класификационој шеми, нпр. правосуђе, просвета, култура итд., може бити категорисана као грађа од изузетног или великог значаја. Историјски архив у Кикинди чува грађу везану са општину Кикинда, као и општина Чока и Нови Кнежевац. Временски распон грађе која је похрањена у архиву сеже од 1747. до 2011. године. Уједно, Историјски архив Кикинда је један од ретких архива чија се грађа везана за град Кикинду и околину[1] налази похрањена у његовим депоима, а не у Архиву Војводине (као нпр. грађа Торонталске жупаније). Имајући то у виду, разумљива је реакција Историјског архива Кикинда да се грађа „старе грунтовнице“ што пре спаси, јер је од истог значаја као и грађа везана за Великокикиндски привилеговани Дистрикт. Архивисти у свим архивима у Србији се боре са ситуацијом када је грађа затурена, премештана и разбацана, поготову ако је то грађа која би могла бити од изузетног или великог значаја. Пример из искуства Архива у Кикинди добра је илустрација тог општег проблема.

Приликом провере документације бивших јавних предузећа која су се у међувремену угасила, а чија је грађа привремено пребачена у просторије некадашње војне касарне у Кикинди, архивисти Историјског архива у Кикинди су констатовали да се у просторијама старе гараже налази документација која раније није била ту. Након провере стања документације дошло се до закључка да грађа припада Грунтовном суду Велика Кикинда, тзв. „старој грунтовници“ и да ју је неко бацио тамо.

Убрзо се дошло до информације да је грађа у надлежности Општинског суда у Кикинди, који су је након продаје објекта који им је служио као привремени депо, нехајно спаковали и бацили у помоћне просторије гараже у старој касарни. С обзиром да је у питању грађа која у себи садржи документацију чак са почетка 19. века, Историјски архив Кикинда је понудио да изађе на терен и покуша да спаси оно што је остало од грађе.

Ово није прво оштећење које је грађа Грунтовног суда Велика Кикинда преживела. Приликом реновације зграде Курије у Кикинди, мајстори су пробили један зид иза кога је пронађена поменута грађа. Током процеса реновације и пребацивања одговорности ко је задужен за чување грађе, она је од стране мајстора већ била у доброј мери оштећена. Када се утврдило да је за њено старање одговоран Општински суд у Кикинди, грађа је пребачена у зграду некадашње фабрике *Слога,* која је служила као депо суда. У каквом стању је грађа чувана тамо може се само нагађати. Оно што је сигурно јесте да када је нови власник објекта затражио да се објекат испразни, грађа која се тамо налазила натоварена је на тракторске приколице и пребачена у просторије гараже које је некада користила војска. Са приколица је бацана у просторије док се нису напуниле до врха.[2]

[1] Историјски архив Кикинда, Ф. 3, *Великокикиндски привилеговани Дистрикт* (1774–1918).
[2] Богдан Лекић, *Архивистика*. *Преузимање и смештај архивске грађе,* Београд 2006, 90–95.

У прилогу се налазе фотографије са терена када су архивисти Историјског архива први пут констатовали да је грађа ту пребачена. Из приложених фотографија се може видети у каквом стању је грађа остављена на милост и немилост временским елементима и зашто је било важно што хитније да се склони на сигурно.

Нажалост процес добављања кутија и дозволе да се грађа помери је трајао неко време и један део грађе је неповратно изгубљен након што се део крова у једној од просторија обрушио и тако оставио простора киши да падне на грађу која је већ у великој мери била оштећена.

Како је за ову грађу био задужен Општински суд Кикинда било је неопходно добити дозволу да са се грађа склони у Историјски архив. Општина Кикинда је имала разумевања за хитност проблема и изашла је Архиву у сусрет, како у прибављању дозволе, тако и набавци кутија у које је грађа пакована.

Током зимских месеци почетком 2018. године, један део грађе је склоњен на сигурно, захваљујући дозволи коју је прибавила Јеврејска општина Кикинда, захтевајући да се дозволи приступ грађи како би могла да се употпуни документација везана за поступак реституције јеврејске имовине особа које су настрадале у Холокаусту. Архивисти су том приликом успели да пронађу грађу која је била неопходна, склоне је на сигурно, а уз помоћ пријатеља из Јеврејске заједнице купљене су и цираде које су употребљене да се грађа која је остала тамо бар на тај начин заштити док се не добије дозвола за њено пребацивање на сигурније место.

Почетком месеца маја коначно су пристигле неопходне кутије и архивисти Историјског архива Кикинда су се упутили на терен. Убрзо се показало да неко детаљније сређивање грађе по провенијенцији на терену није могуће, јер је грађа у толикој мери била измешана да се на гомилама које су се налазиле могло наићи на документ предмета из 1856, а одмах за њим на документ из 1932. године. Идеја да се грађа разврстава на терену је брзо напуштена, јер би се изгубило доста времена на то, а ни услови на терену нису дозвољавали да се такав подухват изведе. Грађа је пакована у кутије, а као једино обележје стављано је на ком језику је писана група докумената која се унутра налази. Грађа је писана претежно мађарским и српским језиком, али се могу пронаћи и документи на немачком и румунском језику.

У прилогу се могу видети фотографије са терена, у каквом стању је била грађа и колико је посао самог паковања у кутије био захтеван. Након три месеца рада на терену, целокупна грађа која је била употребљива[3] је спакована у кутије и биће пребачена у депо Историјског архива у Кикинди.

[3] Одстрањено је само оно што је било уништено до непрепознатљивости и неупотребљивости, што се може видети из приложених фотографија.

Стање у ком је пронађена грађа Грунтовног суда је сведок шта се може десити ако се пребацује одговорност институција надлежних да чувају грађу. Фонд Грунтовног суда Велика Кикинда, увидом у грађу која је пронађена на терену, сеже од почетка 19. века (претпоставља се да је било и старије грађе, али да је вероватно страдала приликом пребацивања, вуцарања и бацања) па све до неких докумената катастарских записа из 1961. године. Грађа која се налазила у оквиру Грунтовног суда била је пресудна за доказивање власништва појединих Јевреја који су некада живели у Великој Кикинди, с обзиром да су некадашњи поседовни листови из КО Кикинда који су се водили на њихово име уништени. Записници који су остали из 1943. године су били доказ да су некада били власници појединих некретнина у граду. Пар предмета је, такође, послужило и Јеврејској општини у Темишвару која је попуњавала документацију о Јеврејима који су некада живели у Темишвару, а имали некретнине у Великој Кикинди. Ова грађа је вредна из више разлога, поред тога што чува историју парцела које су заједно чиниле сам град Кикинду, у оквиру предмета овог фонда се могу пронаћи факти везани за некадашње адвокате, инжењере, узорци производа разних фирми, као и новине у којима су објављивани огласи за јавне дражбе. У појединим предметима су пронађени и неки гласници за које се раније није знало да су штампани у

Великој Кикинди јер су били кратког даха и нису сачувани.

Великим делом, један део историје града Кикинде, неповратно је изгубљен јер се о овој грађи неадекватно старало, да би потом била бачена као отпад на милост и немилост времену и условима. Пуком срећом, тог дана архивисти су решили да прошетају просторијама гараже у касарни и наиђу на одбачену грађу. Нема сумње да ова грађа не би успела да дочека лето 2018. године да архивисти нису приметили да се тамо налази.

Овај рад је само један од примера са каквим потешкоћама се архивисти у Суботици, али и у целој Србији, данас суочавају и колико је неопходно да се Закон о архивима[4] донесе што пре. Остаје нада да се овакви примери неће понављати у будућности и да ће се свест о важности документације која чини део историје неког града или округа, и која је културно добро, подићи на виши ниво и да ће се одговорније понашати у поступању с истом.

[4] Закон о архивској грађи Савезне Републике Југославије (*Службени лист СРЈ*, бр. 12/98 и 13/98) је превазиђен и потребно је направити нов. Међутим, нов Закон о архивима још увек није званично донет у Републици Србији. У више наврата су осниване радне групе које су учествовале у расправама и изради новог законског акта, али сам закон још увек није стигао на расправу у парламенту.

Összefoglaló

A nagykikindai Telekkönyvi Hivatal (Gruntovni sud) iratanyagának megmentéséről

A Kikindai Történelmi Levéltár tapasztalatai az iratképzőnél

Az írásunkban felvetett probléma, amellyel a Kikindai Történelmi Levéltár is szembesült általános Szerbiában, így Szerbia szerte találkoznak hasonló esetekkel a levéltárosok. A különböző intézmények felelőtlensége az iratokkal kapcsolatban, és saját irattáraik elhanyagolása, amelynek őrzése egyébként az ő felelősségük lenne, kész tények elé állítja a levéltárosokat, ahogy a fenti esetben is történt. Csak a szakma iránti elhivatottság motivál sokakat, hogy a veszélyeztetett és elhanyagolt iratokat megőrizzék. A Kikindai Történelmi Levéltár tapasztalata csak egy a problémák tengerében, amelyekkel a többi szerbiai kolléga is szembesül. Írásunkkal erre szeretnénk rámutatni.

Kulcsszavak: Telekkönyvi hivatal, Nagykikinda, külszolgálati munka, levéltári iratanyag

Resume

Rescue of the holdings of the Great Court of Kikinda

Experiences of the Historical Archives in Kikinda

Focus of this paper is an example of an ongoing problem that archivists in Serbia have even to this day painted in experience of archivists working in Historical Archive of Kikinda.

Irresponsibility of institutions to take care of archives that are in their care leave archivist with their hands tied in cases such as this one. Only a devotion to a cause and archival science is force that drives many other colleagues to save archives at risk. Experience of Historical Archive of Kikinda is just one in a sea of problems that archivist around Serbia face today and this paper is attempt to shift a focus on cases like this. There are many other archives at risk today in Serbia and focus should be on saving them before we lose them forever due to negligence.

Key words: Great Court, Velika Kikinda, field work, archival material

UDC 930.25(497.113 Subotica)

Зоран Вукелић
Историјски архив Суботица

Друштво *Истра–Трст–Горица* у Суботици

Сажетак: Крај Првог светског рата донео је огромне промене у гео-стратешко-политичко-економској збиљи Европе. Те промене очитоване су у нестајању вековних држава, настајању нових и умноженим неспоразумима победника и побеђених. Такви процеси уздрмали су и подручје на којем је створена држава Краљевина Срба Хрвата и Словенаца. Оптанти и миграције постали су правило, а не инцидент. У раду је приказан делић живота избеглих Словена из подручја којима је загосподарила Краљевина Италија.

Кључне речи: Истра, Трст, Горица, Суботица, молба, одлука

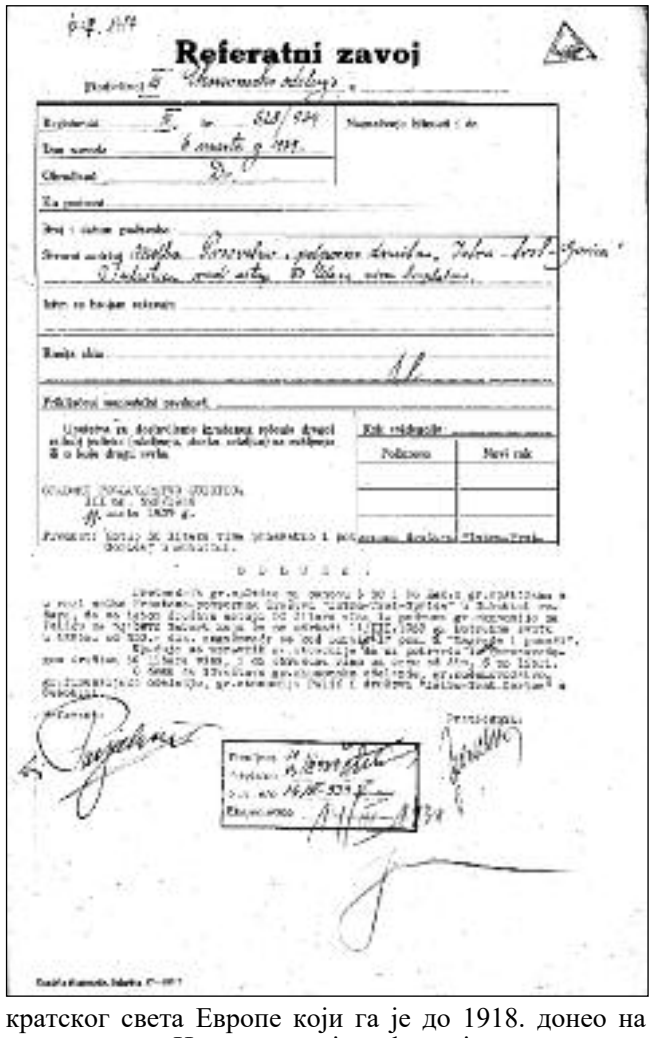
Referatni zavoj

Први светски рат окончан је поразом Централних сила и победом земаља чланица Антанте. Светска мапа променила је изглед. Нестала су вековна царства, створене младе националне и вишенационалне државе. Мир каквим су га замишљали његови творци донео је велике промене у животима малих, обичних људи. Поготово оних који су се нашли у сивим зонама цртача мапа. На нашем простору створена је Краљевина Срба Хрвата и Словенаца. „Уједињење у заједничку државу је била најзначајнија прекретница у историји Јужних Словена. Коначно је њихов национални покрет, који се зачео крајем XVIII века на идејним основама рационалистичке филозофије да језик сачињава основу нације, дошао до успешног краја. Званично поимање о троименом народу, састављеном од три племена и три равноправне језичке варијанте, преузето је из времена револуције 1848. године. Не само да српски и хрватски сматрају једним језиком са два равноправна писма, него се и словеначки узима као племенска варијанта једног језика, чија је употреба слободна у свим установама демократског друштва. Овај унитаризам није измишљен 1918. године. Он је дословна копија поимања југословенског јединства у хабзбуршким законима о праву на употребу националних језика, у револуцији 1848. и непосредно после ње. Овакво поимање југословенског јединства је привремено функционисало и почело је да заказује са посртањем оног демократског света Европе који га је до 1918. донео на светло дана. Не само да је већина југословенских суседа постала њен противник, него је она изгубила и оне савезнике који су је до 1918. подизали.“[1]

Тако је крај светског рата, као и у сваком другом сукобу, „донео“ победнике и поражене. Једна од последица била је нестајање вековне „K und K“ монархије, уместо које су настале нове државе, и у чије је

[1] Милорад Екмечић, *Стварање Југославије 1790–1918*, 2, Београд 1989, 832–833

просторе „улетела“ нова државна власт. Поред позитивних, било је и негативних последица новог уређења. За Југословене, најзначајније негативне последице су биле то што Истра, највеће полуострво Јадрана, те делови Хрватског приморја и Далмације, нису укључени у састав новостворене Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.[2] Тако је изван граница новоформиране државе Јужних Словена остало неколико стотина хиљада становника са словенским коренима. Ти простори су припали Италији, моћном западном суседу Краљевине СХС, савезнику Антанте у тек завршеном светском рату.

Италија је те просторе „испразнила“ од доброг дела аустријског живља, Мађара, па и Словена, поданика пропале Монархије. Потом, када су на власт ступили Мусолинијеви фашисти, у времену између два светска рата, те просторе напустило је нешто више од педесет хиљада становника хрватске и словеначке националне припадности.[3]

Словени су ово, тада неразвијено подручје, напуштали и под притисцима беде, али пре свега бежећи пред помахниталом немани фашистичког апарата, који је хтео да избрише све трагове њиховог бивствовања на подручју древних Римских провинција. Италијанска држава и њен фашистички апарат све су чинили како би Пула остала само Пола и слично. Становницима са словенским коренима забрањене су школе на њиховом језику и потчињени су таласу италијанизације. Они Хрвати и Словенци који то нису могли да истрпе, одлазили су преко границе нове државе. Највећи део њих уточиште је пронашао у источном суседу – Краљевини СХС. Бројни Истрани започели су нове животе свуда по Краљевини, а значајан број њих завршио је у простору данашње Војводине, део у Срему, део у Бачкој. Углавном слабо образовани или потпуно необразовани, Истрани су прихваћени као део „тројединог“ народа и држава им је здушно помогла да започну живот у новој средини.[4]

Међу ретким образованим оптантима из Истре, био је и Мијо Мирковић, будући професор Правног факултета у Суботици, економски историчар Југославије, књижевник познат под псеудонимом Мате Балота.[5] Мате Балота провео је тринаест година у

[2] Даље скраћено СХС.

[3] Владимир Жерјавић, *Досељавања и исељавања с подручја Истре, Ријеке и Задра у раздобљу 1910–1971*, у: Друштвена истраживања Загреб, 4–5 (6–7), Загреб 1993, 631–656, https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=52845, преузето маја 2018.

[4] Овај егзодус Словена имао је за последицу и егзодус Италијана са тих простора, после Другог светског рата.

[5] Више о томе: Стеван Мачковић, *Др Мијо Мирковић, Суботица и Правни факултет у првим годинама од његовог доласка*, у: Ex Pannonia, 17, Суботица 2013, 5–16.

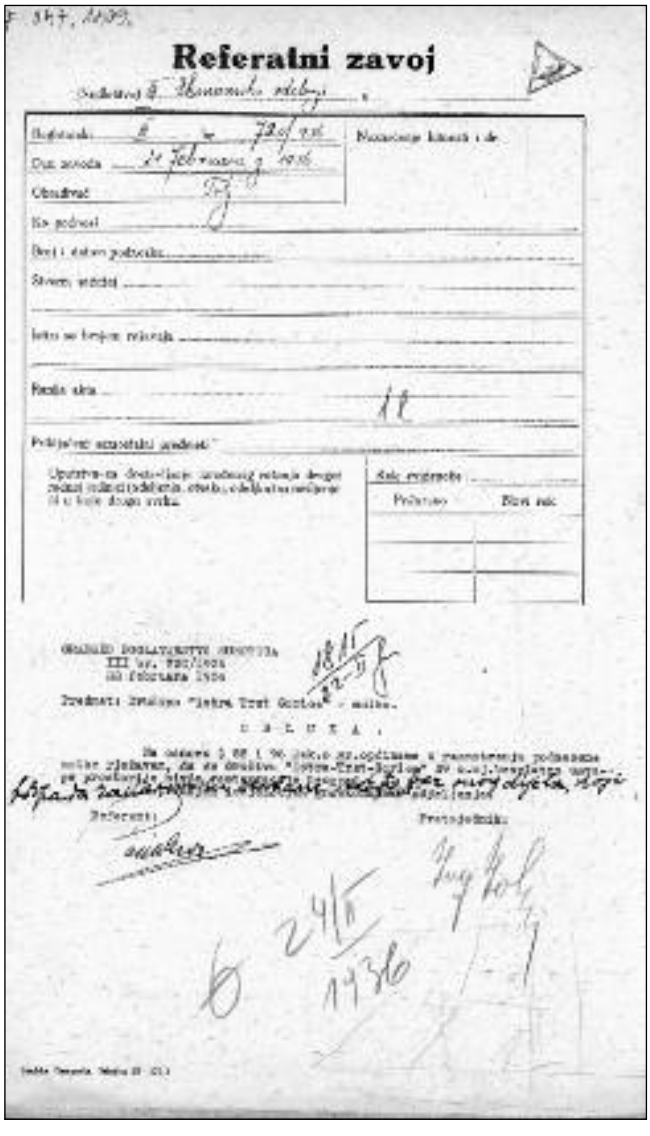
Referatni zavoj

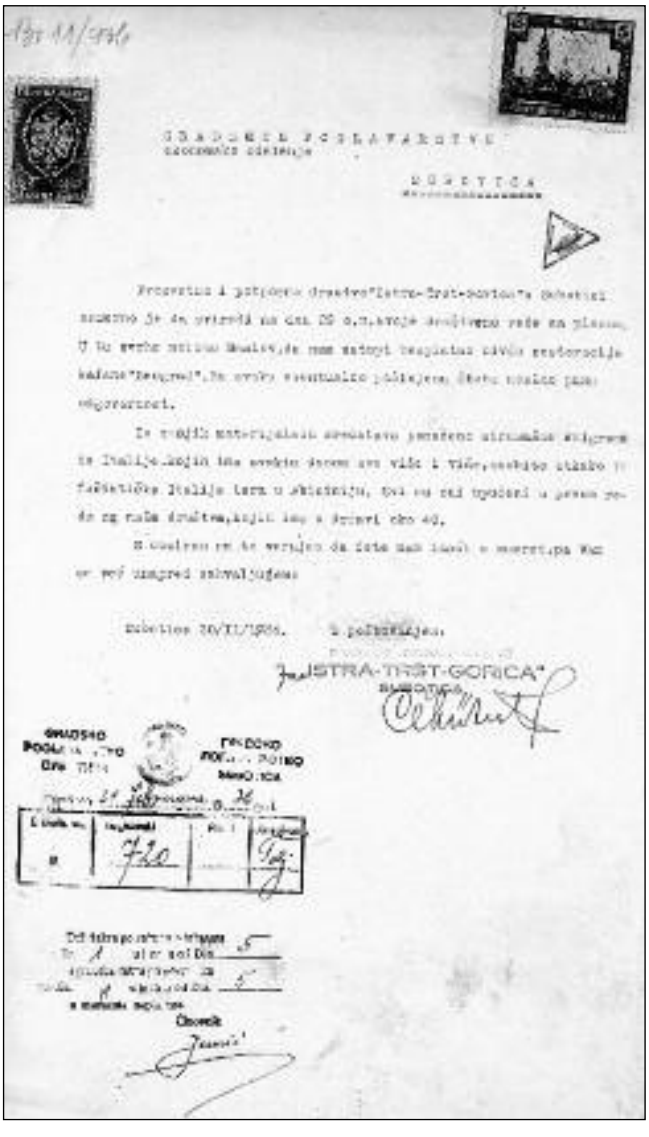
ISTRA-TRST-GORICA

нашем поднебљу, од 1928. године до избијања Другог светског рата и окупације наше земље 1941. године. У нашем граду написао је бројна значајна дела, било као економиста било као књижевник.

Остали суботички Истрани били су организовани у Друштву *Истра–Трст–Горица,* и на тај начин су одржавали сећање на стари крај, међусобно се помагали, као и незапослене и сиромашне међу њима, подржавали и ширили југословенску народну свест, културу и просвету. У списима Историјског архива Суботица, у фонду бр. 47, Сенат Града Суботице (Градско поглаварство) 1919–1942, постоје списи о њиховим делатностима. Тако из списа градске администрације сазнајемо да су чланови тог удружења грађана упутили молбу Градском поглаварству, следеће садржине:

„Просветно и потпорно друштво *Истра–Трст–Горица* у Суботици намерно је да приреди на дан 29 о.м. своје друштвено вече са плесом. У ту сврху молимо Наслов, да нам уступи бесплатно бившу рестаурацију кафане *Београд.* За сваку евентуалну почињену штету носимо пуну одговорност. Из својих материјалних средстава помажемо сиромашне емигранте из Италије, којих има сваким даном све више и више, особито откако их фашистичка Италија тера у Абисинију. Сви су они упућени у првом реду на наша друштва, који има у држави око 40. С обзиром на то верујем да ћете нам изаћи у сусрет, па Вам се већ унапред захваљујемо.“[6]

Крај дописа закључен је ознаком Суботица, 20/II/1936. и поздравом: С поштовањем. У Градском поглаварству Суботица, одлучили су да Истранима одобре:

„На основу чл. 88 и 96 Зак. о гр. општинама у размотрењу поднесене молбе рјешавам, да се друштву *Истра–Трст–Горица* 29. о.м. бесплатно уступе просторије бивше рестаурације *Београд* и то без оног дијела који припада закупнику кафане.“[7]

Године 1939, представници Просветно и потпорног друштва *Истра–Трст–Горица* моле Градско поглаварство Суботица:

„Просветно и потпорно друштво *Истра–Трст–Горица*, подружница у Суботици, врши своју делатност у циљу збрињавања потпомагања и кул-

[6] Историјски архив Суботица (ИАСу), Ф. 47, Сенат Града Суботице (Градско поглаварство), III/1409 из 1936. године.
[7] ИАСу, Ф. 47, бр. кут. 1409, III 720/1936, од 22. фебруара 1936. године.

турног напретка својих чланова емиграната из окупираних крајева Италије. У прикупљању потребних материјалних средстава, друштво црпи иста једино од прихода своје традиционалне забаве, коју приређује сваке тако и ове године 11. III 1939. За успех забаве друштво је приморано обрачати се разним сродним друштвима и корпорацијама за добровољне прилоге како у натури тако и у новчаним средствима. У горњем циљу слободни смо обратити се Наслову с молбом, да нама изволи доделити из своје економије на Палићу прилог у натури у виду 11/сто/ литара вина. Надамо се, да ће Наслов потпомоћи наша настојања одобравањем горње припомоћи те бележимо с Поштовањем: Суботица, 24. фебруара 1939."[8]

Надлежни у Економском одељењу Градског поглаварства Суботица, 11. марта 1939. године, одлучили су да:

„Председник гр. општине на основу чл. 88 и 96 Зак. о гр. општинама а у вези молбе Просветно-потпорног друштва *Истра–Трст–Горица* у Суботици решава, да се истом друштву уступи 50 литара вина из подрума гр. економије на Палићу за њихову забаву која ће се одржати 11/III/1939 г. Потребна свота у износу од 250.- дин. ангажоваће се код партије 17 поз. и 'Награде и помоћи'. Упућује се управник гр. економије да уз потврду изда горенаведеном друштву 50 литара вина, и да обрачуна вино уз цену од дин. 5 по литри. О чему се извештава гр. економско одељење, гр. рачуноводство, гр. финансијско одељење, гр. економија Палић и друштво *Истра–Трст–Горица* у Суботици."

Документ су потписали референт и председник, нечитким рукописом.[9]

Прича о оптантима из Истре, Трста и Горице, замршеног је завршетка. Оптанти су престали да долазе у Југославију пред сам почетак Другог светског рата на овим просторима. Сам Други светски рат и његов крај, за оне оптанте који су преживели тај ужас, означио је време када су престала да постоје њихова удружења, али и државе из којих су отишли и у које су дошли, нису више биле исте. Тек, после окончања монструозног сукоба и победе анти-фашистичке коалиције, чији су члан били и југословенски партизани, дошло је време за повратак у родни крај. Истра и делови приморја на источној обали Јадрана, који су припадали Италији, постали су део Југославије. Тиме је бројно словенско становништво кренуло пут своје вековне постојбине. Али је, на жалост, бројно италијанско становништво кренуло путем неповрата - у Италију. Историја етничког чишћења се наставила, само, сада су улоге биле обрнуте. Крај безумљу и неправди представљали су Осимски споразуми,[10] који су потписани 1975, а ступили на снагу 1977. године и у којима су се Италија и Југославија обавезале, између осталог, да ће припадници националних мањина бити третирани према начелима Декларације Уједињених нација и Декларације о људским правима и Конвенције о спречавању било каквих облика расне дискриминације.

Извори из грађе

Историјски архив Суботица, Ф. 47, Сенат града Суботице (Градско поглаварство) – Суботица (1918–1941), 1919–1942.

Литература

Милорад Екмечић, *Стварање Југославије 1790–1918*, 2, Београд 1989.

Владимир Жерјавић, *Досељавања и исељавања с подручја Истре, Ријеке и Задра у раздобљу 1910–1971*, у: Друштвена истраживања Загреб, 4–5 (6–7), Загреб 1993.

Стеван Мачковић, *Др Мијо Мирковић, Суботица и Правни факултет у првим годинама од његовог доласка*, у: Ex Pannonia, 17, Суботица 2013, 5–16.

Összefoglaló

Az Isztria-Trieszt és Goricia Társaság Szabadkán

A nagy háború számos következménye közül az egyik legfontosabb az ókontinens geopolitikai széttagolása és nagy, évszázados múltra visszatekintő, a valamikori erős monarchiák államainak megszűnése volt. Területeiken új nemzetállamok alakultak, ezek elitje általában intoleránsak voltak más nemzetek és vallások iránt. Az egykori Osztrák-magyar Monarchia („K und K" monarhija) területén néhány új állam jött létre. Az Adria keleti partjainak középső és északi részei az Olasz Királysághoz kerültek, amelyben nem sokkal a háború vége előtt Benito Mussolini fasisztái szerezték meg a hatalmat. Intoleráns és asszimiláns politikájuk a szlávok tömeges kivándorlásához vezetett a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságba. Ezek az új szláv optánsok új lakhelyeiket egyesületeket hoztak létre, amelyekben az óhaza emlékét őrizték, hogy ne vesszenek el és ne veszítsék el a reményt a visszatérésre azokra a területekre, ahol évszázadok óta laktak őseik. A világ nagy folyamatai lehetővé tették egy részüknek, hogy gyorsan visszatérjenek oda ahonnan jöttek.

Sajnos, ahogy erre a munkámban is felhívtam a figyelmet, az optánsok sanyarú sorsát azok is átélték akik mindössze húsz évvel azelőtt némán nézték, ahogy a más nevű és vezetéknevű szomszédaik és ismerőseik elmentek.

Kulcsszavak: Isztria, Trieszt, Gorizia, Szabadka, kérvény, döntés

[8] ИАСу, Ф. 47, бр. кут. 1417, III 528/1939.

[9] ИАСу, Ф. 47, исто.

[10] Осимски споразуми су уговори између Републике Италије и Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, потписани у италијанском месташцу Осиму, које се налази поред Анконе, 10.новембра 1975. године, којима су две државе уредиле гранична и друга питања. Посебна пажња поклоњена је питању оптаната и њихове имовине.

Resume

Istria–Trieste–Gorica Society in Subotica

One of the most important consequences of World War I, out of many, was the geopolitical redrawing of the old continent and disappearance of centuries old countries, once powerful monarchies. New national countries were created on the territories of those monarchies by the governments were not friendly with other different nations and religions.

A few different countries were created on the territory of former ”K und K” monarchy. Parts of middle and west Adriatic coast became part of Italy, which was soon under the rule of the fascist and Benito Mussolini. Their politics of no tolerance and assimilation led to mass exodus of Slavs in The Kingdom of Serb, Croats and Slovenes. Those Slavs who were *optanti* (Renunciation of citizenship) established asso-ciations in which they preserved memories about their homeland and faith in their return.

The world events made possible for some of them to return relatively quickly to the regions they left. Unfortunately, as this paper shows, the ones who were twenty or so years before, silently watching their neighbors and acquaintance leave in colonies, lived to experience the same faith.

Key words: Istra, Trieste, Gorica, Subotica, application, decision

Halász Tibor
Szabadkai Történelmi Levéltár

UDC 94(497.113 Subotica)"1918"

Szabadka 1918–ban a közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében

Összefoglaló: Szabadka szabad királyi város közgyűlése, a törvényhatósági bizottság a háború utolsó évében, 1918-ban összesen hétszer ült össze. A közgyűlési jegyzőkönyvekből kiviláglik, hogy az akkori városatyáknak a háborúval kapcsolatos gondokkal, ügyekkel kellett foglalkozniuk. Állandó, súlyos gondot jelentett a lakosság élelemmel való ellátása, harc a fertőző betegségek ellen és ezt a helyzetet tovább nehezítették a folyamatos rekvirálások, terménybeszolgáltatások. Emellett a közgyűlés megemlékezett IV. Károly király és Zita királyné szabadkai látogatásáról és részvétét fejezte ki a neves szabadkai sportoló, Sztantics György elhunyta felett. E jegyzőkönyvek bemutatásában hangsúlyos szerepet kaptak a főispán beszédei, dr. Biró Károly polgármester jelentései, illetve az 1918 novemberében megtartott két rendkívüli közgyűlés eseményei.

Kulcsszavak: Szabadka, első világháború, törvényhatósági bizottság, főispán, polgármester, kormánybiztos

Szabadka mint törvényhatósági jogú város

A dualista monarchia idején Magyarországon az állami közigazgatás legfontosabb helyi szervei a törvényhatóságok voltak, vagyis a vármegyék és a törvényhatósági joggal felruházott városok. Legfontosabb jogszabály, mely működésüket szabályozta, az 1886. évi XXI. törvénycikk volt. E törvénycikk 24 törvényhatósági joggal felruházott várost sorolt fel, köztük Szabadka szabad királyi várost is. Mint törvényhatóság, Szabadka önkormányzattal rendelkezett, de foglalkozhatott közérdekű országos ügyekkel is. Önkormányzati jogosítványainál fogva saját belügyeiben önállóan hozhatott határozatokat, szabályrendeleteket alkothatott, ezeket végrehajthatta saját hatóságaival, maga választhatta tisztviselőit, továbbá megállapíthatta az önkormányzat és a közigazgatás költségeit és gondoskodott ezek fedezetéről.

A törvényhatóság legfontosabb szerve a törvényhatósági bizottság volt, mely mint első számú törvényhatósági fórum, határozatokat hozott a város közigazgatását érintő ügyekben. A törvényhatósági bizottság tagjai voltak a törvény által meghatározott főtisztviselők, a választott képviselők és a virilisták, azaz a törvényhatóság területén legtöbb adót fizető polgárok. 1918-ben Szabadka szabad királyi város törvényhatósági bizottsága összesen hétszer ült össze.

Rendőrkapitányi hivatal Szabadkán.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak helybeli osztálymérnökségének folyó évi 1870. sz. megkeresése folytán

a mezei tűzkárok elkerülése végett

felhívom az érdekelt tulajdonosokat — kiknek szántóföldje vasut mentén van — hogy könnyen gyulladható (árpa, buza, zab, rozs, stb.) termények learatása után ne rakják körösztökbe és asztagokba a pálya közelében, hanem ezeket 100 méter távolságra helyezzék a pálya tengelyétől (sinektől) s az igy összerakot körösztök és asztagok előtt a vasut felé eső oldalon néhány barázdát szántsanak, hogy a netán keletkező tűzek tovaterjedése ez által is megakadályoztassék. Ha valamely termelő birtokának kicsinységénél fogva a terményeit a jelzett távolságra nem helyezheti el, úgy saját jól felfogott érdeke szempontjából is, azokat a legrövidebb idő alatt a helyszinéről hordassa el.

Megjegyzem, hogy azok akik ezen óvintézkedéseket nem teljesitik a vasut által okozott tűzvész esetén kártérítést nem kapnak s mulasztásaik következményeit maguk viselik.

Szabadkán, 1918. évi junius hó 15-én.

Dr. Brestyánszky Miklós,

Korabeli plakát – a szabadkai rendőrkapitányi hivatal felhívása a mezei tűzkárok elkerülésére. (F.2, eln. 1875/1918.)

A főispán volt a törvényhatóság első számú tisztviselője. Szabadka szabad királyi város főispánja 1918-ban dr. Baloghy Ernő volt, akit a miniszterelnök előterjesztése és ellenjegyzése mellett, az uralkodó nevezett ki. A főispáni teendőket 1918 novemberében dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos látta el. A főispán, mint a végrehajtó hatalom képviselője, ellenőrizte a

törvényhatósági önkormányzatot, őrködött a központi állami közigazgatás érdekei felett, összehívta és elnökölt a törvényhatósági közgyűlésen.

Mint törvényhatósági joggal felruházott várost, Szabadkát a polgármestere, dr. Biró Károly irányította. 1918 novemberében történt lemondása után a polgármesteri teendőket rövid ideig dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester látta el, majd a szerb királyi hadsereg akaratából a város polgármestere dr. Stipan Matijević lett. A polgármester feladatai közé tartozott átvenni a városhoz intézett kormányrendeleteket és leveleket, végrehajtotta a kormány rendeleteit, aláírta a város nevében kiállított okmányokat, őrizte a város pecsétjét, a közgyűlésnek pedig köteles volt részletes jelentést tenni intézkedéseiről. Egyben elnökölt a városi tanács ülésein, a főispán távollétében pedig a törvényhatósági közgyűlésen.

A városi tanács a törvényhatóság végrehajtó szerve volt. A tanács intézte a város gazdasági ügyeit, gondoskodott a város közvagyonáról, jövedelmeinek fenntartásáról és hasznosításáról, felügyelte a különböző városi alapok szabályszerű működését. A városi tanács tagja volt a polgármester, a helyettes polgármester, a tanácsnokok, a rendőrfőkapitány, a főjegyző és a főügyész.

1918. évi január hó 31. napján tartott rendkívüli közgyűlés[1]

Az év első közgyűlését dr. Biró Károly udvari tanácsos, polgármester nyitotta meg, több főtisztviselő, dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester, Szalay Mátyás rendőrfőkapitány, dr. Völgyi János helyettes főjegyző, dr. Hoffmann Kálmán és dr. Vinkler Imre tanácsnokok, dr. Kiss József tisztifőügyész, dr. Barta Antal tisztifőorvos, Frankl István főmérnök, Kántor Rezső helyettes főszámvevő, dr. Brenner József tb. főügyész, Balogh Károly főlevéltárnok, Gergely József I. aljegyző és az 1886. évi XXI. t. c. értelmében meghívott és egybegyűlt törvényhatósági bizottsági tagok jelenlétében.

Az elnöklő polgármester tájékoztatta a közgyűlést, hogy dr. Baloghy Ernő főispán halaszthatatlan teendői miatt nem lehet jelen, ezért helyette ő fog elnökölni. Külön üdvözölte az új bizottsági tagokat és arra kérte őket, hogy minden erejükkel támogatni szíveskedjenek a törvényhatósági bizottságot céljai elérésében. Továbbá bejelentette, hogy a magyar királyi kormány kinevezése ügyében leirat érkezett dr. Wekerle Sándor m. kir. miniszterelnök úr őnagyméltóságától, illetve Tóth János m. kir. belügyminiszer úrtól. A törvényhatósági bizottság ezen leiratok alapján elhatározta, hogy úgy dr. Wekerle Sándor m. kir. miniszterelnök urat, mint a m. kir. kormány összes tagját üdvözli abból az alkalomból, hogy Ő császári és apostoli királyi Felsége a kormány, illetve az egyes kormányzati ágak vezetésével megbízatni méltóztatott és működésükhöz támogatását készséggel felajánlotta.

A közigazgatás állapotáról szóló jelentésében dr. Biró Károly elmondta,[2] hogy a rendkívüli helyzet, illetve a redukált munkaerő és a meghatványozott feladatok elle-

Korabeli hirdetések. (F.2, eln. I-2/1918.)

nére a közigazgatásban nagyobb fennakadások vagy zavarok nem fordultak elő. A közegészségügy számára hatalmas gondot jelent a nagy orvoshiány, de mivel fertőző megbetegedések nagyobb számban nem fordultak elő, a helyzet kielégítőnek mondható. A város számára a legnagyobb problémát a közélelmezés jelenti. Tájékoztatta a közgyűlést, hogy az országosan megállapított fejadagot számítva, a 19.000 lélekszámot kitévő ellátatlan szabadkai lakos számára havonként 18 vagon lisztre lenne szükség. Viszont az Országos Közélelmezési Hivatal a december 15-étől január hó 15-ig terjedő időszakra csak 12 vagon lisztet utalt ki. Mint dr. Biró Károly elmondta, a tanács az ellátatlanok jegyzékét alapos revízió alá vette, de az így elért megtakarítás oly csekély mérvű lett, hogy más megoldás nincs, mint a lisztjegyesek fejkvótájának leszállítása. Vagyis a fejenkénti és hetenkénti fejadagot egy kilogramm 25 dekában kellett megállapítani. A közélelmezés számára további gondot jelent, hogy a közélelmezési minisztérium január hó második felére már csak 3 vagon lisztet utalt ki, tehát a szükséges mennyiségnek mindössze egy harmadat. A minisztérium értesítése szerint ennyi lesz kiutalva február hó első felére is és ez lehetetlen helyzet elé állította a város vezetését, mivel így egy hétre személyenként csak 60 deka lisztet lehetne kiutalni. Erélyes fellépésének köszönhetően, a minisztérium to-

[1] Szabadkai Történelmi Levéltár (SzTL), F. 2, Szabadka Szabad Királyi Város Tanácsa – Szabadka (1861–1918); 1838–1923, 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 1.

[2] A polgármester jelentése az F. 2, I - 2/1918. jelzetű ügyiratban található. A közgyűlési jegyzőkönyv csak a határozatot tartalmazza, hogy a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a polgármester jelentését.

vábbi egy vagon lisztet utalt ki, így heti egy kilogrammos adagok lesznek kiutalva. Dr. Biró Károly arról is tájékoztatta a közgyűlést, hogy a közélelmezési minisztérium rendelete Szabadka városát kenyérmagvakban 500 vagon, míg takarmánymagvakban 1500 vagon beszállítására kötelezte és ez a törvényhatóság első tisztviselőjének a felelősége, majd hozzáfűzte:

„Tekintetes th. Bizottság!

A fentiekben összefoglalóan vázoltam azokat a tagadhatatlanul súlyos viszonyokat, a melyek közélelmezésünk és termelésünk terén ujabban jelentkeztek. Azonban ezek túlnyomó részében természetes folyamányai, folytatólagos jelentkezési formái azoknak a megpróbáltatásoknak, a melyeket a világháború negyedik esztendeje reánk ró.

Bizakodom abban, hogy ennek a városnak a nagy állami érdekeket mindig megértő és annak magát mindenkor alárendelő közönsége ezeket az ujabb megpróbáltatásokat is hazafias türelemmel és azzal az áldozatkészséggel fogja elviselni, a melyet az a nagy ügy, melynek valamennyien szolgálatában állunk – megérdemel, és a mely erényekben eddig oly kimagosló példát mutatott.”

A törvényhatósági bizottság a polgármester jelentését tudomásul vette, majd elfogadva Lelbach János elhunyta kapcsán tett indítványát, határozatában kimondta, hogy *„Lelbach János földbirtokosnak, az evangélikus egyházközség hithű és buzgó felügyelőjének elhunyta alkalmából a város társadalmi és hitéletét ért nagy veszteség feletti részvétének kifejezést ad – és erről az elhunyt özvegyét jegyzőkönyvi kivonat utján értesíteni rendeli”.*

E közgyűlésen sor került több bizottság tagjainak is a megválasztására. Új tagokat kapott a közigazgatási bizottság, az igazolóválasztmány, a számonkérőszék, az esküdtképes egyéneket összeíró bizottság, az esküdtek szolgálati lajstromát megállapító bizottság, a sorozóbizottság, a községi iskolaszék, a vallás- és közoktatásügyi bizottság, az egészségügyi bizottság, a gazdasági bizottság, a számvizsgáló bizottság, a szegényügyi bizottság, a nyugdíjügyi bizottság, a városi alkalmazottak munkaképtelenségét megállapító bizottság, a színügyi bizottság, az építkezési bizottság, a földművesiskola felügyelő bizottsága, az iparos inasiskola felügyelő bizottsága.

A további napirendek tárgyalása során a törvényhatósági bizottság jóváhagyta *Hartmann Rafael tanulói jutalomdíj alapítvány* alapítólevelét (az alapítvány célja a városi főgimnáziumba járó szegénysorsú izraelita vallású tanulók segélyezése), illetve módosította a *Néhai özvegy Schäffer Mórné jótékony alapítvány* alapítólevelének (az alapítvány célja a háborúban hősi halált halt szabadkai egyének gyermekeinek segélyezése) szövegét.

A közgyűlés döntött az iskolai alkalmazottak fizetésének újabb felemeléséről, a tanítóknak felemelte a háborús segély összegét, illetve Loósz István és társai számára fejenként 300 korona tiszteletdíjat szavazott meg a Milkó-féle könyvtár szakértői becsléséért. Eleget téve több személy kérelmének, a törvényhatósági bizottság úgy döntött, hogy a községi kötelékbe felveszi, vagyis szabadkai illetőséget kap Lahner Antal törvényszéki bíró,

Heroikus nagy küzdelmeinknek osztályosa, dicsőséges győzedelmeink segítője, ellenségeinknek reftegett réme, a

30·5-es MOZSÁR

A győzelmes harci eszközt a Magyar Királyi Honvédelmi Miniszterium Hadsegélyző Hivatala mutatja be a nagyközönségnek.

SZABADKÁN

a vasuti állomás melletti Mária-Terézia parkban

f. hó 24-én és 25-én szerdán és csütörtökön

mutatják be: a csaták rettenetes küzdőszerszámát a n. nagyközönség a Honvédelmi Minisster Hadsegélyző Hivatala özvegy és árva alapjára és a helybeli Hadsegélyző Bizottság javára rendezett

1 K. belépődíj mellett megtekinthetö.

A pénzintézetek megbizottai a helyszinén elfogadnak hadikölcsön és hadikölcsönbezositási jegyzeseket.

Jöjjetek el mindnyájan, gyarapitsátok az özvegy-árva alapot.

Jegyezzetek hadikölcsönt! Siettessük a tétet!

Korabeli plakát – felhívás a Hadsegélyező Hivatal által szervezett ágyúbemutató megtekintésére. (F.2, eln. 1915/1918.)

Kuluncsics Antal fogházőrmester, Pinkava Cyrill városi zenész, Travnyik Béla pénzügyi titkár és Molnár Béla műkertész.

Tudomásul véve a m. kir. földmívelésügyi miniszter leiratát, a közgyűlés hozzájárult ahhoz, hogy a városi vegyvizsgáló állomást átengedi állami kezelésbe, így támogatva a *„minisztériumot azon törekvéseiben, a melyekkel az egészséges táplálkozást és igy a közegészséget kivánja javitani és biztositani”.*

A további napirendi pontok során a közgyűlés megszavazott különböző segélyeket, pótlékokat, illetve a városi “Mária Valéria” közkórháznál rendszeres fizetéssel alkalmazott tisztviselők és díjnokok számára felemelte a háborús segély összegét.

Az ülés berekesztése után az elnöklő polgármester felhívta a közgyűlést, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd annak hitelesítésére néhány nappal később, február 5-án került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

1918. évi március hó 28. napján tartott rendkívüli közgyűlés[3]

A törvényhatósági bizottság évi második közgyűlését dr. Baloghy Ernő főispán nyitotta meg, több főtisztviselő,

[3] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 22.

illetve az 1886. évi XXI. t. c. értelmében meghívott és egybegyűlt törvényhatósági bizottsági tagok jelenlétében.

Az elnöklő főispán üdvözölte a közgyűlést, majd örömmel emlékezett meg az uralkodó családban történt örvendetes családi eseményről és azt indítványozta, hogy a közgyűlés táviratilag üdvözölje a királyi párt.[4]

A közigazgatás állapotáról szóló beszámolójában,[5] dr. Biró Károly polgármester tájékoztatta a közgyűlést, hogy a törvényhatósági bizottság két tagja hunyt el, Varga Ágoston bankigazgató és Deák István földbirtokos. Mindketten virilis jogon voltak a bizottság tagjai és azt indítványozta, hogy az elhunytak felett érzett részvétét a közgyűlés jegyzőkönyvben örökítse meg, amit a törvényhatósági bizottság meg is tett.

A továbbiakban dr. Biró Károly bejelentette a törvényhatósági bizottságnak, hogy a főispán úr kinevezett több tiszteletbeli tisztifőorvost, illetve tisztifőügyészt, akik így tagjai lesznek a közgyűlésnek.

A közegészségügy helyzetével kapcsolatban elmondta, hogy kielégítő, mivel február hónapban mindössze 26 fertőző megbetegedés fordult elő, vagyis 12 esettel kevesebb mint a korábbi hónapban. A katonai kórházban történt halálozási eseteket is beleszámítva, február hónapban 203-an haltak meg és csak 144 csecsemő született. A közélelmezés helyzete viszont egyre rosszabb és egyre nehezebb ellátni a lakosságot elegendő élelemmel. Mint elmondta, az országosan leszállított fejkvóta szerint Szabadka városát 13 vagon liszt illetné meg. Ehelyett csak 10 vagon lett kiutalva, ebből is 2 vagon kukoricaliszt. Dr. Biró Károly arról is tájékoztatta a közgyűlést, hogy Szabadka gazdaközönségét súlyosan érinti a januárban elkezdődött gabonarekvirálás. Időközben a közélelmezési miniszter módosította a rendeletet és további 400 vagon gabona beszolgáltatására kötelezte a várost. Ezért a mennyiségért személyes felelőséget már nem vállalhatott, ezért a rekvirálás folytatódni fog nagyobb katonai erő igénybevételével.

Dr. Havas Emil törvényhatósági bizottsági tag indítványozott egy gazdasági munkaprogram meghozatalát. Ennek kapcsán a törvényhatósági közgyűlés megállapította, hogy a tanács alkalomszerű előterjesztései alapján számos közérdekű intézmény életrehívását kezdeményezte, amelyek Szabadka fejlődését, boldogulását szolgálták. A különböző időben, különböző intézkedésekkel megindított városfejlesztési programot a közgyűlés a következőképen foglalta össze:

„<u>Kultura fejlesztése irányában:</u>

1.) A törvh. közgyűlés 175/909 sz. határozattal kulturpalota építését határozta el. – Az erre vonatkozó tárgyalásokat a háború kitörése állította meg.

2.) ... leégett szinházunk helyett egy ujnak épitése legelső teendőink közé tartozik. – Ezzel egyidejüleg megoldandó lesz a "Pest szálló" ujjáépítésének ügye is, miként azt az 54/916 sz. kgy. határozat elrendelte.

3.) Egy polgári leányiskola építésének kérdése a háború előtt már olyan stádiumba jutott, hogy az építkezés a munkás viszonyok s az anyagárak kedvezőre fordultával azonnal megkezdhető.

További feladatul jelöli meg a közgyűlés:

4.) Egy második középiskolának – lehetőleg állami reáliskolának megszerzését.

5.) A társulati kereskedelmi iskola teljes kifejlesztését.

6.) Egy középfokú ipariskola megszerzését.

7.) A jelenlegi földmíves iskola kifejlesztését felsőfokú gazdasági iskolává.

8.) A Vojnics Tivadarné féle árvaház létesítésével kapcsolatban egy női ipariskola szervezését.

<u>A közegészségügy javítása érdekében:</u>

1.) A város lakosságának bő és egészséges ivóvizzel való ellátása s a területnek hygienikus csatornázása elsőrendű közszükséglet. – Ennek tudatában a törvh. közgyűlés már a háború előtt tanulmányok megtételét rendelte el és próbakutat furatott.

Ujabban a polgármester a tervek elkészítése céljából tárgyalásokat is folytat. A 94049/917 sz. B.M. rendelet szerint is ezen ügy a legsürgősebben megoldandó.

2.) A törvényhatósági közigazgatási bizottság által kiküldött szociál és hygieniai bizottság javaslatai szerint a legközelebb megoldandó kérdések:

a.) Az anya és csecsemővédelem érdekében a Stefánia szövetség megalakitása;

b.) A tuberkulózis és a nemi betegségek leküzdése érdekében poliklinika és tüdőbeteg sanatorium felállítása s ennek véglegezéséig ideiglenes intézkedésül a "Mária Valéria" közkórháznak a szegényház épületével való kibővítése s a "Szeretet Nőegylet" tüdőbeteg gondozójának fejlesztése.

3.) A törvh. közgyűlés /914 sz. határozata alapján a vágóhidnak hűtő kamrákkal való kiépítése.

4.) A szegedi szöllők területének felmérése, szabályozási tervének elkészítése és itt egy kertváros létesítése. A vonatkozó tervek elkészítése céljából már a pályázat meg is tartatott.

5.) Palics fürdő tovább fejlesztése szállodával, melegfürdővel és férfihidegfürdővel.

<u>Egyéb létesítmények:</u>

A közel jövőben megoldandó feladatokul jelentkezik:

1.) A közutak kiépitésének folytatása a melynek fontossága a piaci árak alakulása s ez oly kivánatos többtermelés érdekében elsőrendű.

2.) A tanyai központoknak teljes kifejlesztése rendőrbiztossággal, állatorvossal, szülésznők kinevezésével és kisdedovó intézmény szervezésével.

3.) A tűzérségi, gyalogsági laktanyáknak s egy csapatkórház építésének a háború kitörése által megszakított letárgyalása.

4.) Uj törvényszék és

5.) Uj személypályaudvar építésének kieszközlése. – Ezen két utóbbi ügy a háború kitöréséig az illetékes magasabb hatóság előtt tárgyalva volt."

Tudomásul véve az új közélelmezési miniszter leiratát, melyben értesíti Szabadka sz. kir. várost, hogy átvette az Országos Közélelmezési Hivatal vezetését, a törvényhatósági bizottság a következő szövegű távirattal üdvözölte:

---

[4] 1918. március 10-én született Károly Lajos, IV. Károly király és Zita királyné negyedik gyermeke.

[5] A polgármester jelentése az F.2, I - 2/1918. jelzetű ügyiratban található. A közgyűlési jegyzőkönyv csak a határozatot tartalmazza, hogy a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a polgármester jelentését.

„Nagyméltóságú

Herczeg Windischgrätz Lajos közélelmezési miniszter Úrnak

Budapest

Szabadka szab. kir. város törvényhatósága 1918. évi március hó 28-án tartott közgyűléséből Nagyméltóságodat az országos közélelmezési hivatal vezetésével történt megbizása alkalmából legmelegebben üdvözli s a maga részéről a közélelmezés nehéz és felelősségteljes feladatainak sikeres megoldása érdekében kifejtett munkásságához hazafias támogatásáról biztosítja.”

A további napirendi pontok tárgyalása során a közgyűlés elfogadta dr. Baloghy Ernő főispán indítványát, hogy a törvényhatóság biztosítsa a szegénysorsú iskolás gyermekek számára az ingyenes fürdőzést és a következő határozatot szavazta meg:

„A törvényhatósági bizottság értékelve a rendszeres tisztálkodásnak és a gyakoribb fürdésnek gyermekegészségügyi fontosságát, eredményében egészségedző és erőfejlesztő hatását az egymásra következő nemzedékek erőteljesebbététele érdekében – a rendelkezésre álló anyagi eszközökkel – készségesen nyujt a megkeresés kapcsán módot és lehetőséget arra, hogy a város által fenntartott iskolák szegénysorsú növendékei ne nélkülözzék továbbra is az egészségápoló gyökeresebb tisztálkodását, hanem állandó jellegű és rendszeres fürdőzéshez jussanak.

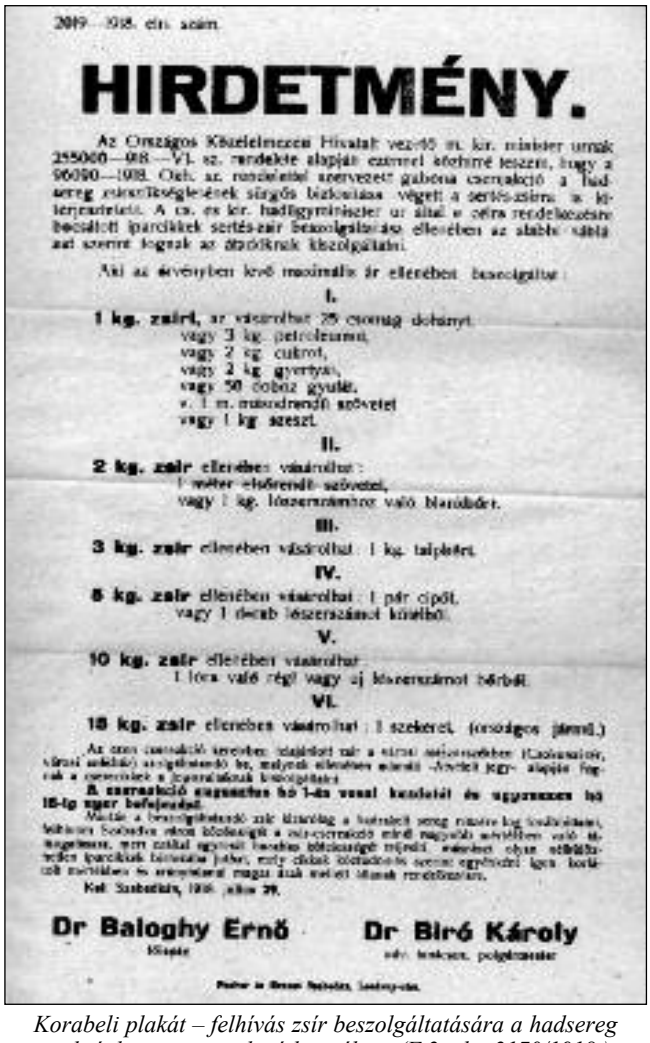

2019—1918. eln. szám.

HIRDETMÉNY.

Az Országos Közélelmezési Hivatal vezető m. kir. miniszter urnak 255000—918—VI. sz. rendelete alapján ezennel közhírré teszem, hogy a 96090—1918. Ökh. sz. rendeletet szervezett gabona csereakció a hadsereg szükségleteinek sürgős biztosítása végett a sertés-zsírra is kiterjesztette. A m. és kir. hadügyminiszter ur által e célra rendelkezésre bocsátott iparcikkek sertés-zsír beszolgáltatás ellenében az alabbi sorrend szerint fognak az átvevőknek kiszolgáltatni.

Aki az évenyben levő maximális ár ellenében beszolgáltat:

I.

1 kg. zsírt, az visszakap 25 csomag dohányt
vagy 3 kg. petroleumot,
vagy 2 kg. cukrot,
vagy 2 kg. gyertyát,
vagy 50 doboz gyujtó,
v. 1 m. mosórendőr szövetet
vagy 1 kg. szeszt.

II.

2 kg. zsír ellenében visszakap:
1 méter elsőrendű szövetet,
vagy 1 kg. lószerszámokra való bőrszíjat.

III.

3 kg. zsír ellenében visszakap: 1 kg. talpbőrt.

IV.

5 kg. zsír ellenében visszakap: 1 pár cipőt,
vagy 1 darab lószerszámot külsőt.

V.

10 kg. zsír ellenében visszakap:
1 lóra való régi vagy uj lószerszámot bőrből.

VI.

15 kg. zsír ellenében visszakap: 1 szekeret. (országos jármű.)

Az ezen csereakció keretében tulajdont nak a szinai szövetszövetkezet (Kaskanics, szinai szőlőbér) szolgáltatandó be, melynek ellenében szinai „Arvicht jegy” alapján fogunk a csereárukat a jogosultaknak kiszolgáltatni.

A csereakció augusztus hó 1-én vesszi kezdetét és ugyanennek hó 15-ig szer befejeztetik.

Mindazok a beszolgáltatandó zsír birtokában a hatósági szerg szinai szőlőbér kaskanics, hétfőn kezdődő szinai közösségi a csereakció mindi nagyobb sikerére való utasítanom, szer szétkül egyszerű kezdő bőtkszerűt mégedi, szerszámot olyan szükségletére iparcikkek biztosítása jutott, mely cikket közfogyasztás szerint egyébként igen korlátolt mértékben és szerszámot magu ünk szelet tünnek rendelkezésre.

Kel: Szabadka, 1918. évben 29.

Dr Baloghy Ernő Főispán

Dr Biró Károly alv. bankszer. polgármester

Nyomtatta a Szerző Testvérek, Szabadka.

Korabeli plakát – felhívás zsír beszolgáltatására a hadsereg szükségleteire csereakció keretében. (F.2, eln. 2170/1918.)

E végből a város iskoláinak szegény tanulói számára – a szorgalomidő minden hetének egy-egy tanításmentes délutánjára – fürdőnapot rendel és vállalja, viseli a velejáró kiadást, aminek fedezetére a város rendes költségvetéseibe illesztendő évi 4000 /:négyezer:/ koronát ezennel megszavaz. S utasítja a városi tanácsot, hogy a végrehajtás módozataira nézve az itteni fürdőtulajdonosokkal avagy azok egyikével, valamint az iskolaigazgatóságokkal megállapodásokat létesítsen. A fürdőnapot tüzze ki. A megfelelő tanári, tanítói, tanítónői felügyeletről gondoskodjék, a szükséges orvosi ellenőrzést biztosítsa, s a fedezetet már az ezévi költségvetésbe is illesztesse be.”

A törvényhatósági bizottság a szabadkai diákok számára tett másik indítványt is elfogadta és a mezőgazdasági, gyümölcstermelési, szőlőművelési, virág- és konyhakertészeti ismeretek elsajátításához szükséges gyakorlóterületeket jelölt ki az elemi iskolások számára a következő határozatával:

„A törvényhatósági bizottság utalással a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a gazdasági ismeretek terjesztése, a gazdasági élet iránti érzék felkeltése és ápolása tárgyában 1918. évi 6607. és 6608. VII. b. számok alatt kibocsátott körrendeleteire, a siker érdekében, a kivánt gyakorlóterületekről és a gyakorlóterületeknek megfelelő felszereléseiről készséggel gondoskodik.

Ehhez képest a város északi felében fenntartott községi elemi iskolák vonatkozó szükségleteire, az ott mintegy központban elterülő, a Torma és Kőhid utcák által határolt jaszibarai üres és a város tulajdonát képező körülbelül egy hold kerttérséget, a város déli felében fennálló községi elemi iskolák gazdasági céljaira pedig a Bajnáton, a szentgyörgyi temető szomszédságában lévő, ugyancsak városi tulajdont képező mintegy másfél holdnyi szántóföldet a községi elemi iskoláknak használatba átengedi és az átengedett területek gazdasági felszereléseiről, mezőgazdasági és kerti munkaeszközökkel való ellátásáról, a város rendes költségvetéseinek keretében gondoskodik.”

Egyéb segélyek, illetmények, özvegyi ellátások és pótlékok megszavazása mellett, a közgyűlés döntött Vojnics Dezső prépost plébános és plébános társainak kérelme kapcsán és kegyúri jogánál fogva tételesen megszabta a plébánosok fizetését kimondva határozatában, hogy:

„Ezen kérelem alapján s figyelemmel a háború okozta nagy drágaságra, de figyelemmel másrészt a plébániai javadalmi földeknek a drágasággal egyaránt emelkedő jövedelmére, elhatározza a törvh. bizottság, hogy a kérelmező plébánosok készpénz fizetését és pedig:

1.) A Szt. Teréz plébános 2100 korona fizetését 5000, azaz Ötezer koronára,

2.) A szt. Györgyi plébános 1260 kor. fizetését 2400 kor. azaz Kettőezer négyszáz koronára,

3.) A szt. Rókusi plébános 1260 kor. és a sándori hivekért járó 800 kor. összesen 2060 kor. fizetését 3200 azaz Háromezerkettőszáz koronára,

4.) A ludasi plébános 1260 kor. és a hiányzó földilletmény megváltásáért járó 1600 kor. összesen 2860 kor. fizetését 4000 koronára azaz Négyezer koronára,

5.) A tavankuti plébános 1260 kor. fizetését 2400 kor. azaz Kettőezer négyszáz koronára,

6.) A tompai plébános 1260 kor. és a hiányzó földilletmény megváltásáért járó 2000 kor. összesen 3260

kor. fizetését 4800 kor. azaz Négyezernyolcszáz koronára, végül

7.) A nagyfényi plébános 4000 kor. és a káplántartás fejébe járó 1200 kor. összesen 5200 kor. fizetését 8000 kor. azaz Nyolcezer koronára 1918. évi január hó 1-től kezdődőleg felemeli és az ezen fizetés felemelések fejében szükségelt 118000 koronát a „Templomok és plébániák" számlájánál megszavazza, utasítván a tanácsot, hogy ezen fedezetről a költségvetés elkészítésekor gondoskodjék."

A törvényhatósági bizottság részéről meghallgatásra talált Resch Bélának, a szabadkai néprajzi múzeum vezetőjének kérelme is, aki már évek óta minden díjazás nélkül gondozta az értékes múzeumi tárgyakat. Éppen ezért a közgyűlés kimondta, hogy *„figyelemmel azon körülményre, hogy Resch Béla muzeumi tiszt a városi néprajzi muzeumot immár harmadik éve minden fizetés nélkül és elismerésre méltó buzgalommal kezeli, helyt ad a kérelemnek. További intézkedésig f. évi január 1-től kezdődőleg negyedévi előleges részletekben a polgármester vagy helyettese által lattamozott nyugtára fizetendő évi 600 kor. szóval Hatszáz korona tiszteletdijat megszavaz".*

Figyelembe véve a vallás és közoktatási minisztérium leiratát, a törvényhatósági bizottság elfogadta *Haverda Boldizsár és neje Szonkop Mária tanulói ösztöndíj alapítvány* alapítólevelének végleges szövegét, melynek célja, hogy a néhai Haverda Boldizsár szabadkai ügyvéd testvéreitől származó római katolikus vallású mindkét nembéli, Magyarországon bármely iskolába járó tanulók, ösztöndíjban részesüljenek.

Az ülés berekesztése után az elnöklő főispán felhívta a közgyűlést, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd annak hitelesítésére néhány nappal később, április 4-án került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

2209. szám—ein. 1918.

HIRDETMÉNY

az élősertésekért és sertéstermékekért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. miniszterium 2377—1918. M. E. számú rendelete folytán a következőket hozom a város lakosságának tudomására:

Olyan sertésekt, melyeknek vagy darabonként 40 kg-nál meg nem haladó, — a hétszemélyes csoport kivétel — kicsikgyűjtési célokra leadott illen.

A sertés csak élősúlyban és [illegible] szabad eladni s azt az árakat csak az utolsó 12 órán belül szabad szabni [illegible]

Élő sertésekrek az árakat helyszíni vásárlás alkalmával az alábbi árakat meghaladó magasabb árakat kikötni vagy fizetni tilos.

[illegible]

A leölt sertésekért, a sertéshúsért, a sertéshúsból és hentesáruikért kikötheti legmagasabb árak: Szabadka területére vonatkozólag a kereskedelmi miniszter [illegible] 1918. sz. rendelete alapján a következőleg állapíttatnak meg:

I. Leölt sertés ára:

[illegible]

II. Sertéstermékek árai:

[illegible]

Az élő sertések, továbbá a sertéshús, sár, füstöltnek és hus nagyban árára vonatkozólag a 2377—1918. M. E. rendeletben megállapított legmagasabb árak a kihirdetett rendelet kihirdetésének napján, vagyis **1918. évi augusztus hó 3-ik napján** már életbelépnek. — A disznótorosok, szatorosok, friss sertéshúsnak, élősúlyelt sertéseknek és sertéshusból készült árukat a kikere-kedelmi forgalomban fent megállapított legmagasabb árai **f. évi szeptember hó 1-én** lépnek élettbe.

[illegible]

Dr Biró Károly

[illegible]

Korabeli plakát – dr. Biró Károly polgármester tájékoztatta a lakosságot a sertések és sertéstermékek hatósági árairól. (F.2, eln. 2209/1918.)

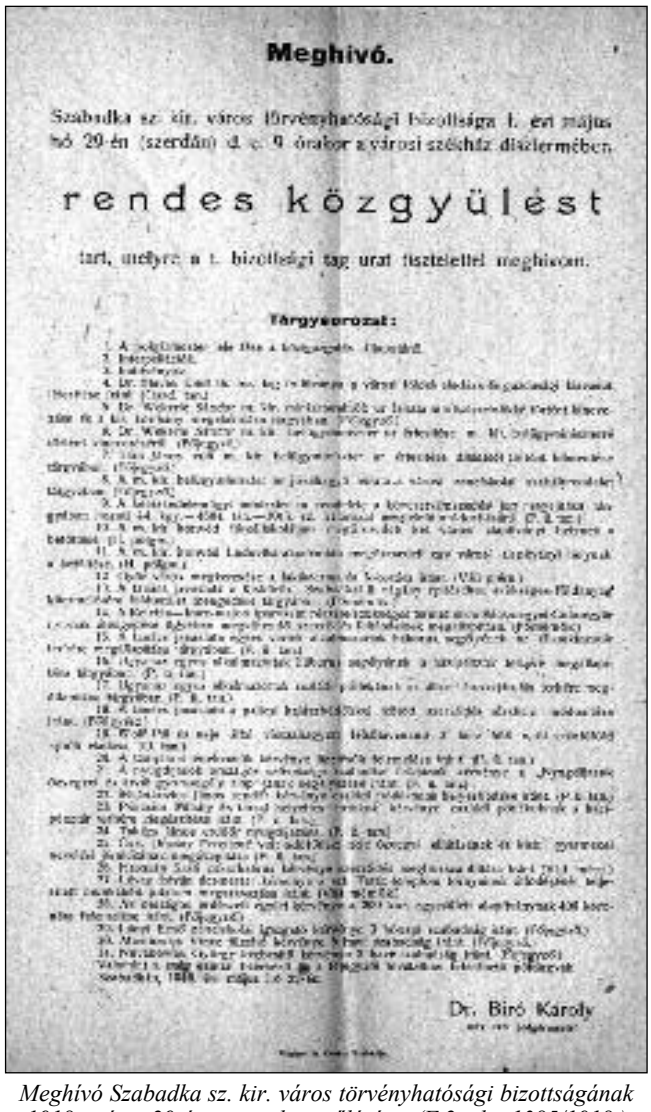

Meghivó.

Szabadka sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. évi május hó 29-én (szerdán) d. e. 9 órakor a városi székház diszlermében

rendes közgyűlést

tart, melyre a t. bizottsági tag urat tisztelettel meghivom.

Tárgysorozat:

[illegible]

Dr. Biró Károly

[illegible]

Meghívó Szabadka sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1918. május 29-én tartott közgyűlésére. (F.2, eln. 1385/1918.)

1918. évi május hó 29. napján tartott rendes közgyűlés[6]

Az év harmadik közgyűlését dr. Baloghy Ernő főispán nyitotta meg, több főtisztviselő, dr. Biró Károly udvari tanácsos, polgármester, dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester, Szalay Mátyás rendőrfőkapitány, dr. Völgyi János helyettes főjegyző, dr. Hoffmann Kálmán és dr. Vinkler Imre tanácsnokok, dr. Kiss József tisztifőügyész, dr. Barta Antal tisztifőorvos, Frankl István főmérnök, Kántor Rezső helyettes főszámvevő, dr. Brenner József tb. főügyész, Balogh Károly főlevéltárnok, Gergely József I.

[6] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 44.

BÁCSKAI HIRLAP

Károly király és Zita királyné

A Bácskai Hirlap 1918. május 24-i száma.
(F.2, I-2/1918.)

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI NAPILAP

Zárt ülés a képviselőházban.

Lloyd George halála előtt.

Pannonszág kibékít a Monarchiával.

A Bácsmegyei Napló 1918. május 25-i száma.
(F.2, I-2/1918.)

aljegyző és az 1886. évi XXI. t. c. értelmében meghívott és egybegyűlt törvényhatósági bizottsági tagok jelenlétében.

A közgyűlés első napirendi pontja keretében dr. Biró Károly polgármester beszéde hangzott el,[7] melyben megemlékezett arról az eseményről, hogy a királyi pár, ha rövid ideig is, de Szabadka területén tartózkodott.

„Méltóságos Főispán Úr!

Tekintetes th. bizottság!

Mindenekelőtt benső örömmel emlékezem meg a bennünket ért legmagasabb kitüntető kegyről – arról az örvendetes eseményről a mely városunkat fenállása óta – elsőizben érte.

Ő-Felsége IV. Károly király és Felséges neje Zita királyné abból az alkalomból, hogy balkáni utazásukból visszatérőben – f. évi május hó 23-án a város földjére léptek s mintegy negyedórán át itt tartózkodtak.

Ő-Felségeik a vasúti állomáson időzésük folyamán kegyes alkalmat nyújtottak arra, hogy a főispán úr és én a város közönsége nevében legfelsőbb hódolatunknak kifejezést adhassunk, a melyet a Felséges pár legkegyelmesebben fogadni és a város közönségének köszönetét nyilvánítani méltóztatott.

A Felséges Asszony a város közönsége hódolatának jeléül általam átnyújtott virágbokrétát a várost kitüntető szívélyességgel elfogadta és azért legmagasabb köszönetét külön is kifejezte.

Ő-Felsége a király a fogadtatás alkalmából a város viszonyairól is behatóan érdeklődni kegyeskedett, a melyekre vonatkozólag információkat nyújtottunk.

Tisztelettel kérem a tekintetes th. bizottságot, hogy ebben a legfelsőbb kegyelmi ténykedéseiben megnyilvánított kegyről jegyzőkönyvben hódolattal tudomást venni méltóztassék.”

A továbbiakban jelentésében dr. Biró Károly tájékoztatta a közgyűlést, hogy a közegészségügy helyzete kedvező volt. Április hónapban 44 fertőző megbetegedés történt, de szerencsére igen enyhe lefolyásúak voltak és a megbetegedettek közül csak egy személy hunyt el. Az elmúlt hónapban 176 gyermek született, viszont 371 halálesetet jegyeztek fel. Ez a rendkívül magas szám abból ered, hogy az elhunytak közé be lett számítva 149 hősi halált halt katona is, akik a belügyminisztérium értesítése alapján lettek bejegyezve a halotti anyakönyvbe.

A közélelmezés a korábbi nehézségekkel küszködik, a lakosság továbbra is csak a csökkentett fejadagot kapja. Dr. Biró Károly polgármester azt is elmondta, hogy Szabadka város területén a rekvirálás befejeződött. Ahogy ő már az előző közgyűlésen megjósolta, lehetetlen volt a minisztérium által előírt mennyiségeket behajtani. Különösen a kukoricánál volt nagy a különbség, hiszen a megszabott mennyiséghez képest 60 vagonnal kevesebb lett begyűjtve.

[7] A polgármester jelentése az F.2, I - 2/1918. jelzetű ügyiratban található. A közgyűlési jegyzőkönyv csak a határozatot tartalmazza, hogy a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a polgármester jelentését.

Szabadka városára kivetett 10 vagon zsír és szalonna kontingenst sem sikerült maradéktalanul begyűjteni. Azért bízik benne, hogy a még hiányzó 119 métermázsát sikerül beszerezni és így elkerülhető lesz az általános rekvirálás. Jelentése végén dr. Biró Károly még hozzáfűzte, hogy *„bizakodom azonban abban, hogy a kedvezőnek igérkező új termésünk betakarítása után és az általános nemzetközi élelmezési konjunkturák kedvező alakulása folytán lényeges könnyebbülés fog beállni, s ezért városunk közönsége – úgy a termelők, mint a fogyasztók – ezeket a jövőben gyümölcsöző megpróbáltatásokat is a tőle megszokott önmegtagadással és egy jobb jövőbe vetett reménykedéssel fogják elviselni”.*

A törvényhatósági bizottság a polgármester jelentését tudomásul vette, majd a királyi pár Szabadkán való tartózkodásával kapcsolatban a következő határozatot hozta:

„A törvényhatósági bizottság a jelentést – hogy Ő-Felsége IV. Károly király és Felséges neje Zita királyné f. évi május hó 23-án a városon átutazásuk közben a város földjére léptek s ebből az alkalomból dr. Baloghy Ernő főispán és dr. Biró Károly udv. tanácsos polgármester Ő-Felségeiket a város közönsége nevében alattvalói hódolattal üdvözölték, s hogy a Felséges királyi pár a hódolatot a legkegyesebben fogadni és a város viszonyai iránt érdeklődni méltóztatott – tudomásul veszi; a legmagasabb ezen kegyelmi ténykedés feletti bensőséges örömének a maga részéről is őszinte kifejezést ad és az örvendetes esemény megtörténtét az utókor részére megörökítés végett a közgyűlés jegyzőkönyvébe feljegyezni rendeli.”

A továbbiakban a közgyűlésnek foglalkoznia kellett Dr. Havas Emil törvényhatósági bizottsági tagnak a városi földek eladásával és kisvasutak létesítésével kapcsolatos indítványával. E indítvánnyal kapcsolatban a törvényhatósági bizottság határozatában megállapította, hogy a városból sugár alakban kiinduló vasúti vonalak a külterületeket oly szerencsésen kötik össze a várossal, hogy a külterületi lakosság a legtávolabbi helyekről is nagyobb nehézség nélkül a városba juthat. Ezért semmi sem teszi indokoltá egy mezei vasúthálózat kiépítését, gazdasági kisvasút létesítése csak a város tulajdonát képező erdőgazdaság szempontjából jöhet számításba. A városi földek eladásával kapcsolatban a törvényhatósági bizottság felhasználta ezt az alkalmat arra, hogy *„kifejezésre juttassa azt a szilárd elhatározását, hogy a tulajdonát képező földbirtokkal a jövőben is azt a birtokpolitikát fogja folytatni a mit már évekkel ezelőtt inaugurált. Ennek a birtokpolitikának a lényege, hogy szántóföldjeit a kisemberek részére hozzáférhetővé tegye, a miért is úgy a haszonbérleteknél mint az ingatlan eladásoknál is a kisebb parcellákban való hasznosítás hive.*

Ezzel az eljárással sikerült a multban a föld népét a röghöz kötni, a kivándorlást megakadályozni, mert földet adott a talpa alá. – Átérezve ennek az eljárásnak nemzetgazdasági és socialis nagy jelentőségét, ott ahol ennek szüksége, vagy csak óhaja is merül fel, ezt az eljárást készséggel követni fogja a jövőben is, viszont meg van arról győződve, hogy a városi tanács, a mint ily irányú óhajnak jelenségei mutatkoznak, a szükséges előterjesztést, – úgy a mint a multban tette, – haladéktalanul megfogja tenni.”

Délvidék
Politikai napilap

A Délvidék 1918. június 19-i száma. (F.86, Ct. V. 31-33.)

Délvidék
Politikai napilap

A Délvidék 1918. június 28-i száma. (F.2, eln. 1648/1918.)

Vasúttal kapcsolatos kérdésekkel a további napirendi pontok során is foglalkoznia kellett a közgyűlésnek. Elfogadva a városi tanács javaslatát, a törvényhatósági bizottság megszavazta, hogy a Kiskőrös-szabadkai II. vágány építéséhez szükséges földanyag kitermeléséhez földterületet enged át az állami vasúttársaságnak, valamint hozzájárult ahhoz, hogy a Bácsmegyei Cukorgyár Rt. városi földterületen, Kelebia mellett, iparvasútat létesítsen. A közgyűlés továbbá hozzájárult a gázgyár részére egy szabványos nyomtávú iparvágány létesítéséhez is. A tervek szerint az iparvágány a szabadka-palánkai vasútvonalból ágazott volna ki és így sokkal gyorsabb és könnyebb lenne a szénszállítmányok érkezése és kirakodása. A munkálatok költségeire a közgyűlés 150.000 koronát szavazott meg.

Tekintettel a nagy élelemhiányra, illetve figyelembe véve a nagy halbőséget, a törvényhatósági bizottság elfogadta Láng Simon és halászbérlő társai kérelmét, hogy a palicsi tóból fél kilón aluli pontyokat is lehessen kihalászni. A módosított halászbérleti szerződés alapján a bérlők fel lettek jogosítva a fél kilón aluli, de 20 dkg feletti halak kihalászására is, azzal a feltétellel, hogy az összes kihalászott halmennyiséget kötelesek a városi közélelmezési hivatal útján a város lakosságának szabott áron felajánlani.

A különböző segélyek és pótlékok megszavazása mellett, a közgyűlés jutalmat szavazott meg Lévay István városi ácsmesternek a Szt. Teréz-templom tornyának átfödelésénél teljesített munkájáért. Mint a törvényhatósági bizottság kimondta határozatában, *„igazolva van, hogy a Szt. Teréz templom két tornyának faanyaga a rézanyag eltávolítása után olyan rossz állapotban találtatott, hogy a sisakok fedélzetének nagyrészben való megújjítása vált szükségessé. A mérnöki hivatal jelentése szerint ezen nagy és különösen fáradságos munkát Lévay István ácsmesterünk az 1917. nov. 5.től 1918. márc. 18.ig terjedő zord téli időben idős ember létére nagy gonddal és körültekintéssel teljesítette. Miután Lévay István ezen munkája túlhaladta a közönséges ácsmesteri feladatát, azonfölül olyan ruha és czipő rongálással járt a melyre kérvényező rendes munkakörében nem lett volna szükség: a th. közgyűlés Lévay István ácsmesternek ezen rendkívüli munkájáért a "Jutalmak és segedelmek" számlájánál 500 kor. ezennel megszavaz."*

Az ülés berekesztése után az elnöklő főispán felhívta a közgyűlést, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd annak hitelesítésére néhány nappal később, június 2-án került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

1918. évi július hó 14. napján tartott rendkívüli közgyűlés[8]

A törvényhatósági bizottság évi negyedik közgyűlését dr. Baloghy Ernő főispán nyitotta meg, több főtisztviselő, illetve az 1886. évi XXI. t. c. értelmében meghívott és egybegyűlt törvényhatósági bizottsági tagok jelenlétében.

„Dr. Biró Károly udv. tan. polgármester napirend előtt megemlékezik arról a körülményről, hogy Ő császári és apostoli Királyi Felsége dr. Baloghy Ernő főispán urat a közélelmezés terén kifejtett sikeres tevékenységéért a Lipót rend lovagkeresztjével tüntette ki. Most, hogy a törvényhatósági bizottság első ízben tart ülést, ezen örvendetes esemény óta, megragadja az alkalmat, hogy a főispán úr Őméltóságát itt, a nyilvánosság előtt, a városi tanács és a törvényhatóság nevében a legmelegebben üdvözölje, s azon óhajának adjon kifejezést, hogy eddigi eredményes munkáját Szabadka város javára még sokáig folytathassa."

Válaszában dr. Baloghy Ernő főispán köszönetet mondott a meleg szavakért és üdvözlésért, úgy a polgármesternek, mint a tanácsnak és a törvényhatósági bizottságnak. Biztosította a törvényhatósági bizottságot, hogy ha a háborús viszonyok miatt nem is valósíthatta meg a terveit, de megigérte, hogy a jövőben is azon lesz, hogy e általa nagyon szeretett várost a haladás útján minél előbbre viszi.

Magyar Húskiviteli Részvény Társaság.

Nyugta

A Magyar Húskiviteli Részvény Társaság nyugtája (F.2, eln. 2546/1918.)

A városi tanács előterjesztése alapján a közgyűlés határozottan visszautasította az uralkodó családdal, illetve Zita királynéval szemben terjesztett vádakat és rágalmakat. Az ellenséges oldalról terjesztett rágalmakkal szemben a törvényhatósági bizottság a következő határozatot szavazta meg:

„A törvényhatósági bizottság hazafias lelke mélyéből felháborodva vett tudomást azon hazug, képtelenül gyanusító rágalmazó hirekről, melyek Felséges Királynőnk felkent személyét a magyar nemzet előtt meggyűlölteni, ez által az uralkodó ház és a nemzet között visszavonást

[8] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 62.

előidézni, ellenállásunkat meggyöngiteni s végeredményben tönkretételünket elősegíteni törekedtek.

S a mikor felháborodva, megvetéssel és undorodással fordul el e hirek terjesztőitől, ugyanakkor annál tisztábban, annál szeplőtelenebbül merül fel előtte Felséges Királynénk glóriás alakja, aki úgyis mint a legelső magyar ember szerető hitvese, úgyis mint odaadó családanya, a magyar asszonyok mindenkori példaképe marad.

De felejthetetlen marad előtte mindenkor a felséges Király-asszonynak a magyar gyermekvédelem, a hadi özvegyek és árvák segítése, a katonai kórházak létesitése és a hadirokkantak gondozása körül kifejtett áldásos szociális tevékenysége is.

Ezen érzésektől áthatva, mig a leghatározottabban megveti és elitéli a hazug hirek terjesztőit, addig hazafias örömmel juttatja kifejezésre a Felséges Királyné felkent személye iránt táplált törhetetlen tiszteletét, mélységes alattvalói hódolattól áthatott szeretetét és nagyrabecsülését.

Ezzel kapcsolatban felkéri a m. kir. Miniszterelnök úr Őnagyméltóságát, hogy a törvényhatósági bizottság elhatározását a trón zsámolyánál tolmácsolni sziveskedjék."

A közigazgatás állapotáról szóló jelentése legelején,[9] dr. Biró Károly mély részvéttel tájékoztatta a közgyűlést, hogy *„Sztantics György több nemzetközi verseny dijnyertese, a távgyaloglás világbajnoka, az athéni Olympiád győztese – katonai szolgálatának teljesitése közben hirtelen elhunyt. A megboldogult messze kimagosló alakja volt nemcsak városunk, hanem az egész ország sportéletének. Tüneményes nemzetközi sikerei nemcsak megbecsülést szereztek a magyar szónak, de hirnevet is szülővárosának. Inditványozom, hogy a thatósági bizottság részvétének adjon kifejezést és emlékét a közgyűlési jegyzőkönyvben örökitse meg."*[10]

A közigazgatás munkájáról beszélve, dr. Biró Károly polgármester nem titkolta, hogy a tisztviselői kar egyre nagyobb gondokkal küszködik. A megfogyatkozott létszám majdnem teljes energiáját leköti a számos új törvény és rendelet végrehajtása, ezért az ügymenetben vannak lemaradások és csak a tisztviselői kar önfeláldozó munkájának köszönhető, hogy a közigazgatás gépezete nagyobb zavarok nélkül működik. Mint elmondta, a fertőző megbetegedések arányát megnövelte az ún. „spanyolbetegség" fellépte és június hónapban mintegy 100 esetet regiszträltak.

A közbiztonság állapotáról dr. Biró Károly megjegyezte, hogy *„az erkölcsöknek a háború szülte dekadenciája folytán, mint mindenütt, úgy nálunk is hanyatló irányzatot mutat."* A több mint felére csökkentett rendőrségi személyzet gyakorlatilag pihenés nélkül dolgozik és igyekszik fenntartani a személy- és vagyonbiztonságot. Reméli, hogy a rendőrség tervezett államosítása egyben a személyzet létszámának növelését is jelenti és ez majd a közbiztonság javulását eredményezi.

Arról is beszámolt a törvényhatósági bizottságnak, hogy a földművelési minisztérium elrendelte, hogy Szabadka városa köteles a katonaság számára 460 vágómarhát beszolgáltatni. A rekvirálás folyamatban volt, amikor a minisztérium további 460 vágómarha beszolgáltatását rendelte el, amit a hónap végéig teljesíteni kell.

A közélelmezés területén továbbra is a gabona és a liszt kérdése a legfontosabb, ami a város hatóságát eddig még nem ismert nehézségek elé állította. Mint elmondta, *„maguknak a termelőknek az ellátása is a közbejött kedvezőtlen időjárás és ebből kifolyólag az aratás és cséplés késlekedése miatt rendkívüli nehézségekkel jár, a nem termelőket illetőleg azonban egyenesen megoldhatlan helyzet elé állít bennünket".* Az eddigi kb. 20000 ember helyett, a városnak ezentúl 50000 személy ellátásáról kell gondoskodnia. A többszöri telefonálgatás ellenére az Országos Közélelmezési Hivatal még mindig nem intézkedett és így a lakosság ellátása az elkövetkező időszakban kérdésessé vált.

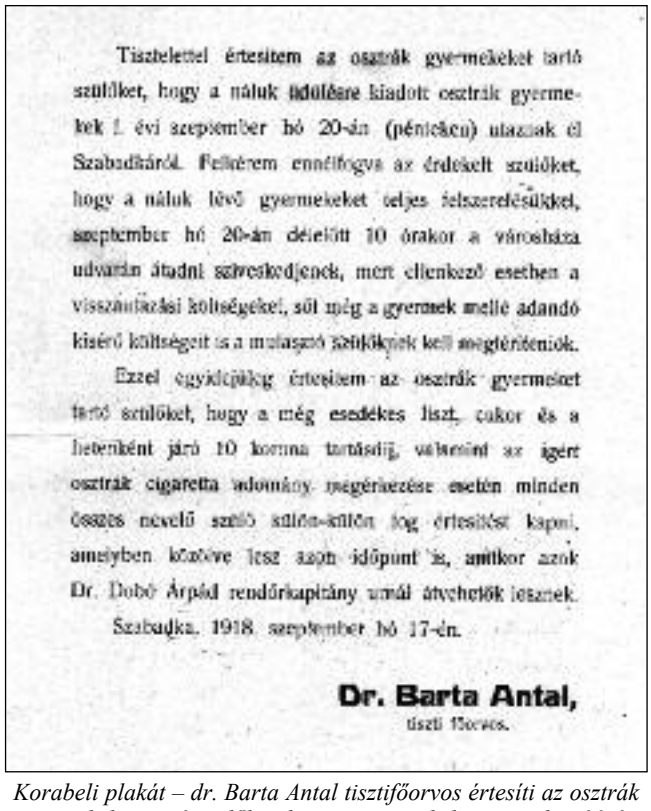

Tisztelettel értesitem az osztrák gyermekeket tartó szülőket, hogy a náluk lévőkre kiadott osztrák gyermekek 1. évi szeptember hó 20-án (pénteken) utaznak el Szabadkáról. Felkérem ennélfogva az érdekelt szülőket, hogy a náluk lévő gyermekeket teljes felszerelésükkel, szeptember hó 20-án délelőtt 10 órakor a városháza udvarán átadni sziveskedjenek, mert ellenkező esetben a visszaszállási költségeket, sőt még a gyermek mellé adandó kisérő költségeit is a mulasztó szülőknek kell megtéríteniök.

Ezzel egyidejűleg értesitem az osztrák gyermeket tartó szülőket, hogy a még esedékes liszt, cukor és a heteenként járó 10 korona tartásdíj, valamint az igért osztrák cigaretta adomány megérkezése esetén minden összes nevelő szülő külön-külön fog értesitést kapni, amelyben közölve lesz azon időpont is, amikor azok Dr. Dobó Árpád rendőrkapitány urnál átvehetők lesznek.

Szabadka, 1918. szeptember hó 17-én.

Dr. Barta Antal,
tiszti főorvos.

Korabeli plakát – dr. Barta Antal tisztifőorvos értesíti az osztrák gyermekeket tartó szülőket, hogy a gyermekek szeptember 20-án hazautaznak. (F.2, eln. 3066/1918.)

A törvényhatósági bizottság a polgármester jelentését jóváhagyólag tudomásul vette és határozatában kimondta, hogy *„Sztantics Györgynek, a több nemzetközi versenyen kitüntetett és szülővárosának hirnevet szerzett sport férfiunak, az athéni Olympiád győztesének katonai szolgálatában bekövetkezett halála feletti őszinte részvétének*

[9] A polgármester jelentése az F.2, I - 2/1918. jelzetű ügyiratban található. A közgyűlési jegyzőkönyv csak a határozatot tartalmazza, hogy a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a polgármester jelentését.

[10] Sztantics György 1878. augusztus 19-én született Szabadkán, nem hivatalos olimpiai gyaloglóatléta. A Szabadkai Sport Egylet versenyzőjeként a gyaloglás mellett az atlétika más ágaival, illetve labdarúgással is foglalkozott. 1899-ben 3 óra 8 perc 48 másodpercre javította a 30 kilométeres gyaloglás országos csúcsát. 1900-ban 50 kilométer gyaloglásban osztrák bajnok lett, 1901-ben pedig 8 óra 16 perc 24 másodperces idővel győzött a berlini 75 kilométeres versenyen. 1906-ban megrendezett athéni (nem hivatalos) olimpia bajnoka lett 3000 méteres gyaloglásban. Az olimpia után visszavonult az aktív versenyzéstől és Szabadka törvényhatóságának tisztviselője lett. Szabadkán hunyt el 1918. július 10-én.

kifejezését adva – nevét a közgyűlési jegyzőkönyvben az utókor részére megörökiteni rendeli". Dr. Havas Emil bizottsági tag indítványára a törvényhatósági bizottság határozatban fejezte ki elismerését úgy a rendőrség, mint annak vezetőjével, dr. Brestyánszky Miklóssal szemben, abból az alkalomból, hogy a június hónapban lefolyt munkássztrájk idején okos és tapintatos magatartást tanúsítottak és ezzel a sztrájk sima lefolyásának biztosításához nagyban hozzájárultak.

A további napirendi pontok során a közgyűlésnek foglalkoznia kellett ifj. Gálfy György bizottsági tag indítványával a háború és a fertőző betegségek által követelt emberáldozatok folytán szükséges intézkedések sürgős teljesítésével kapcsolatban. Határozatában a törvényhatósági bizottság elismerte, hogy a nagy vérveszteséget követelő háború a helyi egészségügyre is rombolólag hatott, ami megnyilvánult a különböző fertőző betegségekben, tuberkulózisban, nemi betegségekben szenvedők nagy számában. A bizottság véleménye szerint a városi tanács több hasznos intézkedést is tett, valamint előterjesztései alapján több egészségügyi intézmény létesítését is kezdeményezte. Komoly akadályt jelentenek az anyagiak és az egészségügyi felszerelések nagy hiánya, illetve az orvosok erősen lecsökkent létszáma. A város által az egészségügyet szolgáló és a háború alatt létesített, de még inkább majd a békeidőkben létesítendő intézményeket a közgyűlés a következőképen sorolta fel:

„1. 1915 évben létesített egy a tudomány és a kor követelményeinek szinvonalán álló 160 ággyal felszerelt járványkórházat.

2. Ugyanezen időben létesített egy teljesen önálló nagyobb szabású fertőtlenítő intézetet. ... Ezen intézmények céltudatos működésének kell betudni, hogy az 1915 évben városunk bel és külterületén eléggé elterjedt hólyagos himlő járványt aránylag rövid idő alatt sikerült teljesen megszüntetni, ...

3. A törvényhatósági közigazgatási bizottság kebelében 1917 évben megalakult socialhygéniai bizottság előterjesztést tett az anya, csecsemő és gyermekvédelem, a tuberculosis és a nemi betegségek socialhygéniai megoldására szükséges intézmények létesítése iránt. Ehhez képest f. évi május havában megalakult a "Szabadkai Stefánia szövetség" az anyák és csecsemők védelmére, amelynek feladata egyrészt egészségügyi; vagyis a születés minél tökéletesebb lebonyolitásának és az ujszülött egészséges tovább fejlődésének biztositása, másrészt socialis; vagyis közreműködni a születendő nemzedék gazdasági, erkölcsi és társadalmi létfeltételeinek megteremtésében és biztositásában. ...

A "Szabadkai Stefánia szövetség" emberbaráti munkáját egy a közeli napokban megnyitandó csecsemő és gyermekgyógyászati rendelő helyiség létesitésével /:dispensaire:/ kezdi meg, amelyben az orvosi ellátás mindenkinek dijtalanul történik és oda törekszik, hogy a gyógyszerész ellátás is lehetőleg dijtalan legyen. Ezen intézmény segitő eszközei egy létesitendő szülőintézet és egy védőnő kiképző iskola.

Ugyancsak a socialhygéniai bizottság inditotta meg a mozgalmat egy póliklinika létesitése érdekében, a melynek keretében a tüdővész elleni küzdelem céljából egy nagyobb szabású tüdőgondozó intézet, a nemi betegek részére pedig egy nyilvános rendelő helyiség létesitését hozta javaslatba. ...

Miután azonban a póliklinika azonnali létesitése a háború által megteremtett s a már emlitett okokból nem lehetséges, addig is a mig a javasolt póliklinika felállitható lesz, a már rendelkezésre álló és a "Szeretet nőegylet" által fenntartott és a város közönsége által segélyezett tüdőbeteggondozónak fokozottabb mértékben való igénybevétele és a járólagos betegeknek a városi közkórházban történő kezelése iránt intézkedett.

4. A tuberculosis elleni küzdelem eredményessége érdekében egy tüdőbeteg sanatorium létesitése hozatott javaslatba és ennek véglegezéséig ideiglenes intézkedésül erre a célra a "Mária Valéria" közkórháznak a szegényház épületével való kibővitése hozatott határozatba, amely épületnek felszerelése iránti intézkedések folyamatba vannak.

5. A legközelebbi jövő feladatát képezi a kórház sürgős fejlesztése és ezirányú munka megkezdését a háború kényszeritő körülményei késleltetik.

6. A közegészségügy körébe tartozó többi kérdések a város lakosságának bő és egészséges ivóvizzel való ellátása, a városnak csatornázása, Palics fürdő fejlesztése, a vágóhid kiépitése stb. ..."

BÁCSMEGYEI NAPLÓ
POLITIKAI NAPILAP

A Bácsmegyei Napló 1918. augusztus 7-i száma. (F.2, eln. 2151/1918.)

A továbbiakban a törvényhatósági bizottság megszavazta, hogy a m. kir. kormány által a háború költségeinek fedezésére kibocsátott VIII. hadikölcsönből a városi házipénztár javára 1,000.000 korona névértékű magyar állami járadékkötvényt jegyez, megállapította a városi alkalmazottak részére szánt ruhabeszerzési segély

összegét, valamint jóváhagyta, hogy a közélelmezési pénztár részére a város 1,000.000 korona folyószámla hitelt vegyen fel a Délvidéki Közgazdasági Banktól. Elfogadva a városi tanács javaslatát, a közgyűlés felemelte a köztisztasági üzemben alkalmazott munkások munkabérét és figyelembe véve a nyilvános illemhelyeket bérlő László Ferencz cég megkeresését, felemelte a nyilvános illemhelyek használati díját is.

A különböző segélyek és pótlékok megszavazása mellett, a közgyűlés 500 korona segélyt szavazott meg a tisztviselők közös konyhájának felszámolásánál mutatkozó hiány fedezésére, 200 korona pénzjutalomban részesítette Balázs Piri Ábel rendőrt a június 17-i munkássztrájk során az ellene támadó túlerővel szemben tanúsított bátor magaviseletéért, továbbá döntött a Stefánia Szövetség évi segélyezéséről, kimondva határozatában, hogy *„a th. bizottság az anyák és a csecsemők védelmére alakult szabadkai Stefánia Szövetség nemes célját teljesen átértve és méltányolva, azzal a czélzattal, hogy ezen szociális intézmény működésében mulhatlanul szükséges anyagi eszközök is rendelkezésre álljanak, elhatározza, hogy a szabadkai Stefánia Szövetségnek a felállítandó rendelő intézet berendezési költségeire egyszer s mindenkorra 5000 kor; az egyenlőre alkalmazandó négy védőnő fizetésére a f. é. augusztus hó 1.től fizetendő évi 7200 kor; az orvos díjazására ugyanezen időponttól fizetendő évi 2400 kor; és a szegény anyák és gyermekek segélyezésére ugyancsak f. é. augusztus hó 1.től fizetendő évi 6000 kor. segélyt megszavaz.”*

Az ülés berekesztése után az elnöklő főispán felhívta a közgyűlést, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd annak hitelesítésére néhány nappal később, július 17-én került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

BÁCSKAI HIRLAP

Hintze nyilatkozott a sajtónak

Lenin utódja

Lenin merényltje

Az orosz polgárháború

Ukrajna hetmanja Berlinben

A Bácskai Hirlap 1918. september 6-i száma. (F.47, XXIV-99/1921.)

1918. évi szeptember hó 28. napján tartott rendes közgyűlés[11]

Az év ötödik közgyűlését dr. Baloghy Ernő főispán nyitotta meg, több főtisztviselő, dr. Biró Károly udvari tanácsos, polgármester, dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester, dr. Brestyánszky Miklós tb. rendőrfőkapitány, dr. Völgyi János helyettes főjegyző, dr. Hoffmann Kálmán és dr. Vinkler Imre tanácsnokok, dr. Kiss József tisztifőügyész, dr. Barta Antal tisztifőorvos, Frankl István főmérnök, dr. Brenner József tb. főügyész, Gergely József I. oszt. aljegyző és az 1886. évi XXI. t. c. értelmében meghívott és egybegyűlt törvényhatósági bizottsági tagok jelenlétében.

Polgármesteri jelentése elején[12] dr. Biró Károly mély részvéttel tájékoztatta a törvényhatósági bizottság tagjait, hogy súlyos betegség következtében elhunyt Völgyi Péter városi számvevő, illetve katonai szolgálata alatt szerzett betegségben elhalálozott Kelemen János választott bizottsági tag. Mindkét elhunyt bizottsági tag emlékét a közgyűlés jegyzőkönyvben örökítette meg.

Mint jelentésében elmondta, a közegészségügy helyzete kedvezőnek mondható, mivel a megbetegedések száma a normális kereteken belül maradt. Rendkívüli intézkedésre csak az újabban fellépett ún. „spanyolnátha” nevű betegség miatt volt szükség. A Miasszonyunkról nevezett iskolanének internátusában előfordult nagyobb számú eset következtében el kellett rendelni a tanintézet bezárását. Mivel a betegség gyors és jóindulatú lefolyású volt, egyheti szünet után az iskolában folytatódhat az oktatás. Dr. Biró Károly arról is beszámolt a közgyűlésnek, hogy IV. Károly király által kezdeményezett gyermeknyaraltatási akció keretében Szabadkán 8 héten keresztül 189 bécsi gyermek vendégeskedett.

A közélelmezés terén jó hírei vannak, mivel az új termés betakarítása után a város közélelmezési viszonyai lényegesen javultak és bízik benne, hogy ez így is marad. A minisztériummal kötött megállapodás alapján, a lakosság ellátására szolgáló gabonamennyiség itt helyben marad, így a közélelmezési hivatalnak összesen 50 vagon árpát, illetve 950 vagon búzát és rozst kell beszolgáltatni. Továbbá a város köteles beszolgáltatni 18100 métermázsa tavaszi szalmát, 55000 métermázsa őszi szalmát és 6000 métermázsa szálastakarmányt. A szabadkai gazdák számára nagy megterhelést jelent, hogy rövid időn belül harmadik alkalommal rendeltek el 460 vágómarha átadá-

[11] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 78.

[12] A polgármester jelentése az F.2, I-153/1918. jelzetű ügyiratban található. A közgyűlési jegyzőkönyv csak a határozatot tartalmazza, hogy a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a polgármester jelentését.

Meghivó.

Szabadka sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. évi szept. hó 28-án (szombaton) d. e. 9 órakor a városi székház disztermében

rendes közgyülést

tart, melyre a t. bizottsági tag urat tisztelettel meghivom.

Tárgysorozat:

Dr. Biró Károly

polgármester

Meghívó Szabadka sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1918. szeptember 28-án tartott közgyűlésére. (F.2, eln. 2540/1918.)

sát a hadsereg szükségleteire. A rekvirálás folyamatban van és a hónap végéig be is fog fejeződni.

Súlyos gondot okoz a cipőellátás kérdése is, az országosan jelentkező nagy készlethiány miatt. Szabadkának csak a szükségletek csekély hányada lesz kiutalva és ez különösen nagy gondot jelent a közeledő télre való tekintettel.

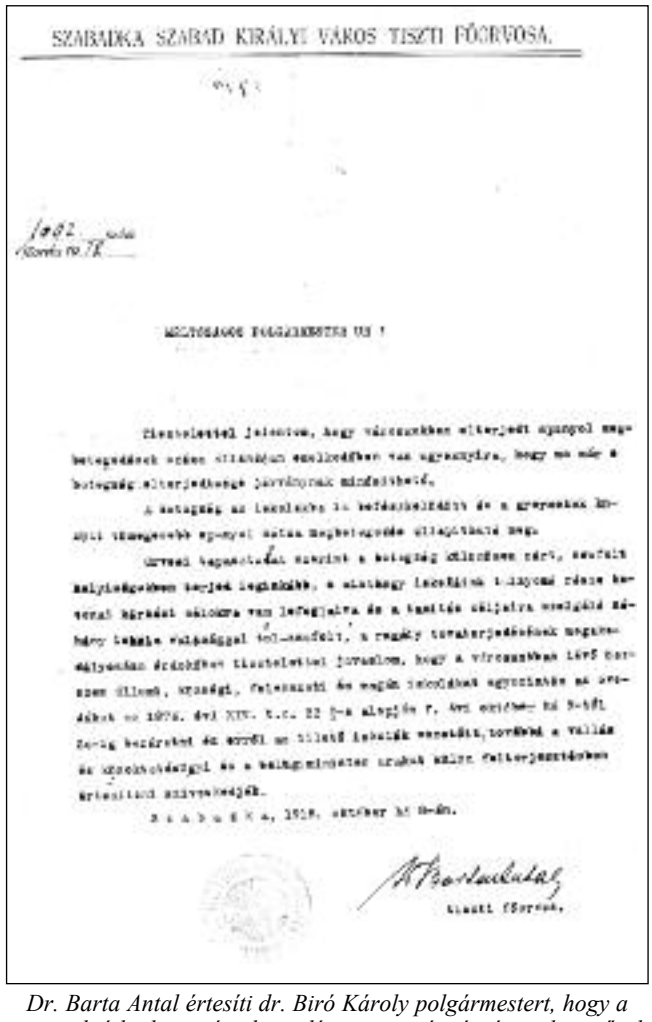

SZABADKA SZABAD KIRÁLYI VÁROS TISZTI FŐORVOSA.

Dr. Barta Antal értesíti dr. Biró Károly polgármestert, hogy a spanyolnátha betegség elterjedése miatt már járványnak minősül és javasolja az iskolák bezárását. A járvány, majd a szénhiány miatt a szabadkai tanintézetekben az év végéig szünetelt a tanítás. (F.2, eln. 2947/1918.)

A törvényhatósági bizottság a polgármester jelentését tudomásul vette, majd áttért a többi napirendi pontok tárgyalására. Kunetz Ignácz bizottsági tag indítványt nyújtott be Bács-Bodrogh vármegye tervezett kettéosztása, egy pénzügyigazgatóságnak, valamint egy kereskedelmi és iparkamarának Szabadkán való felállítása tárgyában. Ezzel kapcsolatban a törvényhatósági bizottság a következő határozatot hozta:

„A törvényhatósági bizottság annak előre bocsájtása után, hogy mindháromrendbeli indítvány megvalósítását Szabadka sz. kir. város központi fekvésére, számarányára, gazdasági helyzetére, úgy iparára és kereskedelmére való tekintettel a város előrehaladása szempontjából kivánatosnak és szükségesnek tartja, – az 1914. évi január havi közgyűlésen e tárgyban hozott határozatának megfelelően ezuttal is elhatározza, hogy:

a.) a m. kir. belügyminiszter úrhoz felterjesztést intéz, hogy a megyék tervbe vett ujabb beosztásánál Szabadka jogos igényeinek figyelembe vételével Szabadka városát mint megye központot beosztani sziveskedjék.

b.) egy pénzügyigazgatóságnak és egy ipari és kereskedelmi kamarának felállítása iránt, – a mennyiben ez irányban még tanácsi intézkedés nem történt volna – a m. kir. pénzügyi és a m. kir. kereskedelemügyi minisztériumokhoz felterjesztést intéz.”

A továbbiakban a közgyűlés megszavazott különböző háborús, valamint ruhabeszerzési segélyeket a városi alkalmazottak számára, elfogadta a városi "Mária Valéria" közkórház 1917. évi zárszámadását és a kórház 1919. évi tervezett költségvetését, eladta a "Felsőbácskai Egyesült Gőzmalmi R.T." szabadkai cégnek a zimonyi úti vámházat a telekkel együtt, majd eleget tett a Magyar Államvasútak igazgatósága kérelmének és a vasúti dolgozók részére építendő lakóházak részére kedvezményes áron engedett át telket. Ezzel kapcsolatban a törvényhatósági bizottság elfogadta dr. Fenyves Ferencz indítványát és határozatában kimondta, hogy *„felirattal fordul a kereskedelmi minisztériumhoz, kérvén, hogy az ország egyes városaiban megindított lakásépítési kormányactiót Szabadka városára is terjessze ki, kijelenti a közgyűlés készségét, hogy az ily építkezések részére kedvezményeket is hajlandó biztosítani".*

A törvényhatósági bizottság tudomásul vette a dr. Milkó Izidor könyvtárának megvételét jóváhagyó belügyminiszteri leiratot, majd határozatában kimondta, hogy *„utasítja a tanácsot, hogy a megvett könyvtárat az eladótól vegye át olykép, hogy az a könyvtár jelenlegi avagy későbbi helyiségeiben elhelyezhető nem lesz, befizetés mellett hagyja ott az eladó eddigi 2 lakszobából álló helyiségében. Minthogy pedig ezen könyvtárnak a közkönyvtárba való beillesztése és annak utána a közkönyvtárnak közhasználásába adása immár mulhatatlan közérdek, a mi azonban kellő munkaerő hiányában végbe nem vihető, ennélfogva a törvényhatósági bizottság, hogy a közkönyvtár kezelésével és az igazgatói teendő elvégzésével "városi közkönyvtár és muzeum igazgató" címmel az ezen álláshoz szükséges szakképzettséggel rendelkező Toncs Gusztáv helybeli kereskedelmi iskolai igazgató, nyug. főgym. tanárt, – a ki ezen állás elfogadására készségét kijelentette, – havi egyenlő részletekben előre fizetendő évi 6000 kor. azaz Hatezer korona tiszteletdíj mellett 1918. december hó 1.től kezdődőleg megbízza, ezen évi 6000 korona tiszteletdíját megszavazza, és ennek fedezetéül az évi költségvetést jelöli meg, utasítván a tanácsot, hogy ezen összeget a költségvetésbe illessze be."*

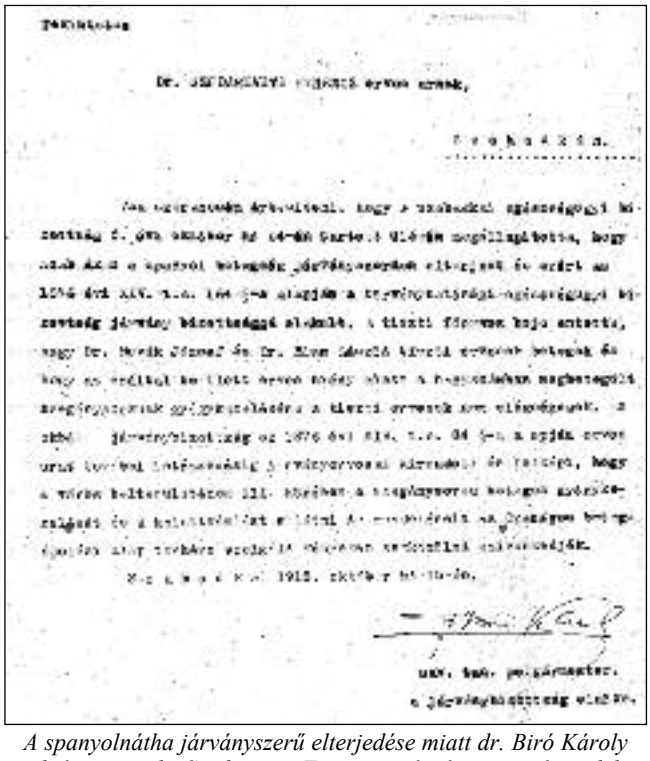

A spanyolnátha járványszerű elterjedése miatt dr. Biró Károly polgármester dr. Szudarevits Ferenczet járványorvossá rendelte ki. (F.2, eln. 2781/1918.)

Végül Komor Géza indítványára a törvényhatósági bizottság elismerését fejezte ki dr. Biró Károly polgármester iránt, azért, mert az országos hírű könyvtárat Szabadka város részére megszerezte és egyben elismerését fejezte ki dr. Milkó Izidornak is, amiért a könyvtárat a mai viszonyokhoz mérten méltányos áron bocsátotta a város rendelkezésére.

Mivel a császári és királyi tartalékkórház időközben kiköltözött a városi főgimnázium épületéből, a törvényhatósági bizottság megszavazott 105.000 koronát a helyreállítási munkálatokra, majd további 5000 koronát szavazott meg a szegény egyetemi tanulók segélyezésére az Általános Egyetemi Segítő Egyesületnek, az Egyetemi Kórház Egyletnek és a Menza Akadémiának.

Figyelembe véve Lányi Ernő városi zeneiskolai igazgató előterjesztését, a törvényhatósági bizottság Nagy János hegedű tanszakos növendék részére kiképzési segélyt szavazott meg, mivel *„Nagy János zeneiskolai növendék eddigi képességei is fényes jövőt jósolnak, másrészt pedig a gyermeknek Szabadkán való tovább képzése megfelelő tanerő hiányában lehetetlen, a további, Budapesten való zeneakadémiai kiképzés költségeire az 1918/1919 iskolai évre, tíz hónapra havielőleges részletekben fizetendő évi 4000 koronát, szóval Négyezer koronát a "Jutalmak és segélyek" számlájánál megszavaz".*

Meghallgatásra talált a Szabadkai Mezőgazdasági Munkások Termelő Szövetkezetének a kérése is és a törvényhatósági bizottság *„a munkásság megfelelő élelmezése kérdésének socialis jelentőségét felismervén",* a bajmok-kaponyai uradalmi földekből méltányos áron 14 parcellát, azaz összesen 71 holdnyi területet bocsátott a szövetkezet rendelkezésére, hogy *„annak terményeiből a munkásságot lehető olcsó áron élelmi cikkekhez jutassa".*

Az ülés berekesztése után az elnöklő főispán felhívta a közgyűlést, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd

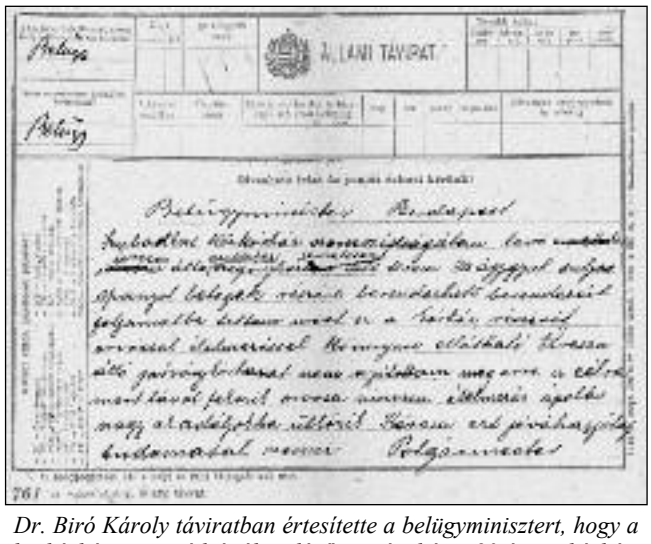

Dr. Biró Károly táviratban értesítette a belügyminisztert, hogy a közkórház szomszédságában lévő szegényházat 80 ágyas kórházzá alakította át a spanyolnáthában szenvedő betegek részére. (F.2, eln. 2847/1918.)

annak hitelesítésére néhány nappal később, október 4-én került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

1918. október 31-én Magyarországon győzött a polgári demokratikus forradalom, közismert nevén az „őszirózsás forradalom". A Magyar Nemzeti Tanács elnöke, gróf Károlyi Mihály alakított kormányt.

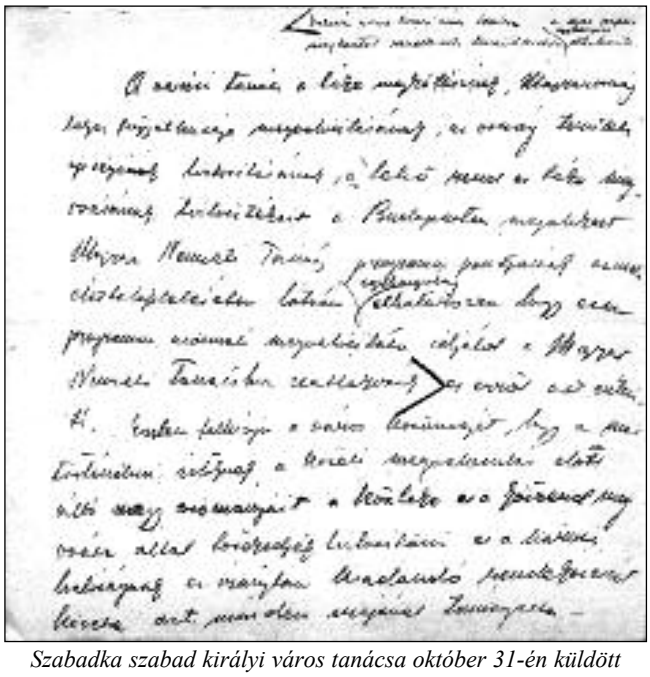

Szabadka szabad királyi város tanácsa október 31-én küldött táviratában értesíti a Magyar Nemzeti Tanácsot, hogy programját elfogadja és biztosította támogatásáról. (F.2, eln. 2948/1918.)

1918. évi november hó 2. napján tartott rendkívüli közgyűlés[13]

A rendkívüli közgyűlés dr. Biró Károly polgármester elnöklete alatt folyt le, több főtisztviselő, dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester, dr. Völgyi János helyettes főjegyző, dr. Hoffmann Kálmán és dr. Vinkler Imre tanácsnokok, dr. Kiss József tisztifőügyész, Frankl István főmérnök, dr. Brenner József tb. főügyész, Gergely József I. oszt. aljegyző, a meghívott bizottsági tagok, valamint a szabadkai Nemzeti Tanács és Katonatanács tagjainak jelenlétében.

Napirend előtt dr. Biró Károly polgármester előadta, hogy miután Szabadka szabad királyi város polgárainak vagyoni és személyi biztonságának megvédésére összehívott értekezletre a törvényhatósági bizottsági tagok is meghivattak és azon legnagyobb részben meg is jelentek, az ügy sürgősségére való tekintettel semmi akadálya sincs annak, hogy a törvényhatósági bizottság nyomban rendkívüli közgyűlést tartson.

A jelenlévők egyhangú helyeslése után dr. Mukits Simon a rendkívüli közgyűlést megnyitotta.

Ezután dr. Biró Károly polgármester tartotta meg beszédét:

„Súlyos, vészterhes időket élünk s most minden válaszfalnak le kell dőlni, mert a lét és nem lét kérdése szakadt ránk. Mindenkinek, minden magyarnak össze kell tartania, mert nem magyar az, aki széthúz. Nemzetiség és vallásklönbség nélkül össze kell fogni, megvédjük hazánkat, otthonainkat és Szabadka békéjét. Le kel törni a fékevesztett szenvedélyeket, mert nem engedhető meg, hogy feldúlják városunk rendjét, csendjét és közbiztonságát. Ezért szükséges a polgárőrség megszervezése. Ezt a munkát megkezdte a Nemzeti Tanács, amely mellé csatlakozott tegnap a Katonatanács; tegnap este a helyőrség tisztikara, ma pedig a katonaság tette le a hűségesküt a Nemzeti Tanácsra. A városi tanács szintén csatlakozott a Nemzeti Tanácshoz, s most karöltve óhajtja a polgárőrség megszervezését csinálni. A köri rendőrségek hivatalos helyiségeire decentralizálják a szervezés munkáját, s így könnyítenek a Nemzeti Tanács munkáján."

Beszéde végén még egyszer fölhívott mindenkit arra, hogy tegyen félre minden ellentétet és akkor minden veszély el fog múlni.

A polgármester után dr. Mukits Simon, a helyi Nemzeti Tanács elnöke szólalt fel:

„Ma nem kell Magyarország függetlenségéért harcolnunk, mert ma már úgyis független Magyarország. De most arra kell törekednünk, hogy az is maradjon. Ha összetartunk e súlyos pillanatokban, félretéve minden ellentétet, akkor független is marad. A Nemzeti Tanács, mint az új Magyarország helyi szerve átvette a hatalmat, de azt monopolizálni vagy megtartani nem akarja. Egyetértésben, szeretettel kell együttműködni a hatósággal és mindenkivel aki a békét akarja." A továbbiakban még elmondta, hogy a polgárőrség szervezése az első huszonnégy órában eredménnyel kecsegtet és alig győzik az igazolványokat kiállítani. De vigyázni kell arra, hogy csak megbízható emberek kapjanak fegyvert.

Ezután a jelenlévőknek dr. Ács Jenő ismertette a toborzás menetét és eredményeit. Kalmár Jenő pedig utalt arra, hogy a szervezett munkásság eddig is résztvett a polgárőrségben és Szabadka munkásságát példaképen állította a polgárság elé.

Dr. Reisner Lajos a Nemzeti Tanács proklamációját idézte, majd kitartást, nyugalmat és erőt kért a polgárságtól.

Felszólalásában dr. Havas Emil elmondta, hogy nyugtalanító és riasztó hírek keltek szárnyra és ezek ellen mindenkinek küzdenie kell. A vészhírek hatását redukálni kell, a rémhírterjesztőket pedig meg kell büntetni. Arra kért mindenkit, hogy ne terjessze, hanem állítsa meg az álhíreket. Továbbá világosítsa fel hozzátartozóit, ismerőseit, hogy most az eszmék diadaláról és nem forradalomról, a rend helyreállításáról és nem annak megbontásáról van szó.

Annak bizonyítására, hogy most nem szabad ellenségeskedésnek lenni magyar és magyar között, dr. Biró Károly a meghatottságtól könnyes szemekkel kezet nyújtott dr. Mukits Simonnak. A két régi ellenfél a közönség nagy éljenzése közt szorított kezet egymással.

A törvényhatósági bizottság egyhangú határozattal kimondta, hogy *„a mai zavaros viszonyok közepete a polgárok személy- és vagyonbiztonságát egyedül a rögtönítélő bíróság fölállítása mellett tartja megvédhetőnek. Ezért elhatározza, hogy a rögtönítélő bíróság azonnali fölállítására az igazságügyminiszter úrtól táviratilag engedélyt kér".*

[13] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 114.

A császári és királyi állomásparancsnokság értesíti Szabadka polgármesterét, hogy november 1-én megemlékezést tart a zentai úti temetőben lévő katonasíroknál. A spanyolnátha járványszerű elterjedése miatt a rendezvény elmaradt. (F.2, 2800/1918.)

A közgyűlés az ülés jegyzőkönyvét nyomban hitelesítettnek mondta ki.

1918. november 3-án az Osztrák–Magyar Monarchia Padova mellett aláírta a fegyverszüneti egyezményt, beismerve így háborús vereségét.

1918. évi november hó 8. napján tartott rendkívüli közgyűlés[14]

A rendkívüli közgyűlés dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos elnöklete alatt folyt le, több főtisztviselő, dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester, dr. Brestyánszky Miklós rendőrfőkapitány, dr. Völgyi János helyettes főjegyző, dr. Hoffmann Kálmán és dr. Vinkler Imre tanácsnokok, dr. Barta Antal tisztifőorvos, dr. Brenner József tb. főügyész, Gergely József I. aljegyző és a bizottsági tagok jelenlétében.

Dr. Dembitz Lajos helyettes polgármester indítványozta, hogy dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos urat egy 10 tagú küldöttség hívja meg a közgyűlési terembe. Ezután dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos a bizottsági tagok lelkes éljenzése közepette megjelent és az elnöki széket elfoglalta.

Az eskü mintát dr. Völgyi János főjegyző olvasta fel, majd dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos a következő szövegű esküt tette le:

„Én Dr. Pleszkovics Lukács esküszöm, hogy Magyarországhoz hű leszek, teljes függetlenségét megvédem, minden erőmmel Magyarország népének javát, szabadságát és haladását fogom szolgálni. Isten engem úgy segélyen!”

Miután letette az esküt, dr. Pleszkovics Lukács a következő székfoglaló beszédet mondta el:

„Az első magyar népkormány engem nevezett ki Szabadka város kormánybiztosává a főispáni teendők ellátására. Eléggé ismeretes az első magyar népkormány programja. Nem mutatkozott ugyan be még a parlamentben s ezért minden programpontja még nincs az ország szine előtt teljes egészében fixirozva. Én azonban ismerem a kormányprogramot teljes egészében, s itt kijelentem, hogy a most letett esküm e program hűséges betartására is vonatkozik.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

A világfelforgató rémes háborúból megszületett hazánk függetlensége, önállósága és szabadsága. A gróf Károlyi Mihály pártja: a függetlenségi és 48-as párt, amelynek mindig a legválságosabb időkben is hű tagja voltam, elérte célját: meglett hazánk függetlensége, önállósága és szabadsága, a melyért évszázadokon át annyi magyar nép vérzett, annyi magyar élet pusztult el, hogy bátran megmondhatjuk a nemzeti Himnusz szavaival: “megbünhödte már e nép a multat és a jövendőt.”

Ezt a függetlenséget most nekünk meg kell védeni minden támadással szemben. Veszély fenyegeti szép hazánkat, talán nagyobb mint volt maga a mohácsi vész. A háborút elvesztettük. Örökös felelősség nyomhatja azoknak a lelkét, akik a mai kor szellemét meg nem értették, a népjogokat letiporták, az emberi lényből közönséges vágóhidra vihető teremtményeket fabrikáltak s ekként cipelték a magyar nemzetet is minden cél nélkül ebbe a szörnyűséges háborúba, kockára téve nemzeti becsületünket is az egész világ előtt. Évszázadok óta ország világ előtt tártuk a németek által okozott vérző sebeinket. Évszázadok óta jajgattunk a német elnyomatás miatt és évszázadok óta keservesen küzdöttük szabadságharczainkat a németek, illetve az osztrák németek ellen és mikor kitört a gyászos háború, midön majdnem az egész világ összesereglett a német szellem letörésére, mi magyarok valósággal máról holnapra megváltoztunk: nemcsak nem siettünk a régi elnyomóink ellen, nemcsak kiáltottuk: éljen a háború, hanem fegyvert is ragadtunk és a magyar nemzet történelmi hősiességét az évszázados elnyomóink védelmében majdnem teljesen elpazaroltuk. Most levagyunk győzve és a győztes fél joggal kérheti számon tőlünk a nemzeti becsületet. A győztes fél szemében más a nemzeti becsület, mint amit mi produkáltunk a háborúban. – A győztes fél a nemzeti becsületet Rákóczi és Kossuth küzdelmeiben, magasztos elvei és nemes eszméi iránti hűségben keresi. Nem nézi a mi hármasszövetségünkkel szemben fennállott kötelezettségünket, nem veszi figyelembe azt a szörnyű lekötelezettségünket, ami minket a németekhez odaláncolt, hanem szemünkbe mondja, hogy hűtlenek voltunk Rákóczi és Kossuth szelleméhez s e hűtlenségünkért együtt kell lakolnunk a németekkel!

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Ismét a magyar nemzet a vesztes. Ismét mondhatjuk, hogy ártatlanul vesztes. Mivel érdemelte meg a nemzet azt a sorsot, hogy feleljen az osztrák zsarnokság védelme alatt született, megvesztegetésekkel megteremtett látszólagos

[14] SzTL, F.2. 102. Az 1918. évi közgyűlési jegyzőkönyv. Fol. 116.

többség bűneiért? Miért lakoljon most az egész nemzet a munkapárt gyászos uralmáért?

Ennek nem szabad bekövetkeznie. A magyar nemzet igazi többsége sohasem lett megkérdezve: akarja-e ezt a háborút? Nem lett megkérdezve: az elnyomói mellett akar-e vagy nem harcolni?

Forradalomnak kellett kitörni és a most lezajlott forradalomban kifejezte akaratát az igazi magyar nemzet és azonnal letette a fegyvert, a maga részéről azonnal befejezte a háborút és az azonnali békekötés iránt megtette az intézkedéseket.

Most tehát visszatérünk Rákóczy és Kossuth szellemé-hez. Ott vagyunk, ahol a győztes fél szerint is még 1867. év óta nem voltunk. Ebből pedig következik, hogy mindazok, a kik az 1867. év óta a magyar nemzet hamis irányításában részt vettek, még ha jóhiszeműen is cselekedtek, oly uton jártak, amelyre a nemzetet reávezetni soha sem szabad. Nem csak a józan ész diktálja ezt, hanem a győztes fél is szemünkbe mondotta s ép ezért én a legteljesebb hazafias érzéssel kérem e helyből is mindazokat, a kik 1867-ik év óta a magyar nemzetet elvezették Rákóczy és Kossuth szellemétől, jövőben a nemzet irányításában mint vezetők részt ne kívánjanak, hanem a vezetést engedjék át azoknak, akik Rákóczy és Kossuth szellemében küzdöttek és küzdenek a nemzet jogaiért és szabadságáért és akik a nemzeti becsületet többre becsülik a kétes értékű hármas szövetségi szerződés bilincseinél.

A nemzeti önállóság visszaállításával a forradalom visszaállította az emberi jogokat és a népjogokat is. A mi forradalmunk legszebb vivmánya az emberi jogok és a népjogok elismerése és uralomra jutása. A reakciós uralom végleg meghalt: el kell tünniök a politikai vezető szereplésből mindazoknak a reakciós érzelmű elemeknek is, akik az új élet és új világrend megteremtésének kerékkötői voltak.

Az első népkormány az emberi jogok és népjogok alapján új életet, új világrendet kíván hazánkban megteremteni.

Erre vállalkoztam én is mint a kormány képviselője itt Szabadkán, érvényesíteni minden tudásomat és tehetségemet, hogy magyar hazánk teljes függetlenségét és főleg sérthetetlenségét: területi integritását megvédhessük. Roppant nagy feladat. Teljes odaadással kell a siker érdekében munkálkodni: főleg a népjogok becsületes megvalósítása körül és a területi integritás megvédéséért. Leginkább azért vállaltam a kormány megtisztelő megbizatását, hogy e város lakosságának: a magyar, a bunyevác és a szerb népnek népjogainak becsületes, az u. n. Wilson elveknek megfelelő megvalósítását teljes örömmel diadalra vigyem. A fő alapelvem e kérdésben az, hogy ugy kell e népjogokat megvalósítani, hogy minden népnek meg legyen a maga egyenjogusága a többi néppel és hogy a jövőben még a gyanu árnyéka se támadjon, hogy a magyar nép maradjon magyarnak, a bunyevác maradjon bunyevácnak és a szerb szerbnek, az egyes népeket megillető összes jogaikkal külön-külön. A bunyevác népnek, mint a leggyengébb népnek különös oltalmazója kívánok lenni, hogy a bunyevác nép is érvenyesíthesse az ő faji sajátosságait, megőrízhesse külön önállóságát, hogy ne kelljen neki kipusztulnia akár a szerb, akár a horvát népeibeni beolvadás folytán. Lehetetlen azt a sok feladatot és teendőt itt Önöknek felsorolnom, amiket szeretnék mindnyájuk támogatásával megoldani. A jó Isten segítségében is bízva remélem, hogy a háborús sebek gyógyításában is kiveszem a részemet. A legközelebbi, talán még egy rendkívüli közgyűlésen bemutatom erre vonatkozó indítványomat. Alapelvem e részben az, hogy a háborúból visszatérő katonáinkat ne fegyverrel felfegyverkezve várjuk, hanem szivünk teljes melegével öleljük őket keblünkre, veszteségeikért minden sporolást félretéve teljes odaadással kárpótoljuk és eként lehetővé tegyük, hogy azok a háborús igazságtalanságok, amelyek abból származnak, hogy ők a háborús hasznokból részt nem vehettek, lehetőleg megszünnyenek. Jószivet és jóakaratot produkálunk, de megkívánom azt is, hogy senki e jószívvel és jóakarattal vissza ne éljen. Erőszak, lopás, csalás, rablás, gyújtogatás, gyilkosság érdemtelenné teszi és megbecsteleníti a legnagyobb hőst is, még akkor is, ha csupa érdemrendek diszítik a katonát. Ezt minden hazatérő katona jól értse meg és még segítse is a visszaéléseket megszüntetni, mert minden igazságtalanságot lehetetlen elsimítani és ezt tudva vigasztalást keressen és találjon minden hazatérő katona abban, hogy ha küzdött és szenvedett emberfeletti módon, mindenkiért s főleg saját gyermekeiért és unokáiért is tette ezt és többé éppen, mert az emberi jogok éppen a háborúból keltek ki új életre, sem ő, sem unokái vágóhidra kerülni nem fognak: meg lesz már most az általános, egyenlő, titkos választójog is, minden ember beleszól majd a népek sorsának irányításába, a népek a háborút kifogják a jövőben irtani.

Dr. Biró Károly a november 1-én küldött levelében értesítette a Magyar Nemzeti Tanácsot, hogy Szabadkán már megalakult a Nemzeti Tanács, elnöke pedig Mukits Simon. (F.2, eln. 2954/1918.)

Mindezen feladatok elvégzésére kérem az Önök támogatását. Ha teljes megértéssel végezzük dolgainkat és az ország sorsa a béketárgyalások előtt döntés tárgyává tétetik, az elveszett háború gyönyörű győzelmes békét teremthet, mert hiszem és bízom, hogy a béketárgyalások idejének elérkeztével ellenfeleink mérsékelni fogják országunk csonkitására irányuló igényeiket, híggadtabban mérlegelik az eseményeket és belátják, hogy szegény hazánk: Magyarország jobb sorsra érdemes, mint eddig volt, hogy nem is annyira a mi érdekünk, mint inkább az egész világrend és főleg az európai népek békéjének az érdeke, hogy Közép-Európában legyen egy erős ország, legyen egy erős határ az északi és déli szlávok között, legyen a keleti népekkel szemben is erős védőbástya úgy, amiként a multban volt évszázadokon át.

Isten segítségét kérve hazafias működésünkhöz, az ülést megnyitom."

A lelkes éljenzéssel és tetszésnyilvánítással fogadott székfoglaló beszéd elhangzása után, a törvényhatósági

bizottság nevébe dr. Völgyi János főjegyző a következő beszédet mondta el:

„Kormánybiztos Úr!

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

A magyar népkormány leirata, melyben Szabadka város részére külön kormánybiztost nevezett ki, megnyugvást váltott ki e város polgárai lelkében.

Megnyugvással és örömmel vette tudomásul a törvényhatósági bizottság, hogy ez oly fontos pozicióba szabadkai származású ember került, a ki alaposan ismervén szülővárosát, megfelelően is tolmácsolhatja illetékes helyen annak kívánságait.

De megnyugvással vette tudomásul ama körülményt is, hogy Szabadka város nagyságához, vagyoni helyzetéhez és lakossága számarányához mérten egy külön embert nyert ügyei intézésére, a ki teljes munkaerejével azon lesz, hogy szeretett szülővárosunkat minden bajtól megoltalmazza.

Különösen fontos ez a mai válságos helyzetben, a mikor ezrek és ezrek lelkét mardossa az aggodalom és kétség, hogy mit hoz a jövő?

A törvényhatósági bizottság is tudatában van ama súlyos feladatoknak, melyek megnyugtató megoldása kormánybiztos úr vállaira nehezedik, ezért egy emberként készséggel ajánlja fel támogatását kormánybiztos úr működéséhez, mert ezzel a haza és szülővárosa iránti kötelességét véli teljesíteni!

A midön ezen közreműködést felajánlom és kormánybiztos urat hivatala elfoglalásakor üdvözlöm, egyben Isten áldását kérem és sikert kívánok nehéz munkájára!"

A Függetlenségi Párt, illetve a szabadkai Nemzeti Tanács nevébe a kormánybiztost dr. Mukits Simon üdvözölte:

„Évek óta nem voltam ebben a teremben, a melynek levegője fülledt volt az én szabadságszerető természetemnek. A közgyűlési teremben elhangzott már egyszer, hogy ki fogják nyitni a városháza ablakait, de a gazda nem engedte kinyitni, nehogy a modern eszmék friss levegője áradjon a terembe. A forradalomnak kellett jönnie, hogy kinyiljanak az ablakok." Miután a Függetlenségi Párt nevébe üdvözölte dr. Pleszkovics Lukácsot, a Nemzeti Tanács nevébe arra kérte, hogy tegye népszerűvé a közigazgatást.

A Szabadkán megalakult Bunyevác-Szerb Nemzeti Tanács nevében dr. Stipan Matijević szólalt fel és beszédét saját anyanyelvén mondta el:

„Slavna skupština!

Jučerašnjim danom obrazovani bunjevačko-srpski narodni odbor ovlastio me da u ime njegovi pozdravim vladinog poverenika dr. Luku Plesković. Ovoj dužnosti dvostrukom radošću se odazivam, prvo zato što mi je gospodin Poverenik vlade lični prijatelj, drugo zato što u njegovoj ličnosti podpunu garanciu nalazim, da ovde u varoši i u okolini podpuni mir i red vladati i svaki gradjanin bez razlike vire i narodnosti biti obezbedjen. Ja ga zato svesrdno pozdravljam i obećajem da će mu bunjevačko-srpski narodni odbor u pogledu ove zadaće podpuno podupirati i pomagati. Ne ću da navodim ovde one patnje i jade, što je bunjevačko-srpski narod pretrpio, ne ću da otvaram rane, koje je isti narod u prošlom vremenu zadobio jer ne smatram niti ovo vreme za sposobno. Nego želim da gosp. poverenik vlade uspije, da se u današnjim teškim vremenima mir i red sačuva. Živio gosp. vladin poverenik dr. Luka Plesković!"[15]

A szabadkai Munkás Tanács nevében Kalmár Jenő üdvözölte a kormánybiztost. Mint kijelentette, a Munkás Tanács a jelen szerencsétlenségért és a jövő bajaiért a régi rendszer híveit teszi felelőssé. Új világot, szabad és dolgozó Magyarországot akar. Kihangsúlyozta, hogy rend kell, hogy építőmunka következhessen. A munkásság a rend szolgálatában állt és e nehéz napokban a munkásság biztosította a város nyugalmát. Szabadka környékén se lettek volna fosztogatások, ha a régi rend hívei nem akadályozták volna meg a környék munkásságának megszervezését. Mint elmondta, ha a kormánybiztos a társadalom minden rétegét beveszi az alkotó munkába, számíthat Szabadka öntudatos szervezett munkásságára.

A Polgári Radikális Párt nevében dr. Havas Emil szólalt fel és köszöntötte dr. Pleszkovics Lukácsot. Mint elmondta, a kormánybiztos eszméi és céljai megegyeznek a Radikális Párt eszméivel és céljaival. A mostani törvényhatósági bizottságot csak kényszerből ismeri el, mert az *„átkos régi rendszer"* maradványa. Véleménye szerint a nemzetiségi rendszert másképen kell kezelni a jövőben és ez az utolsó óra amikor még helyre lehet hozni a múlt bűneit és mulasztásait. Mint tapasztalta, sokan csodálkoztak és elképedtek azon, hogy az egyik szónok horvát nyelven szólalt fel, pedig a nemzetiségeknek törvény adta joga, hogy anyanyelvüket szabadon gyakorolják. Mint kihangsúlyozta, az új hatalomnak az egyik legfontosabb feladata a birtokreform és megemlítette, hogy *„a mikor félévvel ezelőtt itt hangoztattam ezt, akkor kinevettek és kigunyoltak, ma pedig a kórmánynak is első és legfőbb programja: adjuk vissza a földet azoknak, a kik azt megvédték, a vérükkel trágyázták és a jövőben is megművelik"*. Örül, hogy dr. Pleszkovics Lukács személyében egy demokrata érzelmű ember került Szabadka élére és arra kéri, hogy a jövőben a tehetségeknek adjon teret az érvényesüléshez a családi befolyás, a protekció és az atyafielhelyezés helyett.

Felszólalt Maurer Nándor bizottsági tag is, aki beismerte, hogy eddig a régi rendszer híve volt. Mint elmondta, a Károlyi Mihály vezette kormányban kellemesen csalódott, mert az ország abszolút függetlenségét teremtette meg. Éppen ezért minden magyar embernek támogatnia kell ezt a kormányt és azt indítványozta, hogy a törvényhatósági bizottság szavazzon bizalmat ennek a kormánynak.

A törvényhatósági bizottság egyben tudomásul vette gróf Batthyányi Tivadar belügyminiszter leiratát, melyben

[15] Tekintetes Közgyűlés! A tegnap megalakult Bunyevác-Szerb Nemzeti Tanács felhatalmazott, hogy nevébe üdvözöljem dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztost. Ennek a kötelezettségnek kétszeres örömmel teszek eleget. Először azért, mert a kormánybiztos úr személyes jóbarátom. Másrészt azért, mert személye teljes garanciát jelent, hogy itt a városban és környékén béke és rend fog uralkodni és minden polgár biztonságban érezheti magát, tekintet nélkül vallására és nemzetiségére. Éppen ezért szívélyesen üdvözlöm és igérem neki, hogy a Bunyevác-Szerb Nemzeti Tanács ebben a feladatában támogatni és segíteni fogja. Nem fogom sorolgatni azokat a szenvedéseket és sérelmeket, amelyeket a bunyevác-szerb nép átélt. Nem kívánom feltépni ezeket a sebeket, melyek a múltban érték ezt a népet, mert úgy vélem, hogy ennek most nincs itt az ideje. Azt kívánom, hogy a kormánybiztos úrnak sikerüljön a mai nehéz időkben megőrizni a békét és a rendet. Éljen dr. Pleszkovics Lukács kormánybiztos úr!

értesítette Szabadka szabad királyi várost az új magyar népkormány megalakulásáról és a következő határozatot szavazta meg:

„A törvényhatósági bizottság a lelke mélyéből eredő igaz örömmel vette tudomásul, hogy az önálló, független Magyarország vezetésére hivatott első népkormány gróf Károlyi Mihály miniszterelnök elnöklete alatt megalakult.

A törvényhatósági bizottság teljes egészében tudja és átérzi azokat a rendkívüli nagy nehézségeket, a melyek Magyarország területi sértetlenségét megóvó és biztosító béke megkötése, a békés viszonyok helyreállítása, a közélelmezés kérdésének megoldása stb. tekintetében a népkormány elé tornyosulnak, s ezért egyhangú lelkesedéssel elhatározza, hogy az ujonnan alakult magyar népkormányt üdvözli és részére autonom hatásköréből eredő legteljesebb támogatását hazafias készséggel felajánlja. Egyben kifejezést ad ama törhetetlen reményének, hogy a magyar népkormány miniszterelnökének gróf Károlyi Mihálynak sikerülni fog egy oly békét kötni, amelyben Magyarország ezeréves területe a rajta élő nemzetiségek megnyugvására sértetlenül továbbra is fentartatik.”

Az eddigi polgármester, dr. Biró Károly beadványával kapcsolatban, melyben állását a törvényhatósági bizottság rendelkezésére bocsájtotta, a közgyűlés határozatában kimondta, hogy *„a polgármester azon bejelentését, hogy az állását a törvényhatósági bizottságnak rendelkezésére bocsájtja, a mai helyzetre és viszonyokra való tekintettel, a nyugdíj igények épségben tartása mellett, tudomásul veszi és elfogadja. Egyben utasítja a városi tanácsot, hogy a polgármesteri állás betöltésére a kormánybiztos utján a szükséges intézkedéseket tegye meg. Addig is a polgármesteri teendők vitelével a polgármester helyettest egyhangulag megbizza.”*

Elfogadva a városi tanács javaslatát a nemzetőrök illetményeinek kifizetéséről, a közgyűlés a következő határozatot szavazta meg:

„A törvényhatósági bizottság átérezve a közbiztonság ügyének nagy fontosságát, felhatalmazza a város tanácsát, hogy a város házipénztárából a nemzetőrök illetményeinek fedezésére, addig amig kormányhatóság az e célra szükséges összegeket az állampénztárból ki nem utalja, 500.000 kor. azaz Ötszázezer kor. erejéig előlegeket utalhasson. Egyben azon polgárőrök napidíjaira, akik tényleg polgárőri szolgálatot teljesítettek és a nemzetőrségbe fel nem vétettek, továbbá a nemzetőröknek az államkincstárból adott napidíjainak kiegészítésére, Dr. Manojlovics János indítványára a házipénztárból 1.000.000 kor. azaz Egymillió koronát az “Előre nem láthatók” számlájánál az 1918. évi költségvetés terhére megszavazza.”

Slavno Gradonačelništvo!

Narodni Odbor

A Neven lap szerkesztősége értesítette a polgármesteri hivatalt, hogy november 17-e óta napilapként jelenik meg. (F.2, eln. 3095/1918.)

Az elnöklő kormánybiztos felkérte a törvényhatósági bizottságot, hogy szíveskedjen megválasztani a hitelesítő bizottság tagjait. A jegyzőkönyv felolvasására, majd annak hitelesítésére néhány nappal később, november 15-én került sor a hitelesítő bizottság tagjainak jelenlétében.

1918. november 13-án a szerb királyi hadsereg alakulatai bevonultak Szabadkára. Néhány nap múlva elmozdították a korábbi magyar közigazgatás vezetőit, polgármesternek pedig dr. Stipan Matijević lett kinevezve.

Felhasznált források és irodalom

Szabadkai Történelmi Levéltár, F. 2, Szabadka Szabad Királyi Város Tanácsa – Szabadka (1861–1918); 1838–1923

Szabadkai Történelmi Levéltár Könyvtára, 3623. sz. könyv, *Szabadka sz. kir. város szervezési szabályrendelete*, Szabadka 1917.

Резиме

Суботица 1918. године у светлу скупштинских записника

Последња година Првог светског рата ставила је пред велика искушења тадашњу управу града Суботице. Првенствено из извештаја градоначелника др Кароља Бироа могу се видети велике тешкоће у снабдевању становништва намирницама, што је било могуће решити само сталним смањивањем порција по глави становника. Свих година рата здравствена служба града борила се против заразних болести, а због појаве епидемије шпанске грознице 1918. године, стање се још више погоршало.

Првенствено пољопривреднике и поседнике у ванградским насељима тешко су погађале сталне заплене и одузимање производа и стоке, што је често спровођено уз употребу војне силе. Упркос овим тешкоћама, управа града и скупштина трудили су се да помогну најсиромашнијем слоју становништва.

Бројне су одлуке о додели финансијске помоћи и разних додатака. Најсиромашнијим ђацима обезбеђено је бесплатно купање на штрандовима, а најталентованијим ученицима музичке школе обезбеђена је школарина за наставак школовања на академији. Да би се помогло сиромашним породиљама, уз финансијску помоћ града основан је Савез Штефанија у Суботици, да би се омогућила бесплатна здравствена заштита мајкама и њиховим бебама.

Јесен 1918. године је период слома и распада Аустроугарске Монархије, оснивају се национална већа и избијају револуције. Обезбеђивање сигурности грађана и њихове имовине било је питање од највеће важности. Зато је и у Суботици основана национална гарда, а за становништво је представљало неку наду именовање др Луке Плесковића за владиног повереника за град Суботицу од стране нових мађарских власти.

Кључне речи: Суботица, Први светски рат, градска скупштина, велики жупан, градоначелник, владин повереник

Resume

Subotica in 1918 through the City Assembly protocols

During the last year of the World War I, the Assembly of the Free Royal Town of Subotica was in big trials. Great troubles can be identified from the report of Dr. Karol Biro, the city mayor, about the troubles of getting food supplies for the population, which could only be resolved with diminishing rations for each person.

During the entire war, the health service of the town was fighting contagious diseases. The situation only worsened with the appearance of the Spanish fever in 1918. Agricultural workers and land owners outside the city were affected the most by the constant seizure and confiscation of produce and livestock, which was often conducted with the use of military force. Despite all their predicaments the government and the Assembly of the town were doing their best to help the least fortunate groups of the population. There were many decisions on granting financial aid and other means of help. The poorest students were provided with free entrance to the swimming areas, the most talented students in the Music school were provided with scholarships to continue their education at the Academy. In order to help poor pregnant women and young mothers, *Association Stefania* was established in Subotica with the financial support from the town government, which provided free health care of the mothers and their infants.

The autumn of 1918 is the period of the fall and breakdown of the Austro-Hungarian Empire. National councils were established and revolutions were starting. Assuring security of the population and their belongings was of the utmost importance. That is why the National Guard was organized in Subotica.

The appointment of Dr. Luka Plesković as a government trustee by the new Hungarian government gave people certain hope.

Key words: Subotica, World War I, City Assembly, grand prince (veliki župan), city mayor, government trustee

Ana Štimac
Hrvatski državni arhiv

UDC 930.25:766(497.5)

Država Slovenaca, Hrvata i Srba kroz Zbirku stampata Hrvatskog državnog arhiva

Sažetak: Na primjeru Zbirke stampata Hrvatskoga državnog arhiva pokušale su se oslikati prilike uoči i neposredno po osnivanju Države Slovenaca, Hrvata i Srba i njezinog ujedinjenja s Kraljevinom Srbijom. Izabrano je komadno gradivo kojima se pokušava stabilizirati situacija i regulirati niz pitanja u novonastaloj državi. Radi se o primjerima iz serija *Uprava, Politika, Vojska, Promet i prijevoz, Novčarstvo, Gospodarstvo, Socijalni i društveni život, Kultura i umjetnost.* Dao se i kratak pregled Zbirke, njezina povijest, način prikupljanja gradiva, način na koji se gradivo Zbirke obrađuje, pohranjuje i čuva, kao i par riječi o plakatu i njegovom značaju za historiografiju općenito.

Ključne riječi: Država Slovenaca, Hrvata i Srba, Zbirka tiskovina/stampata, plakat, oglas, proglas, letak

Ukratko o zbirci

Budući su plakati jedna od vrsta arhivskoga gradiva koje se prikuplja i čuva u baštinskim ustanovama (muzejima, knjižnicama i arhivima), važan dio fundusa Hrvatskoga državnog arhiva čini i Zbirka tiskovina/stampata (HR-HDA-907.). Zbirka je nastajala u arhivu, otkupljivanjem i poklanjanjem gradiva od različitih privatnih osoba, izdvajanjem iz ostalih fondova HDA tijekom njihova sređivanja, predajom obveznih primjeraka Arhivu kao i preuzimanjem gradiva iz nekadašnjeg Arhiva Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske (IHRPH) 1964. godine. Zbirka sadrži tiskovine kojima se proglašavaju, odnosno oglašavaju razne obveze stanovništva, urbarijalne regulacije, promjene u upravljačkom aparatu, proglase o preuzimanju vlasti, pozive na mir, mobilizaciju, obavijesti o aktualnim događanjima, obilježavanju obljetnica pojedinih članova uglednih obitelji, održavanju svečanosti prilikom njihovog dolaska u posjete, najave vježbi, sletova, dobrotvornih priredbi, izbora između dva i nakon drugog svjetskog rata, obijesti o zabavama, kazališnim predstavama, novim proizvodima, održavanju Zagrebačkog zbora, zdravstvenim, sanitarnim i veterinarskim mjerama, maksimiranju cijena, rasnim mjerama, amnestiji i smrtnim presudama i sl.

Najstariji komad u Zbirci nastao je 1718., a radi se o proglasu o saniranju poštanske službe. 'Najmlađi' su oni s kraja 20. stoljeća.

Osim većih formata dio Zbirke čine i tiskovine manjeg formata, poput letaka također namijenjenih informiranju širih masa, ali ne i javnom izlaganju. Oni su se dijelili ili pak, kao što zapis grafitnom olovkom naveden kao podsjetnik na jednom od njih govori, bacali iz aviona krajem Prvog svjetskog rata. Kao plakati su prepoznati, stoga i uvršteni u Zbirku, i dijelovi oglasnih knjiga i prijepisi, oboje u strojopisu.

Plakati nisu uvijek nužno umjetnički riješeni. Štoviše, potonjih je znatno manje u Hrvatskome državnom arhivu. Za korisnike u arhivu prije svega bitna je njihova dokumentarna uloga, da daju što više informacija o vremenu u kojem su nastali, aktualnim prilikama, životu pojedinaca, razvoju tiskarstva i dr. Plakati u Zbirci uglavnom su samo tekstualni, s naglaskom na informaciji i bez ikakvog umjetničkog oblikovanja. Na nekima se kao likovni element pojavljuje tek linearno-geometrijski riješen okvir teksta ili kolorirana podloga. To nisu plakati koje privlače pažnju svojim izgledom i čija se poruka usvaja u kratkom vremenu već zahtijevaju zaustavljanje uz oglasna mjesta kako bi se informacija koju donose mogla iščitati. Njihova važnost leži u činjenici da, budući da zadiru u razne segmente ljudskog života pokušavajući tako regulirati iste, daju potpuniju sliku društvenih, političkih i ekonomskih prilika određenog razdoblja.

Jednostavnost njihove izvedbe dijelom je i u tome što je njihov životni vijek kratak. Oni najavljuju neki događaj, upozoravaju na određene promjene, i prestaju biti od značaja kada navedeni više nisu aktualni. I u navedenom slučaju, kako bi se privukla pažnja onog koji čita tekst, ali i da bi se dinamizirao izgled posve tekstualnog plakata, određeni segmenti, odnosno pojedine riječi poput naslova ili ključnih riječi u tekstu, ili pak veći dio teksta bitan za sadržaj, bivaju tiskani većim i/ili masnim slovima.

Obrada i čuvanje gradiva zbirke

Komadno gradivo Zbirke tematski je razvrstano u više serija: uprava, politika, vojska, industrija i obrtništvo, promet i prijevoz, poljoprivreda, trgovina, novčarstvo, znanost, obrazovanje, kultura i umjetnost, zdravlje, socijalni i društveni život, religija i gospodarstvo, a radi lakšeg i bržeg pronalaska pojedinih komada pri obradi svakog određene su i podteme.

Plakati se opisuju komadno u bazi. Uz staru, navodi se i nova signatura koja se dodjeljuje prema temi, odnosno sadržaju, navodi se tema i podtema, jezik i pismo, mjesna i vremenska odrednica te vrsta tiskovine.

Glavne opisne rubrike su naslov, podnaslov, podaci o odgovornosti (osoba koja stoji u potpisu), autor (ukoliko se radi o plakatu koji je umjetnički, dizajnerski riješen), mjesto izdanja, nakladnik, godina, tisak, materijalni opis gdje se upisuje npr, '1 oglas' i njegove dimenzije u centimetrima, opis/sadržaj i napomena. U potonju se upisuje broj komada, radi li se o strojopisu ili rukopisu, navode se fizička oštećenja i da li komad restauriran ili nije.

Posljednji elementi opisa su ključne riječi: pojmovne, mjesne i vremenske. Upisi su pretraživi po svim elementima opisa, od signature, bilo da se radi o staroj ili novoj, pa do ključnih riječi, te je na taj način pronalaženje određenog komada uvelike olakšano. Za pretraživanje, dok se unos u bazu ne privede kraju, korisnicima još uvijek daje na korištenje kartoteka Zbirke. Ona je podijeljena po godinama, a unutar jedne godine, po temama – financijska pitanja, sport, zabavni život, Prvi svjetski rat i sl.

Plakati se odlažu u mape velikog formata, u ormare načinjene baš za njihovo pohranjivanje. Veliki broj plakata otisnut je na papiru loše kvalitete te su oni u prilično lošem stanju, zaderanih, oderanih i izgužvanih rubova. Također, mnogi plakati preuzeti su u Arhiv presavijeni po pola ili na još manje dijelove pa su vidljivi tragovi horizontalnih, odnosno vertikalnih pregiba na kojima je nerijetko površina papira probijena.

U smislu zaštite, pri obradi u bazi, komadno se gradivo ulaže u košuljice radi dodatne zaštite i sprečavanja nastanka novih oštećenja. Isto tako, planski se svake godine restaurira određen, doduše relativno malen, broj plakata.

Ukratko o plakatu

Valja imati na umu da je plakat dugo vremena bio jedan od važnih načina informiranja, odnosno komuniciranja sa širokim masama, da je njegova bit u javnom izlaganju kada njegov sadržaj postaje dostupan prolaznicima, i da bez istog gubi svoj smisao, a da javna mjesta na kojima su se oni kontinuirano izlagali postaju mjesta okupljanja i mjesta prikupljanja raznih informacija.[1]

Plakat se mora promatrati i u kontekstu razvoja tiskarstva nekog mjesta jer predstavlja biran izvor informacija o tiskarama koje djeluju u određenom vremenu i o njihovim vlasnicima.

Također, plakati su korisnicima bitni jer zornije oslikavaju određeni događaj, odnosno slojevitije progovaraju u određenim segmentima života jednog razdoblja. Budući plakat zadire u razne segmente ljudskog života pokušavajući tako regulirati iste, on daje potpuniju sliku društvenih, političkih i ekonomskih prilika određenog razdoblja.

Kako je već spomenuto, plakati u Zbirci Hrvatskoga državnog arhiva nerijetko su vrlo jednostavni u svojoj izvedbi, bez ikakvih umjetničko-likovnih intervencija.

Plakati koji se čuvaju u Hrvatskome državnome arhivu, a to su većinom oglasi, proglasi, plakati za kazališne i kino predstave, kratkog su vijeka trajanja. Oni 'žive' dok je informacija na njima aktualna, odnosno dok ne prođe događaj koji se njima najavljuje. Postoje primjeri koji su samo 'prazan okvir', s otisnutim naslovom 'OGLAS', a ispod njega se preljepljuju obavijesti pisane strojopisom.

Kako bi se što zornije prikazala situacija i dočarala atmosfera krajem rata i neposredno po osnivanju Države Slovenaca, Hrvata i Srba odabrani komadi iz serije uprava, politika, promet i prijevoz, novčarstvo, kultura i umjetnost, socijalni i društveni život i gospodarstvo.

U ovom tekstu, ovisno da li je komad opisan u bazi ili ne, uz pojedine se komade navode nove, odnosno stare signature.

UPRAVA:

Ban Kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Proglas., 22. listopada 1918., Zagreb, HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.229.

dimenzije: 73,3x110,9 cm

Proglas kojim ban upozorava na nužnost održavanja javnog reda i mira u novonastaloj političkoj situaciji uslijed odcjepljenja od Monarhije i zaštiti pojedinca i osobne imovine.

U potpisu stoji ban Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, Antun Mihalović. Proglas je tiskan u Kraljevskoj zemaljskoj tiskari u Zagrebu.

Ban kraljevina
Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

PROGLAS.

NARODE!

BAN:
MIHALOVICH v. r.

Narode! Vojnici!, [29.] listopada 1918., Zagreb, HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.223.

dimenzije: 24x30,8 cm

Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba proglašava Državu SHS, i istovremeno poziva vojnike na povratak kućama, na obustavljanje napada na pošte, željeznice i

[1] Z. Velagić, M. Gracek, *Od plakata do plakatiranja*, u: Libellarium, 1, 2, Zadar 2009., 181–202.

drugu državnu imovinu, kao i na očuvanje javnog reda, poretka i mira.

Letak je tiskan u tiskari Carla Albrechta u Zagrebu.

Narode! Vojnici!

Hrvatski sabor proglašuje u Zagrebu slobodnu državu Slovenaca, Hrvata i Srba.

Time je skoro jaram, koji vas je sijeno od svojih kuća, da za tuđinca prolijevate svoju krv za razne trustove.

Nema više one sile, koja Vas je nagnala u zelenu goru.

Sad vas proglašujemo: **Vratite se svojim kućama,** da čuvate svoje gruda! **Nikome se ne će ništa dogoditi!** Austrijska država pokle oružje i moli mir. A mi trebamo red posvud, da uzmogneme izgraditi slobodnu našu državu. Pozivamo vas, **da se smjesta okanite svakog napadaja na šeljaznice i drugi narodni imetak!**

Skupite se i udružite se po svojim selima u **straže Narodnoga Vijeća.** Te će straže čuvati red i našu novu slobodu. Gvozdenom rukom držite disciplinu, poredak i mir, jer bi raspuštenost mogla postati grobar naše slobode!

Vojnici! Pazite: sve su oblasti, pošta, kraljevi i šeljaznice naše narodno dobro! Bez toga ne bi mogli stromašne naše kraljevo prekrasiti. Čuvajte narodno dobro!

Sve oblasti pokorile su se narodnoj volji, odsada će narod sam odlučivati o svojoj sudbini po svojim zakonima!

Živila Sloboda!

Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba.

Tisak C. Albrechta, Zagreb.

Oglas., 4. studenog 1918., Zagreb, HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.231.

dimenzije: 55,2x73,6 cm, bez oznake tiskare

Oglas kojeg, sa ciljem očuvanja javnog reda i mira, sastavlja dr. Grga Budislav Angjelinović, povjerenik Narodnog vijeća za javni red i sigurnost u Zagrebu. U oglasu se upozorava na prestanak važenja oružnih listova i poziva se na predaju oružja pod prijetnjom uhićenja i provođenja redarstvenog postupka, uz izuzetak onih koji su za isto ovlašteni po zvanju ili posjeduju posebnu dozvolu.

Poslanica Narodnog vijeća o dočeku naših i savezničkih četa., 9. studenoga 1918., Zagreb, HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.126.

dimenzije: 30x43,7 cm

Ante Pavelić stariji, Jure Turić i Svetozar Pribičević u ime Narodnog vijeća izdaju poslanicu o dočeku vojnika po proglašenju Države SHS.

Tisak Dioničke tiskare u Zagrebu.

Poslanica Narodnog vijeća SHS seljacima!, 14. studenoga 1918., Zagreb, HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.224.

dimenzije: 43,8x60 cm

Oglas u kojem se u novoj državi obećava pravednost, ravnopravnost svih vjera, skrb za invalide i udovice vojnika te se poziva na uzajamno povjerenje, mir, slogu i rad, a sve sa ciljem stvaranja stabilne i pravedne države.

U potpisu stoje potpredsjednici Narodnog vijeća,

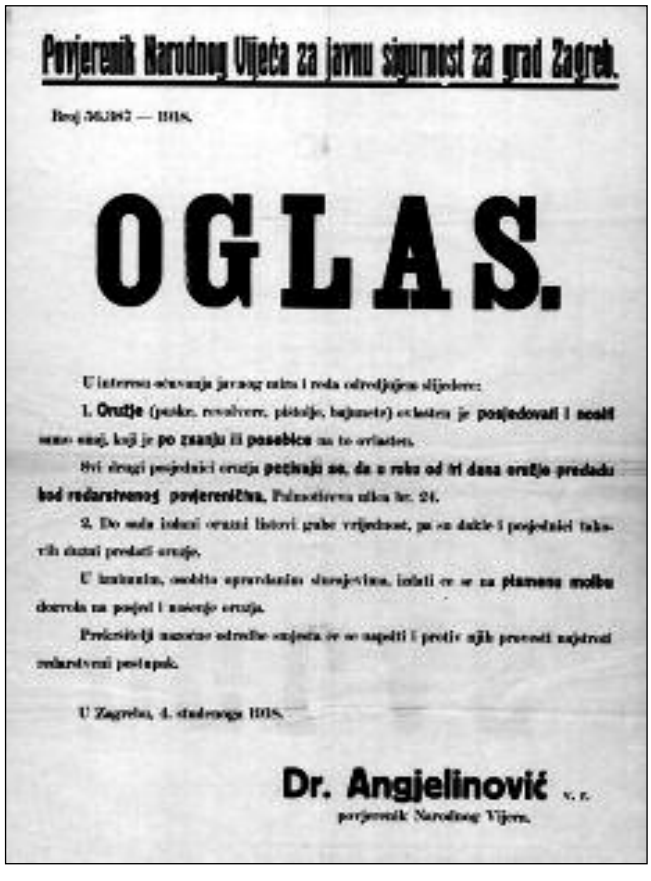

Povjerenik Narodnog Vijeća za javnu sigurnost za grad Zagreb.

Broj 56.192 — 1918.

OGLAS.

U interesu očuvanja javnog mira i reda odredjujem slijedeće:

1. **Oružje** (puške, revolveri, pištolje, bajonete) ostaten je **posjedovati i nositi** samo onaj, koji je **po zvanju ili posebice** na to ovlašten.

Svi drugi posjednici oružja **poštuju se, da u roku od tri dana oružje predadu kod redarstvenog povjerenika.** Palmotićeva ulica br. 24.

2. Do sada izdani oružni listovi gube vrijednost, pa se dalje i posjednici takovih dužni predati oružje.

U izuzetne, osobito opravdane slučajevima, izdati će se za **planesu molbu** dozvola za posjed i nošenje oružja.

Prekršitelji naprijed odredbe smjesta će se uapsiti i protiv njih provesti najstroži redarstveni postupak.

U Zagrebu, 4. studenoga 1918.

Dr. Angjelinović v. r.
povjerenik Narodnog Vijeća.

Poslanica Narodnog Vijeća o dočeku naših i savezničkih četa.

Srbijanski vojnici, koji dolazite medju nas, na ratnim ste poljanama tko pet, a tko vile godina neprestano i bez izvojeve, kao ih zarobili, izmučenih ostajcih i opljenjenih. Pa ne ostajo ni sada kod svojih od neprijatelja opustošenih i popaljenih domova, nego dolazite medju nas, da nam pomagate oslanati neprijatelja, koji s ratom lipši i hoće na povratku, da uniti i naše sela, gradove, crkvove i tvornice kao što je sve uništio i u Srbiji.

Francuski vojnici koji dolazite medju nas, jedinci su osloboditi majku i otac, čeka ih u Francuskoj bogat dom i veliki posao. I njih ima zarobiti i bez boja ostaviti, pa je i plane i kao ostale samo na jedanput. Mi ovi ne odoše kućama, nego ih eto medju nas, da nam pomagate uzdići kuće, uzaviti nevinne, postaviti uzaudjene, propjeđati mrtvaca i cvetca, i ujedinit sio narod sbo vlasti nje gove uzdiz i slobode, ako takoji brige i ako ustrih dana u života, ako nas čeka.

Englezi i Amerikanci, koji dolazite medju nas, vrste nam poruke Wilsonove, koji bi bito, da se s Madjarima i s Njemcima rastajemo a mirno i bez krvi, jer je ala i krvi već dosad i previše bilo.

Talijani, koji ostaste u naše krajeve, hoćete da vidite, jesmo li mi jaki i slobodni narod, jesmo li sposobni da budemo sami svoji gospodari, hoćemo li uzajed skoristiti se svojim morem i gradovima na moru, svojim pašnjeva i šumama, pa ako smo neslobodni, ako smo loši i svoje uništavamo, ako ne umijemo graditi nego palit i rušiti, ustrčite od Amerike, od Engleza i Francuza, da vlast nad nama dade njima. Talijanima dok ne dodjemo do pameti.

Te bi se mogło i da dogodit — jer Wilson i njeji svijet hoće mir, slobodu, pravo, red, napredak i što brže pomoć, za sve one, koji postradale u ratu. I pojavuje svega, čim je uništena i razorena. Naši neprijatelji hoće, da stvore od nas jaku državu i nadovoljan narod, jer i njim to treba, pomoć njih samih. Nit ćemo li mi da budemo jaki i nadovoljni, ali da nadi drugoga koji će to biti. A zbaše li se to, propaćemo li naša sreća i sloboda, do koje nam pomogoše tolike plemenite narodi, vadjeni mnimu slobode i prava, a za volju nade i njihove prolivene krvi, — zbaše li se tog vlas, pa nas vojske naših neprijatelja kod naše nadje nedobrine i njihovim nakanama ne pripadajuće, kao što su nas nadje na svakoj bojnoj poljani medju najvećim njihovim i svojim neprijateljima. — reče — kada da se i medju svoga pomoći naši narodi i naše braće iz Amerike, koji dolazite medju nas u jedinstvenoj bojnji! Ne da li nas prolitci onom krvi i mukama, kao na li podrijeti bonsi se za naše slobode! Da na to ne dogodi potrebito je, da dodjemo srbijanske čete i jedinstvenske bojnje kao svoje braće i sinove; Amerikanci, Englezi i Francuzi kao dobročinci, a Talijani kao što mora svoje goste da dočeka svaki narod, dostojan njihova bratstva i dostojan slobode. Tako bi bonsi sad, u najnovo doba, osloboditi se od stogodišnjeg nalega tuđinčja i neprijatelja — Njemca i Madjara — koji nas je htio samo da se mrzimo i progonimo, a da se borimo i radimo se njih.

Budimo mirni i složni, pa dokažimo svijetu, da smo prestali biti robovi, da smo postali razumni i slobode dostojni ljudi.

U Zagrebu, dne 9. studenoga 1918.

Za Narodno Vijeće S. H. S.

Svetozar Pribičević v. r. Dr. Ante Pavelić v. r.

Prof. Dr. Jure Turić v. r.
Potpredsjednik Narodnog Vijeća

Tisak Dioničke tiskare u Zagrebu

Ante Pavelić st. i Svetozar Pribičević te Jure Turić, povjerenik za pučku stranku.

Plakat je otisnut u Dioničkoj tiskari u Zagrebu.

Poslanica

NARODNOG VIJEĆA SHS

Seljacima!

Za Narodno vijeće SHS.

Dr. Ante Pavelić v. r. Dr. Jure Turić, Svetozar Pribičević v. r.

Proglas Njegovoga kraljevskoga Visočanstva regenta Aleksandra: Mome narodu: Srbima, Hrvatima i Slovencima, Zagreb, 6. siječnja 1919., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.227.

dimenzije: 58,2x90,3 cm

Proglas regenta Aleksandra I. povodom ujedinjenja Države Slovenaca, Hrvata i Srba i Kraljevine Srbije u Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca. U proglasu veliča dan ujedinjenja, odnosno stvaranja zajedničke države kojom će vladati kralj svih Srba, Hrvata i Slovenaca, njegov otac kralj Petar I., u kojem jamči potpunu jednakost svih građana Kraljevstva, ukidanje svih staleških povlastica, slobodu i ravnopravnost svih vjeroispovijesti, rješavanje agrarnog pitanja, dodjelu zemlje seljacima, navodi svoju zadaću utvrđivanja granica Kraljevstva koja se mora podudarati, kako kaže, s 'etnografskim granicama cjelokupnog našeg naroda', jamči obnovu poharane zemlje, skrb za siromašne i ratne stradalnike, uspostavu redovnog prometa i sl. Također, poziva sve građane na očuvanje mira i reda u zemlji. Naposljetku svima želi sretnu Novu 1919. godinu u koju valja stupiti s vjerom u 'zdrav, snažan i budan život kraljevstva Našeg'.

Tiskano kod Carla Albrechta u Zagreb.

Gradjani!, Zagreb, siječanj 1919., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 1.225.

dimenzije: 63,2x95,4 cm

Gradonačelnik Zagreba dr. Stjepan Srkulj poziva sve građane da doprinesu i da zajedno sa srpskim vojnicima

PROGLAS

Njegovoga kraljevskoga Visočanstva regenta Aleksandra:

MOME NARODU:

Srbima, Hrvatima i Slovencima.

Aleksandar s. r.

koji borave u Zagrebu, daleko od svojih domova, roditelja, djece, svojih ljubavi, provedu Badnjak u slavlju i veselju.

Tiskano kod Carla Albrechta u Zagreb.

GRADJANI!

Daleko od svojih domova, daleko od vjernih ljuba, daleko od starih roditelja, sitne dječice, - koju pravo ni vidjeli nijesu - daleko od svega, što im je milo i drago dočekati će Srpski junaci svoj Badnji dan u Zagrebu.

Godine i godine pustošio im je Mljetac i Mađjar zemlju, uništavao imetak, rušio kuće i palio kućišta. - Došao je čas oprete. - Pokrite bijeli orlovi od Soluna, pregazite uz pomoć lesija braće Hrvata i Slovenaca svoje din-dušmane i oslobodite rodjenu grudu.

Svrstite pesme!

Hajdi za se mirno vratiti domovima svojim, da vidaju rane, da zazre kro zvala, da opravo kuće svoje. - Ali ne! Ne zaustavite se orlovi bijeli.... Kroz sve bila u postbelji - Hrvati i Slovenci. S jedne strane Mađjar, s druge Talijan hijene da uzmiti mlada ljudoda, tetko iskupljena, teška ropstvo.

Ne ostavite orlovi bijeli!

Gradjani! Ovaj najbližnji i najvrijednijej braći treba da spremimo Badnjak, i to takav Badnjak, da nas će ni osjetiti da nisu na ognjišta svojem. Oni su u Zagrebu, ali Zagreb je njihov kao što je i Beograd naš - jedno smo, a da to uistinu jesmo, dokažimo na njihov Badnji dan.

Gradjani! Gradjanstvo grada Zagreba agostit će na Badnji dan dne 6. siječnja 1919., braću Srbe; u svima vojarnama biti će priredjeno Badnje veče, a čitavo rodoljubno gradjanstvo zagrebačko mora da to veče sprovede u slavlju i veselju s bračom svojom.

Svaka će kuća u Zagrebu u tu svrhu naša pridonijeti. Gdje i kada, biti će oglašeno u novinama, a kad budete pozvani, dajte od srca i dajte što više.

Za to Vas moli Vaš načelnik

Dr SRKULJ.

Okružnica!, Zemun, 27. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign.12/306

dimenzije: 20,5x34 cm

Okružnica kojom vladin povjerenik za grad Zemun [?] Makovec poziva oblasti, urede i javna poduzeća da prisustvuju dočeku Narodnog vijeća u Zemunu, na parobrodskom pristaništu.

Dokument je strojopisno otisnut.

POLITIKA:

Ljubi rode jezik iznad svega! Gradjani!, [Zagreb], kolovoz 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 2.47.

dimenzije: 63,1x95,2 cm

Omladina SHS upozorava na slabljenje narodne snage zbog tuđinskih utjecaja, važnost jačanja narodnih vrednota, i u tom smislu naglašava važnost i poziva građane da govore materinjim jezikom referirajući se pritom na stihove Petra Preradovića: 'Rodu o jeziku'.

LJUBI RODE JEZIK IZNAD SVEGA!

Gradjani!

Ljubi rode jezik iznad svega, u njem živi, umri za njega!

Po jeziku dok te bude, i glavom te tebe biti!

Omladina S. H. S.

Proglas., [Srijemska] Mitrovica, 6. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 2.25.

dimenzije: 63x47,7 cm

Proglas kojim mjesni odbor Narodnog vijeća iz Mitrovice obznanjuje da je Hrvatski sabor 29. listopada 1918. prekinuo sve državno-pravne veze s Austro-Ugarskom Monarhijom, da svu vlast prenosi na Narodno vijeće te da je imenovana narodna vlada čiji se članovi poimence navode- ban i povjerenici za pojedine resore. U potpisu stoji predsjednik mjesnog odbora u Mitrovici dr. Milan Kostić.

PROGLAS.

ПРОГЛАС.

Slovenci, Hrvati in Srbi!, s.l., [1918.], HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 2.74.

dimenzije: 16,3x23 cm, na slovenskom jeziku

Letak Jugoslavenskog odbora o jasno vidljivoj austrijskoj pangermanskoj politici koja se nadovezuje i ovisi o njemačkim bojnim uspjesima u Francuskoj te nastojanju smirivanja protunjemački nastrojenih južnoslavenskih naroda žrtvovanjem austrijskog ministra predsjednika Ernsta Seidlera. Također, upozorava se da bi njegova politika nastavila u istom smjeru - 'Jasno vidimo vsi sedaj, kaj nas čeka, ako zmaga Nemčija' - čime bi se nastavilo potlačivanje slavenskih naroda u Monarhiji, da saveznici ne nižu uspjehe u Francuskoj.

Jugoslavija., s.l., 28. srpnja 1918.,HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 2.77.

dimenzije: 28,3x42 cm, četverostran, na hrvatskom i slovenskom

Bilten/novine izdane na četvrtu godišnjicu objave Prvog svjetskog rata. Isti donose članke pisane na slovenskom i hrvatskom jeziku, a intonirane u skladu s položajem južno slavenskih naroda u Monarhiji i njihovim idejama i težnjama za slobodnu zemlju Srba, Hrvata i Slovenaca - od navođenja pjesme Dimitrija Demetra 'Prosto zrakom ptica leti', preko članka 'Naš narod' u kojem se ističu vrijednosti i vrline istog, članka o Jugoslavenskom odboru do obraćanja Saveznicima i izjava jugoslavenskih poslanika o samovolji i nasilju austro-ugarske vlasti.

Jugoslavia., s.l., 25. lipnja 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 2.78.

dimenzije: 28,3x42 cm, četverostran, na hrvatskom, češkom, rumunjskom i poljskom

Bilten/novine sa člancima o situaciji u Monarhiji-nemirima, strahu prema idejama o Jugoslaviji, podršci američke politike potlačenim narodima Monarhije, situaciji na europskom bojištu, te isto intoniranim člancima na češkom 'Československá samostatnost' (Češkoslovačka samostalnost), rumunjskom 'Neamul românesc' (Rumunjska nacija) i poljskom 'Polak' (Poljak) - protiv Monarhije, a za slobodne zemlje Čeha, Rumunja i Poljaka.

JUGOSLAVIJA.

28 Juli.

Comment s'opéra, L'Écroulement du Front Austro-Hongrois, Pariz, s.a., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign.126/7, na francuskom jeziku

dimeznzije: 20,4x32 cm

Letak u izdanju Jugoslavenskog odbora. Radi se o svjedočanstvu jednog očevica o slomu Austro-Ugarske Monarhije na talijanskom bojištu.

Les Juges Militaires Yugoslaves et la désorganisation du front Austro-Hongrois sur le Piave, Pariz, s.a., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign.126/8, na francuskom jeziku

dimeznzije: 20,9x26,7 cm

Letak u izdanju Jugoslavenskog odbora koji se osvrće na ulogu vojnih sudaca slavenske, srpske i hrvatske narodnosti u austro-ugarskoj vojsci u dezorganiziranju austro-ugarskog fronta na rijeci Piavi.

VOJSKA:

Gradjani!, Zagreb, 1. studenoga 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.215.

dimenzije: 42,3x56,2 cm

Gradonačelnik Zagreba dr. Stjepan Srkulj apelira na građane da daruju rublje i druge odjevne predmeta za vojnike koji se loše odjeveni vraćaju s bojišta kao posljednju žrtvu nakon teškog razdoblja, i s nadom da će se uskoro, u novoj državi, živjeti u sreći i blagostanju.

Oglas., Zemun, 21. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign.12/305

dimenzije: 20,5x34 cm, strojopis, na hrvatskom i srpskom, latinici i ćirilici

Oglas kojim se pozivaju svi pripadnici bivšeg ugarskog kraljevskog domobranstva i pučkog ustanka da se prijave radi popisa koji će se obavljati u Gradskoj vijećnici. Također, pozivaju se i oni već prijavljeni da se jave radi dopune podataka. Oglas je sastavljen od strane gradskog poglavarstva u Zemunu.

Oglas., Zemun, 7. prosinca 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign.12/300

dimenzije: 20,5x33,9 cm, strojopis, na hrvatskom i srpskom, latinici i ćirilici

Radi se o oglasu u strojopisu, kojim gradsko poglavarstvo u Zemunu oglašava da je komandant mjesta odredio da su časnici i vojnici bivše austro-ugarske vojske koji nose uniformu, dužni pozdravljati sve starješine koje imaju čin viši od njihovog, odnosno da svi vojnici, časnici i podčasnici moraju pozdravljati sebi ravne i više činove kr. srpske vojske. Svako ignoriranje ove odredbe biti će kažnjeno, uz zabranu nošenja uniforme. Oglas je sastavljen od strane gradskog poglavarstva u Zemunu.

Leci namijenjeni vojnicima austro-ugarske vojske:

Slovanšti vojini!, s.l., s.a., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.216.

dimenzije: 11,6x15,3 cm

Letak upućen slavenskim vojnicima u austro-ugarskoj vojsci koji vjeruju u ideju o samostalnosti vlastitih naroda u Monarhiji. Poziva ih se da se prisjete izjava grofa Czernina, da su češkoslovački, poljski, jugoslavenski i rumunjski narodi neprijatelji Monarhije, u trenutku kada njihovi poglavari traže da im žrtvuju život.

Oesterreichische Soldaten!, s.l., [1918.], HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.221.

dimenzije: 16,5x23,3 cm

Antiratni letak kojim se poziva vojnike na napuštanje vojske. U letku se za produžetak rata, za daljnje prisiljavanje gladnih vojnika da ratuju, kao i za gladan i izmučen narod optužuju zapovjednici austro-ugarske vojske.

Grafitnom olovkom je uz gornji rub upisano da je letak bačen kod Montella u Italiji 23.rujna 1918. godine.

Voinici austro-ugarski!, s.l., [1918.], HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.217.

dimenzije: 14x10,2 cm, na njemačkom, mađarskom, češkom i hrvatskom

Letak, namijenjen vojnicima koji se bore pod austro-ugarskom zastavom, u kojem ih se upozorava da će, uslijed gubitaka njemačke vojske, ići u Francusku i ginuti za Njemačku koja sve više slabi.

Srbi, Hrvati i Slovenci!, s.l., s.a., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.227.

dimenzije: 15,7x21,3 cm

Letak kojem se, kratkim prepričavanjem odlučnog postupanja čeških vojnika s nadređenim časnicima koji ih kažnjavaju i špijuniraju, potiče Hrvate, Srbe, Slovence i Poljake da istima pružaju otpor i na taj način osvećuju vlastiti izmučen i poubijan narod.

Iz tiska:

Bezumne optužbe Austriske o rdjavom postupanju zarobljenika, Rim, 2. srpnja 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.218.

dimenzije: 15,6x20,8 cm, na hrvatskom ,češkom, poljskom i rumunjskom

Tekst tiskan u Rimu početkom srpnja 1918. kojim se opovrgavaju lažne optužbe od strane Austro-Ugarske Monarhije da se nehumano postupa sa austro-ugarskim ratnim zarobljenicima.

Die erste Million amerikanischer Soldaten ist schon in Frankreich., Washington, srpanj 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 3.222.

dimenzije: 24x25 cm, na njemačkom i mađarskom

Tekst tiskan u srpnju 1918. u Washingtonu koji donosi prepisku između predsjednika SAD-a Thomas Woodrow Wilsona i Newton D. Bakera po iskrcavanju američkih vojnika u Francusku 1918.

PROMET I PRIJEVOZ:

Oglas., Zagreb, 4. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 5.13.

dimenzije: 54,9x73,6 cm

Oglas kojim se obznanjuje način putovanja civilnih i vojnih osoba u Državi SHS i putovanje u inozemstvo. Unutar granica Hrvatske i Slavonije potrebna se dozvola pribavlja kod Redarstvenog povjereništva u Zagrebu, kod kojeg se prijavljuju i sva putovanja izvan spomenutih granica. Za potonja potrebne su putovnice ('putnice') koje izdaje I. vojno zapovjedništvo u Zagrebu. Za putovanja u inozemstvo potrebna je molba koja se predaje kod ranije spomenutog Povjereništva.

Vojne osobe putuju uz propusnice potvrđene kod nadležnih oblasti i potvrđenih kod I. vojnog zapovjedništva u Zagrebu.

Povjerenik Narodnog Vijeća za javnu sigurnost za grad Zagreb.

Broj 56.645 1918.

OGLAS.

Putujuće općinstvo upozorava se ovime, da je **svako putovanje dozvoljeno samo uz posebnu dozvolu.**

Dozvole putovanja izdaje:

1.) Za putovanja unutar granica Hrvatske i Slavonije redarstveno povjereništvo, Gospodska ulica 5 II. kat sobe br. 66.

2.) Svako putovanje izvan granica Hrvatske i Slavonije, ali u granicama države SHS **prijavljuje se** kod redarstvenog povjereništva, Gospodska ulica 5 II. kat. sobe br. 66, a **putnice** izdaje I. vojno okružno zapovjedništvo u Zagrebu, Jezuitski trg br. 2, sobe broj 58.

3.) Molbe za putovanje u inozemstvo (izvan granica države SHS) predaju se kod redarstvenog povjereništva, Gospodska ulica 5 II. kat, sobe broj 66.

Vojničke osobe putuju uz propusnice (otvorene zapovjedi i dopunske dozvole) svojih oblasti, nakon što su ta propusnice vidimirane po propisnom uredu I. vojnog zapovjedništva u Zagrebu, Jezuitski trg br. 2.

Zagreb, 4. studenoga 1918.

Dr. Angjelinović v. r.

povjerenik Narodnog Vijeća.

U potpisu stoji dr. Grga Budislav Anđelinović, povjerenik Narodnog vijeća za javni red i sigurnost u Zagrebu.

Oglas je tiskan u Zemaljskoj tiskari u Zagrebu.

Narode!, Zagreb, 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 5.12.

dimenzije: 62,9x95 cm

Obraćanje narodu Predsjedništva Narodnog vijeća da je željeznica sada u hrvatskim rukama, da su na kolodvorima i željezničkim stanicama skinuti natpisi na mađarskom. Ističe se (tiskano većim slovima!) da sada željeznica služi prometu, prije svega dostavi hrane u siromašne krajeve. Pritom se upozorava se čuva željeznička infrastruktura, da se ne razbijaju prozori, ruše brzojavni stupovi i ne zastrašuju željeznički namještenici jer je to imovina buduće slobodne države. U istom se smislu ističe iskazivanje poslušnosti spram dobrovoljne straže Narodnog vijeća. U potpisu stoje predsjednik dr. Ante Korošec, i potpredsjednici dr. Ante Pavelić i Svetozar Pribićević.

Oglas je tiskan kod Carla Albrechta u Zagrebu.

NARODE!

Na kolodvorima, na svim željezničkim stanicama skinuti su mađarski natpisi. Svuda se viju hrvatske zastave u znak, da je nestalo mađarskog gospodstva nad našim željeznicama.

Sad imadu željeznice da služe samo prometu, da u prvom redu prenesu hranu u siromašne naše krajeve.

Zato: ne diraj nitko u željeznice! Ne razbijaj prozore, brzojave, ne zastrašuj željezničke namještenike! Ne pravi štete nikakove.

Sve je to dobro i imovina naše buduće slobodne države, pa zato čuvajmo i štedimo naše!

Slušajte svuda dobrovoljne straže Narodnoga vijeća!

Ovo preporučuje

Predsjedništvo Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba

Dr. Ante Pavelić. Dr. Ante Korošec. Svetozar Pribićević.

NOVČARSTVO:

Naredba bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 8. siječnja 1919. broj 79 Pr. u predmetu uredjenja valutarnih odnošaja u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca., Zagreb, 8. siječnja 1919., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 8.9.

dimenzije: 22,6x36,5 cm, bez oznake tiska

Naredba bana Antuna Mihalovića o popisivanju i žigosanju papirnatih novčanica izdanih od Austro-

Ugarske banke ili bugarske države, a na području Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije radi ustanovljenja njihove količine, a zbog kasnije zamjene za novu valutu. Oblasti su dužne prikupljene iskaze dostavljati nadležnom velikom županu koji sastavlja skupno izvješće i dostavlja ga banu, prvo brzojavno, a potom i u pisanom obliku.

U prilogu su i dva obrasca prema kojima se novac ima popisivati.

Naredba je objavljena u Narodnim novinama od 9. Siječnja 1919.

Oglas., Zagreb, 8. siječnja 1919., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 8.10.

dimenzije: 40,3x50 cm

Oglas o popisivanju i označavanja papirnatih novčanica izdanih od Austro-Ugarske banke ili bugarske države na području Kraljevine SHS, a u svrhu sprečavanja padanje njegove vrijednosti. Napominje se kako se novac položen u bankama, štedionicama i zadrugama ne mora podizati jer se isti smatra popisan i žigosan. Također, zabranjuje se izvoz dinarske valute, zlatnog novca i zlata, kao i uvoz kruna i leva, i to pod prijetnjom kazne. Oglas, tiskan u Zemaljskoj tiskari u Zagrebu, izdao je ban Antun Mihalović.

GOSPODARSTVO:

Narode!, Zagreb, 3. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 16.19.

dimenzije: 55,4x73,6 cm

Oglasom se širokim masama obraća Franjo Braum, povjerenik Narodnog vijeća za financijske poslove. Poziva narod da, ne shvaćajući to kao zakonsku obvezu već prije svega kao rodoljubnu zadaću, uplaćuje obvezna davanja i poreze. U objašnjenju stoji kako su financije sada, nakon godina izrabljivanja, u 'domaćim' rukama te da niti jedna država ne može funkcionirati bez novčanih

NARODE!

Braum v. r.

Predsjednik Narodnog Vijeća za financijske poslove.

sredstava, a napose ne jedna nova, mlada država kojoj su ista itekako potrebna.

SOCIJALNI I DRUŠTVENI ŽIVOT:

Gradjani!, Zagreb, 14. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 14.108.

dimenzije: 53,8x75,8 cm

Proglas izdaje zapovjednik Straže Narodnog vijeća za grad Zagreb Lav Mazzura. On poziva građane da se uključe u rad Straže koja obavlja sigurnosnu službu u gradu. Naime, zbog slanja njezinih članova u druga mjesta, gdje je situacija to zahtijevala, potrebno je da joj pristupe svi upisani članovi. Tko se pozivu ne odazove biti će iz iste isključen, a njezino će se djelovanje ograničiti samo na osiguranje javnih institucija pa će sigurnost osobne imovine i sigurnosti biti prepuštena na brigu isključivo pojedincima.

Radi se o tisku Dioničke tiskare u Zagrebu.

GRADJANI!

Od četiri hiljade pet stotina

pet stotina

Tko se ovom pozivu ogluši, biti će iz straže isključen, a njegovo isključenje javno oglašeno.

Straža narodnog vijeća za grad Zagreb.

Zapovjednik:

Dr. LAV MAZZURA

Proglas gradjanstvu., Zagreb, 31. listopada 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 14.109.

dimenzije: 56,2x83,8 cm

Proglas kojim se Odbor Narodnog vijeća za glavni grad obraća građanstvu. Zbog pljački, razbojstava, remećenja javnog reda i mira, a uslijed izmorenosti Sokolske čete koja je pohvaljena za dobro obavljenu službu, pozivaju se građani da se prijave u Narodnu stražu.

Proglas je tiskan kod Carla Albrechta u Zagrebu.

Oglas., Osijek, 11. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 12/419

dimenzije: 20,9x17,2 cm

Oglas u strojopisu kojim se stavlja stanovništvu Osijeka na znanje da je cijena karte za vožnju tramvajem povišena na 6 filira. Odluka je donesena na gradskoj skupštini, a potvrdila ju je Vlada, odnosno povjerenik za unutarnje poslove. Informacija je oglašena 11. studenog 1918., a u potpisu stoji dr. Antun Pinterović, gradski načelnik.

Oglas., Osijek, 11. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 12/420
dimenzije: 21,2x17,1 cm
Oglas u strojopisu. Izdaje ga Poglavarstvo grada u Osijeku kako bi obznanilo stanovnicima da je u ime vlade povjerenik za unutarnje poslove potvrdio odluku gradske skupštine da se cijena plina povisi na 4 filira po kubnom metru. U potpisu stoji dr. Antun Pinterović.

Cjenik tržne robe, Vinkovci, 28. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 129/52
dimenzije: 20,6x34,3 cm
Objava cjenika osnovnih živežnih namirnica uz upozorenje, tiskano ispod, da će svatko tko povisuje cijene namirnicama, makar one i ne bile navedene na danom cjeniku, biti kažnjen i sudski procesuiran. Također, napominje se da su ove cijene aktualne samo dok ih vlada Narodnog vijeća ne promijeni nekom naredbom. Oglas je izdao Mjesni odbor Narodnog vijeća u Vinkovcima, a isti je tiskan kod Antuna Rotta u Vinkovcima.

CJENIK
TRŽNE ROBE

Količina	VRST ROBE	KRUNA	FIL
1 litra	Mlijeka	1	40
1 klg.	Putra (Maslacr)	24	—
1 litra	Kajmaka	8	—
1 klg.	Sira	3	—
„	Krumpira	—	50
„	Kelja i kupusa	—	50
„	Kiselog kupusa	1	20
„	Pasulja (žuti i bijeli)	1	60
„	Luka	—	60
1	Jaje	—	50
1 klg.	Živadi, kilogram	12	—
„	Kijukane guske i patke, kilogram	20	—

Svaki prekršitelj ovog cjenika biti će oblasno kažnjen, a u koliko takav čin pada pod udar zakona o lihvi biti će sudbeno progonjen.

Precjenjivanje one robe, koja ovdje i nije izričito naznačena, biti će isto tako strogo kažnjeno.

Ove cijene prolazne su naravi i vrijede dotle, dok ih vlada Narodnog Vijeća u Zagrebu u buduće potrebnom naredbom ne promijeni.

Ovaj cjenik stupa današnjim danom na snagu.

U VINKOVCIMA, 28. studena 1918.

Mjesni odbor „Narodnog Vijeća".

Cjenik živeža i druge robe.,Vinkovci, 27. studenog 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 129/52
dimenzije: 43,9x57,9 cm
Oglas, signiran kao i prethodni, objavljen u Vinkovcima, ali datiran dan ranije. Tekst oglasa je gotovo identičan onom prethodnom, ali je istim, uz detaljnije navedene namirnice, obuhvaćena i druga roba i usluge-konfekcija, kape, šeširi, cipele, cijene željeza i drugih metala, četki i kistova, pletene robe, te postolarskih i staklarskih usluga.

REGULIRANJE RADNIČKOG PITANJA:

Radnici i radnice!, Zagreb, studeni 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 121/24
dimenzije: 20,6x34,3 cm
Letak kojim se pozivaju radnice i radnici na javnu skupštinu koja se održava 24. studenog 1918. u kinu Helios. Navodi se da će se analizirati nedavni društveno-politički događaji i, u danim okolnostima, razmatrati položaj radne klase.
Letak izdaje akcioni odbor zagrebačkog radničkog vijeća, a isti je tiskan kod Kuzme Rožmanica u Zagrebu.

Radni narode!, Zagreb, listopad 1918., HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 131/4
dimenzije: 15,3x33,7 cm
Letak kojim se pozivaju svi radnici da se okupe na Preradovićevom trgu odakle će Mesničkom ulicom poći put Markova trga, do zgrade Sabora koji održava sjednicu. Radnici se upozoravaju da trebaju podržati samostalnost i nastanak nove države, ali i da moraju ustrajati na vlastitim pravima u budućoj državi, na jednakosti i čovjeka dostojnom životu. Letak izdaje Izvršujući odbor socijalno-demokratske stranke i radničkih organizacija zagrebačkih.

KULTURA I UMJETNOST:

Ulazne cijene za izložbu slike od prof. Ivana Tišova '29. listopada 1918.', Zagreb,[1919.], HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata, sign. 130/38
dimenzije: 15,1x22,2 cm
Letak s navedenim cijenama, po datumima i prema vrsti posjetitelja. Tekst uokviren linearnom bordurom.
Radi se o izlaganju slike zasjedanja Sabora 29. listopada 1918., naručenoj za Sabornicu.
Tiskano kad Carla Albrechta u Zagrebu.

Zaključak

Plakati su sastavni dio svakodnevnog života, kako danas, pa tako i prije stotinu godina. I danas, kao i prije, plakat je komunikacijski medij, ali funkcionira i do 'publike' dolazi na drugačiji način. Danas je on uglavnom dio suvremene propagande, reklamne industrije koja na taj način oglašava, reklamira i plasira na tržište različite proizvode. Zbog brzog i dinamičnog načina života plakat je velikih dimenzija, dizajnerski riješen, uočljiv i vidljiv iz daljine. Ako je plakat uspješno realiziran, plijeni pozornost prolaznika, poruka koju donosi lako je čitlji-

130/38

ULAZNE CIJENE

za izložbu slike od prof. IVANA TIŠOVA

„29. listopada 1918."

25. X. prije podne samo za pozvanike
25. X. poslije podne . . . . . K 10·—
26. X. . . . . „ 4·—
26. X. djeci i vojnici do podoficira . . . „ 2·—
27.—28. X. . . . . „ 2·—
29. X. na dan proslave godišnjice . . . „ 4·—
30. X. do konca . . . . . „ 2·—

Skupni posjeti izim 25., 26. i 29. X.

Učenici gučkih i šegrtskih škola u pratnji učitelja plačaju po osobi . . . . K —·60
Djeci srednjih škola u pratnji profesora po osobi . . . . . „ 1·—
Vojnici do podoficira u pratnji podoficira po osobi . . . . . „ 1·—

Izložba je otvorena za posjetitelje od 8—12 i od 13—17 sati.

B. H. Z.

va i njegov se sadržaj brzo usvaja. Početkom prošlog stoljeća situacija je kudikamo drugačija. Plakat je u tom vremenskom razdoblju jednostavno riješen, uglavnom je tekstualan, realiziran bez ikakvih likovnih sredstava. Da bi se pročitao njegov sadržaj nije dovoljno samo proći već je nužno i zaustaviti pored mjesta na kojima je ustaljeno bio izvješen. Plakat je tada bio izvor informacija, važnih obavijesti o recentnim prilikama i događanjima. Životni vijek plakata tada je bio kratak – kako su informacija koju donosi, ili događaj koji najavljuje prestali biti aktualni i značajni, tako je on bio zamijenjen nekim drugim s novim informacijama namijenjenim širokim masama.

Na primjeru pojedinih primjeraka iz Zbirke plakata Hrvatskoga državnog arhiva (HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata) pokušala se slikovito dočarati situacija u vremenu raspada Austro-Ugarske Monarhije i osnivanja samostalne Države Slovenaca, Hrvata i Srba. Primjeri opisani u radu izabrani su iz serija *Uprava, Politika, Vojska, Promet i prijevoz, Novčarstvo, Gospodarstvo, Socijalni i društveni život, Kultura i umjetnost.*

Oglasima, proglasima, lecima širile su se značajne obavijesti u novonastaloj situaciji. Plakat u obliku oglasa ili proglasa, odnosno tiskovina u obliku letka bila je namijenjena širokim masama i zadirala je u različite sfere života. U tim prijelomnim trenucima kada je završavao jedan život koji je trajao stoljećima, po osnivanju i proglašenju nove države, valjalo je sanirati situaciju koja je bila kaotična i nesređena - završetak rata, povratak vojnika s bojišta, palež, pljačka, nemiri - i srediti razna pitanja koja su se nametala u mladoj državi - promet, financije, zbrinjavanje vojnika povratnika, maksimiranje cijena, plaćanje poreza i slično.

Uz svaki primjer, uz osnovne podatke – naslov, mjesto i vrijeme nastanka, signatura i kratak opis, a gdje god je to bilo moguće, odnosno otisnuto, upisivala se i tiskara kod koje se komad otisnuo. Jer, kako je u tekstu već spomenuto, plakat je vrlo bitan za detaljnije sagledavanje prilika pojedinog razdoblja, ali i za povijest i proučavanje razvoja tiskarstva određenog mjesta.

Összefoglaló

A szlovének, horváto és szerbek állama a Horvát Állami Levéltár Nyomtatvány Gyűjteményének tükrében

A plakátok, akár ma, akár száz évvel ezelőtt a mindennapok részei. Régen is most is, a plakát kommunikációs eszköz, de másként funkcionál és éri el a közönséget. Ma alapjában véve része a mai propagandának, a reklámipar termékei, amelyek így közölnek adatokat és segít piacra kerülniük a különböző termékeknek. Az élet gyors és dinamikus volta miatt, a plakát nagy, formatervezett, jól és távolról látható. Ha egy plakát sikeres, akkor magához vonzza a járókelők figyelmét. Üzenet gyorsan olvasható és átütő.

Az elmúlt évszázad elején a helyzet sokban különbözött. Ebben az időben a plakát egyszerű volt, főleg írás volt rajta, és általában képzőművészeti szempontból igénytelen volt. Tartalmát elolvasni nem lehetett úgy, hogy odavetett a járókelő egy pillantást hanem meg kellett állni azokon a helyeken, ahol voltak. A plakát akkoriban információforrás, fontos hírdetmények hordozója volt az új fejleményeknek és eseményeknek. Egy plakát akkoriban nem sokáig maradt meg, ahogy az információ amit hordoztak ill. ahogy az események amelyeket hírdettek érdektelenekké váltak. Jelentőségük csökkenése miatt új információkkal cserélték fel őket, amelyeket a nagyszámú közönségüknek szántak.

Például a Horvát Állami Levéltár Plakátgyűjteményéből (HR-HDA-907). Zbirka tiskovina/stampata) megpróbáltam élményszerűen bemutatni azt amikor az Osztrák-Magyar Monarchia szétesett, és amikor az önálló Szerb-Horvát-Szlovén királyság létrejött. Munkámban a közigazgatási (Uprava), Politika (Politika), Katonaság (Vojska), Közlekedés (Promet i prijevoz), Pénzügyek (Novčarstvo), Gazdaság (Gospodarstvo), Társadalmi élet (Socijalni i društveni život), Kultúra és művészet (Kultura i umjetnost) sorozatokból válogattam.

Hírdetményekkel, kiáltványokkal és röpcédulákkal terjesztették a fontos információkat az újonnan előálló helyzetről. A plakát hirdetmény és kiáltvány formáját is

ölthette, ugyan így a röpcédula a széles tömegek számára készültek, és az elét különböző szféráit érintették. Ezekben a sorsdöntő pillanatokban, amikor megszűnt az egyik, évszázadok óta fennálló állam, és az új állam kikáltásása történt, a megfelelő módon kellett kezelni a helyzetet, amely haotikus és rendezetlen volt. A háború véget ért, a katonák jöttek vissza a harcterekről, volt gyújtogatás, fosztogatás és utcai zavargások. Különböző kérdésekkel kellett foglalkozni amelyek az új államban jelentkeztek , közlekedés, pénzügyek, a visszatérő katonaság ellátása, az árak maximálása, adók fizetése és hasonlók.

Minden például választott plakát esetében igyekeztünk az alapadatokat megadni: cím, a keletkezési időpont és hely, jelzet, rövid leírás, ahol lehetséges volt, azaz rá volt nyomtatva, a kiadóját is megadtuk.

Hiszen a plakát, ahogy a szövegben is van, igen fontos egy-egy korszak részletes vizsgálódásához, a történelemtudomány és egy-egy hely nyomdaipari tanulmányozásához is.

Kulcsszavak: Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Nyomtatványok gyűjteménye/ egyszerű nyomtatvány, plakát, hirdetés, kiáltvány, röpcédula

Resume

The State of Slovenes, Croats and Serbs in the Stampata Collection of the Croation State Archives

Posters are an integral part of everyday life, today as well as a hundred years ago. Today as before, a poster is a communicating medium, but it also functions and reaches its 'audiences' in a different way. Today it is mostly a part of modern propaganda i.e. advertising industry that uses it to advertise, promote and place different products on the market. Due to a quick and dynamic way of life a poster is large in terms of size, designed, conspicuous and noticeable from afar. If a poster is successfully realized it enchants the passers-by, its message can be easily read and its contents swiftly acquired. At the beginning of the last century the situation was quite different.

During that period a poster's realization is simple, it usually comprises only of a text, without any artistic means. In order to read its contents it was not enough only to pass near it, but it was also necessary to stop near the place where it was usually put. At that time a poster was a source of information and important notices on recent occasions and events. The lifespan of a poster at that time was short – when the information it gave or the event it announced ceased to be current and important, it was replaced with new information aimed at the general populace.

This paper uses individual examples from the poster collection of the Croatian State Archives (reference HR-HDA-907. Stampata Collection) to evoke the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy and the foundation of the independent of State of Slovenes, Croats and Serbs. The examples described in this paper were chosen from the series *Administration, Politics, Army, Traffic and Transport, Financiering, Economy, Social Life and Culture and Arts.*

Ads, proclamations and leaflets spread important notifications in the newly-created situation. A poster in form of an ad or a proclamation i.e. printed leaflets were aimed at the general populace and it concerned different spheres of life. At that turning point, when one life that went on for centuries came to an end, after the new state was established and proclaimed, it was necessary to consolidate the chaotic and unsettled situation i.e. the end of the war, return of the soldiers from the fronts, arson, pillaging, unrest, and resolve all the issues that were imposed upon the young state – traffic, finances, providing for the returned soldiers, maximising of the prices, payment of taxes etc.

Each example, besides the basic information i.e. title, place and time of creation, reference number and brief description, also mentions a printing company where a piece was printed, if available. This is so because, as already mentioned, a poster is very important for a detailed examination of traits of a certain period, as well as for the history and studying of the development of printing in a certain place.

Keywords: State of Slovenes, Croats and Serbs, the Printing/Stampata Collection, poster, ad, proclamation, leaflet

UDC 050EX PANNONIA“2013/2017“

Дијана Бореновић
Историјски архив Суботица

Библиографија *Ex Pannonia* 17–21, 2013–2017.

Сажетак: У раду је дата библиографија последњих 5 бројева часописа *Ex Pannonia*, гласника Историјског архива Суботица, издатих од 2013. до 2017. године, са кратким освртом на архивску периодику и библиографију у Србији. Библиографија је израђена на начин прилагођен архивској периодици. Године 2012. је издата Библиографија *Ex Pannonia 1–16, 1996–2012,* која поред садржаја часописа по годинама издања и бројевима, библиографског описа приказаног по ауторима и азбучном реду, садржи и регистар имена и предметни регистар. Овај рад по библиографској грађи представља наставак те публикације.

Кључне речи: архивска периодика, библиографија, стручни часописи, издавачка делатност, *Ex Pannonia*

Увод

Заштита архивског документа[1] кроз публиковање грађе[2] и издавачка делатност једног Архива у том смислу а и шире,[3] спајају се у архивистичкој периодици.[4] Стручни и научни часописи су генерално веома значајни за сваку струку, не само због размене искустава и идеја,[5] него и због представљања активности науке и струке, колегама и широј јавности. Поред тога, оно што се у архивској струци постиже кроз часописе јесте доступност грађе, још једно начело делатности историјских архива које се остварује публиковањем грађе, где истраживачи али и шири круг корисника, могу остварити увид у одређена документа, поред употребе научно-информативних средстава о архивској грађи.[6]

---

[1] Богдан Лекић, *Архивистика, Начела – принципи архивистике*, Београд 2006, 21–23.

[2] Исто, *Публиковање архивске грађе и архивских информативних средстава (публиковање докумената)*, 221–243. Драган Теодосић, *Развој идеје објављивања архивске грађе током XX века у Југославији/Србији* у: Архив, часопис Архива Југославије, 1–2, Београд 2017, 11–19.

[3] Драган Теодосић, *Објављивање архивске грађе Архива Југославије са научног и културног аспекта у периоду 2006–2017*, Међународна архивска конференција *10. суботички архивски дан*, Суботица, 22.09.2017.

[4] Сузана Срндовић, *Пробуђени архиви Архивистички часописи у Србији*, у: Архив, часопис Архива Југославије,1/2, Београд 2007, 250–253.

У Војводини је у прошлости излазио један број архивистичких часописа (*Архивска грађа* (1953–1956) Градског државног архива у Зрењанину; *Здружени архив* (1954–1959), Здружени архив Војводине, Нови Сад; *Информатор* (1963–1995), Историјски архив у Панчеву (Историјски архив у Белој Цркви је краће време био суиздавач); *Информативни билтен Историјског архива Сенте* (1975–1977), Историјски архив Сента), што показује да архивска периодика има своју дужу прошлост. Данас имамо доста часописа у издању историјских архива у Србији. Ти часописи нису увек потпуно архивистички, садрже и историјске и историографске теме, што само доприноси њиховом квалитету. Часописи војвођанских архива су: *Ex Pannonia*, Гласник Историјског архива Суботица; *Attendite,* Гласник Историјског архива у Кикинди, и два која су на листи категорисаних домаћих научних часописа за 2017. годину а то су *Споменица Историјског архива „Срем“,* Сремска Митровица и *Годишњак* Историјског архива Града Новог Сада. Друштво архивских радника Војводине свој часопис *Архивски анали* издаје од 1992. године. Часописи осталих историјских архива у Србији који су на листи категорисаних научних часописа су *Архив*, Гласник Архива Југославије; *Баштиник*, годишњак Историјског архива у Неготину; *Гласник*, Историјски архив Ваљево; *Записи,* годишњак Историјског архива Пожаревац; *Историјска баштина*, Историјски архив Ужице; *Пешчаник*, Историјски архив града Ниша.

[5] Јован П. Поповић, *Часописи као медиј размене и унапређења стручних архивистичких знања*, у: Архив, часопис Архива Југославије,1, Београд 2000, 14–18.

[6] Више о томе види Зоран Вељановић, *Архивска периодика у Војводини и валоризација архивске грађе*, у: Зборник радова, Међународно архивистичко саветовање Архивска грађа у теорији и пракси, Тара, Србија, 13–14 октобар 2016, 147–162.

Поред тога, искуства, достигнућа, резултати и проблеми са којима се архивисти суочавају и које анализирају у својим стручним радовима, сабирају се у оваквим часописима, који их објављивањем чине доступним колегама и шире.[7] Та врста представљања струке и њених одлика је јако значајна, како за архивистику, тако и за друге науке и области.

Систематизација радова и чланака научних часописа[8] је подједнако важна, изнад свега због лакшег и ефикаснијег проналажења потребних информација као и праћења развоја струке – стога су библиографије пожељне, чак неопходне. За неке од архивистичких часописа постоје доступне библиографије, а то су Библиографија *Архивског прегледа*,[9] *Архивских анала*,[10] *Годишњака Историјског архива града Новог Сада*,[11] часописа *Attendite* Историјског архива Кикинда,[12] *Историјске баштине*, часописа Историјског архива Ужице,[13] и *Ex Pannonia*, гласника Историјског архива Суботица, која је доступна и онлајн. Још су доступне онлајн и библиграфије *Баштиника*, годишњака Историјског архива Неготин, *Историјске баштине,* часописа Историјског архива Ужице и *Гласника*, годишњака Међуопштинског историјског архива Ваљево.

Ex Pannonia – гласник Историјског архива Суботица

Први број историографско-архивистичког часописа у издању Историјског архива Суботица са називом *Ex Pannonia – гласник Историјског архива у Суботици*,[14] представљен је јавности у Градској библиотеци 13. децембра 1996. године.[15] Као узор узети су часописи са простора Југославије, односно Србије и архивских установа који су у то време излазили и имали репутацију узорних часописа (*Архивски преглед,* Архив Србије; *Гласник,* Историјски архив у Ваљеву; *Изворник,* Историјски архив у Чачку итд.). У 22 године излажења, од 1996. до 2018. године, мењало се уредништво, називи рубрика и формат свеске, али се концепт у принципу није мењао – часопис је објављивао чланке колега и аутора стручних или академских звања, са завичајним, историографским, архивистичким темама, објављивана је и грађа, аналитички и сумарни инвентари и прикази за струку релевантних публикација. Четири пута се појавио као двоброј и једном као троброј. До сада је објављено 22 броја.

Године 2013. објављена је *Библиографија Ex Pannonia 1–16, 1996–2012.* Поред предговора и уводног текста где су исписани историјат настанка часописа, ово издање садржи и поднаслове Распоред рубрика, Периодичност излажења, Нумерација, Главни и одговорни уредници, Уредништво и редакција, Рецезенти, Лектори, Преводиоци, Штампа и штампарије. Библиографска грађа распоређена је у четири це-лине: Садржај часописа по годинама издања и бројевима, Библиографски опис грађе приказан по ауторима и азбучном реду, Регистар имена и Предметни регистар.

Ex Pannonia 17–21, 2013–2017. године

Редакција часописа *Ex Pannonia* се није мењала у последњих 5 бројева (Стеван Мачковић, Золна Матијевић, Татјана Сегединчев), нити форма и концепција часописа.

Лектори за српски језик су Дијана Бореновић и у броју 20 Јелена Цветић.

Преводилац за енглески језик је Дијана (Мусин) Бореновић.

Преводиоци за мађарски језик су Золна Матијевић у броју 17 и 18, Тибор Халас у броју 19 и 20 и Золтан Месарош у броју 21.

Тираж је 500 примерака, за свих 5 бројева.

Штампу је радио *Reprint* Суботица.

Рубрике су Студије (Завичајна историја; Историја здравства; Историја спорта), Архивистика, Из архивске грађе, Из рада Архива, Прикази.

---

[7] Одређени број архивистичких часописа је доступан на интернету, што доста олакшава доступност и коришћење колегама архивистима, али и другим истраживачима. С обзиром да већина архива има свој веб сајт, публикације онлајн би требало да су уобичајена ствар… Ни једна врста публикација у архивској струци не треба да буде изостављена из интернет доступности, где таква могућност постоји, од информативних средства, часописа, каталога и других издања, до саме грађе! Историјски архив Суботица на свом сајту има много доступних публикација, информативних средстава, чак и грађе, а ту је и наша Е-архива где истраживачи могу приступити индексима црквених матичних књига из Збирке црквених матичних књига коју чува Историјски архив Суботица.

[8] Поред часописа тј. годишњака историјских архива, јако су значајни и зборници са архивистичких конференција, саветовања и сл.

[9] Слободанка Цветковић, *Библиографија Архивског прегледа 1955–1999. (2003)*, Београд 2017.

[10] Зоран Вељановић, Дијана Бореновић, *Библиографија часописа Архивски анали 1–5 (1992–2009)*, у: Архивски анали, 8, Нови Сад 2014, 145–164.

[11] Зоран Вељановић, Дијана Бореновић, *Библиографија часописа Историјског архива Града Новог Сада. Првих десет година (2004–2014)*, у: Архивски анали, 9, Нови Сад 2015, 96–122.

[12] Зоран Вељановић, Дијана Бореновић, *Библиографија часописа Attendite, гласника Историјског архива у Кикинди (2004–2014)*, у: Attendite, 11, Кикинда 2015, 189–206.

[13] Александар Савић, Драгана Родаљевић, *Историјска баштина – библиографија 1983–2011*, Ужице 2011.

[14] Зоран Вељановић, *Делатност Историјског архива Суботица у 1996. години*, у: Ex Pannonia, 2, Суботица 1997, 225–236. Назив часописа *Ex Pannonia* дао је његов покретач и први уредник Зоран Вељановић, а додатак *Гласник Историјског архива у Суботици* мр Слободан Радовановић, архивски саветник у Архиву Војводине и један од рецензената првог броја часописа.

[15] На представљању првог броја о часопису говорили су: Јудита Планкош – управница Градске библиотеке и медијатор програма; Раде Шумоња – историчар, архивиста и директор Историјског архива у Сомбору; Стеван Мачковић – архивиста; Золна Матијевић – архивиста и Зоран Вељановић – тадашњи главни и одговорни уредник часописа.

Прилози су писани на српском (ћириличним или латиничним писмом), мађарском, хрватском и српскохрватском језику.

Библиографска грађа је распоређена у две целине: Садржај часописа по бројевима и годинама издања и Садржај часописа по ауторима.

Садржај часописа по годинама издања садржи имена аутора, наслове прилога аутора и почетну страницу на којима се налазе у часопису. Наслови радова који нису изворно на српском језику, преведени су на српски али је оригинал наслова написан у загради.

Библиографски опис грађе по ауторима састављен је по азбучном реду где су имена аутора одреднице а прилози наведени по азбучном реду, под библиографским јединицама. У навођењу прилога, након азбучног принципа навођења, поштован је принцип примарног ауторства – прво су наведени прилози које је аутор писао самостално а затим коауторски прилози (поштован је редослед навођења аутора у наслову чланка, па је чланак наведен код оног аутора/одреднице који је наведен као први аутор). У опису библиографских јединица поштовано је писмо и језик чланка док је сам опис дат на ћирилици, писму саме библиографије. Превод наслова прилога који су написани на другом језику, стоји у загради на српском језику.

САДРЖАЈ ЧАСОПИСА *EX PANNONIA* ПО БРОЈЕВИМА И ГОДИНАМА 2013–2017.

Година XI, 2013.
Број 17

СТУДИЈЕ

ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА

Стеван Мачковић, *Мијо Мирковић, Суботица и Правни факултет у првим годинама његовог доласка* (5); Золтан Месарош (Mészáros Zoltán), *Средина једне бурне епохе и њени утицаји на Суботицу и околину (с посебним освртом на мађарско становништво)* (17); Тибор Халас (Halász Tibor), *Историја записана у судским процесима (A perekben írt történelem)* (31); Бранко Ћупурдија, *Оквири истраживања дрежничке културе* (42); Геза Цекуш (Czékus Géza), *Жртве епидемије куге 1738–39. (Az 1738-39-es pestisjárvány szabadkai áldozatai)* (51); Светлана Љубљанац, *Задужбина Лазара Мамужића* (58); Дијана Мусин, *Коло српских сестара у Суботици* (62); Зоран Вукелић, *Нова радна места и радно време у Скупштини општине Суботица у 1968. години* (71).

ИСТОРИЈА СПОРТА

Дејан Мркић, *Фудбалски клуб „Бачка“ у Хрватско–словеначкој лиги сезоне 1939/1940.* (74); Тихомир Костовић, *Спорт клуб „Фако“ из Суботице* (78).

ИСТОРИЈА ЗДРАВСТВА

Емил Либман, *Састанци посвећени темама из историје здравствене културе у Суботици* (81); Владимир Сакач, *Град чини људе, а људи чине град – Суботица и др Емил Либман* (86); Емил Либман, *Живот и рад др Антона Ковача – првог управника Грађанске болнице у Суботици* (90); Татјана Сегединчев, *Здравствена служба у Суботици 1944–1945. године (период Војне управе)* (96); Неда Димовски, *Средњовековне трепанације у Војводини* (109).

АРХИВИСТИКА

Зоран Вељановић, *Архиви и јавност, Прилог за теорију архивске делатност* (112).

ИЗ РАДА АРХИВА

Тамара Петковић, *Летопис Историјског архива за 2012. годину* (116).

ПРИКАЗИ

Зоран Вукелић, *Приказ књиге др Драге Његована „Прва група масовни злочина – улазак мађарске војске у Бачку и Барању 1941“* (120); Зоран Вукелић, *Приказ књиге Зорана Вељановића „Добровољачка колонија Мишићево 1918–1941“* (121); Деже Чусо (Dezső Csúszó), *Допуна за суботичке крстове (Kiegésztő a szabadkai közkeresztekhez)* (122); Дејан Мркић, *Приказ монографије „Градска кућа у Суботици 1912–2012“* (131).

Година XII, 2014.
Број 18

СТУДИЈЕ

ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА

Стеван Мачковић, *О јавним службеницима (службама) у Суботици (1918–1941)* (5); Тибор Халас, *Суботица 1914. године у светлу скупштинских записника (Szabadka 1914-ben a közgyülési jegyzökönyvek tük-*

rében) (20); Мркић Дејан, *„Мађарска зграда" (Трг Лазара Нешића 2)* (31); Жужана Кункин, *Трагом мало познатог бакрореза Београда из 1694. године* (36); Деже Чусо, *Капеле у Бајском гробљу у Суботици (A bajai úti temető kápolnái Szabadka)* (40); Татјана Сегединчев, *Мој рођендански поклон. Људи и град у времену (протеклих 50 година, 1964–2014)* (59); Карло Славић, *Подрум Јожефа Пиуковића (Piukovics József) на Келебији* (70).

ИСТОРИЈА ЗДРАВСТВА

Емил Либман, Татјана Сегединчев, *Оснивање и прве године рада медицинске школе у Суботици (1947–1954)* (74).

АРХИВИСТИКА

Дијана Бореновић, *Збирка плаката Историјског архива Суботица* (87); Зоран Вукелић, *Фонд 434, Општина Бајмок (1945–1965), 1945–1965 – један фонд* (94).

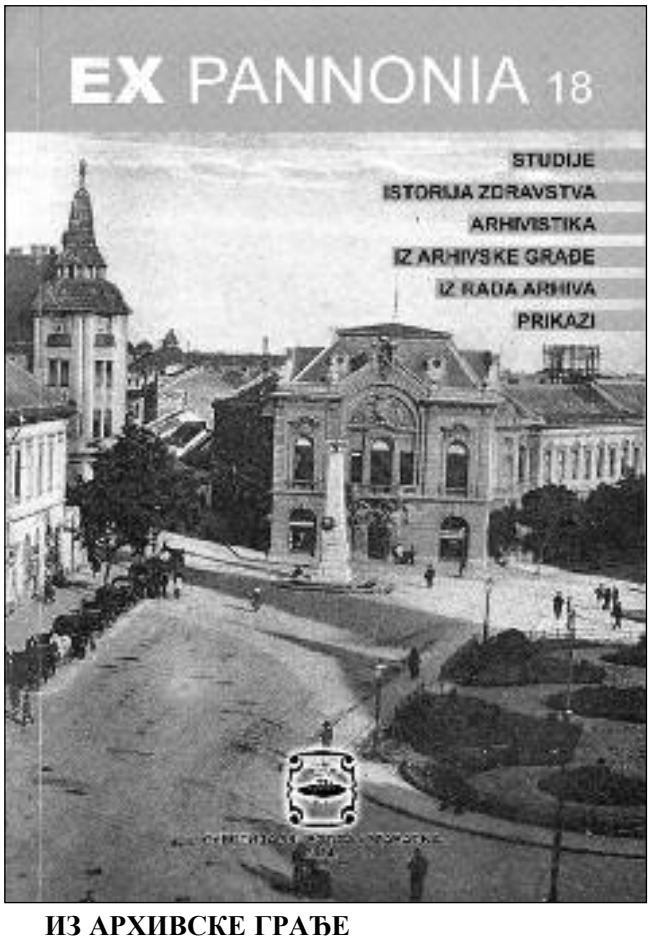

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Зоран Вељановић, *Два сведочанства о српским добровољцима Сави Растовићу и Марку Вујиновићу. Прилог за историју српских добровољаца у Првом светском рату* (97).

ИЗ РАДА АРХИВА

Тамара Петковић, *Летопис Историјског архива за 2013. годину* (103).

ПРИКАЗИ

Др Драго Његован, *Приказ „Водича кроз архивске фондове Историјског архива Суботица XVIII/1* (109); Зоран Вукелић, *Приказ Библиографије Зорана Вељановића и Дијане Мусин „Библиографија Ex Pannonia 1–16 (1996–2012)".* (111); Марија Бујић, *Приказ књиге Олге К. Нинков и Љубице Вуковић Дулић „Сецесија у суботичким јавним збиркама*" (112); Оливера Скоко, *Приказ публикације Олге К. Нинков „Лица времена – портрети из уметничке збирке Градског музеја у Суботици I"* (114); Золтан Месарош, *Приказ књиге Срђана Цветковића „У име народа, политичка репресија у Србији 1944–1953"* (116).

Година XIII, 2015.
Број 19

СТУДИЈЕ

ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА

Зоран Вељановић, *Задужбинар и добротвор Душан Радић. У сусрет 150. годишњици рођења* (5); Стеван Мачковић, *Цртице о томе како је Суботица газдовала Купалиштем Палић у међуратном периоду (1918−1941)* (11); Тибор Халас, *Суботица 1915. године у светлу скупштинских записника (Szabadka 1915-ben a közgyűleési jegyzőkönyvek tükrében)* (20); Дејан Мркић, *Атријум Градске куће – једна идеја, њено остварење и нестанак* (33); Карло Славић, *Фабрика шампањца у Краљевом Брегу* (38); *Дејан Мркић, Летња позорница на Палићу* (41).

АРХИВИСТИКА

Татјана Сегединчев, *Прилог проблематици културно-образовне делатности Архива који се односе на предавања* (45).

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Др Золтан Месарош, *Попут муње, која иза себе оставља само исконску бол – Говор о највећем Југо-*

словену (50); Зоран Вукелић, *Прва послератна година у Бајмоку* (54).

ИСТОРИЈА ЗДРАВСТВА

Емил Либман, Маја Вучковић, *Бабичка служба у Суботици током XVIII и XIX века. 150 година од смрти др Игнаца Филипа Семелвајса* (58); Деже Чусо, *Оснивање хитне помоћи у Суботици 1896. године (A szabadkai mentőszolgálat megalapítása 1896-ban)* (79).

ИЗ РАДА АРХИВА

Тамара Петковић, *Летопис Историјског архива за 2014. годину* (80).

ПРИКАЗИ

Татјана Сегединчев, У *огледалу времена – Српско грађанско друштво на размеђи векова кроз збирку др Јована Милекића (приказ изложбе)* (84); Зоран Вукелић, *Приказ књиге др Драге Његована „Депортација – VII група масовних злочина (Бачка и Барања) 1941“. Документа о злочинима окупатора и њихових помагача у Војводини 1941−1944*. (86); Дијана Бореновић, *Приказ изложбе о Спортском друштву „Спартак“ из Суботице. Поводом прославе јубилеја 70 година постојања и рада, мај 2015.* (88).

Година XIV, 2016.
Број 20

СТУДИЈЕ

ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА

Зоран Вељановић, *Заборављени суботичани чије име је (о)стало само на надгробном камену: Марија Карановић и Самко Манојловић* (5); Тибор Халас, *Суботица 1916. године у светлу скупштинских записника (Szabadka 1916-ben a közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében)* (13); Дејан Мркић, *Суботички излози током 20. века* (29); Карло Славић, *Суботички патент ливене пресе за грожђе* (34); Геза Цекуш, *Једна муслиманска сахрана у Суботици* (37).

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Золтан Месарош, *Приказ фонда Ф. 96, Општински комитет СКС – Суботица (1952–1990)* (41).

ИСТОРИЈА ЗДРАВСТВА

Емил Либман, Љиљана Човић, Маја Вучковић, *Кратке биографије управника Опште болнице у Суботици* (45); Деже Чусо, *Интеграција Суботичке хитне помоћи (прва деценија 1896–1906) (A szabadkai mentőszolgálat beilleszkedése (Az elsőévtized: 1896–1906))* (57).

ИЗ РАДА АРХИВА

Тамара Петковић, *Летопис Историјског архива за 2015. годину* (76).

ПРИКАЗИ

Зоран Вукелић, *Др Драго Његован, Армија, II група масовиних злочина (Бачка и Барања)* (80); Золтан Месарош, *Recsényi Hajnal Elvira, Истина о невиним страдалима / Ártatlanok igazsága* (82); Золтан Месарош, Élettől életig a holokauszton át / Живот Јевреја у Суботици (84); Золтан Месарош, *Halbrohr József, Élettörténetem / Мој живот* (87); Стеван Мачковић, *Изложба 115 година ФК Бачке. Поводом 115 година оснивања клуба и 90 година од изградње стадиона* (90); Золна Матијевић, *Водич кроз архивске фондове Историјског архива Суботица XVIII/1 и XVIII/2 и Водич кроз архивске фондове Историјског архива Суботица свеска И на мађарском језику – A Szabadkai Történelmi Levéltár levéltári kalauza I kötet.* (92); Тибор Халас, *Драгутин Миљковић, Бања Палић – Palics fürdő 1845–1963, Суботица/Szabadka, 2015.* (94); Жужана Мезеи (Mezei Zsuzsanna), Пут документа / A dokumentum útja. Методе и резултати истраживања времена настанка најстаријих архивских докумената у Архиву Војводине / Kutatási módszerek és eredmények a legrégebben keletkezett dokumentumok keletkezési idejéről a Vajdasági Levéltárban (96).

Година XV, 2017.
Број 21

СТУДИЈЕ

ЗАВИЧАЈНА ИСТОРИЈА

Тибор Халас, *Суботица 1917. године у светлу скупштинских записника (Szabadka 1917-ben a közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében)* (5); Дејан Мркић, *Прве суботичке фонтане* (20); Борбала Фабиан (Fábián Borbála), *Просвета ван школа у Суботици између 1941. и 1945. године – на основу списа Одбора за просвету народа ван школе (Az iskolán kívüli néptűvelés Szabadkán 1941 és 1944 között)* (24); Золна Матијевић, *Историјат адвокатске коморе у Суботици 1875–1920 (A Szabadkai Ügyvédi Kamara története 1875–1920)* (34); Татјана Сегединчев, *Један обичан дан на Палићу (историја Палића кроз документе: Палићки парк – гости Палића – Палићки кућни ред)* (40); Карло Славић, *Патенти и иновације у виноградарству и воћарству Суботичко-хоргошке пешчаре* (47).

ИЗ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Дијана Бореновић, *Оснивање и почетак рада Савеза Штефанија у Суботици – из архивске грађе ИАСу* (55).

ИСТОРИЈА ЗДРАВСТВА

Деже Чусо, *Друго десетлеће у раду спасилачке службе (1907–1918) (Második évtized a szabadkai mentőszolgánalaton. A második évtized: 1907–1918)* (60); Емил Либман, Бранка Милисављевић, Зорица Либман, *Социјално-здравствене бриге Магистрата Суботице о деци у XVIII и XIX веку* (78).

ИЗ РАДА АРХИВА

Тамара Петковић, *Летопис Архива за 2016. годину* (87); Јелена Цветић, *Библиотечки фонд Историјског архива Суботица* (91).

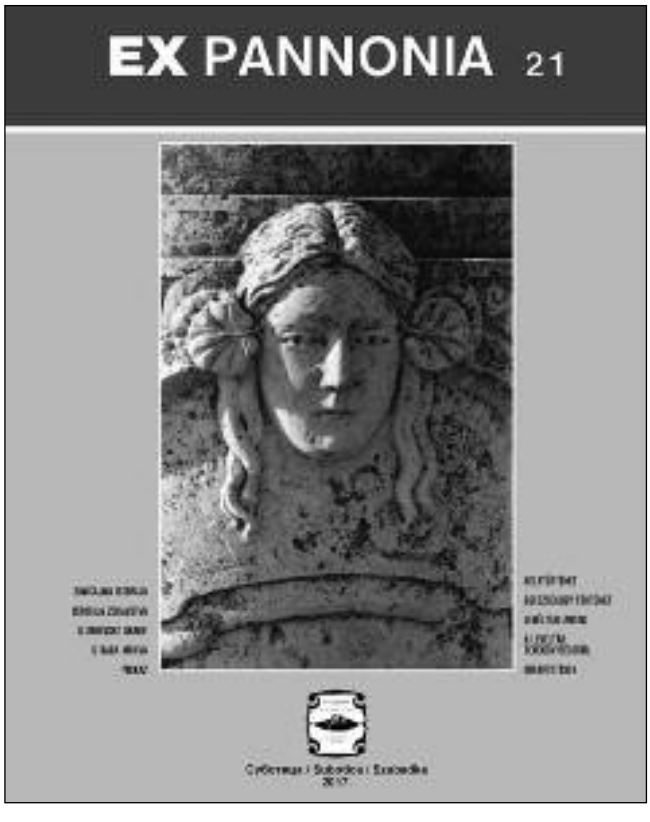

ПРИКАЗИ

Сања Бећик, *Илустрација српске штампане књиге у 18. веку* (93); Золтан Месарош, *Михаловић трептава звезда хрватске и мађарске граматике (Mihálovics a horvát és magyar nyelvtan halovány állócsillaga)* (98); Ленке Полашти (Palásthy Lenke), *Утисци са изложбе (Egy kiállítás képei)* (100); Чедомир Јаничић, *Југословенско искуство: Један људски век нечег сасвим различитог* (102).

САДРЖАЈ ЧАСОПИСА EX PANNONIA ПО АУТОРИМА ОД БРОЈА 17 ДО БРОЈА 21

Б

БЕЋИК, Сања

1. Илустрација српске штампане књиге у 18. веку. – XV, 2017, бр. 21, стр. 93–97. – Прикази

БОРЕНОВИЋ, Дијана

2. Zbirka plakata Istorijskog arhiva Subotica. – XII, 2014, бр. 18, стр. 87–93. – Архивистика.

3. Коло српских сестара у Суботици – XI, 2013, бр. 17, стр. 62–70. – Завичајна историја.

4. Osnivanje i početak rada Saveza Štefanija u Subotici – iz arhivske građe IASu (prevod građe na mađarskom jeziku: Tibor Halas). – XV, 2017, бр. 21, стр. 55–59. – Из архивске грађе.

5. Prikaz izložbe o Sportskom društvu „Spartak" iz Subotice. Povodom proslave jubileja 70 godina postojanja i rada, maj 2015. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 88–90. – Прикази.

БУЈИЋ, Марија

6. Prikaz knjige Olge K. Ninkov i Ljubice Vuković Dulić „Secesija u subotičkim javnim zbirkama". U izdanju Gradskog muzeja u Subotici, 2013. godine. – XII, 2014, бр. 18, стр. 112–113. – Прикази.

В

ВЕЉАНОВИЋ, Зоран

7. Архиви и јавност. Прилог за теорију архивске делатности. – XI, 2013, бр. 17, стр. 112–115. – Архивистика.

8. Два сведочанства о српским добровољцима Сави Растовићу и Марку Вујиновићу. Прилог за историју српских добровољаца у Првом светском рату. – XII, 2014, бр. 18, стр. 97–102. – Из архивске грађе.

9. Заборављени суботичани чије име је (о)стало само на надгробном камену: Марија Карановић и Самко Манојловић. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 5–12. – Завичајна историја.

10. Задужбинар и добротвор Душан Радић. У сусрет 150. годишњици рођења. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 5–10. – Завичајна историја.

ВУКЕЛИЋ, Зоран

11. Др Драго Његован, Армија, II група масовиних злочина (Бачка и Барања). Нови Сад: прометеј: Мало Историјско друштво, 2015. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 80–81. – Прикази.

12. Нова радна места и радно време у Скупштини општине Суботица у 1968. години. – XI, 2013, бр. 17, стр. 71–73. – Завичајна историја.

13. Прва послератна година у Бајмоку. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 54–57. – Из архивске грађе.

14. Приказ Библиографије Зорана Вељановића и Дијане Мусин „Библиографија Ex Pannonia 1–16 (1996–2012)". У издању Малог историјског друштва, Нови Сад и Градске библиотеке, Нови Сад, 2013. године. – XII, 2014, бр. 18, стр. 111. – Прикази.

15. Приказ књиге др Драге Његована „Депортација – VII група масовних злочина (Бачка и Барања) 1941". Документа о злочинима окупатора и њихових помагача у Војводини 1941−1944. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 86–87. – Прикази.

16. Приказ књиге др Драге Његована „Прва група масовни злочина – Улазак мађарске војске у Бачку и Барању 1941". Документа о злочинима окупатора и њихових помагача у Војводини. – XI, 2013, бр. 17, стр. 120. – Прикази.

17. Приказ књиге Зорана Вељановића „Добровољачка колонија Мишићево 1918–1941“. Прилози за историју добровољачких колонија у Војводини. – XI, 2013, бр. 17, стр. 121. – Прикази.
18. Фонд 434, Општина Бајмок (1945–1965), 1945–1965 – један фонд. – XII, 2014, бр. 18, стр. 94–96. – Архивистика.

ВУЧКОВИЋ, Маја
Види 25 и 27.

Д

ДИМОВСКИ, Неда
19. Средњовековне трепанације у Војводини. – XI, 2013, бр. 17, стр. 109–111. – Историја здравства.

J

JАНИЧИЋ, Чедомир
20. Jugoslovensko iskustvo: Jedan ljudski vek nečeg sasvim različitog. Izložba *Slikarstvo i vajarstvo jugoslovenskih autora iz zbirke Gradskog muzeja Subotica (1918–1940; 1945–1990)*, Gradski muzej Subotica, 2016/17. – XV, 2017, бр. 21, стр. 102–103. – Прикази.

К

КОСТОВИЋ, Тихомир
21. Спорт клуб „Фако“ из Суботице. – XI, 2013, бр. 17, стр. 78–80. – Историја спорта.

КУНКИН, Жужана
22. Tragom malo poznatog bakroreza Beograda iz 1694. godine. – XII, 2014, бр. 18, стр. 36–39. – Завичајна историја.

Л

ЛИБМАН, Емил
23. Život i rad dr Antona Kovača – prvog upravnika Građanske bolnice u Subotici. – XI, 2013, бр. 17, стр. 90–95. – Историја здравства.
24. Sastanci posvećeni temama iz istorije zdravstvene kulture u Subotici. – XI, 2013, бр. 17, стр. 81–85. – Историја здравства.
Види 64.

ЛИБМАН, Емил; ВУЧКОВИЋ, Маја
25. Babička služba u Subotici tokom XVIII i XIX veka. 150 godina od smrti dr Ignaca Filipa Semelvajsa, velikog naučnika, borca protiv babinje groznice i rukovodioca poznate Škole za babice u Budimpešti. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 58–64. – Историја здравства.

ЛИБМАН, Емил; МИЛИСАВЉЕВИЋ, Бранка, ЛИБМАН, Зорица
26. Socijalno-zdravstvene brige Magistrata Subotice o deci u XVIII i XIX veku. – XV, 2017, бр. 21, стр. 78–86. – Историја здравства.

ЛИБМАН, Емил; ЧОВИЋ, Љиљана, ВУЧКОВИЋ, Маја
27. Kratke biografije upravnika Opšte bolnice u Subotici. Sa saradnicima su tokom 175 godina razvijali bolničku službu. Vredni podaci o radu bolničke službe od 1. X 1841. do 1. X 2016. godine. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 45–56. – Историја здравства.

ЛИБМАН, Зорица
Види 26.

Љ

ЉУБЉАНАЦ, Светлана
28. Задужбина Лазара Мамужића. – XI, 2013, бр. 17, стр. 58–61.– Завичајна историја.

М

МАТИЈЕВИЋ, Золна
29. Vodič kroz arhivske fondove Istorijskog arhiva Subotica XVIII/1 i XVIII/2 i Vodič kroz arhivske fondove Istorijskog arhiva Subotica sveska I na mađarskom jeziku – A Szabadkai Történelmi Levéltár levéltári kalauza I kötet. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 92–93. – Прикази.
30. A Szabadkai Ügyvédi Kamara története 1875–1920 (Историјат адвокатске коморе у Суботици 1875–1920). – XV, 2017, бр. 21, стр. 34–39. – Завичајна историја.

МАЧКОВИЋ, Стеван
31. Izložba 115 godina FK Bačke. Povodom 115 godina osnivanja kluba i 90 godina od izgradnje stadiona. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 90–91. – Прикази.
32. Mijo Mirković, Subotica i Pravni fakultet u prvim godinama njegovog dolaska. – XI, 2013, бр. 17, стр. 5–16. – Завичајна историја.
33. O javnim službenicima (službama) u Subotici (1918–1941). – XII, 2014, бр. 18, стр. 5–19. – Завичајна историја.
34. Crtice o tome kako je Subotica gazdovala Kupalištem Palić u međuratnom periodu (1918−1941). – XIII, 2015, бр. 19, стр. 11–19. – Завичајна историја.

МЕЗЕИ, Жужана (Mezei Zsuzsanna)
35. Put dokumenta / A dokumentum útja. Metode i rezultati istraživanja vremena nastanka najstarijih arhivskih dokumenata u Arhivu Vojvodine / Kutatási módszerek és eredmények a legrégebben keletkezett dokumentumok keletkezési idejéről a Vajdasági Levéltárban. Arhiv Vojvodine, Novi Sad, 2016. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 96–98. – Прикази.

МЕСАРОШ, Золтан (Mészáros Zoltán)
36. Élettől életig a holokauszton át / Život Jevreja u Subotici. Forum könvkiadó, Újvidék, Szabadkai Zsidó Hitközség, Szabadka, 2015. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 84–86. – Прикази.
37. Mihálovics a horvát és magyar nyelvtan halovány állócsillaga (János Mihálovics: Gyakorlati ilir nyelvtan. Matica Hrvatska, ogranak Matice hrvatske u Osijeku, ožujak, 2016. c. könyv bemutatása) (Михаловић трептава звезда хрватске и мађарске граматике). – XV, 2017, бр. 21, стр. 98–99. – Прикази.
38. Poput munje, koja iza sebe ostavlja samo iskonsku bol – Govor o najvećem Jugoslovenu. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 50–53. – Из архивске грађе.
39. Prikaz knjige Srđana Cvetkovića „U ime naroda, politička represija u Srbiji 1944–1953“. U izdanju Euro-

Giunti, 2014 godine. – XII, 2014, бр. 18, стр. 116–118. – Прикази.

40. Prikaz fonda F. 96, Opštinski komitet SKS – Subotica (1952–1990) (za istraživače, gde, šta i kako tražiti). – XIV, 2016, бр. 20, стр. 41–44. – Из архивске грађе.

41. Recsényi Hajnal Elvira. Istina o nevinim stradalima / Ártatlanok igazsága. Keskenyúton Délvidéki Tragédiák 1944-45 Alapítvány, Budapest. 2014. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 82–83.

42. Sredina jedne burne epohe i njeni uticaji na Suboticu i okolinu (s posebnim osvrtom na mađarsko stanovništvo) – XI, 2013, бр. 17, стр. 17–30. – Завичајна историја.

43. Halbrohr József, Élettörténetem / Moj život. Milko, 2015. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 87–89. – Прикази.

МИЛИСАВЉЕВИЋ, Бранка

Види 26.

МРКИЋ, Дејан

44. Atrijum Gradske kuće – jedna ideja, njeno ostvarenje i nestanak. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 33–37. – Завичајна историја.

45. Letnja pozornica na Paliću. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 41–44. – Завичајна историја.

46. „Mađarska zgrada" (Trg Lazara Nešića 2). – XII, 2014, бр. 18, стр. 31–35. – Завичајна историја.

47. Prve subotičke fontane. – XV, 2017, бр. 21, стр. 20–23. – Завичајна историја.

48. Prikaz monografije „Gradska kuća u Subotici 1912–2012". – XI, 2013, бр. 17, стр. 131. – Прикази.

49. Subotički izlozi tokom 20. veka. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 29–33. – Завичајна историја.

50. Fudbalski klub „Bačka" u Hrvatsko–slovenačkoj ligi sezone 1939/1940. – XI, 2013, бр. 17, стр. 74–77. – Историја спорта.

Њ

ЊЕГОВАН, Драго

51. Приказ „Водича кроз архивске фондове Историјског архива Суботица XVIII/1". Приредили Татјана Сегединчев и Зоран Вељановић. У издању Историјског архива Суботица, 2012. године. – XII, 2014, бр. 18, стр. 109–110. – Прикази.

П

ПАЛАШТИ, Ленке (Palásthy Lenke)

52. Egy kiállítás képei (Утисци са изложбе). – XV, 2017, бр. 21, стр. 100–101. – Прикази.

ПЕТКОВИЋ, Тамара

53. Letopis Istorijskog arhiva za 2012. godinu. – XI, 2013, бр. 17, стр. 116–119. – Из рада архива.

54. Letopis Istorijskog arhiva za 2013. godinu. – XII, 2014, бр. 18, стр. 103–108. – Из рада архива.

55. Letopis Istorijskog arhiva za 2014. godinu. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 80–83. – Из рада архива.

56. Letopis Istorijskog arhiva za 2015. godinu. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 76–81. – Из рада архива.

57. Letopis Istorijskog arhiva u 2016. godini. – XV, 2017, бр. 21, стр. 87–90. – Из рада архива.

С

САКАЧ, Владимир

58. Grad čini ljude, a ljudi čine grad – Subotica i dr Emil Libman. – XI, 2013, бр. 17, стр. 86–89. Историја здравства.

СЕГЕДИНЧЕВ, Татјана

59. Zdravstvena služba u Subotici 1944–1945. godine (period Vojne uprave). – XI, 2013, бр. 17, стр. 96–108. – Историја здравства.

60. Jedan običan dan na Paliću (istorija Palića kroz dokumente: Palićki park – gosti Palića – Palićki kućni red). – XV, 2017, бр. 21, стр. 40–46. – Завичајна историја.

61. Moj rođendanski poklon. Ljudi i grad u vremenu (proteklih 50 godina, 1964–2014) – XII, 2014, бр. 18, стр. 59–69. – Завичајна историја.

62. Прилог проблематици културно-образовне делатности Архива који се односе на предавања. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 45–49. – Архивистика.

63. У огледалу времена – Српско грађанско друштво на размеђи векова кроз збирку др Јована Милекића (приказ изложбе). – XIII, 2015, бр. 19, стр. 84–85. – Прикази.

СЕГЕДИНЧЕВ, Татјана; ЛИБМАН, Емил

64. Osnivanje i prve godine rada medicinske škole u Subotici (1947–1954). – XII, 2014, бр. 18, стр. 74–86. – Историја зрдавства.

СКОКО, Оливера

65. Prikaz publikacije Olge K. Ninkov „Lica vremena – portreti iz umetničke zbirke Gradskog muzeja u Subotici I". U izdanju Gradskog muzeja u Subotici, 2013. godine. – XII, 2014, бр. 18, стр. 114–115. – Прикази.

СЛАВИЋ, Карло

66. Patenti i inovacije u vinogradarstvu i voćarstvu Subotičko-horgoške peščare. – XV, 2017, бр. 21, стр. 47–54. – Завичајна историја.

67. Podrum Jožefa Piukovića (Piukovics József) na Kelebiji. – XII, 2014, бр. 18, стр. 70–73. – Завичајна историја.

68. Subotički patent livene prese za grožđe. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 34–36. – Завичајна историја.

69. Fabrika šampanjca u Kraljevom Bregu. – XIII, 2015, бр. 19, стр. 38–40. – Завичајна историја.

Ћ

ЋУПУРДИЈА, Бранко

70. Оквири истраживања дрежничке културе. Друго измењено и допуњено издање.– XI, 2013, бр. 17, стр. 42–50. – Завичајна историја.

Ф

ФАБИАН, Борбала (Fábián Borbála)

71. Az iskolán kívüli népművelés Szabadkán 1941 és 1944 között. A szabadkai Iskolánkívüli Népművelési Bizottság iratai alapján (Просвета ван школа у

Суботици између 1941. и 1945. године – на основу списа Одбора за просвету народа ван школе). – XV, 2017, бр. 21, стр. 24–33. – Завичајна историја.

Х

ХАЛАС, Тибор (Halász Tibor)

72. Dragutin Miljković, Banja Palić – Palicsfürdő 1845–1963, Subotica/Szabadka, 2015. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 94–95. –Прикази.

73. A perekben írt történelem. Bírósági ítéletek a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség, a valótlan hír terjesztésének vétsége és kormányzósértés vétsége miatt a magyar közigazgatás idején (1941–1944) (Историја записана у судским процесима) – XI, 2013, бр. 17, стр. 31–41. – Завичајна историја.

74. Szabadka 1914-ben a közgyülési jegyzökönyvek tükrében (Суботица 1914. године у светлу скупштинских записника). – XII, 2014, бр. 18, стр. 20–30. – Завичајна историја.

75. Szabadka 1915-ben a közgyűleési jegyzőkönyvek tükrében (Суботица 1915. године у светлу скупштинских записника). – XIII, 2015, бр. 19, стр. 20–32. – Завичајна историја.

76. Szabadka 1916-ben a közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében (Суботица 1916. године у светлу скупштинских записника). – XIV, 2016, бр. 20, стр. 13–28. – Завичајна историја.

77. Szabadka 1917-ben a közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében (Суботица 1917. године у светлу скупштинских записника). – XV, 2017, бр. 21, стр. 5–19. – Завичајна историја.

Ц

ЦВЕТИЋ, Јелена

78. Библиотечки фонд Историјског архива Суботица. – XV, 2017, бр. 21, стр. 91–92. – Из рада архива.

ЦЕКУШ, Геза (Czékus Géza)

79. Az 1738-39-es pestisjárvány szabadkai áldozatai (Жртве епидемије куге 1738–39). – XI, 2013, бр. 17, стр. 51–57. – Завичајна историја.

80. Jedna muslimanska sahrana u Subotici. – XIV, 2016, бр. 20, стр. 37–40. – Завичајна историја.

Ч

ЧОВИЋ, Љиљана

Види 27.

ЧУСО, Деже (Csúszó Dezső)

81. A bajai úti temető kápolnái Szabadka (Капеле у Бајском гробљу у Суботици). – XII, 2014, бр. 18, стр. 40–58. – Завичајна историја.

82. Kiegészítő a szabadkai közkeresztekhez (Допуна за суботичке крстове). – XI, 2013, бр. 17, стр. 122–130. – Прикази.

83. Második évtized a szabadkai mentőszolgánalaton (A második évtized: 1907–1918) (Друго десетлеће у раду спасилачке службе 1907–1918). – XV, 2017, бр. 21, стр. 60–77. – Историја здравства.

84. A szabadkai mentőszolgálat beilleszkedése (Az elsőévtized: 1896-1906) (Интеграција Суботичке хитне помоћи (прва деценија 1896–1906)). – XIV, 2016, бр. 20, стр. 57–75. – Историја здравства.

85. A szabadkai mentőszolgálat megalapítása 1896-ban (Оснивање хитне помоћи у Суботици 1896. године). – XIII, 2015, бр. 19, стр. 65–79. – Историја здравства.

Именски регистар

Бећик, Сања 1
Бореновић, Дијана 2, 3, 4, 5
Бујић, Марија 6
Вељановић, Зоран 7, 8, 9, 10
Вујиновић, Марко 8
Вукелић, Зоран 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Вуковић Дулић, Љубица 6
Вучковић, Маја 25, 27
Димовски, Неда 19
Јаничић, Чедомир 20
Карановић, Марија 9
Ковач, Антон 23
Костовић, Тихомир 21
Кункин, Жужана 22
Либман, Емил 23, 24 25, 26, 27, 64
Либман, Зорица 26
Љубљанац, Светлана 28
Мамужић, Лазар 28
Манојловић, Самко 9
Матијевић, Золна 29, 30
Мачковић, Стеван 31, 32, 33, 34
Мезеи, Жужана (Mezei Zsuzsanna) 35
Месарош, Золтан (Mészáros Zoltán) 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43
Милекић, Јован 63
Милисављевић, Бранка 26
Миљковић, Драгутин 72
Мирковић, Мијо 32
Михаловић, Јанош (Mihálovics János) 37
Мркић, Дејан 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50
Мусин, Дијана в. Бореновић, Дијана
Нинков Ковачев, Олга 6
Његован, Драго 51
Палашти, Ленке (Palásthy Lenke) 52
Петковић, Тамара 53, 54, 55, 56, 57
Пиуковић, Јожеф (Piukovics József) 67
Радић, Душан 10
Растовић, Саво 8
Речењи Хајнал, Елвира (Recsényi Hajnal Elvira) 41
Сакач, Владимир 58
Сегединчев, Татјана 59, 60, 61, 62, 63, 64
Семелвајс, Игнац Филип (Semmelweis Ignác Fülöp) 25
Скоко, Оливера 65
Славић, Карло 66, 67, 68, 69
Ћупурдија, Бранко 70
Фабиан, Борбала (Fábián Borbála) 71
Халас, Тибор (Halász Tibor) 72, 73, 74, 75, 76, 77
Халброхр, Јожеф (Halbrohr József) 43
Цветић, Јелена 78
Цветковић, Срђан 39
Цекуш, Геза (Czékus Géza) 79, 80
Човић, Љиљана 27
Чусо, Деже (Csúszó Dezső) 81, 82

Литература и извори

Невенка Башић Палковић, *Библиографија издања Градског музеја Суботица (1948–2010)*, Суботица 2012.

Зоран Вељановић, *Архивска периодика у Војводини и валоризација архивске грађе*, у: Зборник радова, Међународно архивистичко саветовање Архивска грађа у теорији и пракси, Тара, Србија, 13–14 октобар 2016, 147–162.

Зоран Вељановић, *Делатност Историјског архива Суботица у 1996. години*, у: Ex Pannonia, бр. 2/1997, Суботица.

Александра Вранеш, *Основи библиографије*, Београд 2001.

Богдан Лекић, *Архивистика*, Београд 2006.

Јован П. Поповић, *Часописи као медиј размене и унапређења стручних архивистичких знања*, у: Архив, часопис Архива Југославије, 1, Београд 2000, 14–18.

Сузана Срндовић, *Пробуђени архиви Архивистички часописи у Србији*, у: Архив, часопис Архива Југославије,1/2, Београд 2007, 250–253.

Драган Теодосић, *Развој идеје објављивања архивске грађе током XX века у Југославији/Србији* у: Архив, часопис Архива Југославије, 1–2, Београд 2017, 11–19.

Драган Теодосић, *Објављивање архивске грађе Архива Југославије са научног и културног аспекта у периоду 2006–2017*, Међународна архивска конференција *10. суботички архивски дан*, Суботица, 22.09.2017.

Слободанка Цветковић, *Библиографија Архивског прегледа 1955–1999. (2003)*, Београд 2017.

Összefoglaló

Az Ex Pannonia bibliográfiája 17–21 számok, 2013–2017

A szakfolyóiratok jelentősége igen nagy minden területen, nem csak a tapasztalatcsere miatt, hanem azért is mert általuk válnak láthatóvá egyes tudományok ill. szaktudományok eredményei a kollégák és a szélesebb közönség számára is. A levéltári periodikák, a levéltárak kiadói tevékenysége az iratok publikálása által kap tágabb jelentést.

Az Ex Pannonia történelmi és archivisztikai folyóirat, amelyet a Szabadkai Történelmi Levéltár 22 éve jelent et meg. A 22 év alatt 1996-tól 2018-ig megváltozott a szerkesztőség, a rovatok megnevezése, és a kiadvány formátuma is, de az alapkoncepció nem változott. A lap négy alkalommal jelent meg kettős számként és egyszer három lapszámot fogott egybe. Eddig 22 szám jelent meg.

Az Ex Pannonia megjelenése óta 246 írást jelentetett meg, szerb, magyar és horvát nyelven. Ezeket nagyjából ötven szerző jegyzi. A legtöbb a helytörténeti, archivisztikai és történelmi jellegű cikk, de muzeológiai, irodalomtörténeti, orvostörténeti, sporttörténeti, néprajzi, ökológiai, szociológiai és egyéb témák is szerepelnek benne.

2013-ban jelent meg a Bibliografija Ex Pannonia 1–16 c. könyv (Az Ex Pannonia bibliográfiája az 1-16. számig) amelynek előszavában leírják a lap létrejöttének történetét és az addigi számokat. A könyvészeti adatokat négy szempont szerint csoportosították: A lap évenkénti és számonkénti tartalma, könyvészeti leírásai a megjelentetett írásoknak szerzők szerint, a szerb abc (azbuka) sorrendjében, ezen kívül névjegyzék és tárgymutató is van a kiadványban. Jelen munka ennek a folytatása.

Kulcsszavak: levéltári periodika, bibliográfia, folyóirat, Ex Pannonia

Resume

Bibliography of Ex Pannonia 17–21, 2013–2017

Professional and scientific magazines are generally very important, not only because experiences and ideas can be shared, but also to present the activities of the profession to other colleagues and public itself. The protection of archival documents by publishing the archival materials and the publication activities of The Historical Archives in that sense are both achieved in archival periodicals.

The first issue of archival magazine published by the Historical Archives of Subotica with the title *Ex Pannonia – glasnik Istorijskog arhiva u Subotici,* was published 22 years ago. During these 22 years from 1996 to 2018, there have been changers in the Editorial Board, Segments and the printing size but the concept hasn't changed. There were 4 biennial issues and one triennial. There have been 22 volumes (15 issues) so far. Since the first issue, there has been 146 published articles in Serbian, Hungarian and Croatian, from more than 50 authors. The topics of the articles are mostly historiographical, archival and history, history of literature, history of medicine, history of sport, ethnology, ecology, sociology…

Bibliography of *Ex Pannonia, 1–16, 1996–2012,* was published in 2013, which consists of and Introduction which shows the history of the magazine and description of all the issues published by then.

The bibliographic material of it is divided in four groups: Contents of each issue, Bibliographical description of the articles by author, Register of Names and Register of Topics. This paper is sort of a sequel of this Bibliography.

Key words: archival periodicals, bibliography, magazines, *Ex Pannonia*

UDC 012 Magyar L.

Zolna Matijević
Istorijski arhiv Subotica
Papdi Izabella
Gradska biblioteka Subotica

Magyar László Bibliográfiája
Bibliografija Lasla Mađara

Magyar Lászlóról

Magyar (Mihály) László – Hajdújárás 1937.06.03. – 1998.06.10. Montreál, Kanada, az általános iskolát és a gimnáziumot 1957-ben végezte Szabadkán. A Belgrádi Egyetem Filológiai Karán német nyelv és irodalomból szerzett diplomát, valamint „B" és „C" tantárgyként az angol és olasz nyelvből is.

1964–1975-ig a Hajdújáráson és Bácsszőlősön az általános iskolában német és angol szakos tanárként dolgozik.

A Szabadkai Történelmi Levéltárban 1975. szeptember 1-je óta van munkaviszonyban. Többnyelvűségéből kifolyólag (magyar anyanyelvén kívül beszélte a szerb, német, angol, olasz és az eszperantó nyelvet), a régebbi periódusból származó levéltári anyag rendezésével foglalkozó részlegen kap munkabeosztást. A legrégebbi időkből származó és 1918-ig terjedő időszak levéltári anyagával foglalkozott. Munkássága folyamán szükségesnek tartotta a latin nyelvtudását is mélyíteni.

Legnagyobb érdemeit azonban kutatómunkája által szerezte. Kutatásokat végzett hazai, magyarországi, osztrák és szlovákiai levéltárakban. Rengeteg értékes Szabadkára és környékére vonatkozó levéltári anayagot gyűjtött be. Ezenkívül az Újvidéki Egyetem Történettudományi Intézetének volt külmunkatársa.

Munkásságáért 1991-ben a Szabadkai Község kitűnteti a Bodrogvári Ferenc – majd 1998-ban a Pro Urbe-díjjal.

Magyar László mély nyomot hagyott a város történetírásában. Több mint háromszáz cikke, tanulmánya jelent meg ujságokban, folyóiratokban, néhány könyv szerkesztője és írójaként is ismert.

Már a bibliográfia felületes áttekintése is sejteti Magyar László a városi hétköznapok minden szférájára kiterjedő érdeklődését. Helytörténeti kutatásai nagy mértékben hozzájárulnak a levéltári forrásanyag feltárásához, a város múltjának megismeréséhez dokumentumokon keresztül ami biztosítja a munkáiban közölt tények hitelességét.

Matijević Zolna

O Laslu Mađaru

Laslo Mihalja Mađar (Hajdukovo, 3.6.1937 – Montreal, Kanada, 10.6.1998) završio je osnovu i srednju školu (Gimnaziju) u Subotici 1957. godine. Studirao je nemački jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu, gde je i diplomirao. U toku studija u okviru „B" i „C" predmeta paralelno je slušao predmete i položio ispite na katedri za engleski i italijanski jezik.

Od 1964. do 1975. godine bio je zaposlen kao nastavnik nemačkog i engleskog jezika u osnovnim školama u Hajdukovu i Bačkim Vinogradima.

U Istorijski arhiv prešao je 1. septembra 1975. godine i radio na poslovima arhiviste. Zbog poznavanja više stranih jezika (osim maternjeg mađarskog jezika, govorio je i srpski, nemački, engleski, italijanski, esperanto) dodeljen mu je posao u Odeljenju za obradu i arhivističko sređivanje starije arhivske građe, u kojem građa obuhvata period od najstarijih dokumenata koji se čuvaju u Istorijskom arhivu sve do 1918. godine. Tokom rada usavršavao je i znanje latinskog jezika.

Ipak, svojim radom proslavio se kao arhivista-istraživač. Više puta je odlazio u domaće arhive, zatim u Beč, Budimpeštu i Slovačku da bi istraživao podatke o Subotici i okolini. Tesno je sarađivao i sa ostalim arhivima u Mađarskoj. Radio je i kao spoljni saradnik Instituta za istoriju na novosadskom Univerzitetu. Dobitnik je najviših opštinskih nagrada koje se dodeljuju pojedincima: *Dr Ferenc Bodrogvari* (1996) i *Pro urbe* (1998).

Ostavio je dubok trag u istoriografiji grada. Napisao je oko tri stotine članaka, rasprava, studija, objavljenih u dnevnoj štampi i časopisima, priredio je i nekoliko knjiga i dokumenata na mađarskom jeziku.

Ova bibliografija svedoči o širokom interesovanju Lasla Mađara za lokalnu istoriju, kao i ljubavi prema njoj. Gotovo da nema oblasti života grada i okoline koju nije dotakao svojim sveobuhvatnim stvaralaštvom, koju je i uspešno dočarao, koristeći arhivski dokument kao osnov svog rada i kao dokaz autentičnosti prezentiranih istraživačkih rezultata.

Zolna Matijević

Előszó

Adatgyűjtésünk kiindulópontja Magyar László bibliográfiája a *Szabadka képes történelme című könyvből*, amelyet Matijević Zolna főlevéltáros készített. Az anyag pótlásához a Szabadkai Városi Könyvtár állományát használtuk. Az összegyűjtött anyagot hét csoportban közöljük.

Ez a bibliográfia a Nemzetközi Szabványos Bibliográfiai Leírási Szabályzat szerint készült. Összesen 408 tétel mutatja be Magyar László munkásságát. A bibliográfiai adatok mellett rövid ismertetést, annotációt találunk szerb és magyar nyelven. A tételek a művek megjelenése szerint követik egymást. A bibliográfiát négy mutató teszi használhatóbbá.

Köszönet mindenkinek, aki hozzájárult e bibliográfia elkészítéséhez.

A bibliográfia szerkezete:

I. Magyar László könyvei (10 tétel)
II. Katalógusok (2)
III. Interjú (1)
IV. Adalékok könyvekben (27)
V. Adalékok a periodikában (323)
VI. Magyar László mint szerkesztő
  Könyvek (6)
  Adalékok könyvekben és periodikában (12)
VII. Magyar Lászlóról szóló irodalom
  Adalékok könyvekben és periodikában (28)
VIII. Mutatók
  Címmutató
  Névmutató
  Tárgymutató
  Időszaki kiadványok mutatója

Uvod

Bibliografija Lasla Mađara objavljena u knjizi *Ilustrovana istorija Subotice* koju je sastavila Zolna Matijević, viši arhivista, bila je polazna tačka pri sakupljanju materijala. Za dopunu podataka korišćen je fond Gradske biblioteke Subotica. Sakupljena građa je podeljena u sedam grupa.

Ova bibliografija izrađena je prema Međunarodnom standardnom bibliografskom opisu. Rad Lasla Mađara predstavljen je u 408 bibliografskih jedinica. Pored bibliografskih podataka date su i anotacije, kratka objašnjenja, na srpskom i mađarskom jeziku. Jedinice su poređane hronološki. Četiri registra pružaju pomoć u snalaženju.

Zahvaljujemo svima koji su pomogli izradu ove bibliografije.

Struktura bibliografije:

I Knjige Lasla Mađara (10 bibliografskih jedinica)
II Katalozi (2)
III Intervju (1)
IV Prilozi u knjigama (27)
V Prilozi u periodici (323)
VI Mađar Laslo kao priređivač
  Knjige (6)
  Prilozi u knjigama i periodici (12)
VII Literatura o Laslu Mađaru
  Prilozi u knjigama i periodici (28)
VIII Registri
  Registar naslova
  Imenski registar
  Predmetni registar
  Registar serijskih publikacija

I. MAGYAR LÁSZLÓ KÖNYVEI
[Knjige Lasla Mađara]

1985.

1. Három kincsestár : (adalékok a szabadkai levéltár, könyvtár és múzeum történetéhez) [Tri riznice : (prilozi istoriji subotičkog arhiva, biblioteke i muzeja)] / Magyar László ; [a fedőlap Boros György munkája]. – Szabadka : Életjel : Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1985 (Szabadka : Pannónia). – 127 p., [12] t. folio : ill. ; 15 cm. – (Életjel Miniatűrök ; 40)
Jegyzet a szerzőről és a műről.
T a r t a l o m: A Szabadkai Történelmi Levéltár története a Monarchia összeomlásáig (5-53) ; Levéltári adatok a szabadkai könyvtár történetéhez (54-86) ; Adalék a szabadkai Múzeum történetéhez (87-127).

1994.

2. Életek, iratok iratok, életek : egy levéltáros írásaiból [Životi, spisi, spisi, životi : iz radova jednog arhiviste] / Magyar László ; [a fedőlapot Maurits Ferenc tervezte]. – Újvidék : Forum, 1994 (Újvidék : Forum). – 147 p. : ill. ; 24 cm
Példányszám 1.000. – Jegyzet a szerzőről.
T a r t a l o m: A régészeti kutatások megszervezésének kezdetei Szabadkán : Bibó-Bige György kelebiai ásatása és előzményei (5-15) ; Szabadka legrégibb címeres pecsétje (16-18) ; Szabadka legrégibb látképe (19-24) ; Szabadka és környéke történeti látképei (25-28) ; Szabadkai piacok és vásárok a dokumentumok tükrében : (1860-1918) (29-41) ; Cselédügyi viszonyok Szabadkán : (1849-1918) (42-52) ; Adalék a szabadkai iparostanonc-iskola történetéhez (53-59) ; Szarvas Gábor és a szabadkai Gimnázium : egy pályázat története (60-69) ; Babits is pályázott – (70-72) ; Lányi Ernő és a városi zenekar (73–87) ; Milkó Izidor magánkönyvtára (88-98) ; Marti-novicsok és Kosztolányiak nyomában : dr. Bajsai Vojnich József gyűjteménye kapcsán (99-102) ; A palicsi emlékkút megszületése (103-107) ; A „Szent Előd" Palicson : levél-tári adalék Vajda János szabadkai kapcsolataihoz (108-111) ; „A szorgalom az ördög párnája" : ujabb adatok Papp Dániel életrajzához (112-117) ; Adalékok Fehér Ferenc szabadkai őseiről : egy abbamaradt családregény emlékére (118-122) ; Than Mór és Szabadka (123-127) ; Telcs Ede két levele (128-132) ; Blaha Lujza Szabadkán : adalék egy gazdag életpályához (133-136) ; A rámenős színházigazgató : levéltári adatok Latabár Endre szabadkai éveiről (137-141) ; Az első szabadkai lap nyomai (142-143) ; Az újonnan megkerült Havi Krónikáról : a szabadkai sajtó múltjából (144-146).

1999.

3. Iratvallató : egy levéltáros írásaiból [Svedočenje dokumenata : iz radova jednog arhiviste] / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999 (Szabadka : Studio Bravo). – 197 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 77)

Példányszám 500. – A fedőlapon jegyzet a szerzőről és a műről. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.
T a r t a l o m: Szabadka és környéke közép- és török kori kézművességéről (5-21) ; Adatok Szabadka kézművesiparához : (1849-1872) (22-30) ; Szabadka céhpecsétjeiről (31-46) ; Vándorlókönyvek (47-49) ; Macskovics Titusz téglagyára (50-52) ; „Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk" : az 1905. évi szabadkai VII. Országos Ipartestületi Kongresszus (53-60) ; Szabadka mezőgazdasága a dualizmus korában : (1867-1918) : rövid áttekintés (61-73) ; Fásítás-faiskolák : egykori feljegy-zések vidékünk gazdasági erőfeszítéseiről (74-76) ; A Palicsi Földmívesiskola emlékére (77-79) ; A fregatt-hadnagy kertészeti telepe : Némethy Zoltán „úttörő" vállalkozása Szabadkán (80-82) ; A szeged-szabadkai vasútvonal építése : (1864-1869) : levéltári adalékok (83-96) ; „ – életkérdést képező vasúti ügy– " : a Szabadkán áthaladó vasútvonal nehézségei (97-99) ; Szabadka város-fejlesztése : (1867-1918) (100-125) ; A régi városháza lebontása (126-128) ; A szabadkai Szentháromság-szobor : a műemlék 180 éves évfordulója kapcsán (129-132) ; Egy falrepedés históriája avagy hogyan mentették meg a Teréz-templomot már a múlt században is? (133-135) ; Egy újreneszánsz építmény : a Popovics-féle ház történe-téből (136-137) ; A régi szabadkai „Szemkóroda" (138-140) ; Gimnázium és kápolna (141-143) ; Börtön a gimnáziumban (144-145) ; Iskolai rendtartás következmé-nyekkel : mozaikok a szabadkai Gimnázium múltjából (146-149) ; Palics felvirágoztatásáért : a fürdőhely múlt századi gondjairól (150-152) ; Ajóka ecettel : a palicsi Kis-vendéglő múltjából (153-155) ; Hajdani palicsi kioszkok (156-157) ; Thalia papjai Palicson : a fürdőhely színját-szásának múltjából (158-162) ; A színház vetélytársai : szabadkai helyzetkép a századelőn (163-166) ; Régi találmányok dokumentumai (167-169). Mellékletek (171-190). Névmutató (191-197).

2001.

4. Tovatűnő évszázadok : helytörténeti írások : 1891-1942 : (iratvallató II.) [Prohujali vekovi : prilozi zavičajnoj istoriji : 1891-1942 : (svedočenje dokumenata II)] / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2001 (Szabadka : Studio Bravo). – 216 str. : ilustr. ; 23 cm. – (Életjel könyvek ; 89)
Példányszám 300. – A fedőlapon jegyzet a szerzőről és a műről. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.
T a r t a l o m: Mélyre nyúló gyökereink – : barangolás magyarországi művelődési intézményekben : (1990-1995) (5-9) ; Vidékünk történetének mozaikkockái : jugoszláv vonatkozású források Szegeden és Kalocsán (10-12) ; Szabadkai céhprivilégiumok, térképek – : látogatás a budapesti levéltárakban és könyvtárakban (13-15) ; Bécsi levéltárakban : újabb adatok a Tisza-vidék történetéhez (16-18) ; Bácskai településtörténeti adalékok : Bach-korszakbeli levéltári források nyomán (19-21) ; Kút a színpad alatt! (22-23) ; Még egyszer a színház kútjáról! (24-25) ; Fenyőmagfüst és ecetgőz : vidékünk egész-ségügyi intézkedései a múltban (26-28) ; Az „epekórság nyavalya" gyógyítása : Szabadka egészségügyi intézkedései a múltban (29-30) ; A szabadkai szegények gyógykezelése (31-33) ; Egy gyógyszerész üzelmei : Joó Károly tusakodása a szabadkai hatósággal és a Belügy-minisztériummal (34-38) ; Vidékünk egykori halottkémei (39-40) ; Köztisztasági visszatekintő : (1861-1918) (41-50) ; Egy kolerajárvány áldozatai : a főispán és a pol-gármester egészségügyi viszálya (51-53) ; Kirurgus bor-bélyok (54-56) ; Szabadka koldusai : szegényügyi pilla-natképek a múlt századból (57-59) ; A szabadkai sze-gények kenyere : száz év előtti történet a szegényházból (60-62) ; Szegényházi gonoszságok (63-64) ; A szabadkai „koldusgyár" borzalmai : egy múlt századbéli újságcikk felidézése (65-66) ; Levéltári adalék a szabadkai Vöröskereszt történetéhez : (1881-1918) (67-70) ; Lako-dalmi tivornyázás, dáridózás – (71-72) ; Háziiparunk múltjából (73-74) ; „– ha a külföldet nem is felülmúlni, de azt lehetőleg megközelíteni iparkodjunk –" (75-87) ; Otthont a munkásoknak! (88-92) ; „– minden hordár feltétlen engedelmességgel tartozik –" (93-95) ; Meg-hiúsult kiútkeresés : a szabadkai napszámosok össze-fogásáról (96-97) ; Szabadka a kivándorlási mozgalom sodrában 1850 és 1914 között (98-109) ; Gaál Ferenc hagyatéke és emléke (110-119) ; Gaál Ferenc „tivornyái" : tallózás neves zeneszerzőnk magánéletében (120-122) ; Tudományos „mutatványok"-tól a filmszínházig : sza-badkai művelődéstörténeti morzsák (123-127) ; Adalék Juhász Gyula szabadkai családfájához (128-132) ; A népnevelés útjai : a szabadkai felnőttoktatás múltjából (133-134) ; Egy hivatás „becsülete" : a szabadkai tanító-ság történetéből (135-137) ; Csuka Zoltán és a szabadkai polgári sajtó (138-143) ; Egy elfeledett alkalmi lap (144-146) ; Miklós István tamburazenekara : aratóünnepségi adalék (147-149) ; „– olyast tanulunk, amit nem értünk –" : a szabadkai tanoncok és nevelők közötti súrlódások 1868-ban (150-152) ; A szegény sorsú tanulók segélyezése Szabadkán : az Eötvös Alapítvány körülményei : (1871-1918) (153-161) ; Képzőművészek levelesládája : (1850-1951) (162-196) ; Nyolcvanéves a szabadkai sakkélet (197-199) ; Nyolcvanéves a Bačka sportegyesület (200-202) ; Lovardák, lóversenyek és agarászat : adalék Szabadka sporttörténetéhez (203-208). Névmutató (209-216).

2002.

5. Tovatűnő évszázadok : helytörténeti írások : 1391-1918 : (iratvallató III.) [Prohujali vekovi : prilozi zavičajnoj istoriji : 1391-1918 : (svedočenje dokumenata III)] / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2002 (Szabadka : Studio Bravo). – 234 str. : ilustr. ; 23 cm. – (Életjel könyvek ; 96)
Példányszám 300. – A fedőlapon jegyzet a szerzőről és a műről. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.
T a r t a l o m: Szabadka hat évszázada : miről vall az 1391-ből származó oklevél? (5-9) ; Szabadka legrégibb említése (10-11) ; Szabadka első említésének kérdései (12-14) ; Szabadka rövid története 1918-ig (15-19) ; Szabadka névváltozatai írásos forrásokban (20-21) ; „Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai –" : Szabadka és környéke a Pesty-féle

helynévgyűjteményben (22-27) ; Ómoravica történetéből : (a falú újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán) (28-40) ; Karabélyos pusztázók, szuronyos pandúrok : Szabadka egykori rendfenntartóiról (41-44) ; Hintók, fedeles kocsik a régi Szabadkán (45-47) ; Erdők a futóhomokon : adalék a szabadkai homok-területek befásításához (48-50) ; Feledésbe merült segélykiáltások (51-53) ; A szükséges rossz : adalékok a szabadkai prostitúció történetéhez : (1861-1918) (54-62) ; Gondolatok Csáth lapszéli rajzairól (63-66) ; Csáth ismeretlen tanulmánya (67-73) ; Latabár Endre szabadkai éveiről (74-78) ; Blaha Lujza emléke Zomborban és Szabadkán (79-83) ; Babits sikertelen pályázása a szabadkai tanári állásra (84-90) ; Levéltári séta az „aposztata" Hiadorral : (Jámbor Pál halálának nyolc-vanadik évfordulójára) (91-105) ; A kegyvesztett Ambrozije Šarčević (106-108) ; Jakobey Károly szabadkai kapcsolata (109-115) ; Stoczek József emlékére (116-118) ; Száztíz éve tantárgy a testnevelés a szabadkai gim-náziumban (119-125) ; Mostarski – az ügyvéd és isko-
laigazgató : a Vuk és a pacsériak című írás kapcsán (126-127) ; A szabadkai közkönyvtár : (1890-1918) (128-143) ; A Szabadkai Felső Kereskedelmi Iskola megalapítása : (1907) (144-151) ; Tanyai iskoláink (152) ; A zobnaticai zugiskola (153-155) ; Sétatéri Julis és a többiek : adalék vidékünk névtudományához (156-158) ; A szabadkai eszperantó mozgalom évfordulóján (159-161) ; „Nem vagyok sem régész, sem történész –" (162-164) ; Arcfestés hajdan (165-166) ; Egy régi bácskai pohárköszöntő (167-168) ; Az a híres Bogár Imre – : – a szabadkai határban (169-171) ; Vidékünk postakocsi-rablói (172-175) ; Ínségcsoportok összetűzései a szabadkai pénzügyőrséggel 1863 és 1865 között (176-184) ; A szabadkai polgármester és az ellenzék (185-186) ; A szabadkai rendőrség erősíti sorait (187-191) ; A nagyfényi munkabeszüntetés (192-194) ; Szabadka az 1906. évi aratósztrájkok tükrében (195-204) ; „A veszélyes áramlatba belezavart munkás –" : Bács-Bodrog vármegyei helyzetkép a századelőn (205-207) ; „Tudakozódó intézet" Szabadkán (208-209) ; Színfoltok a Szabadkai Korcsolyázó Egylet évszázados múltjából (210-212) ; Régi szabadkai sportgondok (213-217) ; Mozaikkockák : szaklevéltárak, könyvtárak és múzeumok iratanyaga (218-220). Névmutató (221-231).

2003.

6. Palićke šetnje / Laslo Mađar = Palicsi séták / Magyar László = Palić promenades / László Magyar ; [szerbre fordította Marija Šimoković, angolra fordította Čaba Zanin ; fényképek Ognjen Aleksić, Ištvan Baš, Zlatko Jovanov, Augustin Juriga, Aleksandar Sedlak, Toma Marjanović]. – Palić : Javno preduzeće „Palić-Ludaš" : B. Krstić, 2003 (Subotica : Birografika). – 135 p. : ill. ; 26 cm

A magyar nyelvű szöveg és a szerb meg angol nyelvű fordítása párhuzamosan.

T a r t a l o m: Palić : subotički praznik / Boško Krstić = Palics : szabadkai ünnep / B. K. [Boško Krstić] = Palić : a Subotica feast / B. K. [Boško Krstić] (6-9). Palić u prošlosti = Palics története = Palić in the past (10-21) ; Legenda o postanku jezera = A tó keletkezéséről szóló legenda = The legend about the origin of the lake (22-23) ; Skica za mapu palićkog kupališta : (1884) = Palics fürdőhely térképvázlata : (1884) = A sketch map for the bathing place in Palić : (1884) (24-27) ; Kupališta na sojenicama = Fürdő cölöpökön = Pile-work baths (28-31) ; Kupališni pravilnik = Fürdésszabályozás = Spa regu-lations (32-35) ; Lekovita voda i čudotvorna izlečenja = A gyógyvíz és csodálatos hatása = Medicinal water and miraculous healings (36-41) ; Palićke brige = Vízgondok = Troubles in Palić (42-43) ; Nevolje s vodenim korovom = Gondok a víziparéval = Problems with water weed (44-47) ; Spomen-česma = A palicsi emlékkút = The commemorative well (48-53) ; Izletnički voz, kočije, tramvaj = Fürdővonat, fogatok és villamos = Holiday carriage, coaches and the tramway (54-57) ; Aleja platana = Plátánfasor = The alley of plane-trees (58-61) ; Talija na Paliću = Thália Palicson = Thalia in Palić (62-69) ; „Banji je biblioteka suvišna" = „Fürdőhelyen felesleges a könyvtár–" = „Library is unnecessary at a spa–" (70-73) ; Palićka zemljoradnička škola = A palicsi földműves iskola = The Palić agricultural school (74-77) ; Prvi palićki učitelj = Palics első tanítója = The first teacher in Palić (78-81) ; Palićka pošta = A palicsi posta = The Palić post-office (82-91) ; Palićka apoteka = A palicsi gyógyszertár = The Palić pharmacy (92-95) ; Mala gostiona = A Kisvendéglő = The Little Tavern Inn (96-99) ; Stari palićki kiosci = Régi palicsi kioszkok = Pavilions in Palić (100-103) ; Palićki ciganski orkestri = Cigányzenekarok Palicson = Gipsy Bands in Palić (104-129) ; Pali i Piligo Palus = Páli és Piligo Palus = Páli and Piligo Palus (130-133) ; Laslo Mađar = Magyar László = László Magyar (134-135).

7. Tovatűnő évszázadok III. : helytörténeti írások : (1391-1945) : (iratvallató IV.) [Prohujali vekovi III : prilozi zavičajnoj istoriji : (1391-1945) : (svedočenje dokumenata IV)] / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2003 (Szabadka : Studio Bravo). – 173 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel könyvek ; 102)

Példányszám 300. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.

T a r t a l o m: Szabadkaiak az ezredéves ünnepségen (5-7) ; Szabadka ismeretlen monográfiája (8-11) ; A tinójárási telepítéskísérlet körülményei (12-22) ; „Bé-keidők" börtönei (23-24) ; Sztoczek Károly dorgálása (25-27) ; Csetnikek az egykori Bácskában (28-30) ; Elolvadó közpénzek (31-33) ; Katonaügyi tarkaságok (34-36) ; Szabadka legkorábbi részletes látképe (37-43) ; Szabadka ipar- és gyártelepei (44-46) ; Kramer Antal és Társa szabósága (47-48) ; Az „– összes kereskedések zárva tartassanak–" (49-51) ; Régi találmányok doku-mentumai (52-54) ; A Sever múltjából (55-56) ; A „gép-erejű bérkocsi ipar" (57-58) ; Vörös bérkocsikra emlé-kezve (59-60) ; Az „Automobilklub" szabadkai szekciója (61-66) ; Villanydelejesség és távírászat (67-69) ; A „tsitsoka" feltámadása (70-71) ; Adatok Szabadka me-zőgazdaságáról : (1867-1918) (72-151) ; „– semmikép ki nem békülhetek–" (152-153) ; „– a polgármester bot után nyúl–" (154-156) ; Miként táplálkozhatak eleink? (157-162). Mellékletek (163-168). Névmutató (169-173).

2004.

8. Szabadka képes történelme / Magyar László = Ilustrovana istorija Subotice / Laslo Mađar ; szerkesztette Boško Krstić ; [szerbre fordította Marija

Šimoković, angolra fordította Zanin Csaba ; Magyar László bibliográfiáját összeállította Zolna Matijević ; fényképek Augustin Juriga ; illusztrációk Andruskó Károly, Sötét Géza]. – Subotica : Književna zajednica = Szabadka : Íróközösség : B. Krstić, 2004 (Subotica : Birografika). – 231 p. : ill. ; 26 cm
A magyar nyelvű szöveg és a szerb nyelvű fordítása párhuzamosan. – A szerző arcképe.
T a r t a l o m: Szabadka képes történelme / Mirko Grlica = Ilustrovana istorija Subotice / Mirko Grlica (4-5). – Középkor : (XI. század-1526) = Srednji vek : (XI vek-1526) (6-23) ; A török hódoltság : (1526-1686) = Turski period : (1526-1686) (24-47) ; A határőrvidéki korszak : (1686-1743) = Vojna krajina : (1686-1743) (48-61) ; Szabadalmazott kamarai mezővárosi és szabad királyi városi időszak a forradalom és szabadságharc bukásáig : (1743-1849) = Privilegovano komorsko trgovište, slobodni kraljevski grad, revolucija i izgubljena bitka za slobodu : (1743-1849) (62-97) ; A Bach-abszolutizmus korszaka és a provizórium évei : (1849-1866) = Bahov apsolutizam i provizorijum : (1849-1866) (98-113) ; A dualizmus kora : (1867-1918) = Dualizam : (1867-1918) (114-195) ; Subotički vekovi = Szabadka évszázadai (196) ; Nazivi Subotice u pisanim dokumentima = Szabadka nevének előfordulása írásos emlékekben (197-219) ; Državna uprava – javno pravo = Közigazgatás – közjog (202-204) ; Zanat – industrija – trgovina = Kézmű- és gyáriparkereskedelem (204-206) ; Urbanizam – arhitektura = Városfejlesztés – építészet (206-209) ; Zdravstvo – karitativne organizacije = Egész-ségügy – jótékonysági egyesületek (209-210) ; Kultura – etnologija – istorija naselja = Művelődés – néprajz – településtörténet (211-217) ; Iz novije istorije = Az újabb kor történelméből (217-218) ; Sport = Sport (218-219) ; Monografija grada Ištvana Ivanjija = Iványi István város-monográfiája (219) ; László Magyar: The short history of Subotica until 1918 (220-225) ; Bibliografija : 1918-1941 = Bibliográfia : 1918-1941 (225) ; Laslo Mađar = Magyar László (227) ; Bibliografija Lasla Mađara (226-231).

9. Tovatűnő évszázadok : helytörténeti írások : 1391-1918 : (iratvallató V.) = [Prohujali vekovi : prilozi zavičajnoj istoriji : 1391-1918 : (svedočenje dokumenata V)] / Magyar László ; [a kötet írásait Magyar Klára válogatta]. – Szabadka : Szabadegyetem, 2004 (Szabadka : Studio Bravo). – 153 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel könyvek ; 109)
Példányszám 300. – A szerző arcképe a fedőlapon. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.
T a r t a l o m: Szabadka és lakossága 1828-ig (5-22) ; A szabadkai nahije 1570. és 1578. évi név- és helységjegyzéke (23-54) ; Szabadka 1720. évi összeírása (55-62) ; Szabadka gazdálkodása-háztartása : (1867-1912) (63-81) ; Az 1828-ban épült szabadkai városháza zárókövének ünnepélyes letétele (82-83) ; Szabadkai gyártelepekről (84-85) ; A város nem kíván postát (86-90) ; Ivan Sarićnak volt elődje is! (91-93) ; Szárits János viaskodása (94-98) ; Újabb adalékok (?) egy regényhez (99-100) ; Papp Dániel születési éve (101-102) ; „(–) munkám által dicskoszorút fonjak őseinknek (–)” (103-105) ; Csáth Géza ismeretlen pályaműve (106-111) ; A tántoríthatatlan Rigó János (112-115) ; „– ház ásás, verem felbontás –” (116-118) ; Adat a bácskai ruszinok telepítéséhez (119-121) ; „– az ízlés finomítását czélozza” (122-123) ; „– keresetre nyújt kilátást” (124-127) ; A Berlitz-módszer Szabadkán (128-130) ; A Heti Krónikáról (131-132) ; A becskereki Fülep családról és másról (133-134) ; Egy Tisza menti város évszázadai Kanizsa nográfiájáról (135-137) ; Az első szabadkai nyomdász nyomában (138) ; Erdők, várak, hadjáratok (139-140) ; Pozsonyi levéltárakban és könyvtárakban (141-143) ; Kallódó dokumentumok nyomában (144-146) ; Vajdasági vonatkozású dokumentumok (147-149).

2005.

10. Középkori olvasókönyv : levéltári dokumentumok [Srednjovekovna čitanka : arhivski dokumenti] / Magyar László. – Szabadka : Szabadegye-tem, 2005 (Szabadka : Studio Bravo). – 138 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel könyvek ; 111)
Példányszám 300. – Elérhető [Dostupno i na]: http://www.eletjel.org.rs.
T a r t a l o m: Vidékünk középkori hatalmaskodói (5-7) ; Szabadka falu (8-10) ; Szabadka mezőváros (11-13) ; Szabadka mezőváros legrégibb oklevele (14-15) ; A szabadkai kunok (16-18) ; Szilágyi Erzsébet Szabadka környéki birtokai (19-21) ; A Török és a Sulyok család viszálykodása (22-24) ; Török Imrét beiktatják szabadkai birtokaiba (25-27) ; Veresegyház-Verusics (28-30) ; A középkori Veresegyháza nyomában (31-32) ; Ludasegyház legkorábbi említése (33-34) ; Ismét a középkori Ludasegyházról (35-36) ; A szabadkai vár ostromlása (37-39) ; Melyik az igazi Cselebi : a török fordítások szabadkai vonatkozású buktatói (40-44) ; Szabatkai Mihály deák és éneke (45) ; Mit tudunk a vers szerzőjéről? (46-48) ; Egy török dokumentumról (49-50) ; Horgos 490 éves? : levéltári búvárkodás a település legrégibb említésével kapcsolatban (51-53) ; Szabadka és környéke középkori okmánytára (55-127) ; [Illusztrációk] (128-138).

II. KATALÓGUSOK
[Katalozi]

1986.

11. Subotičke gradske kuće : 1751-1912 : katalog = Szabadkai városházák : 1751-1912 : katalógus / [izložbu i katalog priredili Eržebet Apro, Janoš Doboš, Milan Dubajić, Laslo Mađar]. – Subotica : Istorijski arhiv, 1986 ([S. l. : s. n.]). – 12 p. : ill. ; 23 cm
A szerb, horvát és magyar nyelvű szöveg pár-huzamosan [Tekst uporedo na srp., hrv. i mađ. jeziku].

1991.

12. Subotica vekovima = Szabadka évszázadai : 1391-1991 / [autor izložbe i katalog sastavio Laslo Mađar ; fotografije Augustin Juriga i Nimrod Nemet]. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991 ([S. l. : s. n.]). – 72 p. : ilustr. ; 15 x 20 cm
Példányszám 500. – A szerb, horvát és magyar nyelvű szöveg párhuzamosan [Tekst uporedo na srp. i mađ. jeziku].

III. INTERJÚ
[Intervju]

13. A nemes hagyományra építeni tovább [Nadograditi plemenite običaje] / Farkas Zsuzsa.

In: Mindent a Városért / Farkas Zsuzsa. – Újvidék : Forum, 2005 . – P. 55-58.
Az interjú Magyar Lászlóval 1998. március 15-én készült [Intervju sa Laslom Mađarom, vođen 15. marta 1998. godine].

IV. ADALÉKOK KÖNYVEKBEN
[Prilozi u knjigama]

1986.
14. Arhivski podaci o Crvenom krstu u Subotici / Laslo Mađar = Levéltári adalék a szabadkai Vöröskereszt történetéhez / Magyar László.
In: Crveni krst u Subotici. – Subotica : Subotičke novine, 1986. – Str. 11-18.
A Vöröskereszt története 1886-tól 1918-ig [O istoriji Crvenog krsta od 1886. do 1918. godine].

1991.
15. Bevezető [Uvod] / Magyar László.
In: Szabadka város története / Dudás Ödön. – Szabadka : Szabadkai Munkásegyetem, 1991. – P. 5-10.
16. Bogatstvo tradicije / Laslo Mađar = A town of rich tradition [A hagyományok gazdagsága] / László Magyar ; prevod s mađarskog jezika M. [Mirko] Gotesman.
In: Šah. – Subotica : Monografija, 1991. – Str. 11-15.
Szabadka történetéről [O istoriji Subotice].
17. Jezero iz legendi / Laslo Mađar = The Legendary Lake [A legendákból ismert tó] / László Magyar.
In: Šah. – Subotica : Monografija, 1991. – Str. 23-25.
A Palicsi-tóról [O Palićkom jezeru].
18. Kraljevska igra u carskom gradu / Dušan Bućan, Laslo Mađar = The Royal game in the imperial town [Királyi játék a császári városban] / Dušan Bućan, László Magyar.
In: Šah. – Subotica : Monografija, 1991. – Str. 16-17.
19. Najstariji pečat sa grbom Subotice / Laslo Mađar ; [prevela Zolna Matijević] = Szabadka legrégibb címeres pecsétje / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 41-44.
20. O popisu domaćinstava privilegovanog komorskog grada Sent Marija 1765. godine / Laslo Mađar ; [prevela Zolna Matijević] = Szent Mária szabadalmazott kamarai mezőváros háztartásainak 1765. évi összeírása / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 191-235.
21. O popisu posednika i njihove imovine za razrezivanje poreza po portama 1748. godine / Laslo Mađar ; [prevela Zolna Matijević] = Szent Mária szabadalmazott kamarai mezőváros 1748. évi portális adó kivetési összeírása / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 149-189.
22. Polaganje završnog kamena Gradske kuće 1828. godine / Laslo Mađar = Az 1828. évi szabadkai városháza zárókövének ünnepélyes letétele / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 237-251.
Tartalmazza még [Sadrži i]: Beseda / Jožef Sarić = Beszéd / Szárits József.
23. Popis domaćinstava subotičkog šanca 1720. godine / Laslo Mađar ; [prevela Zolna Matijević] = Szabadka 1720. évi összeírása / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 137-148.
24. Prvi pomen naziva Subotica u dokumentu 1391. godine / Laslo Mađar = Szabadka nevének első említése / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 35-39.
25. Subotica i njeno stanovništvo do 1828. / Laslo Mađar = Szabadka és lakossága 1828-ig / Magyar László.
In: Svedočenje vekova. Tom 1, 1391-1828. – Subotica : Istorijski arhiv, 1991. – Str. 1-34.
26. Subotička javna biblioteka : (1890-1918) [A szabadkai közkönyvtár : (1890-1918)] / Laslo Mađar ; preveo Mirko Gotesman.
In: Sto godina Gradske biblioteke u Subotici : 1890-1990. – Subotica : Gradska biblioteka, 1991. – Str. 7-37.

1995.
27. Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról [Boško Krstić: O rukopisu pod nazivom *Subotica*] / Magyar László.
In: Subotica / Boško Krstić. – Subotica : Subotičke novine : B. Krstić, 1995. – Str. 156.

1996.
28. Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról [Boško Krstić: O rukopisu pod nazivom *Subotica*] / Magyar László.
In: Subotica / Boško Krstić. – 2. izd. – Subotica : Subotičke novine : B. Krstić, 1995. – Str. 156.
29. Szabadka rövid története 1918-ig [Kratka istorija Subotice do 1918] / Magyar László.
In: Szabadka igazgatástörténetéből. – Szabadka : Pannon press, 1996. – P. 9-13.
30. Szuchich János, az első polgármester [Ivan Sučić, prvi gradonačelnik] / Magyar László.
In: Szabadka igazgatástörténetéből. – Szabadka : Pannon press, 1996. – P. 107-110.
31. Városigazgatás : (1428-1918) [Gradska uprava : (1428-1918)] / Magyar László.
In: Szabadka igazgatástörténetéből. – Szabadka : Pannon press, 1996. – P. 65-106.

1997.
32. Börtön a gimnáziumban : (Laslo Mađar: Zatvor u gimnaziji) / Magyar László.
In: Gymnasium / [szerkesztette Hegedűs Antal, Szabó József]. – Szabadka : Pannon press, 1997. – P. 167-168.
33. Gimnázium és kápolna : (Laslo Mađar: Gimnazija i kapela) / Magyar László.
In: Gymnasium / [szerkesztette Hegedűs Antal, Szabó József]. – Szabadka : Pannon press, 1997. – P. 157-158.
34. Iskolai rendtartás következményekkel : mozaikok a szabadkai gimnázium múltjából : (Laslo Mađar: Školski red sa posledicama : mozaici iz prošlosti subotičke gimnazije) / Magyar László.
In: Gymnasium / [szerkesztette Hegedűs Antal, Szabó József]. – Szabadka : Pannon press, 1997. – P. 169-172.
35. Száztíz éve tantárgy a testnevelés a szabadkai gimnáziumban : (Laslo Mađar: Telesni odgoj je 110

godina školski predmet u subotičkoj gimnaziji) / Magyar László.
In: Gymnasium / [szerkesztette Hegedűs Antal, Szabó József]. – Szabadka : Pannon press, 1997. – P. 159-165.

2000.
36. Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról [Boško Krstić: O rukopisu pod nazivom *Subotica*] / Magyar László.
In: Subotica / Boško Krstić. – 3. izd. – Subotica : B. Krstić, 2000. – P. 156.

2004.
37. Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról [Boško Krstić: O rukopisu pod nazivom *Subotica*] / Magyar László.
In: Subotica / Boško Krstić. – 4. izd. – Subotica : Javno preduzeće „Palić-Ludaš" : B. Krstić, 1995. – P. 156.

2005.
38. Ómoravica történetéből a falu újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán [Iz istorije Stare Moravice povodom 210. godišnjice od ponovnog naseljavanja sela] / Magyar László.
In: Örökségünk része. – Tóthfalu : Logos, 2005. – P. 72-92.
A szerző hagyatékából [Iz autorove zaostavštine].

2007.
39. Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról [Boško Krstić: O rukopisu pod nazivom *Subotica*] / Magyar László.
In: Subotica / Boško Krstić. – 5. izd. – Subotica : Javno preduzeće „Palić-Ludaš" : B. Krstić, 1995. – P. 156.

2013.
40. A szeged-szabadkai vasútvonal építése : (1864-1869) / Magyar László = Gradnja železničke pruge Segedin-Subotica : (1864-1869) : arhivski prilozi / Laslo Mađar ; preveo s mađarskog Mirko Gottesmann.
In: Utazni annyi, mint élni / [urednici Boško Krstić és Tolnai Ottó]. – Subotica : Gradska biblioteka, 2013. – P. 58-75.

V. ADALÉKOK A PERIODIKÁBAN
[Prilozi u periodici]

1977.
41. Babits is pályázott– [I Babič je konkurisao–] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 7. évf., 1. sz. (1977. január), p. 40-41.
Babits Mihály pályázott a szabadkai Gimnázium tanári állására [O konkurisanju Mihalja Babiča na mesto profesora subotičke Gimnazije]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
42. Blaha Lujza emléke Zomborban és Szabadkán [Somborska i subotička sećanja na Lujzu Blaha] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 34. évf., 182. sz. (1977. július 5), p. 10.
43. Egy falrepedés históriája avagy mentették a Teréz templomot már a múlt században is – [Istorija jedne pukotine na zidu – ili spašavali su crkvu Sv. Tereze već i u prošlom veku] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 34. évf., 285. sz. (1977. október 16), p. 11.
A szabadkai Szent Teréz Székesegyházon elvégzett felújítási munkálatairól 1876-tól 1889-ig [O renoviranju Katedrale Svete Tereze od 1876. do 1889. godine].
44. „–ha a külföldet nem is felülmúlni, de azt lehetőleg megközelíteni iparkodjunk –" [„– nastojmo da se primaknemo inostranstvu, ako ga i ne prevaziđemo –"] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 7. évf., 10. sz. (1977. október), p. 567-577.
Adalék a szabadkai munkásszervezet történetéhez [Prilog istoriji subotičkog radničkog organizovanja]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
45. „–nastojmo da se primaknemo inostranstvu, ako ga i ne prevaziđemo–" [„–ha a külföldet nem is felülmúlni, de azt lehetőleg megközelíteni iparkodjunk–"] / Laslo Mađar ; preveo Mirko Gotesman.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 23, knj. 45, sv. 3-4 (mart-april 1977), str. 237-244.
Adalék a szabadkai munkásszervezet történetéhez [Prilog istoriji subotičkog radničkog organizovanja].
46. Néhány észrevétel a levéltárosok országos összejövetele kapcsán [Nekoliko primedbi povodom državnog skupa arhivista] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 7. évf., 2. sz. (1977. március-április), p. 189-192.
A Levéltárosok 8. országos értekezletéről, amelyet Prištinában tartottak 1976. október 12-től 15-ig [O Osmom savetovanju arhivskih radnika Jugoslavije održanom u Prištini 12-15. oktobra 1976]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
47. Nyolcvanéves a szabadkai sakkélet [Osamdeset godina postoji šahovski život u Subotici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 34. évf., 96. sz. (1977. április 8), p. 15.
48. Száztíz éve tantárgy a testnevelés a szabadkai gimnáziumban [Sto deset godina postoji predmet fizičko vaspitanje u subotičkoj gimnaziji] / Magyar László.
In: Oktatás és nevelés. – ISSN 0350-6606. – 5. évf., 23. sz. (1977), p. 121-128.
49. Színfoltok a szabadkai korcsolyázóegylet évszázados múltjáról [Detalji iz jednovekovne prošlosti Klizačkog kluba u Subotici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 34. évf., 112. sz. (1977. április 24), p. 20.
50. „Társasági szekér" és „kéjvonat"-járat Palicsra [Prevoz do Palića na „kočiji za druženje" i „vozom bluda"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 31. évf., 23. sz. (1977. június 10), p. 13.
A Szabadka-Palics utasforgalmának múltjából [Iz prošlosti putničkog saobraćaja između Subotice i Palića].

1978.
51. Adalék a Szabadkai Múzeum történetéhez : 1918-cal bezárólag [Prilog istoriji subotičkog muzeja : zaključno sa 1918] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 8. évf., 5-6. sz. (1978. szeptember-október), p. 79-98.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

52. Gaál Ferenc „tivornyái" [„Bančenja" Ferenca Gala] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 32. évf., 34. sz. (1978. augusztus 25), p. 11.
A neves zeneszerző magánéletéről [O privatnom životu poznatog kompozitora].
53. Kút a színpad alatt! [Bunar ispod pozorišne bine!] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 35. évf., 348. sz. (1978. december 20), Szivárvány, 41. sz., p. 2.
A tűzvédelemről a szabadkai színház épületében [O zaštiti od požara u zgradi subotičkog pozorišta].
54. A palicsi emlékkút megszületése [Nastanak Spomen-česme na Paliću] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 8. évf., 4. sz. (1978. április), p. 247-250.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
55. „– a polgármester felugorva bot után nyúlt–" [„– gradonačelnik je poskočivši posegnuo za štapom –"] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 35. évf., 24. sz. (1978. január 26), p. 6.
Szabadkai festménybotrány 1899-ből [Bruka oko naručene slike 1899. godine].
56. Szabadka koldusai [Prosjaci Subotice] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 35. évf., 294. sz. (1978. október 25), Szivárvány, 34. sz., p. 4.
A szabadkai koldusok életéről 1868-tól 1897-ig [O životu subotičkih prosjaka od 1868. do 1897].
57. A szabadkai szegények kenyere [Hleb subotičke sirotinje] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 35. évf., 6. sz. (1978. január 8), p. 12.
Egy történet a szegényházból 1877-ben [O jednom događaju u sirotištu 1877].
58. A tinójárási telepítéskísérlet körülményei [Okolnosti pokušaja naseljavanja Tinojaraša] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 8. évf., 2. sz. (1978. március-április), p. 85-96.
Adalék Rigó János életrajzi adataihoz [Prilog biografiji Janoša Rigoa]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

1979.

59. Adalék a szabadkai iparostanonc-iskola történetéhez [Prilog istoriji subotičke zanatske škole u Subotici] / Magyar László.
In: Oktatás és nevelés. – ISSN 0350-6606. – 7. évf., 31. sz. (1979), p. 87-97.
60. Ambrozije Šarčević – a kegyvesztett = [Ambrozije Šarčević u nemilosti] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 1. sz. (1979. január 3), Szivárvány, 43. sz., p. 2.
61. Az első szabadkai lap nyomában [Tragom prvog subotičkog lista] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 310. sz. (1979. november 10), Kilátó, 2. évf., 45. sz., p. 12.
A Honunk Állapota című lapról [O listu Honunk Állapota].
62. Lányi Ernő és a szabadkai városi zenekar a kordokumentumok tükrében [Erne Lanji i subotički gradski orkestar u svetlu tadašnjih dokumenata] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 9. évf., 2. sz. (1979. március-április), p. 385-404.
Szabadka zenei élete 1907–1919 [Muzički život Subotice 1907–1919]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
63. Martinovicsok és Kosztolányiak nyomában [Na tragu Martinovićevih i Kostolanjijevih] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 60. sz. (1979. március 3), Kilátó, 2. évf., 9. sz., p. 13.
64. Még egyszer a színház kútjáról! [Ponovo o bunaru u pozorištu!] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 8. sz. (1979. jan. 10), Szivárvány, 44. sz., p. 2.
65. A régészeti kutatások megszervezésének kezdetei Szabadkán [Počeci organizovanja arheoloških iskopavanja u Subotici] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 9. évf., 4. sz. (1979. április), p. 196-205.
Bibó-Bige György kelebiai ásatásának előzményeiről 1913-ban [O pripremama Đerđa Biboa Bigea za iskopavanja na Kelebiji 1913]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
66. A szabadkai rendőrség erősbiti sorait– [Subotička policija jača svoje redove –] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 186. sz. (1979. július 9), p. 8.
A szabadkai rendőrség munkájáról 1894-től 1918-ig [O radu subotičke policije od 1894. do 1918].
67. Szárits János viaskodása [Borba Ivana Sarića] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 282. sz. (1979. október 13), Kilátó, 2. évf., 41. sz., p. 15.
Újabb források Szabadka repüléstörténetéhez [Novi izvori o razvoju subotičkog vazduhoplovstva].
68. A színház és vetélytársai [Pozorište i njegovi suparnici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 121. sz. (1979. május 5), Kilátó, 2. évf., 18. sz., p. 16.
Szabadka művelődéstörténetéből a 20. század elején [Iz kulturne istorije Subotice početkom 20. veka].
69. Sztoczek Károly dorgálása– [Prekorevanje Karolja Stoceka–] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 57. sz. (1979. február 28), Szivárvány, 50. sz., p. 2.
Egy 1885-ös eseményről [O jednom događaju iz 1885].
70. A tántoríthatatlan Rigó János [Nepokolebljivi Janoš Rigo] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 163. sz. (1979. június 16), Kilátó, 2. évf., 24. sz., p. 10.
A földműves életéből [Iz života zemljoradnika].
71. Tűzifecskendő [Vatrogasni šmrk] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 36. évf., 102. sz. (1979. április 14), Kilátó, 2. évf., 15. sz., p. 16.
Adalékok a moravicai tűzoltóság történetéhez [Prilozi istoriji vatrogasne službe u Staroj Moravici].

1980.

72. Blaha Lujza nyomában– [Tragom Lujze Blaha–] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 37. évf., 342. sz. (1980. december 13), Kilátó, 3. évf., 48. sz., p. 14.
A szabadkai színésznő munkásságáról [O radu subotičke glumice].

73. Cselédügyi viszonyok Szabadkán : (1850-1918) [Položaj služinčadi u Subotici : (1850-1918)] / Magyar László.
У: Истраживања (Нови Сад). – ISSN 0350-2112. – Бр. 9 (1980), стр. 21-34.
74. Csetnikek az egykori Bácskában [Četnici u nekadašnjoj Bačkoj] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 37. évf., 120. sz. (1980. május 3), Kilátó, 3. évf., 18. sz., p. 14.
Bácska történelméből a 19. század elejéről [Iz istorije Bačke u prvoj polovini 19. veka].
75. Fenyőmagfüst és ecetgőz [Dim od pinjola i sirćetna para] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 34. évf., 28. sz. (1980. július 11), p. 12.
Vidékünk egészségügyi intézkedései 1830-tól 1943-ig [Mere zdravstvene zaštite od 1830. do 1943. godine na našim prostorima].
76. „Az a híres Bogár Imre –" [„Onaj čuveni Imre Bogar –"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 34. évf., 12. sz. (1980. március 21), p. 12.
A rabló életéről [O životu razbojnika].
77. Milkó Izidor magánkönyvtára [Privatna biblioteka Izidora Milka] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 10. évf., 1-2. sz. (1980. január-február), p. 21-29.
78. A palicsi fürdőorvos jelentése [Izveštaj banjskog lekara] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 37. évf., 204. sz. (1980. július 26), Kilátó, 3. évf., 29. sz., p. 13.
Palics egészségügye az 1854 és 1867 közötti idő-szakból [Zdravstvene prilike na Paliću 1854–1867].
79. Szabadka ismeretlen monográfiája [Nepoznata monografija Subotice] / Magyar László
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 37. évf., 45. sz. (1980. február 16), Kilátó, 3. évf., 7. sz., p. 14.
Dudás Ödön *Szabadka város története* című könyvéről [O knjizi Edena Dudaša *Istorija grada Subotice*].
80. A szegény sorsú tanulók segélyezése Szabadkán [Pomaganje siromašnih učenika u Subotici] / Magyar László.
In: Oktatás és nevelés. – ISSN 0350-6606. – 8. évf., 38. sz. (1980), p. 61-70.
Eötvös alapítvány körülményei 1871-től 1918-ig [Rad Fondacije Etveš od 1871. do 1918].
81. A szükséges rossz [Nužno zlo] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 37. évf., 356. sz. (1980. december 27), Kilátó, 3. évf., 50. sz., p. 16.
Kísérletek a prostitúció szabályozására 1860-1900 között [Pokušaji donošenja zakona o prostituciji između 1860. i 1900].

1981.

82. A bérpaloták házirendje [Kućni red najamnih palata] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 139. sz. (1981. május 23), Kilátó, 4. évf., 19. sz., p. 20.
83. Egy gyógyszerész üzelmei [Nečasne radnje jednog apotekara] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 57. sz. (1981. február 28), Kilátó, 4. évf., 8. sz., p. 13.
Joó Károly gyógyszerészről [O apotekaru Karolju Jou].
84. Egy régi bácskai pohárköszöntő [Jedna stara bačka zdravica] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 188. sz. (1981. július 11), Kilátó, 4. évf., 26. sz., p. 14.
85. Az első mérkőzést 1901. június 1-jén játszották [1. juna 1901. odigrali su prvu utakmicu] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 169. sz. (1981. június 22), Sportvilág, 11. évf., 25. sz., p. 12-13.
A szabadkai Bačka sportegyesület története 1901-től 1981-ig [Istorija subotičkog Fudbalskog kluba Bačka 1901–1981].
86. Az „epekórság nyavalya" gyógyítása [Lečenje bolesti žuči] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 40. sz. (1981. február 11), Szivárvány, 146. sz., p. 3.
Szabadka egészségügyi intézkedései 1831-ben [Mere zdravstvene zaštite u Subotici 1831].
87. Katonaügyi tarkaságok [Zanimljivosti iz vojničkog života] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 265. sz. (1981. szeptember 26), Kilátó 4. évf., 37. sz., p. 13.
Szabadka katonasága a 19. század második felében [Vojska Subotice u drugoj polovini 19. veka].
88. Lovardák, lóversenyek és agarászat [Manježi, konjičke trke i trke hrtova] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 198. sz. (1981. július 21), p. 18.
Adalék Szabadka sporttörténetéhez [Prilog istoriji subotičkog sporta].
89. Otthont a munkásoknak! [Dom za radnike!] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 321. sz. (1981. november 21), Kilátó, 4. évf., 45. sz., p. 14.
A szabadkai munkásmozgalomról a 20. század elején [O radničkom pokretu u Subotici početkom 20. veka].
90. Policijom na žeteoce [Rendőrséggel az aratókra]. [1] / Laslo Mađar.
In: Subotičke novine. – ISSN 0351-6466. – God. 34, br. 28 (17. VII 1981), str. 9.
Az arató sztrájkokról Szabadkán 1903-ban [O žetelačkim štrajkovima u Subotici 1903].
91. A rámenős színházigazgató [Uporni direktor pozorišta] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 286. sz. (1981. október 17), Kilátó, 4. évf., 40. sz., p. 14.
Levéltári adatok Latabár Endre szabadkai éveiről [Arhivski podaci o subotičkim godinama Endrea Latabara].
92. Rózsa Sándor a ludasi határban [Šandor Roža u ludaškom ataru] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 195. sz. (1981. július 18), Kilátó, 4. évf., 27. sz., p. 16.
A szabadkai levéltár okmányai Rózsa Sándor és társainak tetteiről [O delima Šandora Rože i njegovih pristalica u dokumentima subotičkog Arhiva].
93. Sétatéri Julis és a többiek [Juliš Šetateri i ostali] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 167. sz. (1981. június 20), Kilátó, 4. évf., 23. sz., p. 14.
Az elhagyott gyerekek névadásáról [O davanju imena napuštenoj deci].
94. Subotica u ogledalu žetelačkih štrajkova 1906. godine [Szabadka az 1906-os arató sztrájkok tükrében] / Laslo Mađar ; preveo Tomislav Vojnić.

In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 27, knj. 55, sv. 4 (jul-avgust 1981), str. 479-487.
95. Štrajkovi se nastavljaju [A munkabeszüntetések folytatódnak]. [3] / Laslo Mađar.
In: Subotičke novine. – ISSN 0351-6466. – God. 34, br. 30 (31. 1981), str. 9.
Az arató sztrájkokról Szabadkán 1906-ban [O žetelačkim štrajkovima u Subotici 1906].
96. A szegények gyógykezelése [Zdravstvena nega siromašnih] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 29. sz. (1981. január 31), Kilátó, 4. évf., 4. sz., p. 14.
97. Than Mór és Szabadka [Mor Tan i Subotica] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 11 évf., 1-2. sz. (1981. január-február), p. 18-21.
98. Vidékünk egykori halottkémei [Nekadašnji mrtvozornici na našem prostoru] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 38. évf., 125. sz. (1981. május 9), Kilátó, 4. évf., 17. sz., p. 12.
99. Vlasti budno motre [A hatóság éberen figyel]. [2] / Laslo Mađar.
In: Subotičke novine. – ISSN 0351-6466. – God. 34, br. 29 (24. VII 1981), str. 9.
Az arató sztrájkokról Szabadkán 1906-ban [O žetelačkim štrajkovima u Subotici 1906].

1982.
100. Börtön a gimnáziumban [Zatvor u gimnaziji] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 37. évf., 52. sz. (1982. december 24), p. 7.
A szabadkai Gimnázium múltjából [Iz istorije subo-tičke Gimnazije].
101. Az egykori szabadkai „szemkóroda" [Nekadašnja „očna bolnica" u Subotici] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 37. évf., 51. sz. (1982. december 17), p. 6.
102. Fásítás-faiskolák [Pošumljavanje – rasadnici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 39. évf., 320. sz. (1982. november 20), Kilátó, 5. évf., 45. sz., p. 15.
Szabadka fásításáról a 19. században [O pošumljavanju u Subotici u 19. veku].
103. A földmunkások ereje [Snaga zemljoradnika]. [1] / Magyar László.
In: Dolgozók. – 34. évf., 27. sz. (1982. július 8), p. 10.
Szabadka környéki aratósztrájkok 1906-ban [Žetelački štrajkovi u okolini Subotice 1906].
104. A földmunkások ereje [Snaga zemljoradnika]. [2] / Magyar László.
In: Dolgozók. – 34. évf., 28. sz. (1982. július 15), p. 10.
105. Gaál Ferenc hagyatéka és emléke [Zaostavština i spomen na Ferenca Gala–] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 12. évf., 4. sz. (1982. április), p. 190-196.
106. „Olyast tanulunk, amit nem értünk–" [„Takve stvari učimo koje ne razumemo–"] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 39. évf., 145. sz. (1982. május 29), Kilátó, 5. évf., 20. sz., p. 18.
A szabadkai tanügyről 1868-ban [O školstvu Subotice 1868].
107. Szabadka művelődéstörténete : a tudományos mutatványoktól a filmszínházig [Kulturna istorija Subotice : od naučnih predavanja do bioskopa] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 39. évf., 28. sz. (1982. január 30), Kilátó, 5. évf., 4. sz., p. 14.
108. Szarvas Gábor és a szabadkai gimnázium [Gabor Sarvaš i subotička gimnazija] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 12. évf., 10-11. sz. (1982. október-november), p. 544-553.
109. „Tudakozó intézet" Szabadkán [„Uslužni servis" u Subotici] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 37. évf., 47. sz. (1982. november 19), Szabadkai Újság, p. 7.

1983.
110. Adalék Juhász Gyula szabadkai családfájához [Prilog subotičkoj grani porodičnog stabla Đule Juhasa] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 13. évf., 4. sz. (1983. április), p. 140-144.
111. Adóvégrehajtás katonai karhatalommal [Naplata poreza uz angažovanje vojske] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 165. sz. (1983. június 18), Kilátó, 6. évf., 23. sz., p. 15.
Egy esemény 1863-ból [Jedan događaj iz 1863].
112. Egy hivatás „becsülete" [„Časnost" jedne profesije] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 331. sz. (1983. december 3), Kilátó, 6. évf., 47. sz., p. 15.
A szabadkai tanítók helyzete 1868-tól 1871-ig [O položaju subotičkih učitelja 1868–1871].
113. Elolvadó közpénzek [Javne finansije koje se tope] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 345. sz. (1983. december 17), Kilátó, 6. évf., 49. sz., p. 15.
Pacséri esemény 1856-ból [Pačirski događaj iz 1856].
114. Elődeink is gondban voltak [I naši preci su se mučili] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 121. sz. (1983. május 5), p. 12.
A palicsi Női strandról a 19. század második felében [O palićkom Ženskom štrandu u drugoj polovini 19. veka].
115. Feledésbe merült segélykiáltások [Zaboravljeni vapaji za pomoć] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 38. évf., 35. sz. (1983. szeptember 2), Szabadkai Újság, p. 10.
A Szabadka lakosságának társadalmi és gazdasági helyzetéről a 19. század végén és a 20. század elején [O društveno-ekonomskom statusu građana Subotice krajem 19. i početkom 20. veka].
116. Istraga povodom komunističkih letaka u Subotici [Kommunista röpiratok utáni nyomozás Szabadkán] / Laslo Mađar ; [prevod Tomislav Vojnić].
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 29, knj. 62, sv. 6 (novembar-decembar 1983), str. 73-76.
Egy esemény 1930-ból [Jedan događaj iz 1930].
117. Kommunista röpiratok utáni nyomozás Szabadkán [Istraga povodom komunističkih letaka u Subotici] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 13. évf., 11. sz. (1983. november), p. 568-569.
118. A népnevelés útjai [Putevi narodnog obrazovanja]. 1 / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 284. sz. (1983. október 15), Kilátó, 6. évf., 40. sz., p. 15.

A szabadkai felnőttoktatásról 1871-ben [O obrazo-vanju odraslih u Subotici 1871].
119. Rigó János telepítéskísérlete [Pokušaji Janoša Rigoa oko naseljavanja stanovništva]. [1] / Magyar László.
In: Dolgozók. – 36. évf., 2. sz. (1983. január 13), p. 12.
120. Rigó János telepítéskísérlete [Pokušaji Janoša Rigoa oko naseljavanja stanovništva]. [2] / Magyar László.
In: Dolgozók. – 36. évf., 3. sz. (1983. január 20), p. 12.
121. A Sever múltjából [Iz prošlosti Severa] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 38. évf., 28. sz. (1983. július 15), Szabadkai Újság, p. 13.
A Sever gyár történetéről 1923-tól 1983-ig [O istoriji Fabrike Sever od 1923. do 1983].
122. Sukobi sirotinje i subotičkih financa između 1863. i 1865. godine [Ínségcsoportok összetűzései a szabadkai pénzügyőrséggel 1863 és 1865 között] / Laslo Mađar ; prevod T. V. [Tomislav Vojnić].
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 29, knj. 60, sv. 4 (juli-avgust 1983), str. 92-100.
Adalék Szabadka munkásmozgalmához [Prilog istoriji radničkog pokreta u Subotici].
123. Százéves a palicsi Platán sor [Aleja platana na Paliću ima sto godina] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 13. sz. (1983. január 15), Kilátó, 6. évf., 2. sz., p. 15.
124. Szegényházi gonoszságok [Zlodela u sirotištu] / Magyar László.
In: Dolgozók. – 36. évf., 20. sz. (1983. május 19), p. 12.
125. Tófürdők és uszodák [Banje i bazeni] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 90. sz. (1983. április 2), Kilátó, 6. évf., 13. sz., p. 15.
Palics történelméből [Iz istorije Palića].
126. Tóparti történet [Jezerska priča] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 261. sz. (1983. szeptember 22), p. 10.
A Palicsi tóról 1907-ben és 1908-ban [O Palićkom jezeru 1907. i 1908].
127. Vörös bérkocsikra emlékezve – [U spomen grimizno-crvenih fijakera–] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 40. évf., 256. sz. (1983. szeptember 17), Kilátó, 6. évf., 36. sz., p. 15.
Szabadka közúti forgalmának múltjából 1846-tól 1887-ig [Iz prošlosti drumskog saobraćaja Subotice 1846–1887].

1984.
128. Bécsi levéltárakban [U bečkim arhivima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 283. sz. (1984. október 13), Kilátó, 7. évf., 41. sz., p. 15.
Újabb adatok a Tisza-vidék történetéhez [Novi podaci o istoriji Potisja].
129. „Bérszolga intézet” Szabadkán [Ustanova za najam služinčadi u Subotici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 40. sz. (1984. február 11), Kilátó, 7. évf., 6. sz., p. 15.
A hordárokról 1869-ben [O nosačima prtljaga 1869].
130. Csuka Zoltán és a szabadkai polgári sajtó [Zoltan Čuka i subotičko građansko novinarstvo] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 14. évf., 5-6. sz. (1984. május-június), p. 249-253.
A szabadkai lapok történetéből 1929-ben [Iz istorije subotičke štampe 1929].
131. Egy kolerajárvány áldozatai [Žrtve jedne epidemije kolere] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 227. sz. (1984. augusztus 18), Kilátó, 7. évf., 33. sz., p. 13.
Az egészségügyi intézkedésekről szóló viszálykodás Szabadkán 1873-ban [Nesuglasice oko mera zdravstvene zaštite u Subotici 1873].
132. Egy újreneszánsz építmény [Jedna zgrada u novorenesansnom stilu] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 171. sz. (1984. június 23), Kilátó, 7. évf., 25. sz., p. 15.
A Popovics Simon-féle házról [O kući Popović Šimona].
133. A haladó eszmék előretörése [Proboj naprednih ideja] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 122. sz. (1984. május 5), Kilátó, 7. évf., 18. sz., p. 15.
Bács-Bodrog megye története a 20. század elején [Istorija Bačko-bodroške županije početkom 20. veka].
134. „– ház ásás, verem felbontás–” [„–kopanje kuće, otvaranje jame –”] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 68. sz. (1984. március 10), Kilátó, 7. évf., 10. sz., p. 15.
A pacséri, a csantavéri és a szabadkai éjjeliőrök kötelezettségeiről [O obavezama noćnih čuvara u Pačiru, Čantaviru i u Subotici].
135. Hintók, fedeles kocsik [Kočije, hintovi] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 39. évf., 29. sz. (1984. július 20), p. 28.
Utazási eszközök Szabadkán 1870-től 1928-ig [Prevozna sredstva u Subotici 1870–1928].
136. Jakobey Károly szabadkai kapcsolata [Sveza Karolja Jakobeija sa Suboticom] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 14. évf., 1-2. sz. (1984. január-február), p. 28-32.
137. Lakadalmi tivornyázás, dáridózás – [Svadbeno bančenje, pijančenje] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 39. évf., 46. sz. (1984. november 16), p. 28.
Lakadalmas szokások Szabadkán 1830. körül [Svad-beni običaji u Subotici oko 1830].
138. Nyolcvanéves a palicsi gyógyszertár [80 godina apoteke na Paliću] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 39. évf., 11. sz. (1984. március 16), Szabadkai Újság, p. 8.
A palicsi gyógyszertár történetéről 1904-től 1910-ig [O istoriji palićke apoteke 1904–1910].
139. Palics felvirágoztatásáért [Za procvat Palića] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 110. sz. (1984. április 21), Kilátó, 7. évf., 16. sz., p. 15.
Palics 1872-ben [Palić 1872. godine].
140. Szabadkai fogházi rendszabályok [Pravila subotičkog zatvora] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 297. sz. (1984. október 27), Kilátó, 7. évf., 43. sz., p. 15.
Fogházi rendszabályok 1867-től 1871-ig [Zatvorska pravila 1867–1871].
141. A szabadkai gyártelepekről [O subotičkim fabričkim krugovima] / Magyar László.

In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 337. sz. (1984. december 8), Kilátó, 7. évf., 49. sz., p. 15.
142. A szabadkai „koldusgyár" borzalmai [O strahotama „fabrike prosjaka" u Subotici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 262. sz. (1984. szeptember 22), Kilátó, 7. évf., 38. sz., p. 15.
Koldulás 1893-ban [Prosjačenje 1893].
143. „Villany delejesség" és távirászat [„Elektricitet" i telegraf] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 41. évf., 26. sz. (1984. január 28), Kilátó, 7. évf., 4. sz., p. 15.
Schwartz Béla előadása [Predavanje Bele Švarca].

1985.
144. „– életkérdést képező vasúti ügy –" [„– slučaj od životnog značaja u vezi sa železnicom –"] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 127. sz. (1985. május 11), Kilátó, 8. évf., 18. sz., p. 19.
A szabadkai vasúti közlekedés nehézségeiről 1872-től 1875-ig [O teškoćama subotičkog železničkog saobraćaja 1872–1875].
145. Erdők a futóhomokon [Šume na živom pesku] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 176. sz. (1985. június 29), Kilátó, 8. évf., 25. sz., p. 14.
Adalék a szabadkai homokterületek befásításához [Prilog o pošumljavanju subotičke peščare].
146. Karabélyos pusztázók, szuronyos pandúrok [Bećari sa karabinom, panduri sa bajonetom] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 10. sz. (1985. január 12), Kilátó, 8. évf., 2. sz., p. 15.
Szabadka rendfenntartói helyzete 1850-től 1881-ig [O položaju subotičkih čuvara reda 1850–1881].
147. Ludas 650 éves [Ludaš ima 650 godina] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 40. évf., 44. sz. (1985. november 1), p. 26-27.
A Ludas település történetéről [O istoriji naselja Ludaš].
148. Meghiúsult kiútkeresés [Planovi koji su se izjalovili] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 335. sz. (1985. december 7), Kilátó, 8. évf., 47. sz., p. 17.
A szabadkai napszámosok összefogásáról [O udruživanju subotičkih nadničara].
149. A nagyfényi munkabeszüntetés [Štrajk u Starom Žedniku] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 73. sz. (1985. március 16), Kilátó, 8. évf., 11. sz., p. 17.
150. Palics történetének rövid áttekintése [Kratak prikaz istorije Palića] / Magyar László.
In: Évkönyv 1985. Szabadkáról : [Létünk]. – (1985), p. 166-174.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
151. Régi szabadkai sportgondok [Stari problemi sportskog života u Subotici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 213. sz. (1985. augusztus 5), Sportvilág, 15. évf., 31. sz., p. 14.
152. Szabadka a kivándorlási mozgalom sodrában 1850 és 1914 között [Subotica u talasu emigracionog pokreta između 1850. i 1914. godine] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 15. évf., 2. sz. (1985. március-április), p. 369-381.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
153. Szabadka legrégibb látképe [Najstarija panorama Subotice] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. –15. évf., 9. sz. (1985. szeptember), p. 531-536.
F. N. de Spaar látképe 1697-ből [Panorama F. N. de Špara iz 1697].
154. Szabadkai piacok és vásárok a dokumentumok tükrében : (1860-1918) [Subotičke pijace i vašari u svetlu dokumenata : (1860-1918)] / Magyar László.
In: Évkönyv 1985. Szabadkáról : [Létünk]. – (1985), p. 43-59.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
155. A szabadkai polgármester és az ellenzék [Subotički gradonačelnik i opozicija] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 24. sz. (1985. január 26), Kilátó, 8. évf., 4. sz., p. 15.
Politikai helyzet 1869-ben [Politička situacija 1869].
156. Az újonnan megkerült *Havi Krónikáról* [O ponovnom pojavljivanju lista *Havi Krónika*] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 42. évf., 141. sz. (1985. május 25), Kilátó, 8. évf., 20. sz., p. 17.
A szabadkai sajtó múltjából [Iz istorije subotičke štampe].

1986.
157. Céhlevelek látképekkel [Cehovska pisma sa panoramskim slikama] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 266. sz. (1986. szeptember 27), Kilátó, 9. évf., 39. sz., p. 15.
Dr. Klaus Stopp professzor tulajdonában lévő szabadkai vonatkozású bizonyságlevelek [Svedočanstva subotičkih cehova u vlasništvu dr Klausa Štopa].
158. Egy elfeledett alkalmi lap [Novine koje su pale u zaborav] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 41. évf., 14. sz. (1986. április 4), p. 44.
Az *Áprilisi Újság* című lapról [O listu *Áprilisi Újság*].
159. „Engedélyt adni méltóztatnék–" [„Udostojite se izdati dozvolu–"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 41. évf., 40. sz. (1986. október 3), p. 18-19.
A palicsi kioszkok 1855–1920 [Palićki kiosci 1855–1920].
160. Hamisítvány-e a szabadkai céhprivilégium? [Da li je subotička cehovska privilegija falsifikat?] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 301. sz. (1986. november 1), Kilátó, 9. évf., 44. sz., p. 15.
Látogatás a budapesti levéltárakban és könyvtárakban [Poseta arhivima i bibliotekama u Budimpešti].
161. Kirurgus borbélyok [Berberi hirurzi] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 175. sz. (1986. június 28), Kilátó, 9. évf., 26. sz., p. 18.
Borbélyok munkája 1845-től 1891-ig [Rad berbera 1845–1891].
162. Miklós István tamburazenekara [Tamburaški orkestar Ištvana Mikloša] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 41. évf., 34. sz. (1986. augusztus 22), p. 54.
163. Najstarija detaljna panorama Subotice [Szabadka legkorábbi részletes látképe] / Laslo Mađar.
In: Pro memoria. – God. 1, br. 2 (25. novembar 1986), str. 8.

164. A palicsi fürdésszabályozás bonyodalmai [Poteškoće nastale tokom regulisanja rada kupališta Palić] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 189. sz. (1986. július 12), Kilátó, 9. évf., 28. sz., p. 14.
165. A régi városháza lebontása [Rušenje stare gradske kuće] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 41. évf., 31. sz. (1986. augusztus 1), p. 28.
166. Szabadka legkorábbi részletes látképe [Najstarija detaljna panorama Subotice] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 16. évf., 7-8. sz. (1986. július-augusztus), p. 490-494.
167. Szabadka városházai [Subotičke gradske kuće] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 41. évf., 43. sz. (1986. október 24), p. 29.
168. Vidékünk postakocsirablói [Pljačkaši poštanskih kočija na našim prostorima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 114. sz. (1986. április 26), Kilátó, 9. évf., 17. sz., p. 21.
169. Vidékünk történetének mozaikkockái [Fragmenti iz istorije naših prostora] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 43. évf., 58. sz. (1986. március 1), Kilátó, 9. évf., 9. sz., p. 17.

1987.

170. Csáth ismeretlen tanulmánya [Nepoznata studija Geze Čata] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 17. évf.,1-3. sz. (1987. január-március), p. 168-173.
Tartalmazza még [Sadrži i]: Bach / Csáth Géza.
171. A fregatthadnagy kertészeti telepe [Poručnik fregate i njegov rasadnik] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 42. évf., 33. sz. (1987. augusztus 14), Szabadkai Újság, p. 55.
Némethy Zoltán munkájáról [O radu Zoltana Ne-metija].
172. A „géperejű bérkocsi ipar" [Služba „fijakera na mašinski pogon"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 42. évf., 22. sz. (1987. május 29), Szabadkai Újság, p. 55.
A taxiszolgálatról Szabadkán 1901–1920 [Taksi služba u Subotici 1901–1920].
173. Grad ne želi poštu : kratak istorijat poštanske službe na Paliću gotovo kao povod nedavnom otvaranju novih prostorija pošte u ovom mestu = A város nem kíván postát : a palicsi postaszolgálat rövid története, de alkalom ez e település postája új helyiségeinek megnyitására is / Magyar László.
In: Pro memoria. – God. 2, br. 4 (decembar 1987), str. [8].
174. Az „izomcsúzban" szenvedő színész [Glumac koji je patio od reume] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 42. évf., 15. sz. (1987. április 10), p. 31.
Kabos Gyuláról [O Đuli Kabošu].
175. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. [1] / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 36. évf., 5-6. sz. (1987. május-június), p. 10-11.
176. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. (2) / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 36. évf., 7-8. sz. (1987. július-augusztus), p. 10-11.
177. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. (3) / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 36. évf., 9-10. sz. (1987. szeptember-október), p. 10-11.
178. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. (4) / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 36. évf., 11-12. sz. (1987. november-december), p. 10-11.
179. A levéltári kutatómunkáról [O istraživačkom radu u arhivima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 314. sz. (1987. november 14), Kilátó, 26. évf., 49. sz., p. 16.
Az 1987-es szakmai tanácskozásról a Szabadkai Történelmi Levéltárban [Stručni skup u Istorijskom arhivu Subotice 1987].
180. Macskovics Titusz téglagyára [Ciglana Titusa Mačkovića] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 42. évf., 12. sz. (1987. március 20), p. 28.
Az első gyártelep 1879-ből [Prva fabrika iz 1879].
181. Mostarski – az ügyvéd és iskolaigazgató [Mostarski – pravnik i direktor škole] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 321. sz. (1987. november 21), Kilátó, 26. évf., 50. sz., p. 14.
182. Páli és Piligo Palus [Pali i Piligo Palus] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 15. sz. (1987. január 17), Kilátó, 26. évf., 7. sz., p. 16.
A Palics és a Palicsi-tó nevének eredetéről [O poreklu imena Palić i Palićko jezero].
183. Palić kao – Palj, Piligo ili Paligo Palus? : uporedna istraživanja većeg broja izvornih dokumenata o imenu jezera Palić, upozoravaju da ga danas, možda, nazivamo – pogrešno! : hipoteza = Palics-Paly, Pilligó vagy Paligó Pálusz : a sokféle forrásmunkák összehasonlító kutatásait tekintetbe véve arra figyelmeztetnek, hogy Palics nevét ma tévesen használjuk! : feltételezések / Laslo Mađar.
In: Pro memoria. – God. 2, br. 3 (april 1987), str. 8.
184. A palicsi „vízi paré"-ról és másról– [O „vodenom korovu" na Paliću i o drugim stvarima–] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 42. évf., 31. sz. (1987. július 31), Szabadkai Újság, p. 54.
185. Pozsonyi levéltárakban és könyvtárakban [U arhivima i bibliotekama Bratislave] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 195. sz. (1987. július 18), Kilátó, 26. évf., 32. sz., p. 12.
186. Vajdasági vonatkozású dokumentumok [Dokumenti koji se odnose na Vojvodinu] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 132. sz. (1987. május 16), Kilátó, 26. évf., 23. sz., p. 16.
Látogatás a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban [Poseta Arhivu županije Bač-Kiškun].
187. A zobnaticai zugiskola [Salaška škola na Zobnatici] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 44. évf., 71. sz. (1987. március 14), Kilátó, 26. évf., 15. sz., p. 16.

1988.

188. Arcfestés hajdan [Šminkanje u starim vremenima] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 43. évf., 51. sz. (1988. december 16), p. 26.

189. Bácskai település adalékok : gazdaság- és népességtörténeti adatok [Naselja u Bačkoj: prilozi o istoriji privrede i naroda] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 45. évf., 215. sz. (1988. augusztus 6), Kilátó, 27. évf., 33. sz., p. 13.

190. Erdők, várak, hadjáratok [Šume, tvrđave, ratni pohodi] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 45. évf., 257. sz. (1988. szeptember 17), Kilátó, 27. évf., 37. sz., p. 18.
Adatok Bácskáról a bécsi levéltárakban [Podaci o Bačkoj u bečkim arhivima].

191. Ínségcsoportok összetűzései a szabadkai pénzügyőrséggel 1863 és 1865 között [Sukobi sirotinje i subotičkih financa između 1863. i 1865. godine] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 18. évf., 6. sz. (1988. június), p. 400-404.

192. Još 3 godine do 6 vekova : o čemu govori dokument iz 1391. godine u kojem se Subotica prvi put pominje. (1) = A 600. évforduló elé : miről vall az 1391-ből származó oklevél, amelyből először fordul elő Szabadka neve. (1.) / Laslo Mađar ; prevod [fragmenta] Mirko Gotesman.
In: Pro memoria. – God. 3, br. 5 (15. april 1988), str. 8.

193. Kallódó dokumentumok nyomában [Na tragu „zabačenih" dokumenata] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 45. évf., 346. sz. (1988. december 17), Kilátó, 28. évf., 2. sz., p. 16.
Iratok Mánich Péterről és Mattyasovszky Béláról [Dokumenta o Petru Maniću i Beli Maćasovskom].

194. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. (5) / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 37. évf., 1-2. sz. (1988. január-február), p. 10-11.

195. Köztisztasági visszatekintő [Osvrt na higijenske prilike u gradu]. (6) / Magyar László.
In: Egészség. – ISSN 0353-0175. – 37. évf., 3-4. sz. (1988. március-április), p. 10-11.

196. Mozaikkockák : szaklevéltárak, könyvtárak és múzeumok iratanyaga [Elementi mozaika : dokumenti stručnih arhiva, biblioteka i muzeja] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 45. évf., 21. sz. (1988. január 23), Kilátó, 27. évf., 6. sz., p. 16.
Észrevételek a külföldi kutatómunka kapcsán [Primedbe u vezi sa istraživanjem u inostranstvu].

197. Az összes kereskedések zárva tartassanak [Neka sve trgovine budu zatvorene] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 43. évf., 38. sz. (1988. szeptember 16), p. 30-31.
Kereskedelem Szabadkán 1867–1877 [Trgovina u Subotici 1867–1877].

198. A palicsi posta múltjából [Iz prošlosti pošte na Paliću] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 43. évf., 2. sz. (1988. január 8), p. 24-25.

199. Régi találmányok dokumentumai [Dokumenti o starim pronalascima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 45. évf., 299. sz. (1988. október 29), Kilátó, 27. évf., 45. sz., p. 16.

200. A „tsitsóka" feltámadása [Vaskrsnuće „čičoke"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 43. évf., 27. sz. (1988. július 1), p. 25.
A csicsóka termeléséről az 1860-as években [O proizvodnji 60-ih godina 19. veka].

201. Uoči 6 vekova : nastavljamo konsultacije stručnjaka o tačnom nazivu našeg grada u prvom pisanom dokumentu iz 1391. u kojem se pominje njegovo ime. (2) = A 600. évforduló elé : folytatjuk a szakértői vizsgálatokat városunk nevének kutatása terén az 1391-es évből származó első írásos dokumentum alapján: Zabatka vagy Zabotka? (2.) / Laslo Mađar.
In: Pro memoria. – God. 3, br. 6 (30. septembar 1988), str. 3.

1989.

202. Adalékok Fehér Ferenc szabadkai őseihez [Prilozi o subotičkim precima Ferenca Fehera] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 19. évf., 10. sz. (1989. október), p. 623-627.

203. „Esőtől összegyűlt pocsolya" [„Bara nastala od kiše"] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 44. évf., 8. sz. (1989. február 24), p. 39.
Feljegyzések a Palicsi-tóról 1697-től 1889-ig [Beleške o Palićkom jezeru 1697–1889].

204. Háziiparunk múltjából [Iz prošlosti naše domaće radinosti] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 44. évf., 27. sz. (1989. július 7), p. 20.
A hajdujárási néprajzi tábor kapcsán a 20. század elején [Povodom etno kampa u Hajdukovu početkom 20. veka].

205. Ivan Sarić imao prethodnika! : novi prilozi za istoriju avijacije u Subotici u povodu osamdesetogodišnjice jugoslovenskog vazduhoplovstva = Ivan Sarićnak volt elődje is! : újabb adalékok Szabadka repüléstörténetéhez a jugoszláv légiközlekedés nyolcvanéves évfordulója kapcsán / [Laslo Mađar].
In: Pro memoria. – God. 4, br. 7 (15. maj 1989), str. 7.

206. Palics első tanítója [Prvi palićki učitelj] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 44. évf., 50. sz. (1989. december 15), p. 19.
Adatok Fehér Jenőről és a palicsi iskoláról 1894 és 1913 között [Podaci o Jeneu Feheru i palićkoj školi 1894–1913].

207. A régi Szabadka képe [Slika stare Subotice] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 46. évf., 46. sz. (1989. február 18), Kilátó, 28. évf., 10. sz., p. 16.

208. Subotica bez (dovoljno) turskih dokumenata [Szabadkának nincs (elég) törökkori irata] / Laslo Mađar.
In: Pro memoria. – God. 4, br. 7 (15. maj 1989), str. 2.
Egy 1545-ös török dokumentumról [O turskom defteru iz 1545].

209. Szabadka történeti kronológiája [Istorijska hronologija Subotice] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 46. évf., 116. sz. (1989. április 29), Kilátó, 28. évf., 20. sz., p. 18.
Észrevételek a Svedočenje vekova című kiadvány kapcsán [Primedbe povodom pripreme prvog toma knjige Svedočenje vekova].

210. Újabb adalékok (?) egy regényhez [Novi prilozi (?) jednom romanu] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 44. évf., 28. sz. (1989. július 14), p. 22.

Csáth Géza, Havas Emil és Munk Artúr *A repülő Vucsidol* című regényükről [O romanu Geze Čata, Emila Havaša i Artura Munka *Leteći Vučidol*].

1990.

211. Az automobil klub szabadkai szekciója [Subotička sekcija Automobilskog kluba]. [1] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 47. évf., 4. sz. (1990. január 6), Kilátó, 29. évf., 3. sz., p. 15.
212. Az automobil klub szabadkai szakosztálya [Subotička sekcija Automobilskog kluba]. [2] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 47. évf., 11. sz. (1990. január 13), Kilátó, 29. évf., 4. sz., p. 16.
213. Papp Dániel születési éve [Godina rođenja Daniela Papa] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 47. évf., 310. sz. (1990. november 10), Kilátó, 29. évf., 47. sz., p. 16.
214. Stoczek József emlékére [U spomen na Jožefa Štoceka] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 47. évf., 184. sz. (1990. július 7), Kilátó, 29. évf., 29. sz., p. 16.
A szabadkai származású természettudós halálának századik évfordulója alkalmából [Povodom stote godišnjice od smrti prirodnjaka poreklom iz Subotice].

1991.

215. Melyik az igazi Cselebi? [Koji je pravi Čelebija?] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 21. évf., 11-12. sz. (1991. november-december), p. 856-860.
A török fordítások szabadkai vonatkozású buktatói [Poteškoće u tumačenju podataka u prevodima sa turskog, a koji se tiču Subotice].
216. Najstariji subotički pečat sa grbom [Szabadka legrégibb címeres pecsétje] / Laslo Mađar ; prevod Mirko Gotesman.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 37, br. 8-9-10 (1991), str. 636-638.
217. Najstariji subotički pečat sa grbom [Szabadka legrégibb címeres pecsétje] / Laslo Mađar ; [prevod Mirko Gotesman].
In: Subotičke novine. – ISSN 0351-6466. – God. 47, br. 49 (6. decembar 1991), str. 5.
218. Szabadka legrégibb címeres pecsétje [Najstariji subotički pečat sa grbom] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 48. évf., 358. sz. (1991. december 28), Kilátó, 29. évf., 2. sz., p. 13.
219. Szabadka legrégibb említése [Najstariji pomen Subotice] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 21. évf., 5-6. sz. (1991. május-június), p. 400-402.
Az 1391-es évből származik az első írásos doku-mentum [O prvom pisanom dokumenatu iz 1391].
220. Szabadka névváltozatai írásos forrásokban [Oblici imena Subotice u pisanim izvorima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 48. évf., 253. sz. (1991. szeptember 14), Kilátó, 30. évf., 39. sz., p. 15.
221. Szabadka város története [Istorija grada Subotice] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 21. évf., 1. sz. (1991. január), p. 25-29.
Dudás Ödön *Szabadka város története* című köny-vének ismertetése [Prikaz knjige *Istorija grada Subotice* Edena Dudaša].
222. A „szorgalom az ördög párnája" [„Marljivost je đavolji jastuk"] / Magyar László.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 55. évf., 10. sz. (1991. október), p. 909-917.
Elérhető[Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
Újabb adatok Papp Dániel életrajzához. – [Novi prilozi biografiji Daniela Papa].

1992.

223. Egy török dokumentum kapcsán [Povodom jednog turskog dokumenta] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 49. évf., 58. sz. (1992. február 29), Kilátó, 31. évf., 11. sz., p. 13.
224. Horgos 490 éves? [Horgoš postoji već 490 godina?] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 49. évf., 93. sz. (1992. április 4), Kilátó, 31. évf., 16. sz., p. 13.
A település legrégibb említése kapcsán [Povodom najstarijeg pomena naselja].
225. Szabadka és környéke történeti látképei [Istorijske panorame Subotice i okoline] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 49. évf., 333. sz. (1992. december 5), Kilátó, 31. évf., 50. sz., p. 13.
226. Szabadka rövid története 1918-ig [Kratka istorija Subotice do 1918] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 49. évf., 237. sz. (1992. augusztus 29), Kilátó, 31. évf., 37. sz., p. 11.
A város első említésének 600. évfordulója kapcsán [Povodom 600. godišnjice od prvog pomena grada].

1993.

227. A „szent elődd" Palicson [„Sveti predak" na Paliću] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 23. évf., 5-6. sz. (1993. május-június), p. 254-259.
Levéltári adalék Vajda János szabadkai kapcsolataihoz [Arhivski prilog subotičkim vezama Janoša Vajde].
228. Telcs Ede két levele [Dva pisma Edea Telča] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 23. évf., 11-12. sz. (1993. november-december), p. 520-524.
Adalék a szobrászművész szabadkai kapcsolatához [Prilog o vezi vajara sa Suboticom].

1994.

229. „Békeidők börtönei" [„Zatvori u razdoblju mira"]/ Magyar László.
In: Új Hét Nap. – 2. évf., 52. sz. (1994. december 30), p. 13.
230. Csetnikek az egykori Bácskában [Četnici u nekadašnjoj Bačkoj] / Magyar László.
In: Múzeumi kutatások Bács-Kiskun megyében (Kecs-kemét). – ISSN 0238-1222. – (1994), p. 93-96.
231. Az első katonai felvétel [Prvi vojni snimak] / Magyar László.
In: 2x 7 Nap. – IL. [!] évf., 4. sz. (1994. november 2), p. 9.
Az 1783-ban készült felvételről [O slici iz 1783].
232. Gimnázium és kápolna [Gimnazija i kapela] / Magyar László.

In: Szabad Hét Nap. – 1. évf., 13. sz. (1994. október 27), p. 10.
233. Ismét a *Heti Krónikáról* [Opet o listu *Heti Krónika*] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 51. évf., 85. sz. (1994. május 7), Kilátó, 33. évf., 45. sz., p. 13.
Németh Ferenc írása kapcsán [Povodom teksta Ferenca Nemeta].
234. Ismét a középkori Ludasegyházról [Opet o srednjovekovnom Ludošu] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 6. sz. (1994. november 30), p. 9.
235. Kramer Antal és társa szabósága [Krojačka radnja *Antal Kramer i drug*] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 2. sz. (1994. október 5), p. 27.
236. Ludasegyház legkorábbi említése [Najraniji pomen Ludoša] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 5. sz. (1994. november 16), p. 9.
237. Régmúlt idők kéjhölgyei [Prostitutke prošlih vremena]. 1 / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 1. évf., 22. sz. (1994. december 29), p. 66.
238. Szabadka első említésének kérdései [Pitanja prvog pomena Subotice] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 7. sz. (1994. december 14), p. 9.
239. Szabadka és környéke közép- és török kori kézművességéről [O zanatstvu u Subotici i okolini tokom srednjeg veka i turskog perioda] / Magyar László.
In: Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből (Szeged). – ISSN 0133-414X. – 21. (1994), p. 7-19.
Elérhető [Dostupno i na]: https://library.hungaricana.hu.
240. Szabadkai Mihály deák és éneke [Pisar Mihalj Subotički i njegova pesma] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 8. sz. (1994. december 28), p. 9.
Tartalmazza még [Sadrži i]: Cantio Petri Berizlo.
241. Tanyai iskoláink [Salaške škole našeg kraja] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – 48. évf. 1. sz. (1994. szeptember 21), p. 27.
242. Térképrajzok, díszes címfeliratok – [Geografske karte i njihovi ukrasni naslovi] / Magyar László.
In: 2 x 7 Nap. – IL. [!] évf., 3. sz. (1994. október 19), p. 9.
243. Thália papjai Palicson [Talijini sveštenici na Paliću] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 51. évf., 199. sz. (1994. szeptember 17), Kilátó, 33. évf., 25. sz., p. 12.
A palicsi színjátszásról a 19. század második felétől 1951-ig [Pozorišni život od druge polovine 19. veka do 1951].

1995.

244. Adatok Szabadka kézművesiparához : (1849-1872) [Podaci o subotičkom zanatstvu : (1849-1872)] / Magyar László.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 59. évf., 1-2. sz. (1995. január-február), p. 67-76.
245. Adom tuttára mindenkinek– [Dajem svima na znanje–] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 1. sz. (1995. június 8), p. 12.
Adat a bácskai ruszinok telepítéséhez 1751-ben [Po-daci o naseljavanju Rusina u Bačkoj 1751]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
246. Ajóka ecettel [Mala sardela u sirćetu] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 7. sz. (1995. december 7), p. 14-15.
A palicsi Kisvendéglőről 1840-ben [O Maloj gostioni na Paliću iz 1840]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
247. Bácsország [Bačorsag] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – Próbaszám (1995. május 4), p. 3.
A szabadkai lapok történetéből 1904-től [Iz istorije subotičke štampe od 1904]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
248. A Blaeu-cég térképe : (1617 táján) [Geografska karta firme Blo : (oko 1617)] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 5. sz. (1995. október), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
249. Bujakóros kórház [Sifilis u bolnici]. (5.) / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 2. évf., 4. sz. (1995. január 26), p. 66.
250. Élő történelem [Živa istorija] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 6. sz. (1995. november 2), p. 15.
Kalapis Zoltán „Történelem a föld alatt" című könyvének ismertetése [Prikaz knjige „Történelem a föld alatt" Zoltana Kalapiša]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
251. Az első szabadkai nyomdász nyomában [Tragom prve subotičke štamparije] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – Próbaszám (1995. május 4), p. 14.
Németh Ferenc „Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei" című könyvének ismertetése [Prikaz knjige „Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei" Ferenca Nemeta]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
252. Az elzárt világ titkai [Tajne jednog zatvorenog sveta]. [1] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 35. sz. (1995. augusztus 31), p. 23.
Néprajzi adatok Szabadkáról és környékéről [Etnografski podaci o Subotici i okolini].
253. Az elzárt világ titkai [Tajne jednog zatvorenog sveta]. (2) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 36. sz. (1995. szeptember 7), p. 16-17.
254. Gazdálkodik a város [Grad privređuje]. (5) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 9. sz. (1995. március 2), p. 24-25.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867–1918].
255. Gerhardus Mercator és térképe : (1585 körül) [Gerhard Merkator i njegova karta : (oko 1585)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 4. sz. (1995. szeptember 7), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

256. Iskolai rendtartás következményekkel [Pravila škole sa posledicama] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 22. sz. (1995. június 1), p. 20-21.
A szabadkai gimnázium múltjából [Iz prošlosti subotičke gimnazije].
257. Jakob von Sandrart térképe : (1664) [Karta Jakova fon Sandrarta : (1664)] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – Próbaszám (1995. május 4), p. 15.
258. John Speede és 1626. évi térképe [Džon Spidi i karta iz 1626. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 6. sz. (1995. november 2), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
259. A kéjnők panaszirata [Žalba prostitutki]. (4.) / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 2. évf., 3. sz. (1995. január 19), p. 66.
260. Kigyúltak a rég várt gázlángok [Proradilo je dugo očekivano osvetljenje na gas]. (8) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 12. sz. (1995. március 23), p. 20.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867–1918].
261. A középkori Veresegyház nyomában [Na tragu srednjovekovne pustare Verušić] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 3. sz. (1995. február 8), p. 9.
262. Látképes szabaduló levelek [Cehovska pisma sa panoramama] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 2. sz. (1995. július 6), p. 8-9.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
263. Lázár deák és térképe : (1514-1528) [Pisar Lazar i njegova karta : (1514-1528)] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 7. sz. (1995. december 7), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
264. A legjelesebb építészek [Najbolje arhitekte]. (6) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 10. sz. (1995. március 9), p. 20.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867-1918].
265. Matthes Zündt és térképe : 1567 [Mates Cint i njegova karta : 1567] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 3. sz. (1995. augusztus 3), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
266. Mélyre nyúló gyökereink– [Naši duboki koreni–] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 52. évf., 264. sz. (1994. november 11).
Kilátó,34. évf., 44. sz., p. 9, 11.
A szerző tapasztalatai a magyarországi művelődési intézményekben 1990 és 1995 között [Autorova iskustva u mađarskim kulturnim institucijama 1990-1995].
267. Miként táplálkoztak eleink? [Kako su se hranili naši preci?] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 17. sz. (1995. április 27), p. 32-33.
Vojnić Imre szakácskönyve kapcsán 1842-ből [Povodom kuvara Imre Vojnića iz 1842.].
268. Nazivi mesta i stanovnika subotičke nahije prema popisu od 1570. do 1578. godine [A szabadkai nahije 1570. és 1578. évi név- és helységjegyzéke] / Laslo Mađar ; prevela Marija Šimoković.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 41, br. 1-3 (1995), str. 51-71.
269. „Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk–" [„Tiranin nam još uvek sedi za vratom–"]. [1] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 43. sz. (1995. október 26), p. 23.
Az 1905. évi szabadkai VII. országos ipartestületi kongresszusról [O Sedmom državnom kongresu privrednika u Subotici 1905].
270. „Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk– " [„Tiranin nam još uvek sedi za vratom–"]. (2) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 44. sz. (1995. november 2), p. 23.
271. „Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk– " [„Tiranin nam još uvek sedi za vratom–"]. (3) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 45. sz. (1995. november 9), p. 23.
272. Nyolc-kilenc bordélytelep a városban [Osamdevet naselja s prostitutkama u gradu]. (3) / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 2. évf., 2. sz. (1995. január 12), p. 66.
273. Razvoj grada i njegova arhitektura [A város fejlesztése és építészete] / Laslo Mađar ; prevod Marija Šimoković ; [fotograf Augustin Juriga].
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 41, br. 7-8-9 (1995), str. 25-43.
274. Régmúlt idők kéjhölgyei [Prostitutke prošlih vremena]. (2) / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 2. évf., 1. sz. (1995. január 5), p. 66.
275. Rózsa Sándorról Japánban [O Šandoru Roži u Japanu] / Magyar László.
In: Szabad Hét Nap. – 2. évf., 10. sz. (1995. március 9), p. 66.
Minamizuka Shingo professzor munkája [Rad pro-fesora Minamizuka Šingoa].
276. Szabadka falu [Selo Subotica] / Magyar László.
In: 2x 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 1. sz. (1995. január 11), p. 9.
Szabadkáról a 15. században [O Subotici u 15. veku].
277. Szabadka mezőváros [Grad Subotica] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 5. sz. (1995. március 8), p. 43.
278. Szabadka mezőváros legrégibb oklevele [Najstarija povelja grada Subotice] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 4. sz. (1995. február 22), p. 9.
279. Szabadka városfejlesztése : (1867-1918) : építészet, építkezés, utcaszabályozás [Urbanizam Subotice : (1867-1918) : arhitektura, izgradnja, regulisanje ulica]. (1) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 5. sz. (1995. február 2), p. 20-21.

280. Szabadka városfejlesztése : (1867-1918) : a város „szépségei" [Urbanizam Subotice : (1867-1918) : „lepote" grada]. (2) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 6. sz. (1995. február 9), p. 22-23.

281. A szabadkai kunok [Subotički Kumani] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 8. sz. (1995. május 10), p. 43.

282. A szabadkai Szentháromság-szobor = [Subotički spomenik Svetom Trojstvu] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 25. sz. (1995. június 22), p. 16-17.

283. A szabadkai vár ostromlása [Opsedanje subotičke tvrđave] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 11. sz. (1995. július 5), p. 41.

284. A szecesszió utolsó hirnökei [Poslednji vesnici secesije]. (4) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 8. sz. (1995. február 23), p. 24.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867-1918].

285. Szecessziós épületek [Secesijske građevine]. [3] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 7. sz. (1995. február 16), p. 22-23.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867-1918].

286. Szilágyi Erzsébet Szabadka környéki birtokai [Posedi Eržebet Silađi u okolini Subotice] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 9. sz. (1995. június 7), p. 41.

287. Tavankút legrégibb adatai [Najstariji podaci o Tavankutu] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 7. sz. (1995. április 5), p. 43.

288. A „területünköni utak járhatósága" [„Prohodnost puteva na našoj teritoriji"]. (7) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 6. évf., 11. sz. (1995. március 16), p. 13.
Szabadka városfejlesztése 1867 és 1918 között [Urbanizam Subotice 1867-1918].

289. A Török és a Sulyok család viszálykodása [Sukob porodica Terek i Šuljok] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 5. sz. (1995. október 5), p. 4.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

290. Török Imrét beiktatják szabadkai birtokaiba [Upis subotičkih poseda Imrea Tereka i njegove rodbine] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 10. sz. (1995. június 21), p. 41.

291. Veresegyház – Verusics [Verušić] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 2. sz. (1995. január 25), p. 9.
A pusztáról a 15. és a 19. század között [O pustari od 15. do 19. veka].

292. Vidékünk középkori hatalmaskodói [Srednjovekovni zulumćari naših prostora] / Magyar László.
In: 7 Nap. – ISSN 0352-2717. – 50. évf., 6. sz. (1995. március 22), p. 43.

293. Wolfgang Lazius térképe : (1570 előtt) [Karta Laciusa Volfganga : (pre 1570)] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 1. sz. (1995. június 8), p. 15.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

294. Zsámboky János 1579. évi térképe [Karta Janoša Žambokija iz 1579. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 2. sz. (1995. július 6), p. 16.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

1996.

295. Bács-Bodrog vármegye térképe [Geografska karta Bačko-bodroške županije] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 11. sz. (1996. november 7), p. 2, 3.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

296. A Berlitz-módszer Szabadkán [Metoda Berlic u Subotici] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 10. sz. (1996. október 3), p. 14.
Az idegen nyelv tanulásának módszeréről [O metodi za učenje stranog jezika]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

297. De Wit megyebeosztást ábrázoló térképe : 1688. [De Vitova karta sa obeleženim granicama županija : 1688.] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 5. sz. (1996. május 2), p. 2, 16.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

298. „–diszkoszorút fonjak őseinknek–" [„–da ispletem venac našim precima–"] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 6. sz. (1996. június 6), p. 6.
Tormásy Gábor *A Szab. Római Kath. Főplébánia története* című könyvének ismertetése [Prikaz knjige Tormaši Gabora *A Szab. Római Kath. Főplébánia története*]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

299. Egy Tisza menti város évszázadai... [Vekovi jednog grada pored Tise...] / Magyar László.
In: Levéltári Szemle (Budapest). – ISSN 0457-6047. – 46. évf., 4. sz. (1996), p. 57-59.
Kanizsa monográfiája című könyvének ismertetése [Prikaz knjige *Monografija Kanjiže*]. – Elérhető [Dostupno i na]: https://library.hungaricana.hu.

300. Egy XIX. századi postatérkép [Jedna poštanska karta iz 19. veka] / [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 3. sz. (1996. március 7), p. 2, 8.
Szepesházy Károly a térkép szerzője [Karolj Sepešhazi je autor karte]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

301. Görög Demeter és atlasza [Demeter Gereg i njegov atlas] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 4. sz. (1996. április 4), p. 2, 11.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

302. Hubert Jaillot és 1696. évi országtérképe [Iber Žajo i karta države iz 1696. godine] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 2. sz. (1996. február 1), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

303. Izgradnja železničke pruge Segedin-Subotica : (1864-1869) [A szeged-szabadkai vasútvonal építése : (1864-1869)] / Laslo Mađar ; prevod Marija Šimoković.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 42, br. 7-8-9 (1996), str. 49-55.
304. Изградња железничке пруге Сегедин-Суботица : (1864-1869) [A szeged-szabadkai vasútvonal építése : (1864-1869)] / Ласло Мађар ; [са мађарског на српски језик Марија Шимоковић].
У: Ex Pannonia. – ISSN 0345-9151. – Бр. 1 (1996), стр. 111-128.
Elérhető [Dostupno i na]: http://suarhiv.co.rs.
305. „–az ízlés finomítását czélozza–" [„–ima za cilj istančanost ukusa–"] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 7. sz. (1996. július 4), p. 4.
Az ómoravicai olvasókör múltjából [Iz prošlosti čitaonice u Staroj Moravici]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
306. J. Fridericus Glasser 1770. évi térképe [Karta J. Friderikusa Glasera iz 1770. godine] / [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 10. sz. (1996. október 3), p. 2-3.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
307. Jezerske priče [Tóparti történetek] / Laslo Mađar ; prevod Marija Šimoković.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 42, br. 1-2-3 (1996), str. 40-48.
Palics művelődéstörténete [Kulturna istorija Palića].
308. „Keresetre nyújt kilátást–" [„Pruža mogućnost zarade–"]. (1) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121– 7. évf., 4. sz. (1996. január 25), p. 22.
A méter alapmértékegység bevezetése Szabadkán. – Uvođenje osnovne jedinice metar u Subotici.
309. „Keresetre nyújt kilátást–" [„Pruža mogućnost zarade–"]. (2) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 5. sz. (1996. február 1), p. 22.
310. A kunok és jászok elterjedése a középkorban [Rasprostranjenost Kumana i Jasa u srednjem veku] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 12. sz. (1996. december 5), p. 2-3.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
311. Marsigli és 1726. évi térképe [Marsilji i karta iz 1726. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 7. sz. (1996. július 4), p. 2, 16.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
312. Martin Stier 1664. évi térképe [Martin Štirova karta iz 1664. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 6. sz. (1996. június 6), p. 2, 16.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
313. „Nem vagyok sem régész, sem történész–" [„Nisam ni arheolog, ni istoričar–"] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 53. évf., 46. sz. (1996. február 24), Kilátó, 35. évf., 8. sz., p. 11.
Burány Nándor írása kapcsán [Povodom teksta Nandora Buranja].
314. Nicolas Sanson és országtérképe 1689 körül [Nikolas Sanson i karta države oko 1689] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 1. sz. (1996. január 4), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
315. Pajzsmezőben szerszámok [Alati na štitu]. (3.) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 11. sz. (1996. március 14), p. 26.
Szabadka céhpecsétjeiről [O subotičkim cehovskim pečatima].
316. Rosták, harisnyák, fésük a pecséten [Rešeta, čarape, češljevi na pečatu]. (5.) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 13. sz. (1996. március 28), p. 22-23.
Szabadka céhpecsétjeiről [O subotičkim cehovskim pečatima].
317. A Sambucus-féle térkép 1579-ből [Sambukusova karta iz 1579. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 9. sz. (1996. szeptember 5), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
318. Szabadka céhpecsétjeiről : a pecsét divatja [O subotičkim cehovskim pečatima : moda pečata]. [1] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 9. sz. (1996. február 29), p. 22.
319. Szabadka és környéke közép- és török kori kézművességéről [O zanatstvu u Subotici i okolini tokom srednjeg veka i turskog perioda] / Magyar László.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 60. évf., 5-7. sz. (1996. május-július), p. 424-443.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
320. Szabadka gazdálkodása – háztartása : (1867-1912) [Subotičko gazdovanje – vođenje domaćinstva : (1867-1912)] / Magyar László.
In: Orbis. – ISSN 0354-9674. – 1. évf., 2. sz. (1996. október), p. 48-52.
321. Szabadka mezőgazdasága : (1867-1918) [Poljoprivreda Subotice : (1867-1918)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 9. sz. (1996. szeptember 5), p. 4.
Részlet a kéziratból. – Odlomak iz rukopisa. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
322. Szabadkaiak az ezredéves ünnepségen [Subotičani na milenijumskoj proslavi] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 8. sz. (1996. augusztus 1), p. 4.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
323. A szeged-szabadkai vasútvonal építése [Izgradnja železničke pruge Segedin-Subotica] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 26. évf., 10. sz. (1996. október), p. 603-615.
324. Védőszentek és cipő [Sveci zaštitnici i cipela]. [2] / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 10. sz. (1996. március 7), p. 22.
Szabadka céhpecsétjeiről [O subotičkim cehovskim pečatima].
325. Vörös viaszpecsétek [Crveni pečati od voska]. (4.) / Magyar László.
In: Családi Kör. – ISSN 0353-9121. – 7. évf., 12. sz. (1996. március 21), p. 22.
Szabadka céhpecsétjeiről [O subotičkim cehovskim pečatima].

326. Wolfgang Lazius 1556. évi térképe [Karta Laciusa Volfganga iz 1556. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 8. sz. (1996. augusztus 1), p. 2.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

1997.

327. Adalékok Szabadka építészettörténetéhez : (1867-1918) [Prilozi o subotičkoj arhitekturi : (1867-1918)] / Magyar László.
In: Cumania (Kecskemét). – ISSN 0133-6088. – 14. (1997), p. 289-312.
Elérhető [Dostupno i na]: https://library.hungaricana.hu.

328. A becskereki Fülep családról és másról [O zrenjaninskoj porodici Filep i o drugim stvarima] / Magyar László.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 54. évf., 198. sz. (1997. december 20), Kilátó, 36. évf., 50. sz., p. 9.

329. Csáth Géza ismeretlen pályaműve [Nepoznati konkursni rad Geze Čata] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 27. évf., 9-10. sz. (1997. szeptember-október), p. 612.
Brenner József (Csáth Géza) „Ember, természet, tudomány" című pályaművéről [O delu „Ember, természet, tudomány" Jožefa Brenera (Geze Čata)].

330. Csáth lapszéli rajzairól [O Čatovim crtežima na margini lista] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 27. évf., 9-10. sz. (1997. szeptember-október), p. 701-705.

331. Duna-hajózási térkép : (1779-1781) [Karta plovidbe Dunavom : (1779-1781)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 3. sz. (1997. március 6), p. 2, 8.
Kis József a térkép szerzője [Jožef Kiš je autor karte]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

332. Fürdőhelyen felesleges a könyvtár– [Banji je biblioteka suvišna–] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 11. sz. (1997. november 6), p. 3.
A palicsi könyvtárról 1888-ban [O palićkoj biblioteci 1888].

333. Karpe Mihály 1760. évi térképe [Karta Mihalja Karpe iz 1760. godine] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 1. sz. (1997. január 9), p. 10.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

334. Képzőművészek levelesládája : (1850-1951) [Poštansko sanduče likovnih umetnika : (1850-1951)] / Magyar László.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 61. évf., 2-4. sz. (1997. február-április), p. 278-304.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

335. Komor és Jakab szabadkai pavilontervei [Planovi subotičkih kioska Komora i Jakaba] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 8. sz. (1997. augusztus 7), p. 5.
A szabadkai építészetről 1867-től 1918-ig [O subotičkoj arhitekturi 1867-1918]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

336. Levéltári séta az „aposztata" Hiadorral [Šetnja kroz arhivu sa „otpadnikom" Hiadorom] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 27. évf., 7-8. sz. (1997. július-augusztus), p. 406-419.
Jámbor Pál életéről és munkásságáról [O životu i radu Pala Jambora].

337. Ludas és Ludasitó [Ludoš i Ludoško jezero] / Magyar László.
In: Ludaški zapisi = Ludasi jegyzetek. – 1. sz. (1997). – P. 22-29.
Történelmi áttekintés [Istorijski osvrt].

338. Mikoviny és 1750 előtti megyetérképe [Mikovinj i njegova karta županije pre 1750. godine] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 6. sz. (1997. június 5), p. 2, 8.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

339. Obeležavanje zajedničkog ciganskog naselja : (1912) [A közös cigány telep megjelöléséről : (1912)] / Laslo Mađar ; [prevela Marija Šimoković].
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 43, br. 7-8-9 (1997), str. 9-10.

340. Оснивање Више трговинске школе у Суботици : (1907) [A szabadkai Felső Kereskedelmi Iskola létesítése : (1907)] / Ласло Мађар ; [превела Золна Матијевић].
У: Ex Pannonia. – ISSN 0354-9151. – Бр. 2 (1997), стр. 67-78.

341. Palićki ciganski orkestri : (1860-1918) [Cigányzenekarok Palicson : (1860-1918)] / Laslo Mađar ; prevod Marija Šimoković.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 43, br. 7-8-9 (1997), str. 13-23.

342. Palics évszázadai : Szerelmem, Palics [Vekovi Palića : Palić, moja ljubav] / Magyar László ; Főző József felvétele.
In: Szabad Hét Nap. – 4. évf., 3. sz. (1997. január 16), p. 6.

343. Társaskocsik, taligák, omnibuszok– [Kočije, taljige, omnibusi–] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 10. sz. (1997. október 2), p. 2, 5.
Utazási eszközök Szabadkán [Prevozna sredstva u Subotici]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

1998.

344. Cigányzenekarok Palicson : (1860-1918) [Palićki ciganski orkestri : 1860-1918] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. 20-32.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

345. Cigányzenekarok Palicson : (1860-1918) [Palićki ciganski orkestri : (1860-1918)] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 10. sz. (1998. október), p. 141-154.
Részletek a Rukovet illetve a Bácsország számaiban megjelent szövegből [Odlomci tekstova objavljenih u Rukoveti i u Bácsország-u].

346. A forradalom és szabadságharc néhány vajdasági vonatkozású levéltári dokumentuma [Arhivski dokumenti o revoluciji i borbi za slobodu u Vojvodini] / Magyar László.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 62. évf., 3. sz. (1998. március), p. 309-310.
Az 1848-as és 1849-es eseményekről [O događajima 1848/1849].

347. Kosztolányi Dezső (?) ludasi festménye [Slika Dežea Kostolanjija (?) o Ludošu] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. 7, borító.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
348. A Ludasi-tó különleges természetvédelmi terület történelmi tervezete [Istorijski nacrt Ludoškog jezera kao specijalnog rezervata prirode] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 3. sz. (1998. ősz), p. 47.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
349. Ómoravica történetéből : a falu újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán [Iz istorije Stare Moravice : povodom 210. godišnjice od ponovnog naseljavanja sela]. (1) / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 4. sz. (1998. tél), p. 25-27.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
350. A Palics fürdő szóban és képekben : avagy: Szabadka részvétele az 1885. évi budapesti országos általános kiállításon [Banja Palić u reči i slikama ili Učešće Subotice na budimpeštanskoj opštoj izložbi 1885. godine] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 1. sz. (1998. tavasz), p. 3-7.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
351. Palics fürdőhely térképvázlata : (1884) [Skica za mapu palićkog kupališta : (1884)] / M. L. [Magyar László].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 1. sz. (1998. tavasz), p. 2, 8.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
352. „(–)po stilu naš je projekat sasvim originalan" [„(–)a stilust illetően a mi tervünk egészen eredeti"] / Laslo Mađar ; prevela Marija Šimoković.
In: Rukovet. – ISSN 0035-9793. – God. 43 [!44], br. 4-5-6 (1998), str. 22-35.
Komor Marcell és Jakab Dezső levelei a szabadkai Városházának megépítése kapcsán [Pisma Marcela Komora i Dežea Jakaba u vezi sa izgradnjom subotičke Gradske kuće].
353. Szabadka története a kezdetektől 1918-ig [Istorija Subotice od početaka do 1918]. [1] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 7-8. sz. (1998. július-augusztus), p. 47-55.
354. A szabadkai Felső Kereskedelmi Iskola létesítése : (1907) [Osnivanje Više trgovinske škole u Subotici : (1907)] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 4. sz. (1998. április), p. 36-45.
355. A szabadkai városi zeneiskola alapítása : (1869) [Osnivanje subotičke Muzičke škole : (1869)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 3. sz. (1998. ősz), p. 44-46.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
356. A török hódoltság kora : (1526-1686) [Period turskog osvajanja : (1536-1686)]. 2 / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 9. sz. (1998. szeptember), p. 87-100.

1999.
357. Ómoravica történetéből : a falu újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán [Iz istorije Stare Moravice : povodom 210. godišnjice od ponovnog naseljavanja sela]. (2.) / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 5. évf., 1-2. sz. (1999. január-február), p. 15-19.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

2000.
358. Palics kiépítése : (1904-1912) [Izgradnja Palića : (1904-1912)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – [6.] évf., millé-niumi szám [11-12.] sz. (2000. szeptember-december), p. 39-40.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
359. A palicsi fürdőorvos jelentései [Izveštaji banjskog lekara] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – [6.] évf., millé-niumi szám [11-12.] sz. (2000. szeptember-december), p. 6-7.
Stojković Petar, palicsi orvos jelentései [Izveštaji Petra Stojkovića, palićkog lekara]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
360. A szabadkai közkönyvtár : (1890-1918) [Subotička javna biblioteka : (1890-1918)] / Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 6. évf. (2000. július-augusztus), p. 6.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

2001.
361. Kosztolányi Ludason [Kostolanji na Ludošu] / Magyar László.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 31. évf. (2001. tavasz), p. 233-251.

2002.
362. Adatok Szabadka mezőgazdaságáról [Podaci o subotičkoj poljoprivredi] / Magyar László.
In: Létünk. – ISSN 0350-4158. – 32. évf., 1-2. sz. (2002), p. 72-95.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

2004.
363. Egy elfeledett alkalmi lap [Novine koje su pale u zaborav] / Magyar László.
In: Csantavéri Újság. – ISSN 1450-703X. – 7. évf., 1-2. sz. (2004. január-február), p. 4-5.
Az *Áprilisi Újság* című lapról [O listu *Áprilisi Újság*].

VI. MAGYAR LÁSZLÓ MINT SZERKESZTŐ
[Mađar Laslo kao priređivač]

Könyvek
[Knjige]

1981.
364. TONČ, Gustav
Útravaló : (pályamű-értékelések a szabadkai főgimnáziumban 1885 és 1918 között) [Novčana pomoć za put : ocena konkursnih literarnih radova u subotičkoj gimnaziji između 1885. i 1918] / Toncs Gusztáv, Loósz István ; [a kötet anyagát összegyűjtötte, a bevezetőt és a jegyzeteket írta Magyar László]. – Szabadka : Életjel :

Veljko Vlahović Munkásegyetem, 1981 (Szabadka : Pannónia). – 80 p. ; 15 cm. – (Életjel Miniatűrök ; 37)
P. 5-16: [A szabadkai gimnáziumhoz...] / Magyar László.

1991.
365. ANDRUŠKO, Karolj
Nomina urbis Zabatkiensis : 1391-1991 [Szabadka névváltozatai : 1391-1991 = Naziv grada Subotica : 1391-1991] / [lignogravure ilustris Andruskó Károly ; elektis la materialon, verkis la prefacon Magyar László]. – Subotica : Esperanto-societo, 1991 (Subotica : Globus). – 55 p. : ill. ; 11 cm
La nomoj de Subotica en skribitaj dokumentoj: p. 3-7.

1992.
366. Aczél Henrik Szabadkán : levéltári dokumentumok [Henrik Acel u Subotici : arhivski dokumenti] / Magyar László ; [sajtó alá rendezte Dér Zoltán]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1992 (Szabadka : Minerva). – 104 p., [14] t. folio ; 15 cm. – (Életjel Miniatűrök ; 47)
Példányszám 300. – P. 5-29: Aczél Henrik Szabadkán / Magyar László. – Jegyzet a műről a borító behajtott oldalán.

1996.
367. Lányi Ernő szabadkai évei : levéltári dokumentumok [Subotičke godine Ernea Lanjija : arhivski dokumenti] / [a dokumentumokat összegyűjtötte és a bevezetőt írta Magyar László]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1996 (Tóthfalu : Logos). – 235 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 67)
Példányszám 500. – P. 7-26: Lányi Ernő szabadkai évei / Magyar László. – Jegyzet a műről a borítón.

1997.
368. Milkó Izidor és könyvtára : levéltári dokumentumok [Izidor Milko i njegova biblioteka : arhivski dokumenti] / [a dokumentumokat összegyűjtötte és a bevezetőt írta Magyar László]. – Szabadka : Szabadegyetem, 1997 (Szabadka : Studio Bravo). – 137 p. : ill. ; 23 cm. – (Életjel Könyvek ; 72)
Példányszám 300. – P. 5-12: Milkó Izidor és könyvtára / Magyar László. – Jegyzet a műről a borítón.
ISBN 86-82147-25-4

1998.
369. Szabadka és vidéke 1848/49-ben : (levéltári dokumentumok) [Subotica i okolina u 1848. i 1849. godini : (arhivski dokumenti)] / gyűjtötte Iványi István (1845-1917) és Magyar László (1937-1998) ; [szerkesztette Magyar László és Szabó József]. – Szabadka : Grafo-produkt, 1998 (Szabadka : Grafoprodukt). – 347 p. : ill. ; 23 cm. – (Bácsország-könyvek ; 4)
P. 3-4: Előszó / Magyar László.

Adalékok könyvekben és periodikában
[Prilozi u knjigama i periodici]

1995.
370. Üdvöt és kegyelmet! [Spas i milost!] / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 1. évf., 5. sz. (1995. október 5), p. 13.
Török Imre és rokonainak bevezettetése szabadkai birtokaiba 1503-ban [Popis subotičkih poseda Imrea Tereka i njegove rodbine 1503. godine]. – Elérhető [Dos-tupno i na]: www.bacsorszag.rs.

1996.
371. „Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai –" [„Trebalo bi ispitati seoske starce, beležnike, popove"]. (1) / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 3. sz. (1996. március 7), p. 4.
Szabadka és környéke a Pesty-féle helynévgyűjteményben [Subotica i okolina u Peštijevom zborniku naziva naselja]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacs-orszag.rs.
372. „Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai –" [„Trebalo bi ispitati seoske starce, beležnike, popove"]. (2) / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 4. sz. (1996. április 4), p. 4.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
373. „Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai –" [„Trebalo bi ispitati seoske starce, beležnike, popove"]. 3 / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 5. sz. (1996. május 2), p. 4.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
374. Szabadka névváltozatai írásos emlékekben [Oblici imena Subotice u pisanim dokumentima] / [összeállította] Magyar László.
In: Szabadka igazgatástörténetéből. – Szabadka : Pannon press, 1996. – P. 149-151.
375. Tek. [Tekintetes] Városi Tanács [Poštovano Gradsko veće!] / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. évf., 12. sz. (1996. december 5), p. 8.
Munk Artúr három levele a Városi Tanácshoz [Tri pisma Artura Munka Gradskom veću]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
376. A város polgármestereinek névjegyzéke : (1796-1996) [Imenik gradonačelnika grada : (1796-1996)] / összeállította Lalia Gábor, Magyar László és Szabó József.
In: Szabadka igazgatástörténetéből. – Szabadka : Pannon press, 1996. – P. 111-113.

1997.
377. Jámbor Pál mint tanár és ember [Pal Jambor kao nastavnik i čovek] / Frankl István ; [Magyar László jegyzetével].
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 7-8. sz. (1997. július-augusztus), p. 430-437.
378. Munk Artúr beadványai [Molbe Artura Munka] / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 1. sz. (1997. január 9), p. 12.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
379. Tekintetes Közgyűlés! [Poštovana Skupštino!] / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 3. évf., 3. sz. (1997. március 6), p. 4.

Szabadkai dokumentum 1883-ból [Subotički dokumenat iz 1883. godine]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

1998.

380. Dokumentum [Dokumenat] / közreadja Magyar László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 4. sz. (1998. tél), p. 40.
Fraknói Vilmos véleménye a szabadkai múzeumról és könyvtárról 1910-ben [Mišljenje Vilmoša Fraknoija o subotičkom muzeju i biblioteci iz 1910. godine]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

VII. MAGYAR LÁSZLÓRÓL SZÓLÓ IRODALOM
[Literatura o Laslu Mađaru]

Adalékok könyvekben és periodikában
[Prilozi u knjigama i periodici]

381. BARÁCIUS, Zoltán
Magyar László [Laslo Mađar] / B. Z. [Barácius Zoltán]
In: Hét Nap. – ISSN 0352-2717. – 61. évf., 5. sz. (2006. február 1), p. 33.
Elérhető [Dostupno i na]: http://hetnap.rs.
382. BLAZOVICH, László
Korunk Iványija volt [Bio je Ivanji našega doba] / Blazovich László.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. I.-II.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
383. GEROLD, László
Magyar László [Laslo Mađar] / Gerold László.
In: Jugoszláviai magyar irodalmi lexikon / Gerold László. – Újvidék : Forum, 2001. – P. 178.
Elérhető [Dostupno i na]: http://dda.vmmi.org/docs/gerold-irodlex.pdf.
384. GEROLD, László
Magyar László [Laslo Mađar] / Gerold László.
In: Vajdasági magyar irodalmi lexikon / Gerold László. – 2. kiad. – Újvidék : Forum, 2016. – P. 251-252.
385. GRLICA, Mirko
Magyar László [Laslo Mađar] / Mirko Grlica ; Tumbasz Erzsébet fordítása.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 7-8. sz. (1998. július-augusztus), p. 45-46.
386. GYERMÁN, Tibor
Törekvőből csalódott [Od entuzijazma do razočarenja] / Gyermán Tibor.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 50. évf., 99 sz. (1993. április 13), p. 9.
Aczél Henrik szabadkai működéséről című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Aczél Henrik szabadkai működéséről*].
387. HEGEDŰS, Antal
Egy új sorozat első kiadványa [Prva knjiga jedne nove edicije] / Hegedűs Antal.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 27. évf., 1-2. sz. (1997. január-február), p. 149-150.
Szabadka igazgatástörténetéből című könyv ismer-tetése [Prikaz knjige *Szabadka igazgatástörténetéből*].
388. HEGEDŰS, Antal
[Magyar László...] [Laslo Mađar...] / Hegedűs Antal.
In: Iratvallató / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 1999. – Borító.
Iratvallató című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Iratvallató*].
389. HUSZTA, Róbert
Tovatűnő évszázadok [Prohujali vekovi] / Húszta Róbert.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 65. évf., 5. sz. (2001. május), p. 571.
Tovatűnő évszázadok : iratvallató II című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Tovatűnő évszázadok : iratvallató II*].
390. KALAPIS, Zoltán
Magyar László [Laslo Mađar] / Kalapis Zoltán.
In: Életrajzi kalauz / Kalapis Zoltán. – Újvidék : Forum, 2003. – P. 621-622.
391. KALAPIS, Zoltán
Múltunk ismeretlen tényei [Nepoznate činjenice iz naše prošlosti] / Kalapis Zoltán.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 51. évf., 151 sz. (1994. július 23), p. 14.
Életek, iratok – iratok, életek című köny ismertetése [Prikaz knjige *Életek, iratok – iratok, életek*].
392. KALAPIS, Zoltán
Szabadka levéltárosa és művelődéstörténésze [Arhivist i istoričar kulture Subotice] / Kalapis Zoltán.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 62. évf., 7-8. sz. (1998. július-augusztus), p. 661-664.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
393. KUNKIN, Zsuzsanna
Gyász [Žalost] / Kunkin Zsuzsanna.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. [I.].
Magyar László halála alkalmából [Povodom smrti Las-la Mađara]. – Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.
394. LALIA, Gábor
Az ellopott zseni [Kidnapovani genije] / Lalia Gábor.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 28. évf., 7-8. sz. (1998. július-augusztus), p. 41-44.
395. Laslo Mađar [Magyar László].
In: Subotičke novine. – ISSN 0351-6466. – God. 53, br. 35 (4. septembar 1998), str. 5.
Magyar László posztumusz megkapta a Pro Urbe-díjat [Laslo Mađar je posthumno dobio priznanje „Pro urbe”].
396. MATIJEVIĆ, Zolna
Utószó [Pogovor] / Zolna Matijević.
In: Tovatűnő évszázadok / Magyar László. – Szabadka : Szabadegyetem, 2004. – P. 151-152.
397. NÉMET, Ferenc
Egy értékes szabadkai magánkönyvtár [Jedna vredna subotička privatna biblioteka] / Németh Ferenc.
In: Magyar Szó. – ISSN 0350-4182. – 54. évf., 114 sz. (1997. május 17), Kilátó, 36. évf., 20. sz., p. 11.
Milkó Izidor és könyvtára című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Milkó Izidor és könyvtára*].
398. NÉMET, Ferenc
Szabadka múltjának „iratvallatása” [Prošlost Subotice kroz dokumente] / Németh Ferenc.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 63. évf., 7-8. sz. (1999. július-augusztus), p. 532-533.
Iratvallató című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Iratvallató*]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.
399. Pro Urbe-díj Magyar Lászlónak [Laslu Mađaru nagrada Pro Urbe].

In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. VII.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

400. RICZ, Péter
Búcsú Magyar Lászlótól [Oproštaj od Lasla Mađara] / Ricz Péter.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. 3.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

401. RICZ, Péter
Emlékezés Magyar Lászlóra [Sećanje na Lasla Mađara] / Ricz Péter.
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 2. sz. (2008), p. 72-73.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

402. SZABÓ, József
Szabadka újkori Iványija [Savremeni Ivanji grada Subotice] / Szabó József.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 77 évf., 3. sz. (2013. március), p. 104-112.
Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

403. SZELI, István
Szellemi környezetrajz - felsőfokon [Duhovni opis sredine – na najvišem nivou] / Szeli István.
In: Híd. – ISSN 0350-9079. – 59. évf., 6. sz. (1995. június 6), p. 366-369.
Életek, iratok – iratok, életek című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Életek, iratok – iratok, életek*]. – Elérhető [Dostupno i na]: http://adattar.vmmi.org.

404. SZELI, István
Szellemi környezetrajz -felsőfokon [Duhovni opis sredine – na najvišem nivou] / Szeli István.
In: Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk / Szeli István. – Újvidék : Forum, 1997. – P. 155-159.
Életek, iratok – iratok, életek című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Életek, iratok – iratok, életek*].

405. VARGA, István
A kalandozó kutató gyönyöre [Draži prebiranja dokumenata] / Varga István.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 24. évf., 9. sz. (1994. szeptember), p. 637-639.
Életek, iratok – iratok, életek című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Életek, iratok – iratok, életek*].

406. VARGA, István
A tények és a város szolgálatában [U službi činjenica i grada] / Varga István.
In: Üzenet. – ISSN 0350-493X. – 16. évf., 5. sz. (1986. május), p. 306-308.
Három kincsestár című könyv ismertetése [Prikaz knjige *Három kincsestár*].

407. VELJANOVIĆ, Zoran
Laslo Mađar : in memoriam [Magyar László : in memoriam] / Zoran Veljanović.
In: Ex Pannonia. – ISSN 0345-9151. – Br. 3-4 (2000), str. 163-164.

408. Vesztesége pótolhatatlan : gyászülést tartottak Magyar László halála alkalmából [Njegov gubitak je nenadoknadiv : održana je komemorativna sednica povodom smrti Lasla Mađara].
In: Bácsország. – ISSN 1450-6831. – 4. évf., 2. sz. (1998. nyár), p. II.-VII.
Elérhető [Dostupno i na]: www.bacsorszag.rs.

VIII. MUTATÓK
[REGISTRI]

CÍMMUTATÓ
[REGISTAR NASLOVA]

a) magyar nyelven
[na mađarskom jeziku]

Aczél Henrik Szabadkán 366
Adalék Juhász Gyula szabadkai családfájához 4, 110
Adalék a szabadkai iparostanonc-iskola történetéhez 2, 59
Adalék a szabadkai múzeum történetéhez 1, 51
Adalékok Fehér Ferenc szabadkai őseihez 2, 202
Adalékok Szabadka építészettörténetéhez 327
Adat a bácskai ruszinok telepítéséhez 9
Adatok Szabadka kézművesiparához 3, 244
Adatok Szabadka mezőgazdaságáról 7, 362
Adom tuttára mindenkinek 245
Adóvégrehajtás katonai karhatalommal 111
Ajóka ecettel 3, 246
Ambrozije Šarčević – a kegyvesztett 60
Arcfestés hajdan 5, 188
Az automobil klub szabadkai szakosztálya. 2 212
Az automobil klub szabadkai szekciója 7, 211

Babits is pályázott 2, 41
Babits sikertelen pályázása a szabadkai tanári állásra 5
A Bach-abszolutizmus korszaka és a provizórium évei 8
Bács-Bodrog vármegye térképe 295
Bácskai település adalékok 4, 189
Bácsország 247
Bécsi levéltárakban 4, 128
A becskereki Fülep családról és másról 9, 328
„Békeidők börtönei" 7, 229
A Berlitz-módszer Szabadkán 9, 296
A bérpaloták házirendje 82
„Bérszolga intézet" Szabadkán 129
Bevezető 15
A Blaeu-cég térképe 248
Blaha Lujza emléke Zomborban és Szabadkán 5, 42
Blaha Lujza nyomában 72
Blaha Lujza Szabadkán 2
Boško Krstić: *Subotica* című kéziratáról 27, 28, 36, 37, 39
Börtön a gimnáziumban 3, 32, 100
Búcsú Magyar Lászlótól 100
Bujakóros kórház 249

Céhlevelek látképekkel 157
Cigányzenekarok Palicson 6, 344, 345

Csáth Géza ismeretlen pályaműve 9, 329
Csáth ismeretlen tanulmánya 5, 170
Csáth lapszéli rajzairól 330
Cselédügyi viszonyok Szabadkán 2, 73
Csetnikek az egykori Bácskában 7, 74, 230
Csuka Zoltán és a szabadkai polgári sajtó 4, 130

De Wit megyebeosztást ábrázoló térképe 297
„diszkoszorút fonjak őseinknek" 298

Dokumentum 380
A dualizmus kora 8
Duna-hajózási térkép 331

Egy elfeledett alkalmi lap 4, 158, 363
Egy értékes szabadkai magánkönyvtár 397
Egy falrepedés históriája 3, 43
Egy gyógyszerész üzelmei 4, 83
Egy hivatás „becsülete” 4, 112
Egy kolerajárvány áldozatai 4, 131
Egy régi bácskai pohárköszöntő 5, 84
Egy Tisza menti város évszázadai 9, 299
Egy XIX. századi postatérkép 300
Egy török dokumentum kapcsán 223
Egy török dokumentumról 10
Egy új sorozat első kiadványa 387
Egy újreneszánsz építmény 3, 132
Az egykori szabadkai „szemkóroda” 101
Életek, iratok iratok, életek 2
„életkérdést képező vasúti ügy” 3, 144
Az ellopott zseni 394
Elolvadó közpénzek 7, 113
Élő történelem 250
Elődeink is gondban voltak 114
Az első katonai felvétel 231
Az első mérkőzést 1901. június 1-jén játszották 85
Az első szabadkai lap nyomában 2, 61
Az első szabadkai nyomdász nyomában 9, 251
Az elzárt világ titkai 252, 253
Emlékezés Magyar Lászlóra 401
„Engedélyt adni méltóztatnék” 159
Az „epekórság nyavalya” gyógyítása 4, 86
Erdők, várak, hadjáratok 9, 190
Erdők a futóhomokon 5, 145
„Esőtől összegyűlt pocsolya” 203
Az 1828-ban épült szabadkai városháza zárókövének ünnepélyes letétele 9, 22

Fásítás-faiskolák 3, 102
Feledésbe merült segélykiáltások 5, 115
Fenyőmagfüst és ecetgőz 4, 75
A földmunkások ereje 103, 104
A forradalom és szabadságharc néhány vajdasági vonatkozású levéltári dokumentuma 346
A fregatthadnagy kertészeti telepe 3, 171
Fürdésszabályozás 6
Fürdő cölöpökön 6
Fürdőhelyen felesleges a könyvtár 6, 332
Fürdővonat, fogatok és villamos 6

Gaál Ferenc hagyatéka és emléke 4, 105
Gaál Ferenc „tivornyái” 4, 52
Gazdálkodik a város 254
A „géperejű bérkocsi ipar” 7, 172
Gerhardus Mercator és térképe 255
Gimnázium és kápolna 3, 5, 33, 232
Gondok a víziparéval 6
Gondolatok Csáth lapszéli rajzairól 5
Görög Demeter és atlasza 301

Gyász 393
A gyógyvíz és csodálatos hatása 6

„ha a külföldet nem is felülmúlni, de azt lehetőleg megközelíteni iparkodjunk” 4, 44

Hajdani palicsi kioszkok 3
A haladó eszmék előretörése 133
Hamisítvány-e a szabadkai céhprivilégium? 160
Három kincsestár 1
A határőrvidéki korszak 8
A 600. évforduló elé 192
A 600. évforduló elé 201
„ház ásás, verem felbontás” 9, 134
Háziiparunk múltjából 4, 204
A Heti Krónikáról 9
Hintók, fedeles kocsik 135
Hintók, fedeles kocsik a régi Szabadkán 5
„Az a híres Bogár Imre” 5, 76
Horgos 490 éves? 10, 224
Hubert Jaillot és 1696. évi országtérképe 302
Iratvallató 3
Iskolai rendtartás következményekkel 3, 34, 256
Ismét a Heti Krónikáról 233
Ismét a középkori Ludasegyházról 10, 234
Ivan Sarićnak volt elődje is! 9, 205
Az „izomcsúzban” szenvedő színész 174

Ínségcsoportok összetűzései a szabadkai pénzügyőrséggel 1863 és 1865 között 5, 191
„az ízlés finomítását czélozza” 9, 305

J. Fridericus Glasser 1770. évi térképe 306
Jakob von Sandrart térképe 257
Jakobey Károly szabadkai kapcsolata 5, 136
Jámbor Pál mint tanár és ember 377
John Speede és 1626. évi térképe 258

A kalandozó kutató gyönyöre 405
Kallódó dokumentumok nyomában 9, 193
Karabélyos pusztázók, szuronyos pandúrok 5, 146
Karpe Mihály 1760. évi térképe 333
Katonaügyi tarkaságok 7, 87
A kegyvesztett Ambrozije Šarčević 5
A kéjnők panaszirata 259
Képzőművészek levelesládája 4, 334
„Keresetre nyújt kilátást” 9, 308, 309
Kigyúltak a rég várt gázlángok 260
„Kikérdezendők volnának a falu vénei, jegyzői, papjai” 5, 371, 372, 373
Kirurgus borbélyok 4, 161
A Kisvendéglő 6
Komor és Jakab szabadkai pavilontervei 335
Korunk Iványija volt 382
Kommunista röpiratok utáni nyomozás Szabadkán 117
Kosztolányi Dezső (?) ludasi festménye 347
Kosztolányi Ludason 361
Középkor 8
Középkori olvasókönyv 10
A középkori Veresegyház nyomában 261
Köztisztasági visszatekintő 4, 175, 176, 177, 178, 194, 195
Kramer Antal és társa szabósága 7, 235
A kunok és jászok elterjedése a középkorban 310
Kút a színpad alatt! 4, 53

Lakadalmi tivornyázás, dáridózás 4, 137
Lányi Ernő és a szabadkai városi zenekar a kor-dokumentumok tükrében 62
Lányi Ernő és a városi zenekar 2

Lányi Ernő szabadkai évei 367
László Magyar 6
Latabár Endre szabadkai éveiről 5
Látképes szabaduló levelek 262
Lázár deák és térképe 263
A legjelesebb építészek 264
Levéltári adalék a szabadkai Vöröskereszt történetéhez 4, 14
Levéltári adatok a szabadkai könyvtár történetéhez 1
A levéltári kutatómunkáról 179
Levéltári séta az „aposztata" Hiadorral 5, 336
Lovardák, lóversenyek és agarászat 4, 88
Ludas és Ludasitó 337
Ludas 650 éves 147
Ludasegyház legkorábbi említése 10, 236
A Ludasi-tó különleges természetvédelmi terület történelmi tervezete 348

Macskovics Titusz téglagyára 3, 180
Magyar László 6, 381, 383, 384, 385, 388, 390
Marsigli és 1726. évi térképe 311
Martin Stier 1664. évi térképe 312
Martinovicsok és Kosztolányiak nyomában 2, 63
Matthes Zündt és térképe 265
Még egyszer a színház kútjáról! 4, 64
Meghiúsult kiútkeresés 4, 148
Melyik az igazi Cselebi? 10, 215
Mélyre nyúló gyökereink 4, 266
Miként táplálkoztak eleink? 7, 267
Miklós István tamburazenekara 4, 162
Mikoviny és 1750 előtti megyetérképe 338
Milkó Izidor és könyvtára 368
Milkó Izidor magánkönyvtára 2, 77
„minden hordár feltétlen engedelmességgel tartozik" 4
Mit tudunk a vers szerzőjéről? 10
Mostarski – az ügyvéd és iskolaigazgató 5, 181
Mozaikkockák 5, 196
Múltunk ismeretlen tényei 391
Munk Artúr beadványai 378
„munkám által dicskoszorút fonjak őseinknek" 9

A nagyfényi munkabeszüntetés 5, 149
Néhány észrevétel a levéltárosok országos összejövetele kapcsán 46
„Nem vagyok sem régész, sem történész" 5, 313
A nemes hagyományra építeni tovább 13
A népnevelés útjai 4, 118
Nicolas Sanson és országtérképe 1689 körül 314

„Nyakunkon ül még mindig zsarnokunk" 3, 269, 270, 271
Nyolc-kilenc bordélytelep a városban 272
Nyolcvanéves a Bačka sportegyesület 4
Nyolcvanéves a palicsi gyógyszertár 138
Nyolcvanéves a szabadkai sakkélet 4, 47

„Olyast tanulunk, amit nem értünk" 4, 106
Otthont a munkásoknak! 4, 89

Ómoravica történetéből 5, 349, 357
Ómoravica történetéből a falu újratelepítésének 210. évfordulója kapcsán 38
Az összes kereskedések zárva tartassanak 7, 197

Pajzsmezőben szerszámok 315
Páli és Piligo Palus 6, 182
Palics 6
Palics első tanítója 6, 206
Palics évszázadai 342
Palics felvirágoztatásáért 3, 139
A Palics fürdő szóban és képekben 350
Palics fürdőhely térképvázlata 6, 351
Palics kiépítése 358
Palics története 6
Palics történetének rövid áttekintése 150
Palics-Paly, Pilligó vagy Paligó Pálusz 183
A palicsi emlékkút 6
A palicsi emlékkút megszületése 2, 54
A palicsi földmívesiskola emlékére 3
A palicsi földműves iskola 6
A palicsi fürdésszabályozás bonyodalmai 164
A palicsi fürdőorvos jelentése 78
A palicsi fürdőorvos jelentései 359
A palicsi gyógyszertár 6
A palicsi posta 6
A palicsi posta múltjából 198
Palicsi séták 6
A palicsi „vízi paré"-ról és másról 184
Papp Dániel születési éve 9, 213
Plátánfasor 6
„a polgármester bot után nyúl" 7
„A polgármester felugorva bot után nyúlt" 55
Pozsonyi levéltárakban és könyvtárakban 9, 185
Pro Urbe-díj Magyar Lászlónak 399

A rámenős színházigazgató 2, 91
A régészeti kutatások megszervezésének kezdetei Szabadkán 2, 65
Régi palicsi kioszkok 6
A régi Szabadka képe 207
Régi szabadkai sportgondok 5, 151
Régi szabadkai „szemkóroda" 3
Régi találmányok dokumentumai 3, 7, 199
A régi városháza lebontása 3, 165
Régmúlt idők kéjhölgyei 237
Régmúlt idők kéjhölgyei 274
Rigó János telepítéskísérlete 119, 120
Rosták, harisnyák, fésük a pecséten 316
Rózsa Sándor a ludasi határban 92
Rózsa Sándorról Japánban 275

A Sambucus-féle térkép 1579-ből 317
„semmikép ki nem békülhetek" 7
Sétatéri Julis és a többiek 5, 93
A Sever múltjából 7, 121
Stoczek József emlékére 5, 214

Szabadalmazott kamarai mezővárosi és szabad királyi városi időszak a forradalom és szabadságharc bukásáig 8
Szabadka az 1906. évi aratósztrájkok tükrében 5
Szabadka céhpecsétjeiről 3, 318
Szabadka céhprivilégiumok, térképek 4
Szabadka első említésének kérdései 5, 238
Szabadka egykori rendfenntartóiról 5
Szabadka és környéke közép- és török kori kézművességéről 3, 239, 319
Szabadka és környéke középkori okmánytára 10
Szabadka és környéke történeti látképei 2, 225

Szabadka és vidéke 1848/49-ben 369
Szabadka és lakossága 1828-ig 9, 25
Szabadka évszázadai 12
Szabadka 1720. évi összeírása 9, 23
Szabadka falu 10, 276
Szabadka gazdálkodása – háztartása 9, 320
Szabadka hat évszázada 5
Szabadka ipar- és gyártelepei 7
Szabadka ismeretlen monográfiája 7, 79
Szabadka képes történelme 8
Szabadka a kivándorlási mozgalom sodrában 1850 és 1914 között 4, 152
Szabadka koldusai 4, 56
Szabadka legkorábbi részletes látképe 7, 166
Szabadka legrégibb címeres pecsétje 2, 19, 218
Szabadka legrégibb említése 5, 219
Szabadka legrégibb látképe 2, 153
Szabadka levéltárosa és művelődéstörténésze 392
Szabadka mezőgazdasága 321
Szabadka mezőgazdasága a dualizmus korában 3
Szabadka mezőváros 10, 277
Szabadka mezőváros legrégibb oklevele 10, 278
Szabadka múltjának „iratvallatása” 398
Szabadka művelődéstörténete 107
Szabadka nevének előfordulása írásos emlékekben 8
Szabadka nevének első említése 24
Szabadka névváltozatai írásos emlékekben 374
Szabadka névváltozatai írásos forrásokban 5, 220
Szabadka rövid története 1918-ig 5, 29, 226
Szabadka története a kezdetektől 1918-ig 353
Szabadka történeti kronológiája 209
Szabadka újkori Iványija 402
Szabadka város története 221
Szabadka városfejlesztése 3, 279, 280
Szabadka városházai 167
A szabadkai eszperantó mozgalom évfordulóján 5
A szabadkai Felső Kereskedelmi Iskola létesítése 354
A szabadkai Felső Kereskedelmi Iskola megalapítása 5
Szabadkai fogházi rendszabályok 140
A szabadkai gyártelepekről 9, 141
A szabadkai „koldusgyár” borzalmai 4, 142
A szabadkai közkönyvtár 5, 360
A szabadkai kunok 10, 281
A szabadkai levéltár története a Monarchia összeomlásáig 1
Szabadkai Mihály deák és éneke 10, 240
A szabadkai nahije 1570. és 1578. évi név- és helységjegyzéke 9
Szabadkai piacok és vásárok a dokumentumok 2, 154
A szabadkai polgármester és az ellenzék 5, 155
A szabadkai rendőrség erősbiti sorait 66
A szabadkai rendőrség erősíti sorait 5
A szabadkai szegények gyógykezelése 4
A szabadkai szegények kenyere 4, 57
A szabadkai Szentháromság-szobor 3, 282
A szabadkai vár ostromlása 10, 283
Szabadkai városházák 11
A szabadkai városi zeneiskola alapítása 355
Szabadkaiak az ezredéves ünnepségen 7, 322
Szárits János viaskodása 9, 67
Szarvas Gábor és a szabadkai gimnázium 2, 108
Százéves a palicsi Platán sor 123
Száztíz éve tantárgy a testnevelés a szabadkai gimnáziumban 5, 35, 48
A szecesszió utolsó hirnökei 284
Szecessziós épületek 285
A szeged-szabadkai vasútvonal építése 3, 40, 323
A szegény sorsú tanulók segélyezése Szabadkán 4, 80
A szegények gyógykezelése 96
Szegényházi gonoszságok 4, 124
Szellemi környezetrajz -felsőfokon 403, 404
A „szent előd” Palicson 2, 227
Szent Mária szabadalmazott kamarai mezőváros 1748. évi portális adó kivetési összeírása 21
Szent Mária szabadalmazott kamarai mezőváros háztartásainak 1765. évi összeírása 20
Szilágyi Erzsébet Szabadka környéki birtokai 10, 286
Színfoltok a szabadkai korcsolyázóegylet évszázados múltjáról 5, 49
A színház és vetélytársai 3, 68
A „szorgalom az ördög párnája” 2, 222
Sztoczek Károly dorgálása 7, 69
Szuchich János, az első polgármester 30
A szükséges rossz 5
A szükséges rossz 81

A tántoríthatatlan Rigó János 9, 70
Tanyai iskoláink 5, 241
„Társasági szekér” és „kéjvonat”-járat Palicsra 50
Társaskocsik, taligák, omnibuszok 343
Tavankút legrégibb adatai 287
Tek. Városi Tanács 375
Tekintetes Közgyűlés! 379
Telcs Ede két levele 2, 228
A tények és a város szolgálatában 406
Térképrajzok, díszes címfeliratok 242
A „területönköni utak járhatósága” 288
Thália Palicson 6
Thália papjai Palicson 3, 243
Than Mór és Szabadka 2, 97
A tinójárási telepítéskísérlet körülményei 7, 58
A tó keletkezéséről szóló legenda 6
Tófürdők és uszodák 125
Tóparti történet 126
Tovatűnő évszázadok 389
Tovatűnő évszázadok : iratvallató 4, 5, 7, 9
Törekvőből csalódott 386
A Török és a Sulyok család viszálykodása 10, 289
A török hódoltság 8
A török hódoltság kora 356
Török Imrét beiktatják szabadkai birtokaiba 10, 290
A „tsitsóka” feltámadása 7, 200
„Tudakozó intézet” Szabadkán 5, 109
Tudományos „mutatványok”-tól a filmszínházig 4
Tűzifecskendő 71

Újabb adalékok (?) egy regényhez 9, 210
Az újonnan megkerült Havi Krónikáról 2, 156
Utószó 396
Útravaló 364
Üdvöt és kegyelmet! 370

Vajdasági vonatkozású dokumentumok 9, 186
Vándorlókönyvek 3
A város nem kíván postát 9, 173
A város polgármestereinek névjegyzéke 376

Városigazgatás 31
Védőszentek és cipő 324
Veresegyház – Verusics 10, 291
„A veszélyes áramlatba belezavart munkás" 5
Vesztesége pótolhatatlan 408
Vidékünk egykori halottkémei 4, 98
Vidékünk középkori hatalmaskodói 10, 292
Vidékünk postakocsirablói 5, 168
Vidékünk történetének mozaikkockái 4, 169
„Villany delejesség" és távirászat 7, 143
Vízgondok 6
Vörös bérkocsikra emlékezve 7, 127
Vörös viaszpecsétek 325

Wolfgang Lazius 1556. évi térképe 326
Wolfgang Lazius térképe 293

A zobnaticai zugiskola 5, 187

Zsámboky János 1579. évi térképe 294

b) na srpskom jeziku
[szerb nyelven]

Aleja platana 6
Arhivski podaci o Crvenom krstu u Subotici 14
Bahov apsolutizam i provizorijum 8
Banji je biblioteka suvišna 6
Bogatstvo tradicije 16
Dualizam 8
Grad ne želi poštu 173
Gradnja železničke pruge Segedin-Subotica 40
Ilustrovana istorija Subotice 8
Istraga povodom komunističkih letaka u Subotici 116Ivan Sarić imao prethodnika! 205
Izgradnja železničke pruge Segedin-Subotica 303, 304
Izletnički voz, kočije, tramvaj 6
Jezero iz legendi 17
Jezerske priče 307
Još 3 godine do 6 vekova 192
Kraljevska igra u carskom gradu 18
Kupališni pravilnik 6
Kupališta na sojenicama 6
Laslo Mađar 6
Laslo Mađar 395
Laslo Mađar 407
Legenda o postanku jezera 6
Lekovita voda i čudotvorna izlečenja 6
Mala gostiona 6
Najstarija detaljna panorama Subotice 163
Najstariji pečat sa grbom Subotice 19
Najstariji subotički pečat sa grbom 216, 217
„Nastojmo da se primaknemo inostranstvu, ako ga i ne prevaziđemo" 45
Nazivi mesta i stanovnika subotičke nahije prema popisu od 1570. do 1578. godine 268
Nazivi Subotice u pisanim dokumentima 8
Nevolje s vodenim korovom 6
O popisu domaćinstava privilegovanog komorskog grada Sent Marija 1765. godine 20
O popisu posednika i njihove imovine za razrezivanje poreza po portama 1748. godine 21
Obeležavanje zajedničkog ciganskog naselja 339
Оснивање Више трговинске школе у Суботици 340
Pali i Piligo Palus 6
Palić 6
Palić kao – Palj, Piligo ili Paligo Palus? 183
Palić u prošlosti 6
Palićka apoteka 6
Palićka pošta 6
Palićka zemljoradnička škola 6
Palićke brige 6
Palićke šetnje 6
Palićki ciganski orkestri 6, 341
„po stilu naš je projekat sasvim originalan" 352
Polaganje završnog kamena Gradske kuće 1828. godine 22
Policijom na žeteoce 90
Popis domaćinstava subotičkog šanca 1720. godine 23
Privilegovano komorsko trgovište, slobodni kraljevski grad, revolucija i izgubljena bitka za slobodu 8
Prvi palićki učitelj 6
Prvi pomen naziva Subotica u dokumentu 1391. godine 24
Razvoj grada i njegova arhitektura 273
Skica za mapu palićkog kupališta 6
Spomen-česma 6
Srednji vek 8
Subotica bez (dovoljno) turskih dokumenata 208
Subotica i njeno stanovništvo do 1828. 25
Subotica u ogledalu žetelačkih štrajkova 1906. godine 94
Subotica vekovima 12
Subotička javna biblioteka 26
Subotičke gradske kuće 11
Subotički vekovi 8
Sukobi sirotinje i subotičkih financa između 1863. i 1865. godine 122
Stari palićki kiosci 6
Štrajkovi se nastavljaju 95
Talija na Paliću 6
Turski period 8
Uoči 6 vekova 201
Vlasti budno motre 99
Vojna krajina 8

c) na engleskom jeziku
[angol nyelven]

The alley of plane-trees 6
The commemorative well 6
The first teacher in Palić 6
Gipsy Bands in Palić 6
Holiday carriage, coaches and the tramway 6
The legend about the origin of the lake 6
The Legendary lake 17
Library is unnecessary at a spa 6
The Little Tavern Inn 6
Medicinal water and miraculous healings 6
Páli and Piligo Palus 6
The Palić agricultural school 6
Palić in the past 6
The Palić pharmacy 6
The Palić post-office 6
Palić promenades 6
Pavilions in Palić 6
Pile-work baths 6
Problems with water weed 6

The Royal game in the imperial town 18
A short history of Subotica until 1918 8
A sketch map for the bathing place in Palić 6
Spa regulations 6
Thalia in Palić 6
A town of rich tradition 16
Troubles in Palić 6

NÉVMUTATÓ
[IMENSKI REGISTAR]

Aczél Henrik (Acel, Henrik) 366, 386
Aleksić, Ognjen 6
Andruskó Károly (Andruško, Karolj) 8, 365
Apro, Eržebet 11
Babits Mihály (Babič, Mihalj) 2, 5, 41
Bach, Johann Sebastian (Bah, Johan Sebastijan) 170
Bach, Alexander (Bah, Aleksander) 4, 8
Bajsai Vojnich József (Bajšai Vojnić, Jožef) 2
Barácius Zoltán (Baraciuš, Zoltan) 381
Baš, Ištvan 6
Bibó-Bige György (Bibo-Bige, Đerđ) 2, 65
Bittermann, Károly (Biterman, Karolj) 251
Blaha, Lujza 2, 5, 42, 72
Blazovich, László (Blazovic, Laslo) 382
Bogár Imre (Bogar, Imre) 5, 76
Boros György (Boroš, Đerđ) 1
Brenner József lásd Csáth Géza
Burány Nándor (Buranj, Nandor) 313
Bućan, Dušan 18

Csáth Géza (Čat, Geza) 5, 9, 170, 210, 329, 330
Csuka Zoltán (Čuka, Zoltan) 4, 130

Dér Zoltán (Der, Zoltan) 366
Dobos János (Doboš, Janoš) 11
Dubajić, Milan 11
Dudás Ödön (Dudaš, Eden) 15, 79, 221

Evlija Čelebija 10, 215

Farkas Zsuzsa (Farkaš, Žuža) 13
Fehér Ferenc (Feher, Ferenc) 2, 202
Fehér Jenő (Feher, Jene) 206
Főző József (Feze, Jožef) 342
Fraknói Vilmos (Fraknoi, Vilmoš) 380
Frankl István (Frankl, Ištvan) 377
Fülep család (Filep, porodica) 9, 328

Gaál Ferenc (Gal, Ferenc) 4, 52, 105
Gerold László (Gerold, Laslo) 383, 384
Glasser, Joannes Fridericus (Glaser, Joanes Friderikus) 306
Gottesmann, Mirko (Gotesman, Mirko) 16, 26, 40, 45, 192, 216, 217
Görög Demeter (Gereg, Demeter) 301
Grlica, Mirko 8, 385
Gyermán Tibor (Đerman, Tibor) 386

Havas Emil (Havaš, Emil) 210
Hegedűs Antal (Hegediš, Antal) 32-35, 387, 388
Hiador lásd Jámbor, Pál
Huszta Róbert (Husta, Robert) 389

Iványi István (Ivanji, Ištvan) 8, 369, 382, 402

Jaillot, Hubert (Žajo, Iber) 302
Jakab Dezső (Jakab, Deže) 335, 352
Jakobey Károly (Jakobei, Karolj) 5, 136
Jámbor Pál (Jambor, Pal) 5, 336, 377
Joó Károly (Jo, Karolj) 4, 83
Jovanov, Zlatko 6
Juhász Gyula (Juhas, Đula) 4, 110
Juriga, Augustin 6, 8, 12, 273

Kabos Gyula (Kaboš, Đula) 174
Kalapis Zoltán (Kalapiš, Zoltan) 250, 390-392
Karadžić, Vuk Stefanović 5
Karpe Mihály (Karpe, Mihalj) 333
Kis József (Kiš, Jožef) 331
Komor Marcel (Komor, Marcel) 335, 352
Kosztolányi Dezső (Kostolanji, Deže) 347, 361
Kosztolányi, család (Kostolanji, porodica) 2, 63
Kramer, Antal 7, 235
Kremer, Gerhard 255
Krstić, Boško 6, 8, 27, 28, 36, 37, 39, 40
Kunkin, Zsuzsanna (Kunkin, Žužana) 393

Lalia Gábor (Lalija, Gabor) 376, 394
Lányi Ernő (Lanji, Erne) 2, 62, 367
Latabár Endre (Latabar, Endre) 2, 5, 91
Lázár, deák (Lazar, pisar) 263
Lazius Wolfgang (Lacius, Volfgang) 293, 326
Loósz István (Los, Ištvan) 13, 364

Macskovics Titusz (Mačković, Titus) 3, 180
Magyar Klára (Mađar, Klara) 4, 5, 7, 9
Manich Péter (Manić, Petar) 193
Marjanović, Toma 6
Marsigli, Luigi Ferdinando (Marsilji, Luiđi Ferdinando) 311
Martinovics, család (Martinović, porodica) 2, 63
Matijević, Zolna 8, 19-21, 23, 340, 396
Mattyasovszky Béla (Maćašovski, Bela) 193
Maurits Ferenc (Maurič, Ferenc) 2
Mercator Gerhardus (Merkator, Gerhard) lásd Kremer, Gerhard
Miklós István (Mikloš, Ištvan) 4, 162
Milkó Izidor (Milko, Izidor) 2, 77, 368, 397
Mikoviny Sámuel (Mikovinj, Samuel) 338
Minamizuka, Shingo (Minamizuka, Šingo) 275
Mostarski, Jovan 5, 181
Munk Artúr (Munk, Artur) 210, 375, 378

Nemet, Nimrod 12
Németh Ferenc (Nemet, Ferenc) 233, 251, 397, 398
Némethy Zoltán (Nemeti, Zoltan) 3, 171

Papp Dániel (Pap, Daniel) 2, 9, 213, 222
Pesty Frigyes (Pešti, Friđeš) 5, 371-373
Popovics (Popović) 3
Popovics Simon (Popović, Šimon) 132

Ricz Péter (Ric, Peter) 400, 401
Rigó János (Rigo, Janoš) 9, 58, 70, 119, 120
Rózsa Sándor (Roža, Šandor) 92, 275

Sandrart, Jakob von (Sandrart, Jakob fon) 257

Sanson, Nicolas (Sanson, Nikolas) 314
Šarčević, Ambrozije 5, 60
Sarić, Ivan 9, 67, 205
Sarić, Jožef 22
Schwartz Béla (Švarc, Bela) 143
Sedlak, Aleksandar 6
Sétatéri Julis (Šetateri, Juliš) 5, 93
Sötét Géza (Šetet, Geza) 8
Šimoković, Marija 6, 8, 268, 303, 304, 307, 339, 341, 352
Spaar, F. N. de (Špar, F. N. de) 153
Speede, John (Spidi, Džon) 258
Stier, Martin (Štir, Martin) 312
Stoczek József (Štocek, Jožef) 5, 214
Stojković, Petar 359
Stopp, Klaus (Štop, Klaus) 157
Sulyok, család (Šuljok, porodica) 10, 289

Szabatkai Mihály (Sabatkai, Mihalj) 10, 240
Szabó József (Sabo, Jožef) 32-35, 369, 376, 402
Szarvas Gábor (Sarvaš, Gabor) 2, 108
Szeli István (Seli, Ištvan) 403, 404
Szepesházy Károly (Sepešhazi, Karolj) 300
Szilágyi Erzsébet (Silađi, Eržebet) 10, 286
Sztoczek Károly (Stocek, Karolj) 7, 69
Szuchich János (Sučić, Ivan) 30

T. V. lásd Vojnić, Tomislav
Telcs Ede (Telč, Ede) 2, 228
Than Mór (Tan, Mor) 2, 97
Tolnai Ottó (Tolnai, Oto) 40
Toncs Gusztáv (Tonč, Gustav) 13, 364
Tormásy Gábor (Tormaši, Gabor) 298
Török Imre (Terek, Imre) 10, 290, 370
Török, család (Terek, porodica) 10, 289
Tumbasz Erzsébet (Tumbas, Eržebet) 385

Vajda János (Vajda, Janoš) 2, 227
Varga István (Varga, Ištvan) 405, 406
Veljanović, Zoran 407
Vojnić, Imre 267
Vojnić, Tomislav 94, 116, 122

Wit, Frederick de (Vit, Frederik de) 297

Zanin Csaba (Zanin, Čaba) 6, 8
Zündt Matthes (Cint, Mates) 265

Zsámboky János (Žamboki, Janoš) 294, 317

TÁRGYMUTATÓ
[PREDMETNI REGISTAR]

Aczél Henrik (Acel Henrik) (1876-1946) 366
Aczél Henrik - könyvismertető [prikaz] 386

Babics Mihály (1883-1941) 2, 5, 41
Bács-Bodrog megye
- Történelem [istorija] 133
Bács-Kiskun Megyei Levéltár 186
Bácska
- Történelem [istorija] 74, 189, 190, 230
- Néprajz [etnologija]
- Pohárköszöntő [zdravica] 84

Blaeu, Willem Janszoon (1571-1638) 248
Blaha Lujza (1850-1926) 2, 5, 42, 72
Bogár Szabó Imre, if. (Bogar Sabo, Imre ml.) 5, 76
Brenner József lásd Csáth Géza

Csantavér (Čantavir) 134
Csáth Géza (1887-1919) 5, 9, 170
- „Ember, természet, tudomány" - könyvismertető [prikaz] 329
- Rajzok [crteži] 330
- „A repülő Vucsidol" - könyvismertető [prikaz] 210
Csuka Zoltán (Čuka, Zoltan) (1901-1984) 4, 130

Dudás Ödön
- „Szabadka város története" 15, 79, 221
Eötvös Alapítvány (Fondacija Etveš) 80
Evlija Čelebija (1611-1679) 10, 215

Fehér Ferenc (Feher, Ferenc) (1928-1989) 2, 202
Fehér Jenő (1870?-1913) 206
Fraknói Vilmos (1843-1921) 380
Fülep család (Filep, porodica) 9, 328

Gaál Ferenc (Gal, Ferenc) (1860-1906) 4, 52, 105
Glasser, Joannes Fridericus (Glaser, Joanes Friderikus) 306
Görög Demeter (Gereg, Demeter) (1760-1833) 301

Hajdujárás (Hajdukovo) 204
Havas Emil (Havaš, Emil)
- „A repülő Vucsidol" - könyvismertető [prikaz] 210
Horgos (Horgoš) 224

Jaillot, Charles-Hubert-Alexis (Žajo, Iber) (1632-1712) 302
Jakab Dezső (Jakab, Deže) (1864-1932) 335, 352
Jakobey Károly (Jakobei, Karolj) (1826-1891) 5, 136
Jámbor Hiador Pál (Jambor, Hiador Pal) (1821-1897) 5, 336, 377
Joó Károly (Jo, Karolj) 4, 83
Juhász Gyula (Juhas, Đula) (1883-1937) 4, 110

Kabos Gyula (Kaboš, Đula) (1887-1941) 174
Kalapis Zoltán
- „Történelem a föld alatt" - könyvismertető [prikaz] 250
Kanizsa monográfiája - könyvismertető [prikaz] 9, 299
Karpe Mihály (Karpe, Mihalj) 333
Kis József (Kiš, Jožef) (1748-1813) 331
Komor Marcel (Komor, Marcel) (1868-1944) 335, 352
Kosztolányi Dezső (Kostolanji, Deže) (1885-1936) 347, 361
Kosztolányi, család (Kostolanji, porodica) 2, 63
Kramer Antal 7, 235
Kremer, Gerhard (1512-1594) 255
Krstić, Boško
- „Subotica" - könyvismertető [prikaz knjige] 27, 28, 36, 37, 39

Lányi Ernő (Lanji, Erne) (1861-1923) 2, 62, 367
Latabár Endre (Latabar, Endre) (1812-1873) 2, 5, 91
Lázár deák (Lazar, pisar) (?-1526?) 263

Lazius Wolfgang (Lacius, Volfgang) (1514-1565) 293, 326
Ludas (Ludaš)
- Történelem [istorija] 147, 234, 236, 337
Ludasi tó (Ludaško jezero) 337, 348

Macskovics Titusz (Mačković, Titus) (1851-1919) 3, 180
Magyar László (Mađar, Laslo) (1937-1998) 313, 381-385, 388, 390, 392-396, 399-402, 407, 408
- „Életek, iratok, iratok, életek" - könyvismertető [prikaz knjige] 391, 403-405
- „Három kincsestár" - könyvismertető [prikaz knjige] 406
- interjú [intervju] 13
- „Iratvallató" - könyvismertető [prikaz knjige] 388, 398
- „Milkó Izidor és könyvtára" - könyvismertető [prikaz knjige] 397
- „Tovatűnő évszázadok : Iratvallató. 2" - könyvismertető [prikaz knjige] 389
Manich Péter (Manić, Petar) (?-1892) 193
Marsigli, Luigi Ferdinando (Marsilji, Luiđi Ferdinando) (1658-1730) 311
Martinovics Ignác (Martinovič, Ignac) (1755-1795) 63
Matyaszovszky Béla (Maćasovski, Bela) (1891-?) 193
Mercator Gerhardus (Merkator, Gerhardus) lásd Kremer, Gerhard
Miklós István (Mikloš, Ištvan) (1852-?) 4, 162
Milkó Izidor (Milko, Izidor) (1855-1932) 2, 77, 368
Mikoviny Sámuel (Mikovinj, Šamuel) (1700-1750) 338
Minamizuka, Shingo (Minamizuka, Šingo) 275
Mostarski, Jovan 5, 181
Munk Artúr (Munk, Artur) (1886-1955) 375, 378
- „A repülő Vucsidol" - könyvismertető [prikaz] 210
Művelődési intézmények
-Magyarország 266
Művelődéstörténet
-Magyarország 2, 3
-Vajdaság 2, 3

Nagyfény (Stari Žednik)
- Történelem 5, 149
Németh Ferenc
- „Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei" - könyvismertető [prikaz] 251
Némethy Zoltán (Nemeti, Zoltan) 3, 171

Ómoravica (Stara Moravica)
- Olvasókör [čitalište] 305
- Történelem [istorija] 38, 349, 357
- Tűzoltóság története [istorija vatrogastva] 71

Pacsér (Pačir) 113, 134
Palics (Palić)
- Egészségügy [zdravstvo] 78, 359
- Gyógyszertár [apoteka] 6, 138
- Építészet [arhitektura] 6, 358
- Emlékkút [Spomen-česma] 6, 54
- Kioszkok [kiosci] 6, 159
- Kisvendéglő [Mala gostiona] 6, 246
- Női strand [Ženski štrand] 114
- Könyvtár [biblioteka] 6, 332
- Közlekedés [saobraćaj] 6
- Művelődés [kultura] 307
- Zene [muzika] 6, 341, 344, 345
- Posta [pošta] 6, 173, 198
- Színház [pozorište] 6, 243
- Tanügy [školstvo] 6, 206
- Földműves iskola [Zemljoradnička škola] 6
- Történelem [istorija] 6, 123, 125, 139, 150, 164, 182, 183, 342, 351
Palicsi fürdő szóban és képben - könyvismertető [prikaz] 350
Palicsi tó (Palićko jezero) 6, 17, 126, 184, 203
Papp Dániel (Pap, Daniel) (1868-1900) 2, 9, 213, 222
Pesty Frigyes (Pešti, Friđeš) (1823-1889) 5, 371-373
Pozsony (Požun)
- Levéltárak és könyvtárak (arhivi i biblioteke) 185
Priština
- Levéltárosok nyolcadik találkozója (Osmo savetovanje arhivskih radnika Jugoslavije) 46

Rigó János (Rigo, Janoš) (1894-1898) 9, 58, 70, 119, 120
Rózsa Sándor (Roža, Šandor) (1813-1878) 92, 275
Ruszinok (Rusini) 245

Sandrart, Jakob von (Sandrart, Jakob fon) (1630-1708) 257
Sanson, Nicolas (Sanson, Nikolas) (1600-1667) 314
Šarčević, Ambrozije (1820-1899) 5, 60
Sarić, Ivan (Szárits János) (1876-1969) 9, 67, 205
Schwartz, Bela (Švarc, Bela) 143
Spaar, F. N. de (Špar, F. N. de) 153
Speede John (Spidi, Džon) (1552-1626) 258
Stoczek József (Štocek, Jožef) 5, 214
Stier, Martin 312
Stopp, Klaus (Štop, Klaus) 157
Sučić, Ivan (Szuchich János) (1743-1814) 30
Sulyok, család (Šuljok, porodica) 289
Svedočenje vekova - könyvismertető [prikaz] 209

Szabadka [Subotica]
- Egészségügy [zdravstvo] 75, 86, 96, 101, 131
- Építészet [arhitektura] 327, 335, 352
  - Popovics Simon háza [kuća Šimona Popovića] 3, 132
  - Szent Teréz Székesegyház [Katedrala Svete Terezije] - felújítás [renoviranje] 43
- Városházák [Gradske kuće] 11, 165, 167
- Gyáripar [industrija] 141
- Sever 121
- Kereskedelem [trgovina] 154, 197
- Kézművesség [zanatstvo] 161, 239, 244, 319
-Könyvtár [biblioteka] 1, 26, 360
-Közigazgatás [državna uprava]
- Pénzügy, adó [finansije, porez] 111
- Közlekedés [saobraćaj] 50, 127, 135, 172, 343
- Automobilski klub Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca – sekcija Subotica 7, 211, 212

- Vasúti közlekedés [železnički saobraćaj] 40, 144, 303, 304, 323
- Mezőgazdaság [poljoprivreda] 200, 321, 362
- Fásítás [pošumljavanje] 102, 145
- Munkásmozgalom [radnički pokret] 44, 45, 89, 122
- Múzeum [Muzej] 1, 51
- Művelődés [kultura]
  - Zene 162
- Művelődéstörténet [istorija kulture] 2, 5-7, 9, 68, 107, 334, 380
- Néprajz [etnologija] 252, 253
- Lakadalom [svadba] 137
- Prostitució [prostitucija] 81, 237, 249, 259, 272, 274
- Régészet [arheologija] 2, 65
- Repüléstörténet [istorija vazduhoplovstva] 205
- Sport [sport] 151
  - Agarászat [trka hrtova] 88
  - Bačka sportegyesület [Fudbalski klub Bačka] 85
  - Korcsolyázóegylet [Klizački klub] 49
  - Lóversenyek [konjičke trke] 88
  - Sakk [šah] 18, 47
- Szabadkai Történelmi Levéltár [Istorijski arhiv Subotica] 1
- A köztársasági szakértekezlet [stručni skup] 179
- Szegénység [siromaštvo]
  - Koldusok [prosjaci] 56, 142
  - Szegényház [sirotište] 57, 124
- Színház [pozorište] 53, 64, 91
- Tanügy [školstvo] 106, 112, 118, 181, 241
  - Gimnázium [Gimnazija] 32-35, 48, 100, 108, 232, 256, 364
  - Iparostanonc iskola [Zanatska škola] 59
  - Felső Kereskedelmi Iskola [Viša trgovinska škola] 340, 354
  - Zeneiskola [Muzička škola] 355
- Történelem [istorija] 3, 4, 8, 10, 12, 16, 19-25, 29-31, 55, 58, 66, 73, 82, 87, 90, 93-95, 98, 99, 103, 104, 109, 111, 115-117, 129, 134, 140, 146, 148, 152, 155, 157, 160, 163, 166, 168, 169, 175-178, 188, 191, 192, 194-196, 199, 201, 207, 208, 216-221, 223, 225, 226, 229, 231, 238, 242, 262, 268-271, 276-278, 281-283, 286, 292, 296, 308-310, 315, 316, 318, 320, 322, 324, 325, 339, 353, 356, 365, 369, 371-374, 376, 379
- Újságok [štampa] 130
  - Áprilisi Újság 158, 363
  - Bácsország 247
  - Havi Krónika 156
  - Heti Kronika 233
  - Honunk Állapota 61
- Városfejlesztés [urbanizam] 254, 260, 264, 273, 279, 280, 284, 285, 288
- Vöröskereszt [Crveni krst] 14

Szabadka igazgatástörténetéből - könyvismertető [prikaz] 387
Szabadkai Mihály, deák (Sabadkai Mihalj, pisar) 240
Szarvas Gábor (Sarvaš, Gabor) 2, 108
Szepesházy Károly (Sepešhazi, Karolj) (1780-1829) 300
Szilágyi Erzsébet (Silađi, Eržebet) 10, 286
Sztoczek Károly (Stocek, Karolj) 7, 69

Tavankút (Tavankut) 287
Téglagyár [ciglana] 3, 180
Térképek [karte] 153, 248, 255, 257, 258, 265, 293-295, 297, 300-302, 306, 311, 312, 314, 317, 326, 331, 333, 338
Telcs Ede (Telč, Ede) (1872-1948) 2, 228
Than Mór (Tan, Mor) (1828-1899) 2, 97
Tisza-vidék [Potisje] 128
Tormásy Gábor (Tormaši, Gabor) (1846-1901)
- A Szab. Római Kath. Főplébánia története - könyv-ismertető [prikaz] 298

Török Imre (Terek, Imre) 10, 290, 370
Török, család (Terek, porodica) 10, 289

Vajda János (Vajda, Janoš) (1827-1897) 2, 227
Vajdaság
- Történelem [istorija] 346

Verusity (Verušić) 261, 291
Vojnić, Imre 267

Witt, Frederik de (Vit, Frederik de) (1616-1698) 297

Zobnatica
- Tanyaiskola [škola na salašu] 187

Zündt, Matthes (Cint, Mates) (1498-1572) 265
Zsámboky Sambucus János (Žamboki, Janoš) (1531-1564) 294, 317

IDŐSZAKI KIADVÁNYOK MUTATÓJA [REGISTAR SERIJSKIH PUBLIKACIJA]

Bácsország 245-248, 250, 251, 255, 257, 258, 262, 263, 265, 289, 293-298, 300-302, 305, 306, 310-312, 314, 317, 321, 322, 326, 331-333, 335, 338, 343, 344, 347-351, 355, 357-360, 370-373, 375, 378-380, 382, 393, 399-401, 408
Cumania (Kecskemét) 327
Családi Kör 252-254, 256, 260, 264, 267, 269-271, 279, 280, 282, 284, 285, 288, 308, 309, 315, 316, 318, 324, 325
Csantavéri Újság 363
Dolgozók 103, 104, 119, 120, 124
Egészség 175-178, 194, 195
Ex Pannonia 304, 340, 407
Hét Nap 50, 52, 75, 76, 100, 101, 135, 137, 147, 158, 159, 162, 165, 167, 174, 180, 188, 197, 198, 200, 203, 204, 206, 210, 261, 277, 278, 281, 283, 286, 287, 290-292, 381
2 x 7 Nap 231, 234-236, 238, 240-242, 276
Szabadkai Újság (Hét Nap) 109, 115, 121, 138, 171, 172, 184
Híd 222, 244, 319, 334, 346, 389, 392, 398, 402, 403
Istraživanja (Novi Sad) 73
Létünk 46, 51, 58, 62, 150, 152, 154, 362, 379
Levéltári Szemle (Budapest) 299
Ludasi jegyzetek 337
Magyar Szó 42, 43, 47, 49, 55, 57, 66, 88, 114, 126, 386, 391
Kilátó (Magyar Szó) 61, 63, 67, 68, 70-72, 74, 78, 79, 81-84, 87, 89, 91-93, 96, 98, 102, 106, 107, 111-113, 118, 123, 125, 127-129, 131-134, 139-146,

148, 149, 155-157, 160, 161, 164, 168, 169, 179, 181, 182, 185-187, 189, 190, 193, 196, 199, 207, 209, 211-214, 218, 220, 223-226, 233, 243, 266, 313, 328, 397
Sportvilág (Magyar Szó) 85, 151
Szivárvány (Magyar Szó) 53, 56, 60, 64, 69, 86
Múzeumi kutatások Bács-Kiskun megyében (Kecskemét) 230
Oktatás és Nevelés 48, 59, 80
Orbis 320
Pro memoria 163, 173, 183, 192, 201, 205, 208
Rukovet 45, 94, 116, 122, 216, 268, 273, 303, 307, 339, 341, 352
Subotičke novine 90, 95, 99, 217, 395
Szabad Hét Nap 232, 237, 249, 259, 272, 274, 275, 342
Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből (Szeged) 239
Új Hét Nap 229
Üzenet 41, 44, 54, 65, 77, 97, 105, 108, 110, 130, 136, 153, 166, 170, 191, 202, 215, 219, 221, 227, 228, 323, 329, 330, 336, 345, 353, 354, 356, 361, 377, 385, 387, 394, 405, 406

Irodalom
Literatura

Az egységes könyvtári adatbázis COBIB.SR [Uzajamna bibliografsko-kataloška baza COBIB.SR].
Gerold László, *Vajdasági magyar irodalmi lexikon*, Újvidék 2016.
Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós, szerk, *Magyar értelmező kéziszótár*, Budapest 1972.
Kiss Gusztáv, Farkas Attila, *A Híd repertóriuma: 1976-2001*, Újvidék 2005.
Kiss Gusztáv, Farkas Attila, *Üzenet (1971-1997)*, Szabadka 1998.
Mák Ferenc, *A délvidéki magyarság válogatott törté-neti és honismereti bibliográfiája*, Újvidék–Zenta 2008.
Lazar Merković, Izabela Papdi, *Bibliografija časopisa za književnost, umetnost i kulturu Rukovet : 1955-2014*, u: Rukovet, god. 40, 5–8, Subotica 2014.
Emil Palich, *Magyar-szerbhorvát kéziszótár*, Budapest 1968.
Zoran Veljanović, Dijana Musin*, Bibliografija Ex Pannonia 1-16, 1996–2012,* Novi Sad 2013.

Тамара Петковић
Историјски архив Суботица

UDC 930.25:061(497.113 Subotica)"2017"

Летопис Историјског архива Суботица у 2017. години

Увод

Година 2017. је година јубилеја – 70 година рада Историјског архива Суботице који је обележен посебним програмима. Током 2017. године чланови колектива Историјског архива Суботица били су организатори стручних састанака архивиста, једног стручног излета и учествовали су у активностима које су организовали други архиви у земљи и иностранству. Најзначајнији догађај који је одржан у организацији нашег архива је међународна архивска конференција *Десети суботички архивски дан*, издање 21. броја часописа *ExPannonia*, виртуелна изложба и књига која обележава 70 година постојања архива *Наших првих 70 година година – Az első 70 évünk – Naših prvih 70 godina – Our first 70 years (1947–2017).*

Културно-пропагандна и образовна делатност

28. фебруар

Студенти Грађевинског факултета из Суботице посетили су наш Архив. Са улогом установе, историјом и важности чувања докумената, студенте је упознала Татјана Сегединчев, архивска саветница. Говорећи о архивистици, провела је студенте кроз депое, показала неке од старих пројеката, нацрта и карата које се овде чувају, а који ће некима од њих бити занимљиви у свом будућем научном раду.

6. септембер

Ученици основне школе „Матко Вуковић" су у просторијама Историјског архива одржали час историје. Шетњу кроз архив, депое и предавања одржали су Татјана Сегединчев и Зоран Вукелић, виши архивиста.

21. септембар

Историјски архив је организовао дводневни међународни архивистички скуп под називом *Десети суботички архивски дан* са темом *Архиви између културе, науке и управе*. У оквиру програма се обележава и 70 година рада архива са приказом публикације и виртуелне изложбе *Наших првих 70 година.*

Историјски архив Суботица је у циљу обележавања 70 година деловања установе донео одлуку да се установи Плакета за допринос развоју архивске струке и локално-завичајне историографије. Плакета носи име Гашпара Улмера, истакнутог архивисте. Плакету *Гашпар Улмер* су добили Ержебет Апро, архивска саветница у пензији, др Емил Либман и др Деже Чусо, истраживачи историје здравства.

Пресек рада Архива током седам деценија постојања, на сажет, информативан и целовит начин представљен је у издању књиге *Наших првих 70 година година – Az első 70 évünk – Naših prvih 70 godina – Our first 70 years (1947–2017)* издавача Историјског архива Суботица. Књига садржи 120 страна.

Првог дана конференције *Десети суботички архивски дан* презентовано је 11 реферата из земље и иностранства на тему скупа уз видео презентације истих и симултане преводе. Излагачи су били:

– Тијана Рупчић, Срђан Свирчев – Историјски архив Кикинда;

– Dr Kenyeres István – Архив града Будимпеште;

– Dr Rado Bálint – Мађарски национални архив (MHA), Архив Барањске жупаније;

– Др Александра Колаковић – Институт за политичке студије, Београд;

– Táncos-Szabó Ágota – MHA, Архив жупаније Бач-Кишкун;

– Мр сц. Иван Медведи, Јоаким Чичић, mag. educ. hist. – Државни архив Славонски Брод;

– Farkas Andrea – MHA, Будимпешта;

– Ванда Војводић Мицова – Историјски архив Зрењанин;

– Јелена Ковачевић, Марко Радовановић – Архив Југославије;

– Драган Теодосић – Архив Југославије;

– Др сц. Влатка Лемић – Хрватски државни архив из Загреба.

Након вишечасовног излагања реферата уследио је пригодан заједнички ручак уз наставак дискусије.

Из штампе излази *Ex Pannonia* број 21, часопис Историјског архива Суботица, који обрађује тематику завичајне историографије и архивистике, и по-

дељен је на следеће тематске групе: Студије, Архивистика, Из архивске грађе, Из рада архива, Прикази. Часопис има 103 странице.

22. септембар

У оквиру прославе 70 година рада Архива, гости наше установе су са домаћинима провели пријатно преподне шетњом око Палићког језера и посетом Винарији *Звонко Богдан.*

27. септембар

Стипендисти фондације *Петефи* из Мађарске, били су у обиласку архива. Предавање о историји архива и о прошлости нашег града, шетњу кроз депое, упознавање са начином рада установе као и значајем архива, одржали су на мађарском језику Золтан Месарош, виши архивиста и Дејан Мркић.

05. октобар

Ученици Хемијско-технолошке школе „Лазар Нешић" из Суботице, посетили су Архив. Предавање о значају архива и упознавање са матрикулама у архиву одржао је Золтан Месарош.

11–14. новембар

За чланове колектива је организован четвородневни стручни излет у Истанбул, Турска. Знаменитости и обиласци најважнијих споменика као што су црква (сада музеј) Аја Софије, Плаве џамије, Топкапи палате, крстарење Босфором, Васељенске патријаршије и других локалитета остаће у трајном сећању запослених.

14. децембар

У просторијама Градске библиотеке у Суботици одржана је промоција књиге Катарине Корпонаић *Тајанствена Суботица,* издавача Историјског архива Суботица.

Међуархивска и институционална сарадња

17. март

Трећој конференцији у оквиру ICARUS мреже архивиста, која је одржана у Вуковару, присуствовали су Стеван Мачковић, архивски саветник, директор Историјског архива Суботица и Дејан Мркић, архивски помоћник. Рад на тему *Пракса Повијесног архива Суботица са Е-истраживањима матичних књига* одржао је Стеван Мачковић.

26. април

У Архиву Југославије у Београду одржана је Скупштина Архивистичког друштва Србије. Скупштини је присуствовала Татјана Сегединчев.

10–12. јул

Годишњој конференцији Друштва мађарских архивиста која се одржала у Мишколцу, у Мађарској, присуствовао је Стеван Мачковић.

12–13. септембар

У организацији Архивистичког друштва Србије одржано је дводневно саветовање у Чачку. Тема овог стручног скупа је била *Евиденције о архивској грађи – ревизија и нова решења*. Свој рад под називом *Израда регистра код неких фондова у Архиву Суботице* представила је Татјана Сегединчев.

27–29. септембар

Архив Тузланског кантона и Друштво архивских запосленика тузланског кантона организовали су *30. Међународно савјетовање Архивска пракса 2017*. Зоран Вукелић је представио рад под називом *Утицај стечаја на рад Историјског архива Суботица*, а Татјана Сегединчев *Преглед матичних књига које се чувају у Историјском архиву Суботице*.

16–19. октобар

Курс архивиста верских општина и мађарских архивиста ван граница Мађарске на тему *Дигитализација у архивима, израда база података и заштита архивске грађе*, одржан је у Архиву града Будимпеште. Стручном оспособљавању су присуствовали Стеван Мачковић и Дејан Мркић.

09. новембар

Стручни надзор над радом архива је обавила трочлана комисија из Архива Војводине коју је предводила Милена Поповић Субић. Надзор је извршен над свим областима рада које архив обавља.

4–11. децембар

Стеван Мачковић је као представник Историјског архива Суботице из Србије присуствовао семинару на тему *Холокауста*. Семинар је организовала Интернационална школа за проучавање холокауста у сарадњи са Архивом и Библиотеком Yad Vashema у Јерусалиму.

У 2017. години стручни радници архива су путем штампе, радио и ТВ емисија популаризовали архивистичку струку. Давали су информације поводом разних јубилеја или догађаја који су се збивали. Објављивали су своје радове, студије и приказе у више стручних часописа из архивистике и завичајне историографије. У целом прошлогодишњем раду и активностима, чињени су напори да се квалитет послова у архивистици, раду са странкама и истраживачима, обавља на веома високом професионалном нивоу.

Татјана Сегединчев
Историјски архив Суботица

4. дани ICARUS-а и Хрватској: *European archival landscape: Reaching out for new horizons* и EURBICA конференција

Сплит–Трогир, 14–16. март 2018.

4. дани Icarus-а у Хрватској и EURBICA конференција одржани су у Трогиру у периоду од 14. до 16. марта 2018. године.

Конференција је одржана у сарадњи ICARUS Хрватска с конзорцијем ICARUS (International Center for Archival Reaserch / Међународни центар за архивска истраживања), Државним архивом у Сплиту, EURBICA – Европским регионалним огранком Међународнога архивског Већа и другим партнерима.

На скупу су биле представљене делатности ICARUS-а и његових чланова кроз разноврсне активности на дигитализацији и заштити писане баштине у оквиру текућих архивских пројеката и програма широм Европе, укључујући co:or и дигиталне платформе *Monasterium, Topotheque* и *Matricula* као и најновије иницијативе poput *European Flagship* пројекта *Time Machine*. Такође су биле представљене и различите актуелне међународне теме, с нагласком на Европски архивски портал, заједничка архивска баштина и друга отворена питања везана за дигиталну баштину, коришћење дигиталних информација, као и разноврсни интер-

дисциплинарни портали и пројекти из подручја културе и науке.

Скуп је окупио еминентне стручњаке из сфере архивистике и информатике. Конференцију је отворио поздравним говором господин Томас Ајгнер (Thomas Aigner) председник ICARUS-а за Европу са радом под називом *Новости из ICARUS-а: Пројекти, портали и Time Machine (News from ICARUS: Projects, Portals and a Time Machine).*

У току три дана су се одвијала паралелна предавања и семинар који су били подељени по темама:

1. Европски архивски пројекти, програми и активности – поглед изнутра;

2. Семинар о управљању архивском грађом у хитним ситуацијама;

3. Заштита, сарадња и приступ заједничкој архивској баштини;

4. АКМ умрежавање и интероперабилност;

5. Искуства и приступи дигитализацији;

6. Разноликост архивске грађе;

7. Писана баштина;

8. Партнерство и сарадња са локалним заједницама.

Из Историјског архива у Суботици, на конференцији су учествовали Стеван Мачковић и Татјана Сегединчев, у предавању под темом *Богатство и разноликост архивске грађе – рад под темом „Албум фотографија др Беле Мађашовског из Првог светског рата – заједничка баштина"*.

Организатор скупа др сц. Влатка Лемић, председница ICARUS Хрватска, успела је веома успешно да окупи и реализује овај тродневни и веома успешан скуп архивиста из региона и Европских земаља, па и шире.

Стеван Мачковић
Историјски архив Суботица

Приказ књиге Катарине Корпонаић *Тајанствена Суботица – Породична и завичајна хроника*

Суботица 2017, издавач Историјски архив Суботица

Из рецензије

Пред нама је дело које се не уклапа у уобичајене жанровске клишеје; то није историјски роман или збирка приповетки о прохујалим временима, класична хроника, исто-риографија, есеј или историјска студија, али садржи њихове најбоље елементе.

Али ипак, ако би се требало одредити по садржају – реч је о делу насталом да осветли личну, приватну, породичну историју Кор-понаићевих, смештену у оквире јавне историје.

Ауторка својим писањем врло успешно успева да споји историју своје породице са локалном, завичајном историјом. Кроз свако поглавље, а има их укупно четрнаест, темат-ски води и упознаје читаоце са конкретним подацима о својим прецима, дајући им животност, људску топлину, али и са местима, локалитетима, средином, занимљивостима, те епохом у којој су живели. Приповедачком вештином искусног новинара, говори тако она о судбинама обичних, „малих" људи, њиховим радостима, тугама, свакодневном животу, љубавима... Док их са друге стране, методологијом правог истраживача уклапа и смешта у историјске околности које су чиниле оквире њиховог постојања.

Топоними који се провлаче у причама су Суботица, Кунбаја, Таванкут, Жедник... Пред читаоцем тако оживљава период 18. века, по-точић у Вучидолу и воденица на њему, затим скромне кућице у Гату, Рогина бара, епи-демије колере, лик Лазе Мамужића – градо-начелника, војевање на галицијском фронту, пожар на жедничкој прузи 1929. и много другога.

Ауторка је користила пробране изворе, архивску грађу, старе локалне новине, литературу, усмена казивања и све то успела укомпоновати у складну и читљиву целину. Дело може бити и добар путоказ за све који се баве управо истраживањем генеалогије, али и занимљиво штиво за оне који желе добити јаснију слику о Суботици и њеној околини у прошлим временима и, наравно, људима који су ту живели.

*

По речима ауторке Катарине Корпонаић, осим што је у књизи описана породична историја, то је и хроника развоја града и приказ многих значајних и мање познатих а важних догађаја из прошлости Суботице и околине у протекла три века. За приказ околности и начина живота у овом дугом периоду од триста година, коришћени су документовани подаци и архивски фондови Града. Истраживање је реализовано делом на основу усмених интервјуа међу члановима породице, који су усменим предањем сачували сећања на значајне породичне догађаје и догађаје из историје града и насеља у околини, а

већим делом на основу сачуваних историјских докумената. За потребе истраживања коришћене су старе матичне књиге крштених, венчаних и умрлих, многобројни фондови историјске грађе који се чувају у Историјском архиву Суботица, публикације и записана сведочења из прошлости града и региона. Обухваћен је период од првих година осамнаестог века и првих уписа у матичне књиге, до данас. То је документовано сведочанство о развоју и ширењу породичне лозе, које тече паралелно са развојем града Суботице од статуса Војног шанца са тадашњом тврђавом, до садашњег статуса Града. Књига је намењена широком читалачком кругу свих генерација. Бележи и описује бројне занимљиве догађаје из завичајне историје и начина живота у прошлости. Упућује на начин, методологију и документарне изворе, архивске фондове и публикације од значаја и бројним истраживачима породичних хроника.

Хелена Омеровић
Градска библиотека Суботица

Приказ Изложбе *Палић 1945–1985.*

Изложба у организацији Историјског архива Суботица и Градске библиотеке Суботица, Ноћ музеја 19. мај 2018, Градска библиотека Суботица на Палићу

„Купатило Палић је грађено тако да може да прими веома мали број гостију у своје хотелске собе, топло блатно купатило па чак и штрандове. Капиталистички режим градио је ово место тако да у њему могу наћи забаве и одмора само врхови класног друштва“[1] – каже се на седници суботичког Градског народног одбора 1946. године. „Ради тога је Извршни одбор приступио разматрању овог проблема и нашао да је Палић потребно знатно проширити, преуредити и изградити“ – каже се даље.

Није прошло пуно и некадашња монденска бања и излетиште је почело да се шири, и на обале језера прима масе излетника. Свега четири године од краја Другог светског рата Палић је један за другим добио ЗОО врт, Летњу позорницу, Галерију слика и Ловачки музеј. Култура је заузимала значајно место у новом друштвеном поретку. Парк физичке културе на источној обали почетком шездесетих година добио је Фискултурни дом (хотел *Спорт*), затим нове спортске објекте и терене, све то уз много добровољног рада. То је време када је израсло „Викенд” насеље радничких одмаралишта и малих кућица за излетнике. Највећи од свих подухвата било је исушивање језера и његова санација након еколошке катастрофе 1971. године. За учеснике Радне акције изграђено је Омладинско насеље *Иво Лола Рибар* у којем су боравили млади волонтери ангажовани на радовима. И након враћања језера у живот, настављено је окупљање акцијаша који би током лета радили на одржавању Палића и околине.

Најзначајније епизоде овог познатог туристичког места из времена социјализма и радничког самоуправљања, биле су тема изложбе *Палић 1945–1985,* коју је приредио Историјски архив Суботица.

Изложба

На шеснаест плаката приказане су фотографије из архивског фонда 180. Оне илуструју шеснаест вести које су својевремено објавиле *Суботичке новине* извештавајући са обала Палићког језера. Реч је о

отварању Феријалног дома, изградњи кабина на Мушком штранду, градњи Летње позорнице, робне куће, великих тобогана, модерне терасе, затим призори исушивања језера и свечаности поводом почетка његовог новог живота. Неки од плаката приказују масовне сцене са плажа „бачког мора”, са радних акција, спортских сусрета и првих организованих прослава Празника рада, почетком осамдесетих. Поставку је употпунила Градска библиотека Суботице са својим књигама, проспектима и брошурама које за тему имају Палић. Избор изложене литературе направио је Миле Тасић. Тај други сегмент изложбе био је смештен у стаклене витрине.

Изложба је приређена у *Ноћи музеја* 19. маја 2018. године у старој палићкој вили која је данас Биб-

[1] ИАСу, Ф. 68, Градски народни одбор – Суботица (1944–1955), књига бр. 1, Записници седница Народног одбора града Суботице 1946. године, 229.

лиотека. Организацију је подржало и Јавно предузеће *Парк Палић*. За више стотина гостију који су посетили изложбу у Ноћи *музеја,* свирао је блуз џез оркестар Гордана Папића.

Садржај плаката је приредио Дејан Мркић из Историјског архива Суботица, а графички их је обликовао колега Роберт Шимон.

Циљ изложбе

Око стотину слика из збирке Историјског архива Суботице могли су да виде посетиоци изложбе *Палић 1945–1985*. Ради се о фотографијама које су развијене са негатива фото секције Радничког универзитета[2] и које јавност до сада није имала прилику да види. Историографија се до сада понајвише бавила развојем бање до Другог светског рата и архитектуром која је наслеђена из периода *Belle Epoque*. Време масовног туризма и радничких одмаралишта у другој половини XX века тек треба да буде тема истраживачима прошлости. Ова изложба представила је публици нешто од драгоцене грађе коју чува суботички Архив а уз то је и подсетила на период који у колективним успоменама зовемо *социјализам.*

[2] Фото негативи некадашњег Културно-пропагандног центра који се налазио у приземљу Музичке школе, чија је фото секција касније наставила да постоји на Радничком универзитету, налазе се у Историјском архиву Суботице од 1992. године. Фото репортери су били: Војнић П. Викторија, Седлак Александар, Немет Нимрод и Тома Марјановић.

IN MEMORIAM

Рудолф Герхарт (Gerhardt) (03.11.1961–19.05.2018)

После 33 година рада у Историјском архиву Суботица, наш колега Рудолф Герхарт – Рудика, преминуо је после краће болести.

Рођен је у Сенти 3. новембра 1961. године. Стекао је позивно усмерено образовање и васпитање средњег нивоа преводилачке струке (немачки језик) у Образовном центру „Светозар Марковић“ 1983. године у Суботици. Примљен је у радни однос у Историјски архив 20. децембра 1984. године као архивски помоћник – приправник. Стручни архивистички испит је положио 1986. године и наставља са радом као архивски помоћник да би 1997. године, Решењем Комисије за доделу виших звања у архивској струци при Архиву Србије, стекао звање архивски помоћник I врсте. У свом раду колега је показао велику стручност у свим гранама делокруга Архива. Од рада са странкама, истраживачима, у спољној служби Архива као и у служби за сређивање, имао је стручна знања која превазилазе степен његове квалификације. Течно је говорио мађарски, српски и немачки, а служио се и енглеским језиком. Објавио је неколико стручних радова из области архивистике. Године 1995. постављен је за секретара Установе. И поред нових задужења, успева да настави са претходним активностима.

Његов изненадни одлазак је велики губитак у архивској струци и у нашем Одељењу за рад са странкама и истраживачима. Највећи губитак и празнину осећамо у самом колективу Историјског архива Суботица.

Аутори у овом броју

Бореновић, ма Дијана, филолог, архивиста, Историјски архив Суботица

Вукелић, Зоран, дипломирани политиколог, виши архивиста, Историјски архив Суботица

Либман, прим. др Емил, специјалиста интерне медицине, субспецијалиста гастроентерологије, Научно друштво за историју здравствене културе Војводине, Суботица

Либман, др Зорица, специјалиста педијатрије, субспецијалиста неонатологије, Научно друштво за историју здравствене културе Војводине, Суботица

Матијевић, Золна, проф. немачког језика, архивски саветник, Историјски архив Суботица

Мачковић, Стеван, историчар, архивски саветник, директор Историјског архива Суботица

Месарош, Phd Золтан, историчар, виши архивиста, Историјски архив Суботица

Милисављевић, др сц. мед. Бранка, специјалиста педијатрије, субспецијалиста неонатологије, Научно друштво за историју здравствене културе Војводине, Суботица

Мркић, Дејан, архивски помоћник, Историјски архив Суботица

Омеровић, Хелена, виши дипломирани библиотекар, Градска библиотека Суботица

Папди, Изабела, дипломирани библиотекар – информатичар, Градска билиотека Суботица

Петковић, Тамара, дипломирани економиста, архивиста, Историјски архив Суботица

Рупчић, Тијана, историчар, Историјски архив Кикинда

Сегединчев, Татјана, историчар, архивски саветник, Историјски архив Суботица

Славић, мр Карло, независни истраживач

Халас, Тибор, историчар, архивиста, Историјски архив Суботица

Штимац, Ана, архивистица специјалистица, Хрватски државни архив у Загребу

Упутство сарадницима

Прилози за часопис *Ex Pannonia* достављају се на адресу **redakcija@suarhiv.co.rs** до 30. јуна за број који ће бити објављен у текућој години.

Радови се прилажу као е-маил прилог (Atachment).

Језик рада:

Рад може бити на српском језику писан ћи-риличним писмом, мађарском или хрватском језику.

Структура категоризованих чланака (за руб-рике Студије, Архивистика, Из архивске грађе) је следећа:

• име и презиме аутора;
• установа у којој ради;
• наслов рада;
• сажетак (50–100 речи);
• кључне речи (3–10);
• текст (напомене се у тескту наводе преко *Footnote* у непрекидном низу од 1);
• извори и литература;
• наслов резимеа и сам резиме на језику рада и енглеском језику (200–500 речи).

Сажетак и резиме није неопходан за прилоге у осталим рубрикама.

Форма текста:

текст MS Word,
стил *Normal*,
фонт *Times New Roman*,
16 pt наслов,
14 pt поднаслови,
12 pt основни текст,
10 pt напомене,
проред *Single*,
напомене преко *Footnote* у непрекидном низу од 1.

Илустрације које се прилажу уз рад морају бити адекватно скениране (довољно велике резолуције и јасно читљивог текста, уколико га има). Све илустрација морају бити означене бројем, морају имати легенду написану у посебном MS Word документу и назначено место унутар текста где ће се наћи, ако је њихов редослед од значаја.

УДК:
Библиотека Матице српске

Прелом и штампа:
REprint, Суботица

Тираж:
500 примерака

Слика на корицама:
Испод аркада Градске куће, Суботица, између два рата

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотеке Матице српске, Нови Сад

930.25 (497.113)

Ex Pannonia / redakcija Stevan Mačković, Tatjana Segedinčev, Zolna Matijević – 1996, Br. 1. – Subotica: Istorijski arhiv Subotica, 1996-.; 30 cm

Godišnje
ISSN 0345 - 9151

COBISS.SR-ID 74467596

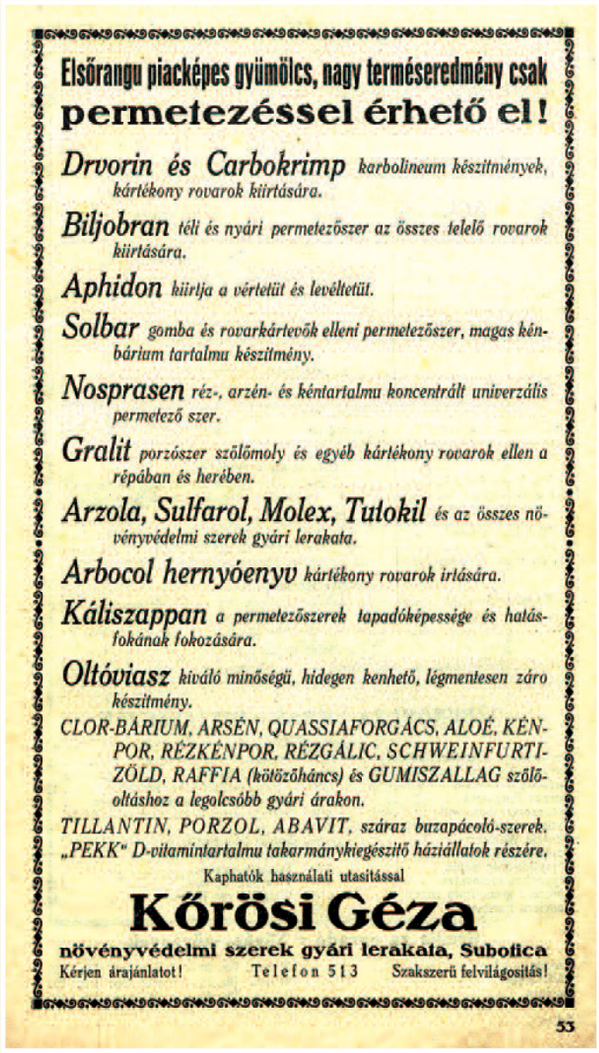

Elsőrangu piacképes gyümölcs, nagy terméseredmény csak

permetezéssel érhető el!

Drvorin és Carbokrimp karbolineum készítmények, kártékony rovarok kiirtására.

Biljobran téli és nyári permetezőszer az összes telelő rovarok kiirtására.

Aphidon kiirtja a vértetüt és levéltetüt.

Solbar gomba és rovarkártevők elleni permetezőszer, magas kénbárium tartalmu készítmény.

Nosprasen réz-, arzén- és kéntartalmu koncentrált univerzális permetező szer.

Gralit porzószer szőlőmoly és egyéb kártékony rovarok ellen a répában és herében.

Arzola, Sulfarol, Molex, Tutokil és az összes növényvédelmi szerek gyári lerakata.

Arbocol hernyóenyv kártékony rovarok irtására.

Káliszappan a permetezőszerek tapadóképessége és hatásfokának fokozására.

Oltóviasz kiváló minőségü, hidegen kenhető, légmentesen záro készítmény.

CLOR-BÁRIUM, ARSÉN, QUASSIAFORGÁCS, ALOÉ, KÉNPOR, RÉZKÉNPOR, RÉZGÁLIC, SCHWEINFURTI-ZÖLD, RAFFIA (kötözőháncs) és GUMISZALLAG szőlőoltáshoz a legolcsóbb gyári árakon.

TILLANTIN, PORZOL, ABAVIT, száraz buzapácoló-szerek. „PEKK" D-vitamintartalmu takarmánykiegészitő háziállatok részére.

Kaphatók használati utasitással

Kőrösi Géza

növényvédelmi szerek gyári lerakata, Subotica

Kérjen árajánlatot! Telefon 513 Szakszerü felvilágositás!

53

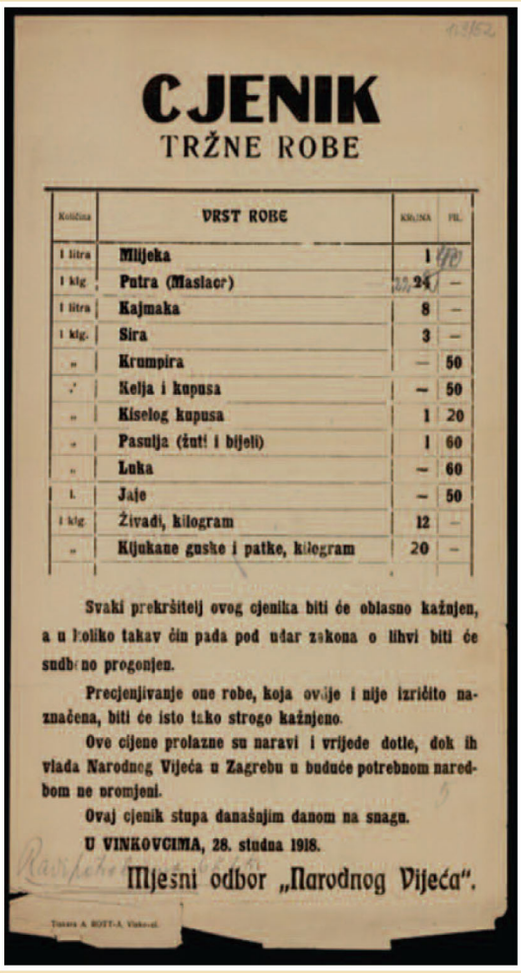

CJENIK
TRŽNE ROBE

Količina	VRST ROBE	KRUNA	FIL.
1 litra	Mlijeka	1	[illegible]
1 klg.	Putra (Maslacr)	24	—
1 litra	Kajmaka	8	—
1 klg.	Sira	3	—
„	Krumpira	—	50
„	Kelja i kupusa	—	50
„	Kiselog kupusa	1	20
„	Pasulja (žuti i bijeli)	1	60
„	Luka	—	60
1.	Jaje	—	50
1 klg.	Živadi, kilogram	12	—
„	Kljukane guske i patke, kilogram	20	—

Svaki prekršitelj ovog cjenika biti će oblasno kažnjen, a u koliko takav čin pada pod udar zakona o lihvi biti će sudbeno progonjen.

Precjenjivanje one robe, koja ovdje i nije izričito naznačena, biti će isto tako strogo kažnjeno.

Ove cijene prolazne su naravi i vrijede dotle, dok ih vlada Narodnog Vijeća u Zagrebu u buduće potrebnom naredbom ne promjeni.

Ovaj cjenik stupa današnjim danom na snagu.

U VINKOVCIMA, 28. studna 1918.

Mjesni odbor „Narodnog Vijeća".

Tiskara A. ROTT-A, Vinkovci.

ISSN 354-9151